

NACC Journal

วารสารวิชาการ ป.ป.ช.

สำนักงาน ป.ป.ช.

ISSN 3027-6373 (Online)
ปีที่ 18 ฉบับที่ 2
(กรกฎาคม-ธันวาคม 2568)

บทความวิจัย

- การวิเคราะห์การรับรู้ของนักลงทุนต่อความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการติดสินบนในประเทศไทย
- การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 – 2565
- แนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง

บทความวิชาการ

- การเสริมสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสในภาครัฐ: กรณีศึกษาสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)
- การเสริมสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตของเด็กและเยาวชน
- มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐ: กรณีศึกษา การขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของกระทรวงยุติธรรม
- การสร้างองค์การทางการศึกษาปราศจากการทุจริตตามรูปแบบ PURE Anti-Corruption

ป.ป.ช. ปกป้อง

- การมุ่งสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล กับภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ

เลขที่ 361 ถนนนนทบุรี ตำบลท่าทราย
อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2528 4800 ต่อ 5818
โทรสาร 0 2528 4703

E-mail: journal.nacc@gmail.com

Website: <https://www.nacc.go.th/naccjournal/>

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ลีระพันธ์
นักวิชาการอิสระ, ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร. วสันต์ เหลืองประภัสร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร. อริศรา เล็กสรรเสริญ
มหาวิทยาลัยมหิดล, ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร. รัตพงษ์ สอนสุภาพ
มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัชรวรรณ นุชประยูร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สร้อย บุญยमानนท์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุตากาญจน์ ปัทมติก
มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย
นายมงคล วุฒินิมีต
สำนักงาน ป.ป.ช., ประเทศไทย
นางสาวจิราพร บุรินทรวานิช
สำนักงาน ป.ป.ช., ประเทศไทย

กองการจัดการ

นางสาววิศรา รัตนสมัย
สำนักงาน ป.ป.ช., ประเทศไทย
นายวันชัย สีขาว
สำนักงาน ป.ป.ช., ประเทศไทย
นายศักดิ์นันทน์ คุณเอนก
สำนักงาน ป.ป.ช., ประเทศไทย

ที่ปรึกษา

นายแมนรัตน์ รัตนสุคนธ์
สำนักงาน ป.ป.ช., ประเทศไทย

ผู้จัดเกลาภาษาอังกฤษ

นางสาวณัฐชรี วัลย์ศยา
สำนักงาน ป.ป.ช., ประเทศไทย

วัตถุประสงค์

- เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมความรู้และเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการอื่น ๆ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- เพื่อสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ และการสร้างความตระหนักร่วมกันในการต่อต้านการทุจริต
- เพื่อส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและประสานงาน ในการบริหารจัดการข้อมูลงานวิจัยด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระหว่างหน่วยงานและสถาบันวิจัยต่าง ๆ
- เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ กับหน่วยงานและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

ปีละ 2 ครั้ง คือ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

NACC Journal

Vol. 18 No. 2 (July - December, 2025)

Publisher

Office of the National Anti-Corruption Commission
361 Nonthaburi Road, Thasaai District
Amphur Muangnonthaburi,
Nonthaburi Province 11000 Thailand
Tel: +66 2528 4800 Ext. 5818
Fax: +66 2528 4703
E-mail: journal.nacc@gmail.com
Website: <https://www.nacc.go.th/naccjournal/>

Editors

Assoc. Prof. Prasit Leerapan, Ph.D.
Independent Scholar, Thailand

Editorial Board

Assoc. Prof. Wasan Luangprapat, Ph.D.
Thammasat University, Thailand

Assoc. Prof. Arisara Leksansern, Ph.D.
Mahidol University, Thailand

Assoc. Prof. Rattaphong Sonsuphap, Ph.D.
Rangsit University, Thailand

Asst. Prof. Bajrawan nuchprayool, Ph.D.
National Institute of Development
Administration (NIDA), Thailand

Asst. Prof. Sawarai Boonyamanond, Ph.D.
Chulalongkorn University, Thailand

Asst. Prof. Sudakarn Patamadilok, Ph.D.
Naresuan University, Thailand

Mr. Mongkol Wuttinimit
Office of the National Anti-Corruption Commission,
Thailand

Ms. Jiraporn Burintaranich
Office of the National Anti-Corruption Commission,
Thailand

Managerial Board

Ms. Visra Ratanasamai
Office of the National Anti-Corruption Commission,
Thailand

Mr. Wanchai Sikao
Office of the National Anti-Corruption Commission,
Thailand

Mr. Sakdinan Khunanek
Office of the National Anti-Corruption Commission,
Thailand

Advisor

Mr. Manrat Ratanasukon
Office of the National Anti-Corruption
Commission, Thailand

English Language Editor

Ms. Natcharin Visonsaya
Office of the National Anti-Corruption
Commission, Thailand

Objectives

- To serve as a knowledge center for disseminating research findings and other academic works on corruption prevention and suppression.
- To encourage the use of the research finding and academic works and to enhance public awareness to collectively counter corruption.
- To promote networking and cooperation among academic and technical agencies on countering corruption among the agencies and research institutions.
- To promote the exchange of information and documents among relative agencies and networks.

Publication Period

Bi-annual: No.1 January - June
No.2 July - December

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

ตอนที่ 1: บทความวิจัย	1
การวิเคราะห์การรับรู้ของนักลงทุนต่อความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรง จากต่างประเทศและการติดสินบนในประเทศไทย <i>ฉันทน์ชนก เจนณรงค์</i>	2
การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 - 2565 <i>สยาม อีระบุตร</i>	22
แนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง <i>เอกกศักดิ์ ไชยา</i>	47
ตอนที่ 2: บทความวิชาการ	71
การเสริมสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสในภาครัฐ: กรณีศึกษาสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) <i>ณัฐรัฐสมาน สมสมาน</i> <i>สมใจ ทองกุล</i> <i>นิศافر สุทธิมาร</i>	72
การเสริมสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตของเด็กและเยาวชน <i>พรไพลิน บุคตา</i>	86
มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐ: กรณีศึกษา การขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของกระทรวงยุติธรรม <i>กมลสัมพันธ์ ศรียารัตนย</i>	100
การสร้างองค์ความรู้ทางการศึกษาปราศจากการทุจริตตามรูปแบบ PURE Anti-Corruption <i>อินทัช ขวัญสถาพรกุล</i>	122
ตอนที่ 3: ป.ป.ช. ปกิณกะ	139
การมุ่งสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลกับภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ของสำนักงาน ป.ป.ช. <i>คณิศ รมณีย์พิกุล</i>	140

Contents

Editorial Notes

Part I: Research Articles	1
Analysis of Investor Perceptions in the Relationship Between Foreign Direct Investment and Bribery in Thailand <i>Chanchanoke Chennarong</i>	2
Synthesis of Research on Corruption Suppression, 2017 – 2022 <i>Sayahm Dhiraputra</i>	22
Best Practices in Procurement Inquiries <i>Thakoengsak Chaiya</i>	47
Part II: Academic Articles	71
Promoting the Integrity and Transparency in the Public Sector: A Case Study of the Republic of Korea (South Korea) <i>Natasumon Somsaman</i> <i>Somjai Thongkun</i> <i>Nisaporn Sutthimarn</i>	72
Raising Awareness and Participation of Children and Youth in Corruption Prevention <i>Pornpilin Budda</i>	86
Anti-Corruption and Misconduct Prevention Measures in Government Agencies: A Case Study on the Implementation of Anti-Corruption and Misconduct Prevention Measures by the Ministry of Justice <i>Kamonsan Sriyaranya</i>	100
Developing Corruption-Free Educational Institutions Based on the PURE Anti-Corruption Model <i>Intouch Khansathapornkul</i>	122
Part III: NACC Miscellaneous	139
The Transition to a Digital Government and the Anti-Corruption Mission of the National Anti-Corruption Commission (NACC) <i>Kanes Rommaneepikul</i>	140

บทบรรณาธิการ

เนื้อหาสาระของวารสารวิชาการ ป.ป.ช. ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความ 3 กลุ่มเหมือนเช่นเคย คือ กลุ่มบทความวิจัย กลุ่มบทความวิชาการ และกลุ่มบทความปกิณกะ จำนวนรวม 8 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย 3 เรื่องเป็นของนักวิชาการจากสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งหมด บทความแรกเกี่ยวกับการรับรู้ของ นักลงทุนต่างประเทศในประเทศไทยต่อปัญหาการติดสินบนในประเทศไทย โดยคุณฉันทชนก เจนณรงค์ ซึ่งได้ วิเคราะห์ไว้อย่างน่าสนใจว่านักลงทุนมองประเด็นการติดสินบนในประเทศไทยมีผลต่อการแข่งขันเชิงธุรกิจอย่างเป็น ธรรมชาติมากน้อยเพียงใดและอย่างไร บทความที่สองเป็นของคุณสยาม ธีระบุตร ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยด้าน การปราบปรามการทุจริตระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2565 และได้แบ่งกลุ่มงานวิจัยด้านนี้ออกเป็น 5 กลุ่มย่อย พร้อมให้ข้อเสนอแนะประเด็นเชิงพัฒนาที่น่าสนใจต่อการพัฒนางานวิชาการของสำนักงาน ป.ป.ช. และ บทความวิจัยสุดท้ายเป็นของคุณเอกกมลศักดิ์ ไชยา ที่ได้เน้นเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นเป็นประจำในการทุจริตคอร์รัปชันของหน่วยงานภาครัฐ ส่วนบทความวิชาการ 4 เรื่องเป็นของนักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ และเป็นบทความที่ได้รับรางวัลจากการประกวดบทความ วิชาการของสำนักงาน ป.ป.ช. เรื่องแรกเป็นของคุณณัฐสุนัน สมสมาน และคณะ จากสำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎรที่ได้นำเสนอพร้อมตัวอย่างของสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ต่อระบบและกระบวนการ เสริมสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสของภาครัฐ ซึ่งมีแง่มุมที่น่าสนใจที่นำมาใช้เป็นข้อคิดเชิงประยุक्तกับ ประเทศไทยได้เป็นอย่างดี บทความวิชาการที่สองเป็นของคุณพรไพสิน บุคตา จากโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพัง จังหวัดสุรินทร์) ได้นำเสนอแนวคิดและทิศทางการเสริมสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของเด็กและ เยาวชนในการป้องกันการทุจริตที่ได้ประมวผลจากประสบการณ์การรู้จักศักยภาพและเงื่อนไขของเยาวชนใน การมีส่วนร่วมเรื่องนี้ บทความที่สามเป็นของคุณกมลสันห์ ศรียารัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้วิเคราะห์ ประเมิน และให้ข้อเสนอแนะมาตรการป้องกันการ ทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานภาครัฐ สังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานโดยตรงที่ต้อง แสดงให้เห็นความโปร่งใสของการปฏิบัติงานหรือผลคุณความยุติธรรมในสังคมไทย และบทความวิชาการสุดท้าย เป็นของคุณอินทัช ขวัญสถาพรกุล จากโรงเรียนบ้านหนองสองพี่น้องที่ได้ใช้รูปแบบ Pure Anti-Corruption นำมาวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะว่าจะทำอย่างไรให้สถาบันการศึกษาเป็นองค์กรที่ห่างไกลจากการทุจริต คอร์รัปชันอย่างแท้จริง และสำหรับบทความปกิณกะเป็นของคุณคณศ รมณีย์พิกุล จากสำนักงานป.ป.ช. ที่ได้ วิเคราะห์ภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในสถานการณ์ การเป็นรัฐบาลดิจิทัลว่าควรเป็นอย่างไร โดยได้ยกตัวอย่างการดำเนินงานเรื่องนี้ของหลายประเทศ และให้ ข้อเสนอแนะประเด็นที่ควรนำมาปรับใช้กับสำนักงาน ป.ป.ช. ได้

วารสารฉบับนี้จะเป็นฉบับสุดท้ายที่ผมเป็นบรรณาธิการ หลังจากที่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้มายาวนาน พอสมควร (รวม 8 ปี) ด้วยความหวังที่จะเห็นวารสารวิชาการ ป.ป.ช. พัฒนียงขึ้น และได้รับมาตรฐาน TCI กลุ่มที่ 1 ในเร็ววัน จากแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของบรรณาธิการวารสารคนใหม่ ส่วนตัวผมเองนั้นมีความภาคภูมิใจ ที่มีส่วนร่วมพัฒนาวารสารฉบับนี้มาช่วงเวลาหนึ่งจะยังคงให้การสนับสนุนและช่วยเหลือการพัฒนาวารสารนี้ ในโอกาสและตำแหน่งอื่น ๆ ต่อไป สุดท้ายนี้ผมขอขอบพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะทีมกองบรรณาธิการ และทีม จัดการวารสาร ที่ทำงานด้วยใจและด้วยความทุ่มเทเสียสละ รวมทั้งผู้อ่านและผู้ใช้งานของวารสารวิชาการ ป.ป.ช. ที่มีส่วนร่วมการพัฒนาและเป็นกำลังใจให้กับทีมงานและผมมาด้วยดีเสมอมา ขอบพระคุณมากครับ

รศ. ดร. ประสิทธิ์ ธีระพันธ์

บรรณาธิการ

ตอนที่ 1
บทความวิจัย
Research Articles

การวิเคราะห์การรับรู้ของนักลงทุนต่อความสัมพันธ์ระหว่าง
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการติดสินบนในประเทศไทย*
Analysis of Investor Perceptions in the Relationship
Between Foreign Direct Investment and Bribery in Thailand

ฉันทชานก เชนณรงค์

Chanchanoke Chennarong

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

Office of the National Anti-Corruption Commission

chancha.chenna@gmail.com

รับบทความ 16 ตุลาคม 2567 แก้ไขบทความ 22 มีนาคม 2568 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 19 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

การติดสินบนในกระบวนการลงทุนของประเทศไทยสร้างความท้าทายอย่างมากต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ งานวิจัยนี้จึงศึกษาว่าการติดสินบนและการทุจริตมีอิทธิพลต่อการรับรู้และการตัดสินใจของนักลงทุนอย่างไร โดยมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การติดสินบน และการบริหารจัดการภาครัฐ ผ่านการบูรณาการทฤษฎีเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การติดสินบน แรงจูงใจในการให้บริการสาธารณะ (Public Service Motivation: PSM) และการมุ่งเน้นค่านิยมทางสังคม (Social Value Orientation: SVO) การวิจัยนี้ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) วิเคราะห์บริษัทที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย จำนวน 430 แห่ง พบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน เสถียรภาพทางการเมือง และกระบวนการทำงานของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ขณะที่การทุจริตและความไม่มีประสิทธิภาพของระบบราชการเป็นอุปสรรคสำคัญ การติดสินบนทำให้บริษัทชนะการประมูลของหน่วยงานภาครัฐและหลีกเลี่ยงกฎระเบียบ ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันอย่างเป็นธรรม แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายต่อต้านการติดสินบน แต่การบังคับใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนักและการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสยังไม่เพียงพอ งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างมาตรการต่อต้านการทุจริต การปรับเปลี่ยนระบบการดำเนินงานภาครัฐสู่ระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความโปร่งใส และมีการคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับผู้แจ้งเบาะแสที่ดีขึ้น การส่งเสริมแรงจูงใจในการให้บริการสาธารณะและการมุ่งเน้นค่านิยมทางสังคมในภาครัฐสามารถสนับสนุนการดำเนินธุรกิจที่มีจริยธรรมและลดการทุจริตได้ นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างประเทศและการปฏิรูปดิจิทัลจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่โปร่งใสและเป็นมิตรต่อการลงทุนในประเทศไทย

คำสำคัญ: การลงทุน, สินบน, แรงจูงใจในการให้บริการสาธารณะ, การมุ่งเน้นค่านิยมทางสังคม

* This article is part of the doctoral dissertation titled "Analysis of Investor Perceptions in the Relationship Between Foreign Direct Investment and Bribery in Thailand" in Business Administration, Asia eUniversity, Malaysia.

Abstract

Bribery within Thailand's investment process presents significant challenges to Foreign Direct Investment (FDI), a key driver of the country's economic growth. This study examines how bribery and corruption influence investor perceptions and decisions, focusing on the interaction between FDI, bribery, and governance. Integrating theories of FDI, Corruption, Good Governance, Public Service Motivation (PSM), and Social Value Orientation (SVO), the research employs a mixed-methods approach. Structural Equation Modeling (SEM) of 430 companies reveals that economic growth, infrastructure, political stability, and efficient government processes are critical determinants of FDI, while corruption and bureaucratic inefficiencies act as significant barriers. Bribery is often used to secure public contracts and bypass regulatory obstacles, undermining fair competition. Despite anti-bribery laws, inconsistent enforcement and inadequate whistleblower protections persist. The study recommends stronger anti-corruption measures, digital transformation to enhance transparency, and better legal protections for whistleblowers. Promoting PSM and SVO can further support ethical business practices and reduce corruption. International collaboration and digital reforms are essential for fostering a transparent and investment-friendly environment in Thailand.

Keywords: Investment, Bribery, Public Service Motivation, Social Value Orientation

Introduction

Foreign Direct Investment (FDI) plays a critical role in driving economic growth, trade, and development, particularly in developing nations. It has become a pivotal mechanism for narrowing development gaps between countries, fostering technology transfer, and enabling the exchange of knowledge between economies. For host nations, FDI promotes their products in international markets while offering significant benefits such as employee training, competition in domestic input markets, and corporate tax revenue generation (International Monetary Fund, 2011). Thailand, like many developing countries, has excelled in attracting FDI, which has contributed significantly to its economic advancement. In 2023, Thailand recorded 98,288 billion baht in foreign investment, with Japan, Singapore, and China emerging as the top investors (Department of Business Development, 2023).

Despite the benefits of FDI, corruption poses a significant challenge in many parts of the world. The growth of cross-border communication, trade, and investment has transformed corruption into an issue that now impacts international business transactions, distorting fair market competition and undermining economic and social conditions (Bolgorean, 2011). Thailand is no exception, with corruption—particularly in the form of bribery—creating barriers to large-scale FDI projects. The country's extensive transportation infrastructure and strategic location in Southeast Asia make it an attractive destination for investors, especially for businesses seeking access to key markets such as the CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam) region and the broader ASEAN and Asian markets (Thailand Board of Investment, 2022).

However, the process of obtaining investment approvals often involves interactions with multiple officials, each of whom holds veto power. This situation provides opportunities for corrupt practices, where officials may exploit their positions to delay approvals or create obstacles unless bribes are paid. Transparency International's 2023 report placed Thailand's corruption score at 35, indicating that while it is not the most corrupt country in Southeast Asia, corruption remains a persistent threat to FDI (Transparency International, 2023).

This research investigates the factors influencing bribery within the FDI process in Thailand and explores how these factors shape investor perceptions. By identifying the root causes of bribery, this study aims to propose practical strategies to mitigate corruption, fostering a more transparent and efficient investment environment in Thailand.

Objective

1. To analyze the factors influencing bribery in the investment process in Thailand.
2. To examine and interpret investors' perspectives on the factors influencing bribery in the investment process in Thailand.
3. To propose guidelines for addressing the issue of bribery in the investment process in Thailand.

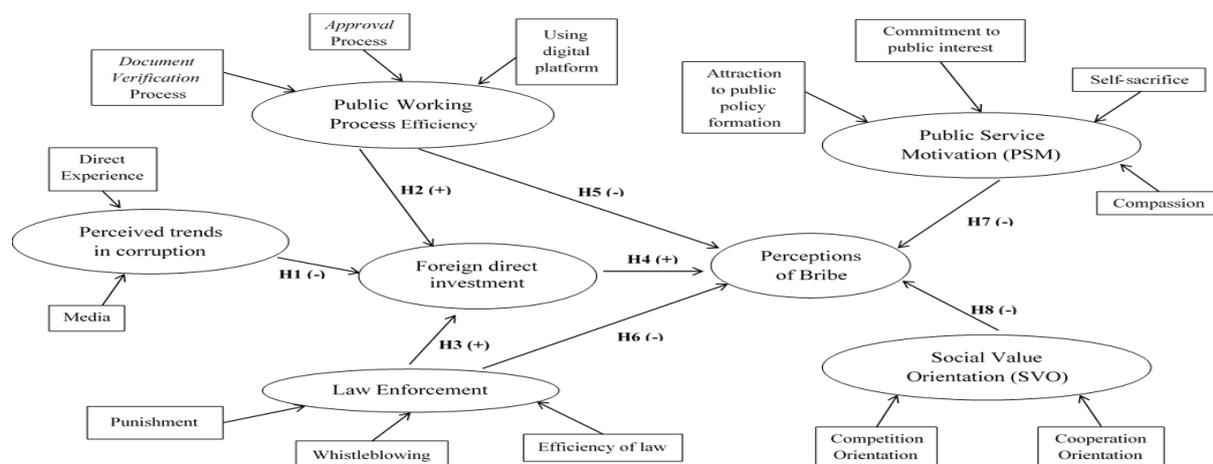
Conceptual framework and Hypotheses

The research framework and hypotheses are detailed as follows:

1. Conceptual framework

To organize the conceptual framework for study, analysis and synthesis the FDI and bribery which are the major concept for analysis the impact of bribery on FDI inflows in Thailand in order to formulate guidelines and recommendations for resolving and preventing the issue of bribery arising from foreign direct investment in Thailand. The researcher studied related data such as related concept and theories, overview of investment in Thailand, anti-bribery law in Thailand, bribery situation in Thailand, and related researches. The conceptual framework can be shown as Figure 1

Figure 1 Conceptual Framework

2. Hypotheses

According to the factors there are 7 factors to study: 5 independent variables (perceived trends in corruption, public working, law enforcement, PSM and SVO), 1 mediator (foreign direct investment), and 1 dependent variable (perceptions of bribe). Based on the conceptual framework, the following hypotheses are formulated.

Hypothesis 1 (H1): The relationship between perceived trends in corruption and the likelihood of FDI is negative.

Hypothesis 2 (H2): The relationship between efficiency of public working processes and the likelihood of foreign direct investment (FDI) is positive.

Hypothesis 3 (H3): The relationship between efficiency anti-bribery law enforcement and the likelihood of foreign direct investment (FDI) is positive.

Hypothesis 4 (H4): The relationship between foreign direct investment (FDI) and the likelihood of bribe payment is positive.

Hypothesis 5 (H5): The relationship between efficiency of public working processes and the likelihood of bribe payment is negative.

Hypothesis 6 (H6): The relationship between efficiency of anti-bribery law enforcement and the likelihood of bribe payment is negative.

Hypothesis 7 (H7): The relationship between Public Service Motivation (PSM) and the likelihood of bribe payment is negative.

Hypothesis 8 (H8): The relationship between Social Value Orientation (SVO) and the likelihood of bribe is negative.

Operational definition

1. Perceived Trend in Corruption: Recognition of corruption based on direct experience, as well as through media.

2. Public Working Process Efficiency: The processes that businessmen have to navigate when dealing with government agencies during the investment and business operations in Thailand include document verification, approval processes, and using digital platform.

3. Law Enforcement: Anti-bribery laws are enforced in terms of having effective laws, whistleblowing, and punishment.

4. Foreign Direct Investment (FDI): International businessmen or investors who make investments in various ways in Thailand in a long-term investment.

5. Perception of Bribe: Subjective belief that an illicit payment is being offered or requested to influence a decision and gain an unfair advantage. It varies based on culture, ethics, laws, and personal experiences

6. Public Service Motivation (PSM): Intrinsic desire of individuals to serve the public and contribute to the common good.

7. Social Value Orientation (SVO): An individual's motivation to maximize either personal gain or the collective good

Literature review

1. Public Service Motivation

Public service motivation (PSM) refers to the degree to which an individual is motivated to serve the public good rather than personal interests. PSM has been studied extensively in the field of public administration, and researchers have identified a number of factors that influence an individual's level of PSM. These factors include personal values, social norms, and organizational culture. Research has also shown that individuals with high levels of PSM are less likely to engage in corrupt behavior, such as bribery. In a study published in the Journal of Public Administration Research and Theory, researchers found that individuals with high levels of PSM were less likely to report having engaged in corrupt behaviors, such as accepting gifts or favors in exchange for favors, than those with low levels of PSM (Gould-Williams, 2006). Other research has also found a negative relationship between PSM and corrupt behavior. For example, a study published in the Journal of Public Administration and Governance found that individuals with high levels of PSM were less likely to engage in corrupt behaviors such as accepting bribes or using their position for personal gain (Wang & Lu, 2014).

2. Social Value Orientation

Social value orientation is a psychological construct that refers to an individual's orientation towards the distribution of resources in social exchange. It refers to whether an individual values individualistic or cooperative outcome in social interactions. There has been a significant amount of research on social value orientation and its effects on various aspects

of social behavior and decision making. Güth, W., Schmittberger, R., & Schwarze, B. (1982) used an ultimatum game to examine how social value orientation affects decision making in social exchange. The results showed that individuals with a cooperative social value orientation were more likely to accept unfair offers in the game, while those with a competitive orientation were more likely to reject such offers. In addition, Kiyonari, T., & Okada, E. (2000). used a dictator game to examine the relationship between social value orientation and resource allocation in social exchange. The results showed that individuals with a cooperative social value orientation were more likely to allocate resources equally, while those with a competitive orientation were more likely to keep a larger share for themselves.

Moreover, there has been some research on the relationship between social value orientation and bribery, which is defined as the act of giving or receiving something of value in exchange for influence or a favor. For example, Uri Gneezy and Aldo Rustichini (2000) examined the relationship between social value orientation and the willingness to engage in bribery in a laboratory experiment, and Zohar and Gino (2012) examined the relationship between social value orientation and the willingness to engage in bribery in a natural setting. The study results were consistent, namely individuals with a competitive social value orientation were more likely to engage in bribery when it was presented as a means of obtaining a reward, while those with a cooperative orientation were more likely to avoid it.

3. Investment in Thailand

Thailand has had a remarkable economic development trajectory over the past 60 years and foreign direct investment (FDI) has been pivotal in this success. A pioneer in building its development strategy around FDI and integration in global value chains, Thailand is now a net outward investor, with rapidly growing presence in neighboring countries. Its success in investment attraction was enabled by a combination of its early liberalisation of inward FDI for the manufacturing sector, on the one hand, and proactive investment promotion and facilitation policies under a strong Board of Investment, on the other.

In the past few years, the government and public sector have been working hard to build on the country's strategic position as a regional business hub in the heart of Southeast Asia. This makes it an ideal location for entrepreneurs seeking access to Thailand's domestic market of 70 million people while also leveraging its trade infrastructure to reach the fast-growing CLMV (Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam) markets and economic giants such as China and India. (PwC Thailand, 2022)

In 2021, Thailand saw total foreign investment of 82.501 billion baht, creating 5,450 jobs for Thais. Japan remained the highest foreign investor, topping the rankings with 23.260 billion baht or 28.6 per cent of total investment. The United States was second with 5.948 billion baht (15.4 per cent) and Singapore third with 10.530 billion baht (15.1 per cent) (The Nation Thailand, 2022).

However, there are four types of bribery risk that can occur during the investment process in Thailand. They are shown in Table 1

Table 1 Bribery risk types for Thailand investments

Investment process	Example of Bribery risk events
Document Verification Process	<ul style="list-style-type: none"> - Submitting falsified documents, concealing or failing to report the truth - Request money in exchange for fast service (shortcuts) - Incomplete documents that do not adhere to the rules and regulations - Deliberately neglecting the essence of the supporting documents for the benefit of the entrepreneur - Checking documents late, delaying time, or harassing service recipients in order for them to claim benefits.
Approval Process	<ul style="list-style-type: none"> - The criteria and conditions for consideration are ambiguous. Allow the auditors the opportunity to use their judgment. - The audit, assessment, and reporting results do not correspond to the facts. There is assistance available when applying for benefits. - Officers advise clients to avoid rules and regulations by exploiting legal loopholes. - Excessive cost estimates
Receiving and Investigating Process	<ul style="list-style-type: none"> - The officer who receives the request and delivers the license in accordance with the request is the same individual. risk of benefit claims, including identification of specific officers - Submitting a claim There is no set timetable. - Collection officers do not act to delay a benefit claim. - Requests are handled externally to the system
Fee Payment Process	<ul style="list-style-type: none"> - Fee charging error - Errors in staff money counting failure to close the daily account and remit the money within the time frame specified. - Paying off-site fees through the operator may not result in a receipt or the transfer of funds to the treasury. - There is a receipt cancellation in the system, causing the receipt report to be less than what was actually received.

Noted: From Office of Public Sector Anti-Corruption Commission. (2018). *FRAs: Fraud Risk-Assessments*. https://www.thalohalo.go.th/datacenter/doc_download/a_190619_140931.pdf

Thailand has enacted anti-bribery legislation in recent years to keep up with the situation of transnational bribery and in accordance with international law, such as the 1997 OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials and the United Nations Convention against Corruption 2003 (UNCAC). Section 123/5 of the Organic Act on Counter-Corruption, B.E. 2542 (1999) (as amended by (No. 3), B.E. 2558 (2015)) was added, which defines bribery of public officials, foreign public officials, or officials of public international organizations as a crime and establishes liability for legal entities involved in such bribery. The new law imposes a large fine to compensate the state for its loss, to disgorge wrongdoers of the proceeds of their wrongdoing, and to deter future violations. In 2018, the new Organic Act on

Anti-Corruption, B.E. 2561 (2018), was enacted and came into force. Although Section 123/5 was changed to Section 176, the fundamentals of the provision remain the same.

4. Bribe Situation in Thailand

There are several available data sources on corruption situations in Thailand in terms of corruption perceptions, and bribery risk. This dissertation will use data from Transparency International (TI) and TRACE to explain corruption and bribery situation in Thailand.

According to the Corruption Perceptions Index by Transparency International, a non-governmental organization, Thailand came in at 104 out of 180 countries for the 2020 rankings, and dropped further to 110th in 2021. For almost two decades, TI Corruption index has tracked the corruption situation in Thailand from an external perspective, and provides a timeline for the public to analyze the trends of corruption in Thailand. Table 2 below shows the Thailand's CPI score between 2016 and 2021.

Table 2 Thailand's CPI score between 2016 and 2021

Year	Risk Score	Ranking (194 countries)
2016	35	101
2017	37	96
2018	36	99
2019	36	101
2020	36	104
2021	35	110
2022	35	101
2023	35	110

Note: 0 = high corruption, 100 = low corruption

Source: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>

Moreover, the TRACE Bribery Risk Matrix (TRACE Matrix) measures business bribery risk in 194 jurisdictions, territories, and autonomous and semi-autonomous regions. The overall country risk score is a combined and weighted score of four domains: Business Interactions with Government; Anti-Bribery Deterrence and Enforcement; Government and Civil Service Transparency; and Capacity for Civil Society Oversight, including the role of the media. The domain scores are derived from nine subdomains. The TRACE Matrix was originally developed in 2014 in collaboration with RAND Corporation. It is updated annually by TRACE. For many years, TRACE has tracked the business bribery risk situation in Thailand for the public to analyze the trends of bribery in Thailand, which on average; it has a moderate bribery risk score. Table 3 below gives the information about TRACE Bribery Risk Matrix in Thailand between 2016 and 2022.

Table 3 TRACE Bribery Risk Matrix in Thailand between 2016 and 2022

Year	Risk Score	Ranking (194 countries)
2016	51	61
2017	47	93
2018	50	89
2019	48	84
2020	47	88
2021	46	86
2022	47	85

Note: 0 = the lowest risk 100 = the highest risk

Source: <https://www.traceinternational.org/trace-matrix>

As the table above, in conclusion, Thailand still faces corruption and bribery problems continuously, raising concerns from the public that despite having a supposedly improved version of anti-corruption legislations, the practical effects of the law have yet to be realized. Several Thai authorities have attempted to deal with the situation by moving available services to online platforms to reduce in-person contact. However, some authorities continue to rely heavily on the officials' discretion, meaning corruption may still be present in certain areas. (Chandler MHM, 2022)

Methodology

Mixed methods research is utilized, with quantitative research as the main method, followed by the qualitative research. It is called sequential explanatory research design, a procedure for collecting, analyzing and “mixing” both quantitative and qualitative data at some stage of the research process within a single study, to understand a research problem more completely (Creswell, 2002). The research began with a quantitative phase, during which data was collected through structured questionnaires distributed to foreign and Thai companies operating in Thailand. This phase aimed to identify and assess various factors influencing bribery. The data collected were then analyzed using Confirmatory Factor Analysis (CFA) to validate the measurement model and Structural Equation Modeling (SEM) to explore the relationships between the identified factors and their impact on bribery.

Following this, the research proceeded to a qualitative phase. Here, insights from the quantitative analysis informed semi-structured interviews with representatives of both foreign and Thai companies. These interviews aimed to provide a deeper understanding of investors' and business operators' perspectives on bribery in the investment process.

Finally, the study integrated and interpreted the findings from both quantitative and qualitative data to summarize the results and develop recommendations for addressing bribery in the investment process in Thailand.

Results

1. Respondent Profiles

The 430 respondents were distributed according to the proportion of the companies investing in Thailand according to gender, age, position, working experience, business types, and Companies' Nationality as shown in Table 4.

Table 4 Respondent Profiles

Respondents' profiles	Count	Percentage
Gender		
Male	173	40.23
Female	257	59.77
Age		
25 down (Generation Z)	3	0.70
25 – 42 (Generation Y)	205	47.67
43 – 57 (Generation X)	135	31.40
58 up (Baby Boom)	87	20.23
Position		
Chairman/ President	50	11.63
Vice Chairman/ Vice-President	53	12.33
Managing Director	87	20.23
General Manager	46	10.70
Manager	107	24.88
Staff	87	20.23
Working experience		
Less than 1 year	34	7.91
1 – 5 year	71	16.51
6 – 10 year	190	44.19
11 – 15 year	62	14.42
16 – 21 year	22	5.12
More than 21 year	51	11.86
Business types		
Construction	157	36.51
Manufacturing	139	32.33
Services	84	19.53
Real Estate Activities	37	8.60
Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	13	3.02
Companies' nationality		
Thailand	160	37.21
Japan	126	29.30
China	34	7.91
Republic of Korea	27	6.28

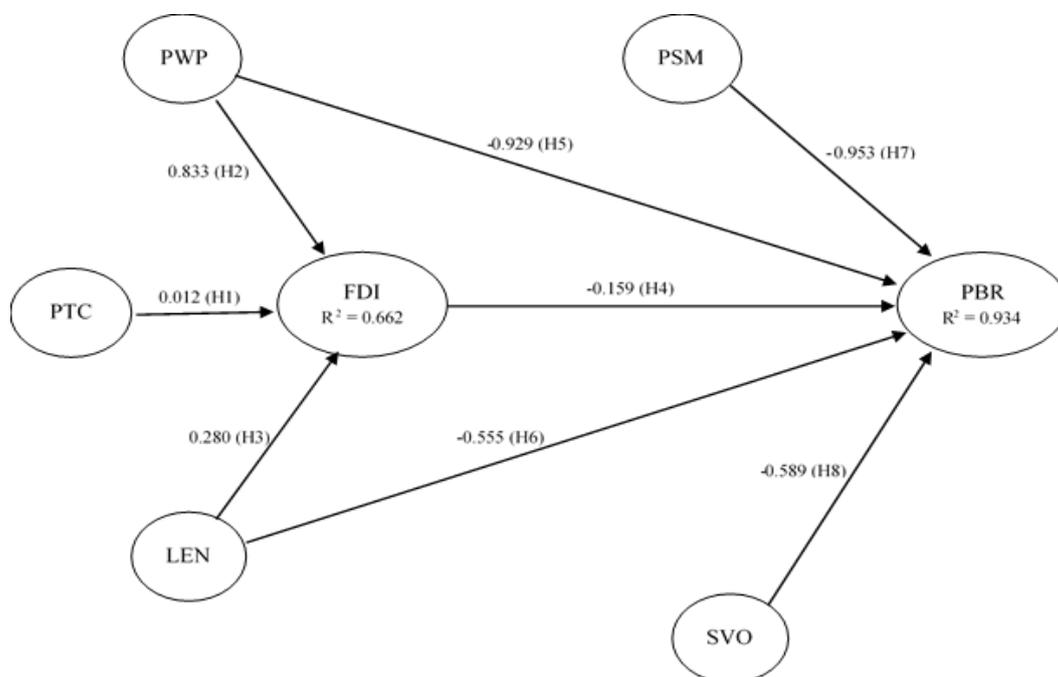
Respondents' profiles	Count	Percentage
United State	25	5.81
Others	58	13.49

Noted: From Among the participants from other nationalities, countries represented include the Hong Kong Special Administrative Region, Netherlands, South Africa, France, Italy, Norway, Germany, and India.

2. The Path Analysis

Structural Equation Modeling (SEM) is a statistical technique that combines factor analysis and path analysis to support quantitative analysis, particularly in regression studies. The SEM path diagram visually represents the hypotheses about the factor structure. In this diagram, each item is represented by a rectangle and loads onto only one factor, with a single arrow indicating the relationship from the variable to the item (reflective factor SEM model). Latent variables are depicted by circles, with one loading fixed to 1 for interpretability. Each item is associated with an unobserved measurement error represented by a circle. As constructs can be correlated, two-headed arrows are included between each latent variable. Path arrows are drawn between predictor variables and the dependent variable. Figure 2 below present the results of final SEM path model.

Figure 2 Final SEM path model

Moreover, it delves into the nuanced relationship between FDI and bribery, examining the impact of perceived trend in corruption on FDI likelihood, the role of government operational efficiency, and the influence of anti-bribery law enforcement on FDI prospects. The study also explores the effects of FDI on individuals' views of bribery, considering factors

like PSM and SVO. Various hypotheses posit relationships, such as a negative link between corruption trends and FDI likelihood. Using a sequential explanatory research design, the study employs quantitative research with data analysis methods and inferential statistics. Qualitative research through in-depth interviews complements the quantitative findings. The synthesis and interpretation of both types of data aim to provide a natural and comprehensive understanding of how foreign direct investment and bribery interact in the Thai context.

According to the findings of the SEM analysis, the efficiency factors of the government sector's work processes ($\beta = 0.833$; t-value = 5.558; p-value = 0.000) and the efficiency of enforcing anti-bribery laws ($\beta = 0.280$; t-value = 0.952; p-value = 0.341) positively affect investment. In other words, if Thailand has an efficient investment process and strictly enforces anti-bribery laws, it will attract more investment, as assumed. The efficiency of government agencies' work processes has the greatest impact on investment. At the same time, perceptions of Thailand's corruption trends ($\beta = 0.012$; t-value = 0.064; p-value = 0.949) have a positive effect on investment in Thailand, which contradicts the assumptions.

In terms of factors affecting the payment of bribes in the investment process in Thailand, it consists of the efficiency of public working processes ($\beta = -0.929$; t-value = 5.329; p-value = 0.000), the efficiency of enforcing anti-bribery laws ($\beta = -0.555$; t-value = 3.442; p-value = 0.001), PSM ($\beta = -0.953$; t-value = 4.517; p-value = 0.000), and SVO ($\beta = -0.589$; t-value = 3.749; p-value = 0.000), which are negatively related. In other words, if Thailand has an efficient investment process and strictly enforces anti-bribery laws, including the private sector having high PSM and SVO, bribery in the investment process will be reduced, consistent with the assumptions. PSM has the greatest impact on bribery, followed by the efficiency of government agencies' work processes, SVO, and the enforcement of anti-bribery laws, in that order. Meanwhile, FDI has a negative impact on bribery in the investment process ($\beta = -0.159$; t-value = 0.064; p-value = 0.949), which contradicts the assumptions. Table 5 summarizes the study findings and research hypotheses.

Table 5 Summary of hypotheses and significant values based on SEM model analysis

Hypotheses	Relationship test	Results
H1	The relationship between perceived trends in corruption and the likelihood of FDI is negative. (-)	Null hypothesis is supported as the relationship between the two variables is negative with no statistical support ($\beta = 0.012$; t-value = 0.064; p-value = 0.949).
H2	The relationship between efficiency of public working processes and the likelihood of FDI is positive. (+)	Alternative hypothesis is supported as the relationship between the two variables is positive with statistical support ($\beta = 0.833$; t-value = 5.558; p-value = 0.000).

Hypotheses	Relationship test	Results
H3	The relationship between efficiency anti-bribery law enforcement and the likelihood of FDI is positive. (+)	Alternative hypothesis is supported as the relationship between the two variables is positive with statistical support ($\beta = 0.280$; t -value = 0.952; p -value = 0.341).
H4	The relationship between FDI and the likelihood of perceptions of bribe is positive. (+)	Null hypothesis is supported as the relationship between the two variables is positive with no statistical support ($\beta = -0.159$; t -value = 0.064; p -value = 0.949).
H5	The relationship between efficiency of public working processes and the likelihood of perceptions of bribe is negative. (-)	Alternative hypothesis is supported as the relationship between the two variables is negative with statistical support ($\beta = -0.929$; t -value = 5.329; p -value = 0.000).
H6	The relationship between efficiency of anti-bribery law enforcement and the likelihood of perceptions of bribe is negative. (-)	Alternative hypothesis is supported as the relationship between the two variables is negative with statistical support ($\beta = -0.555$; t -value = 3.442; p -value = 0.001).
H7	The relationship between PSM and the likelihood of perceptions of bribe is negative. (-)	Alternative hypothesis is supported as the relationship between the two variables is negative with statistical support ($\beta = -0.953$; t -value = 4.517; p -value = 0.000).
H8	The relationship between SVO and the likelihood of perceptions of bribe is negative. (-)	Alternative hypothesis is supported as the relationship between the two variables is negative with statistical support ($\beta = -0.589$; t -value = 3.749; p -value = 0.000).

3. the influencing factors on FDI

The analysis underscores the critical role of robust anti-bribery law enforcement in shaping investor confidence and influencing FDI decisions. The positive correlation between enforcement efficiency and both FDI likelihood and the perception of bribery highlights the interconnected nature of regulatory effectiveness and economic attractiveness. The quantitative and qualitative findings collectively emphasize the importance of not only establishing stringent anti-corruption laws but also ensuring their effective enforcement and transparent communication. Addressing concerns related to legal protections for whistleblowers, expediting punitive processes, and eliminating perceived leniency are imperative steps to foster an environment resilient to corruption and attractive to foreign investors. Ultimately, the synthesis of data and insights calls for a comprehensive approach to fortify anti-corruption efforts in Thailand, aligning with international standards and building trust between the private sector and government agencies.

4. the influencing factors on perceptions of bribes

The synthesis of mixed quantitative and qualitative data paints a nuanced picture of the relationship between FDI and perceptions of bribes. While statistical findings may suggest a positive connection, qualitative insights reveal a more intricate scenario where corruption and bribery are intertwined with a broader spectrum of factors influencing investment decisions. The observed increase in bribery, coupled with strategic evaluations of corruption risks by foreign companies, spotlights the challenges businesses face in navigating bureaucratic processes. Ultimately, the interplay of political stability, transparent government operations, and stringent legal frameworks shapes the intricate landscape in which businesses make critical investment choices, emphasizing the need for a comprehensive and context-specific understanding of FDI dynamics.

Conclusion

This study explores the intricate dynamics between Foreign Direct Investment (FDI) and bribery in Thailand, employing a mixed-methods approach that integrates quantitative and qualitative analyses. A questionnaire-based survey involving 430 companies is conducted, utilizing statistical methods such as factor analysis, correlation analysis, and structural equation modeling to investigate the relationship between FDI and bribery. Additionally, qualitative insights are gathered through in-depth interviews with 15 key informants, including businessmen and anti-bribery experts, analyzed thematically.

The research aims to address three primary questions: how the Foreign Direct Investment (FDI) process unfolds in Thailand, how foreign investors perceive anti-bribery laws, and the nature of the relationship between FDI and bribery. Findings indicate that stages such as approval and document inspection are particularly vulnerable to bribery. Meanwhile, perceptions of corruption among business operators are moderate and influenced by external sources, such as social media. Additionally, factors like economic growth and infrastructure significantly impact FDI, suggesting that the simplistic view of corruption as a deterrent to investment is inadequate.

The study reveals that efficient government processes and strict enforcement of anti-bribery laws positively influence investment, while high levels of PSM) and SVO correlate negatively with bribery incidents. Multinational corporations prioritize efficient public processes and law enforcement, also considering factors like employee well-being and political stability. Bureaucratic inefficiencies highlight the need for digital transformation to mitigate corruption opportunities and enhance investment appeal.

The synthesis of quantitative and qualitative findings underscores the complex nature of bribery in Thailand, emphasizing the need for comprehensive reforms in government processes. Theoretical contributions include a focus on the adverse effects of PSM and SVO on bribery, aiding the development of an ethical decision-making framework. Practical

recommendations target enhancing transparency in approval processes, promoting digital platforms, and strengthening anti-bribery law enforcement. By addressing corruption within FDI processes and fostering an ethical investment environment, the research provides vital insights for stakeholders and policymakers in Thailand, aiming for sustained progress in combating corruption.

Recommendations

The research study delves into the complex dynamics of FDI and bribery within the unique context of Thailand. This comprehensive investigation not only contributes to the theoretical understanding of factors influencing bribery but also translates its findings into practical interventions aimed at fostering a transparent, efficient, and ethical investment landscape. As we navigate the intricate terrain of investment dynamics in Thailand, this research provides valuable insights for stakeholders, policymakers, and business entities seeking to collaboratively forge a path toward a more resilient, corruption-resistant investment framework. The policy recommendations are as follow:

1. Enhancing PSM and SVO: Policymakers should prioritize initiatives that foster a sense of public service and social responsibility within individuals involved in the investment process. By emphasizing PSM and SVO, the goal is to create a culture that values ethical business practices, ultimately acting as a deterrent to bribery. This recommendation builds on the research finding that individuals with higher PSM and positive SVO are less inclined towards bribery. Embedding these values into policies and organizational culture is crucial, as it can contribute to a work environment where individuals are motivated by a sense of public service, reducing the likelihood of corrupt practices.

2. Strengthening Anti-Corruption Measures: Recognizing the moderate perception of corruption in Thailand, policymakers should focus on strengthening anti-corruption measures. This includes enhancing enforcement capabilities, improving investigative processes, and actively prosecuting corruption cases. Strengthening institutional frameworks will contribute to a more effective anti-corruption strategy. By addressing the gap between perception and reality, these measures signal a commitment to combating corruption. An effective approach requires a combination of legal frameworks, investigative skills, and punitive actions.

3. Promoting Transparency in Approval Processes: Acknowledging the susceptibility of the approval process to bribery, policymakers should implement measures to enhance transparency. Digital platforms, streamlined documentation, and clear guidelines can mitigate opportunities for corrupt practices, fostering a more trustworthy investment environment. The recommendation aligns with the research finding that the approval process is particularly susceptible to bribery. Enhancing transparency is a preventative measure that addresses the root cause of corruption. Digital platforms provide an audit trail, reducing opacity and creating a more accountable approval process.

4. Digital Transformation for Efficiency: To address the relatively low rating for the efficiency of incorporating digital platforms, policymakers should promote digital transformation initiatives within government agencies overseeing FDI processes. This includes adopting technology to facilitate faster and more secure transactions, reducing the likelihood of bribery, and enhancing overall process efficiency. The analysis is grounded in the research's indication of a perceived inefficiency in digital incorporation. The recommendation recognizes the potential of technology not only to increase efficiency but also to create a secure and tamper-proof environment, reducing the vulnerability of the system to corrupt practices.

5. Awareness and Training on Anti-Bribery Laws: Given the impact of external sources like social media on corruption perceptions, targeted awareness campaigns and training programs are crucial. These initiatives should educate foreign investors and businesses about Thailand's anti-bribery laws, promoting a clearer understanding and adherence to legal frameworks. Addressing external influences on corruption perceptions through these programs helps prevent unintentional compliance with corrupt practices.

6. Economic and Infrastructure Development: Recognizing the pivotal role of economic growth and infrastructure in attracting FDI, governments should prioritize investments in these areas. This involves developing robust infrastructure, ensuring political stability, and fostering an environment conducive to sustained economic growth, thereby attracting foreign capital. The analysis draws on the research's identification of economic growth and infrastructure as determinants for FDI. The recommendation emphasizes the need for a holistic approach, as economic and infrastructural development not only attracts investment but also creates a stable environment less prone to corrupt influences.

7. Efficiency of Government Agencies: Considering the significant impact of government agencies' efficiency on investment, policymakers should focus on continuous efforts to streamline bureaucratic processes, reduce red tape, and enhance overall efficiency. This contributes to creating a business-friendly environment, attracting and retaining foreign investments. The analysis is grounded in the research's identification of the efficiency of government agencies as a key factor influencing investment. Streamlining processes is a proactive measure to eliminate unnecessary delays and bureaucratic hurdles, creating an environment conducive to investment and less susceptible to corrupt practices.

8. Monitoring and Evaluation Mechanisms: Establishing robust monitoring and evaluation mechanisms for anti-bribery laws and FDI processes is essential. Regular assessments of these measures help policymakers refine strategies and reduce bribery-related risks. This approach aligns with the research's focus on continuous improvement, offering a feedback loop to adapt strategies based on real-time data and ensure ongoing effectiveness against corruption.

9. Promoting Ethical Investment Practices: To counter the perception that bribes can facilitate investment, initiatives promoting ethical investment practices are essential.

Collaboration among industry associations, government bodies, and international organizations can help establish and promote codes of conduct that discourage bribery and corruption. By fostering ethical investment practices, businesses can signal their commitment to integrity, thereby reducing the temptation for investors to engage in corrupt practices.

10. International Collaboration: Recognizing the global nature of corruption, fostering international collaboration in anti-corruption efforts is essential. Sharing best practices, experiences, and collaborating on multinational initiatives can contribute to creating a global environment where bribery is less tolerated and discouraged. The analysis emphasizes the need for a collective approach in addressing corruption. The global nature of corruption requires international collaboration. By sharing experiences and collaborating on initiatives, countries can create a united front against corruption, establishing a global norm where corrupt practices are actively discouraged.

In conclusion, these policy recommendations and analyses aim to address corruption within Foreign Direct Investment processes in Thailand comprehensively. By targeting individual motivations, enhancing transparency, promoting digital transformation, and strengthening anti-corruption measures, policymakers can contribute to building a transparent, efficient, and ethical landscape for foreign investment in Thailand. These recommendations provide a roadmap for systemic change, emphasizing the interconnectedness of theoretical insights and practical interventions in creating a resilient and corruption-resistant investment framework.

References

- Alesina, A., & Weder, B. (1999). Do Foreign Governments Receive Less Foreign Aid. *American Economic Review*, 92(4), 1126 – 1137.
- Anyanwu, J. C. (2012). Why Does Foreign Direct Investment Go Where It Goes?: New Evidence From African Countries. *Annals of Economics and Finance*, 13(2), 425 – 462.
- Anyanwu, J. C., & Erhijakpor, A. E. O. (2004). Trends and Determinants of Foreign Direct Investment in Africa. *West African Journal of Monetary and Economic Integration*, Second Hal, 21 – 44.
- Au, W. T., & Kwong, J. Y. Y. (2004). *Measurements and effects of social-value orientation in social dilemmas: A review*. In R. Suleiman, D. V. Budescu, I. Fischer, & D. M. Messick (Eds.) *Contemporary Psychological Research on Social Dilemmas*. Cambridge University Press.
- Balliet, D., & Van Lange, P. A. M. (2013). Social value orientation: A review of the literature. *Psychological Bulletin*, 139(6), 923 – 947.
- Barassi, M. R., & Zhou, Y. (2012). The effect of corruption on FDI: A parametric and non-parametric analysis. *European Journal of Political Economy*, 28, 302 – 312.

- Blomstrom, M. (1997). *The Impact of Foreign Investment on Host Countries: A Review of the Empirical Evidence*.
https://www.researchgate.net/publication/200465457_The_Impact_of_Foreign_Investment_on_Host_Countries_A_Review_of_the_Empirical_Evidence/link/0fcfd50b8aae86d115000000/download
- Breaugh, J., Ritz, A., & Alfes, K. (2017). Work motivation and public service motivation: disentangling varieties of motivation and job satisfaction. *Public Management Review*, 20(10), 1423 – 1443.
- Breton, A. (1996). *Competitive Governments: An Economic Theory of Politics and Public Finance*. Cambridge University Press.
- Brewer, G.A., & Seldon, S.C. (1998). Whistle blowers in the Federal civil service: new evidence of the public service ethic. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 8(3), 413 – 439.
- Bright, L. (2005). Public employees with high levels of public service motivation: Who are they, where are they, and what do they want?. *Review of Public Personnel Administration*, 25(2), 138 – 154.
- Caillier, J.G. (2017). Public service motivation and decisions to report wrongdoing in U.S. Federal Agencies: is this relationship mediated by the seriousness of the wrongdoing. *American Review of Public Administration*, 47(7), 810 – 825.
- Crewson, P.E. (1997). Public-service motivation: building empirical evidence of incidence and effect. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 7(4), 499 – 518.
- Cuervo-Cazurra, A. (2008). Better the devil you don't know: Types of corruption and FDI in transition economies. *Journal of International Management*, 14, 12 – 27.
- Egger, P., & Winner, H. (2005). Evidence on corruption as an incentive for foreign direct investment. *European Journal of Political Economy*, 21, 932 – 952.
- Kiyonari, T., & Okada, E. (2000). Social value orientation and allocation of resources in the dictator game. *Journal of Economic Psychology*, 21(1), 23 – 41.
- Lambsdorff, J. G. (2003). *How Corruption Affects Economic Development*.
- McClintock, C. G., & Van Avermaet, E. (1982). *Social values and rules of fairness: A theoretical perspective*. In V. J. Derlega, & J. Grzelak (Eds.) *Cooperation and Helping Behavior*, (pp.43–71). Academic Press.
- Messick, D. M., & McClintock, C. G. (1968). Motivational bases of choice in experimental games. *Journal of Experimental Social Psychology*, 4(1), 1 – 25.
- Mostafa, A.M.S., & Leon-Cazares, F. (2016). Public service motivation and organizational performance in Mexico: testing the mediating effects on organizational citizenship behaviors. *International Journal of Public Administration*, 39, 40 – 48.
- Murphy, R. O., Ackermann, K. A., & Handgraaf, M. J. J. (2011). Measuring social value orientation. *Judgment and Decision Making*, 6(8), 771 – 781.

- Perry, J.L. (1996). Measuring public service motivation: an assessment of construct reliability and validity. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 6(1), 5 – 22.
<https://academic.oup.com/jpart>
- Perry, J.L., & Hondeghem, A. (Eds.) (2008). *Motivation in Public Management: the call of public service*. Oxford University Press.
- Rose-Ackerman, S. (1999). *Corruption and Government*. Cambridge University Press.
- Transparency International. (2015). *What is Corruption*.
<http://www.transparency.org/what-is-corruption/#define>
- Transparency International UK. (2010). *The Bribery Act*.
<https://www.transparency.org.uk/corruption-and-uk>
- Vitro Tanzi. (1998). *Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope and Cures* (WP/98/63, Working paper). International Monetary Fund.
- Von Neumann, J., & Morgenstern, O. (1944). *Theory of games and economic behavior*. Princeton University Press.
- Wang, S., & Lu, X. (2014). Public service motivation, job satisfaction, and corrupt behavior: Evidence from Chinese civil servants. *Journal of Public Administration and Governance*, 4(2), 123 – 137.
- Wang, M. (2009). Manufacturing FDI and economic growth: Evidence from Asian economies. *Applied Economics*, 41(8), 991 – 1002.
- Wang, Y. (2021). Research on Impacts of Bribery on Difference Business Sectors.
<https://www.atlantis-press.com/proceedings/icemci 21/125965852>
- Wei, S. J. (2000). How Taxing is Corruption on International Investors. *The Review of Economics and Statistics*, 82(1), 1 – 11.
- Wheeler, D., & Mody, A. (1992). International Investment Location Decisions: The Case of U.S. firms. *Journal of International Economics*, 33, 57 – 76.
- World Bank. (1997). *World Development Report: The State in a changing world*. Oxford University Press.
- Wright, B.E., & Pandey, S.K. (2005). *Exploring the nomological map of the public service motivation concept*. 8th Public Management Conference. 1 – 35.
- Yasmin, B., Hussain, A., & Chaudary, M. A. (2003). Analysis of Factors Affecting Foreign Direct Investment in Development Countries. *Pakistan Economic and Social Review*, 40(1/2), 59 – 75.
- Young, A. (1991). Learning by doing and the dynamic effects of international trade. *Quarterly Journal of Economics*, 106(2), 369 – 405.

Appendices

Appendix A Factor loadings (B), t-values, p-value, AVE, and CR the measurement model

	Variables	B	t-value	p-value	AVE (≥ 0.05)	CR (≥ 0.70)
Perceived trends in corruption	X11	0.811	13.448	0.000	0.797	0.886
	X12	0.968	91.208	0.000		
Public working process efficiency	X21	0.935	73.858	0.000	0.754	0.901
	X22	0.728	12.595	0.000		
	X24	0.926	115.822	0.000		
Foreign Direct Investment (FDI)	X33	0.771	8.919	0.000	0.751	0.867
	X34	0.953	88.395	0.000		
Anti-bribery law enforcement	X41	0.921	37.154	0.000	0.894	0.962
	X42	0.933	52.173	0.000		
	X44	0.981	92.052	0.000		
Public Service Motivation (PSM)	X51	0.760	4.722	0.000	0.755	0.925
	X52	0.900	5.884	0.000		
	X53	0.868	7.522	0.000		
	X54	0.937	8.431	0.000		
Social Value Orientation (SVO)	X61	0.943	88.357	0.000	0.892	0.943
	X62	0.946	72.701	0.000		
Perceptions of bribe	X71	0.937	64.354	0.000	0.871	0.964
	X72	0.942	73.052	0.000		
	X73	0.908	46.960	0.000		
	X74	0.946	93.363	0.000		

Appendix B Correlation coefficient matrix and square root of AVEs

	PC	PWP	FDI	LEN	PSM	SVO	PBR
PC	0.892						
PWP	0.621	0.868					
FDI	-0.059	0.277	0.866				
LEN	-0.606	-0.217	0.105	0.945			
PSM	-0.219	-0.515	0.009	0.283	0.869		
SVO	0.041	0.366	0.424	0.519	-0.112	0.944	
PBR	0.742	0.572	0.025	-0.115	0.037	0.520	0.933

Note: 1. Correlation is represented by bold numbers in the table.

2. Square root of AVEs is represented by regular numbers.

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 - 2565*
Synthesis of Research on Corruption Suppression, 2017 – 2022

สยาม ธีระบุตร

Sayahm Dhiraputra

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

Office of the National Anti-Corruption Commission

sayahm99@gmail.com

รับบทความ 15 พฤศจิกายน 2567 แก้ไขบทความ 25 กันยายน 2568 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 15 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต” มีผลการวิจัยพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจด้านการปราบปรามการทุจริต แต่การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต/การดำเนินการทางคดีทุจริต ยังพบปัญหาอุปสรรคหลายประการ โดยประเด็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ การดำเนินการทางคดีทุจริตที่ล่าช้า ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น จำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีลักษณะค่อนข้างกว้าง ทั้งคดีทุจริตและคดีประพฤติมิชอบ ทำให้คดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีจำนวนมาก กระบวนการ/ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตที่มีขั้นตอนมาก ทั้งขั้นตอนการรับคำกล่าวหา การตรวจสอบเบื้องต้นและการไต่สวน กรอบระยะเวลาดำเนินการคดีทุจริตตามกฎหมายไม่สอดคล้องกับระยะเวลาปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ ยังพบว่าการดำเนินคดีบางประเภทยังพบปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น การชี้มูลความผิดทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วของบางหน่วยงาน ไม่สามารถดำเนินการได้ เหตุเพราะหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น ไม่มีระเบียบที่จะดำเนินการหลังจากเจ้าหน้าที่รัฐพ้นจากตำแหน่งได้ เป็นต้น

สำหรับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรเน้นการบริหารงานคดีและงานบุคคล เช่น การมอบหมายงาน การจัดสรรอัตรากำลัง การพัฒนาองค์ความรู้ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับวิเคราะห์งานคดีและเชื่อมโยงข้อมูล การแก้ไขกฎหมายเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงาน รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และติดตามผลการดำเนินงาน

คำสำคัญ: คณะกรรมการ ป.ป.ช., การปราบปรามการทุจริต, การสังเคราะห์งานวิจัย

Abstract

The study on "Synthesizing Research on Suppressing Corruption" revealed that the Constitution of the Kingdom of Thailand and the Organic Act on Anti-Corruption are the laws assigning the National Anti-Corruption Commission (NACC) its duties and powers in suppressing corruption. Nonetheless, several obstacles were found in the NACC's

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 - 2565”

performance of these functions. A key issue is the delay in the processing of corruption cases, which results from various factors. These include the broad range of cases under NACC consideration, covering both corruption and misconduct, resulting in a large number of cases, as well as the multiple procedural steps such as receipt of allegations, preliminary examination, and inquiry. The time frame for the processing of corruption cases also does not align with the time required in practice. Moreover, certain types of legal proceedings encounter practical challenges, such as determining disciplinary liability for government officials who have already left their positions, where the responsible agency lacks regulations to proceed with such cases.

To enhance the effectiveness and timeliness of anti-corruption operations, the study highlights the importance of focusing on case and personnel management, including work assignment, manpower allocation, knowledge development, and the improvement of database systems for case analysis and data linkage. It also suggests considering legal amendments to reduce procedural steps and shorten processing periods together with strengthening inter-agency collaboration in information exchange and monitoring progress.

Keywords: NACC, Corruption suppression, Research synthesis

บทนำ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจด้านการปราบปรามการทุจริต โดยมีอำนาจในการไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง การไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมถึงการไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนดหรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถมอบอำนาจให้พนักงานไต่สวนดำเนินการได้ และการดำเนินการไต่สวนและวินิจฉัยตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ยังต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ยังได้บัญญัติให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เป็นส่วนราชการและมีฐานะเป็นนิติบุคคลรับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจในด้านการป้องกันการทุจริต อาทิ ประสานงานและให้ความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การดำเนินกิจการหรือจัดให้มีการรวบรวมวิเคราะห์ ศึกษาวิจัย และเผยแพร่ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบและอันตรายของการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน รวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ การต่อต้านหรือชี้เบาะแส ตามกลไกที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดการเสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานของรัฐ หรือภาคเอกชน เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ทั้งนี้จากผลการสำรวจความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปี พ.ศ. 2558 – 2564 พบว่า ในภาพรวมของสำนักงาน ป.ป.ช. ประชาชนมีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 72.72 และมีระดับความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 73.48 โดยประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินมากที่สุด เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 77.80 รองลงมาเป็นด้านการป้องกันการทุจริต และด้านการปราบปรามการทุจริต เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 75.29 และ 70.31 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริตได้รับความพึงพอใจจากประชาชนน้อยที่สุดใน 3 ภารกิจหลัก และจากการสำรวจดังกล่าว มีข้อเสนอแนะว่า ภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. ควรดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบเกี่ยวกับการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐให้เหมาะสมกับความผิดในแต่ละคดี กำหนดอายุความในคดีทุจริตให้มากกว่าคดีอาญาทั่วไป กำหนดโครงสร้างคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งควรมาจากศาล เพิ่มอำนาจในการระงับยับยั้งผู้กระทำผิดได้ และให้ความสำคัญกับการคุ้มครองพยาน และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ควรมีการเผยแพร่ผลการดำเนินคดี ความคืบหน้าของเรื่องกล่าวหาผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายช่องทางและอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้นแล้ว สำนักงาน ป.ป.ช. ยังดำเนินโครงการ/กิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในภาพรวม พบว่า มีผลการประเมินเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 80.72 และมีแนวโน้มความสำเร็จที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินโครงการ/กิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในช่วงหลังหน่วยงานผู้จัดทำโครงการมีความเข้าใจในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) มากขึ้น จึงได้ออกแบบและดำเนินโครงการที่มีความสอดคล้องและตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) มากขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ เช่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผลการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปสู่กลุ่มเป้าหมายภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า เป็นต้น

จึงเห็นว่าหน้าที่และอำนาจด้านการปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. มีความสำคัญอย่างมาก และหากพิจารณาถึงผลการสำรวจความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ประชาชนมีความพึงพอใจต่อภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 70.31 น้อยที่สุดใน 3 ภารกิจหลักของสำนักงาน ป.ป.ช. รวมถึงเสนอแนะให้สำนักงาน ป.ป.ช. ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพด้วย และควรมีการเผยแพร่ผลการดำเนินคดี ความคืบหน้าของเรื่องกล่าวหาผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายช่องทางและอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการประเมินโครงการ/กิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มีข้อเสนอแนะให้สำนักงาน ป.ป.ช. มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผลการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปสู่กลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ช. อันจะช่วยยกระดับค่า CPI ต่อไป ดังนั้นเพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. มีข้อมูลประกอบการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจด้านการปราบปรามการทุจริต อันจะช่วยให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น สำนักวิจัยและบริการวิชาการฯ จึงดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริตจากงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการต่าง ๆ ด้านการปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. ต่อไป

วัตถุประสงค์ (Objective)

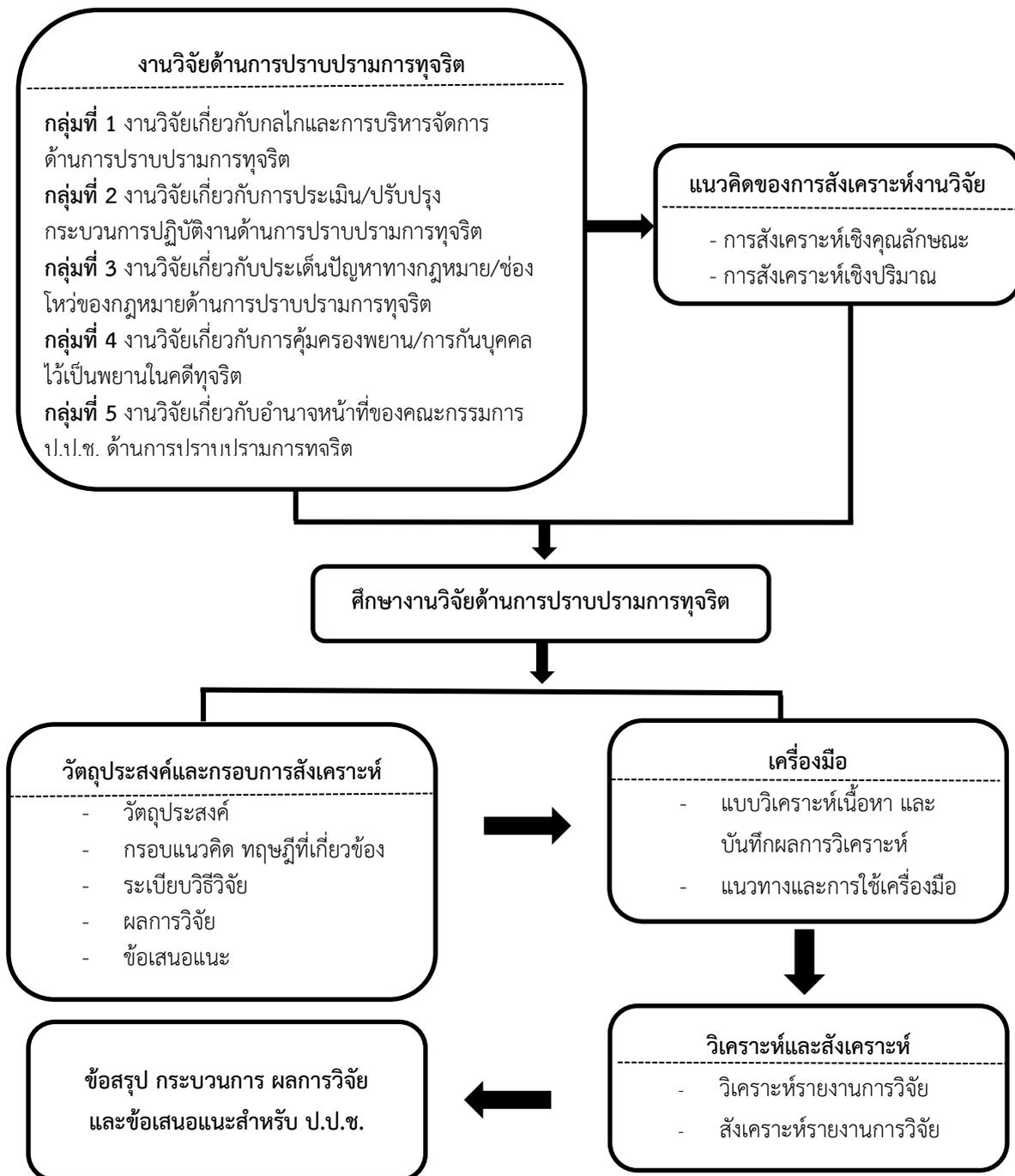
เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อสังเคราะห์วัตถุประสงค์ของงานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต
2. เพื่อสังเคราะห์ระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต
3. เพื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยของงานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต
4. เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนะของงานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต

กรอบแนวคิด (Conceptual framework)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ กล่าวคือ ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริตที่เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2565 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและสืบค้นงานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริตจากระบบฐานข้อมูลงานวิจัยออนไลน์ ได้แก่ (1) โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย ThaiLIS-Thai library Integrated System สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2) TU Digital Collection ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (3) คลังปัญญา จุฬาฯ (CUIR at Chulalongkorn University) จากนั้นจำแนกงานวิจัยออกเป็นกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาข้อสรุป รวมถึงดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์งานวิจัย โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลวิจัย ที่เรียกว่า “แบบบันทึกผลการวิเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต” เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบบันทึกข้อมูลดังกล่าว มีกรอบประเด็นที่ต้องการสังเคราะห์ ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (2) กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (3) ระเบียบวิธีวิจัย (4) ผลการวิจัย และ (5) ข้อเสนอแนะของงานวิจัย เมื่อผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาของงานวิจัยแต่ละเรื่องตามแบบบันทึกผลการวิเคราะห์เสร็จแล้ว จะดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัย โดยบูรณาการข้อค้นพบของงานวิจัยที่มีร่วมกันภายในกลุ่มของงานวิจัย ทั้ง 5 กลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริตแต่ละกลุ่ม โดยสรุปผลตามประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของงานวิจัย กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของงานวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัย และข้อเสนอแนะของงานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต รวมถึงคณะผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในภาพรวมของงานวิจัยแต่ละกลุ่ม เพื่อหาจุดร่วมในประเด็นที่สำคัญ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. ต่อไป รายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการ (Methodology)

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 - 2565 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการศึกษาวิจัยจากเอกสารรายงานการวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต ที่เผยแพร่ในระบบออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 - 2565 มีรายละเอียดดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 – 2565 คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานการวิจัยที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำขึ้นหรือวิทยานิพนธ์ในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริต โดยรายงานการวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์ต้องเป็นรายงานการวิจัยที่แล้วเสร็จและเผยแพร่ในฐานข้อมูลออนไลน์ระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2565 โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดการสืบค้นข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลงานวิจัยออนไลน์ ได้แก่ (1) โครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS-Thai library Integrated System) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2) TU Digital Collection ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ (3) คลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR at Chulalongkorn University) โดยมีคำสำคัญในการสืบค้นงานวิจัยคือ “การทุจริต” “การปราบปรามการทุจริต” โดยจำแนกงานวิจัยที่สืบค้นได้ออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อหาจุดร่วมในประเด็นที่สำคัญ ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกข้อมูลวิจัยที่เรียกว่า “แบบบันทึกผลการวิเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต” เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบบันทึกข้อมูลดังกล่าวมีกรอบประเด็นที่ต้องการสังเคราะห์ ได้แก่ (1) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (2) กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (3) ระเบียบวิธีวิจัย (4) ผลการวิจัย และ (5) ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

ทั้งนี้ รายงานการวิจัยที่คัดเลือกมาสังเคราะห์ต้องเป็นรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ที่ดำเนินการแล้วเสร็จตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2565 และเป็นรายงานการวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การปราบปรามการทุจริตที่มีการเผยแพร่ในระบบฐานข้อมูลออนไลน์หรือรายงานการวิจัยที่สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการเองด้วย ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้รวบรวม/สืบค้นรายงานวิจัยในครั้งแรกจากงานวิจัยที่สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการเองและจากเว็บไซต์ของโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS-Thai library Integrated System) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้ จำนวน 15 เรื่อง แต่คณะผู้วิจัยเห็นว่าจำนวนของ รายงานการวิจัยที่สืบค้นในเบื้องต้นมีจำนวนน้อยเกินไปที่จะนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ผลการสังเคราะห์ที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จึงดำเนินการสืบค้นรายงานการวิจัยจากฐานข้อมูลงานวิจัยออนไลน์เพิ่มเติม ได้แก่ เว็บไซต์ TU Digital Collection ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเว็บไซต์คลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR at Chulalongkorn University) โดยจำนวนรายงานการวิจัยหลังจากที่สืบค้นเพิ่มเติม จำนวน 37 เรื่อง เมื่อคัดเลือกตามเกณฑ์ การคัดเลือกข้างต้น จำนวนรายงานวิจัยที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์ขั้นสุดท้าย จำนวน 34 เรื่อง

2. ประชากร

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ รายงานการวิจัยที่หน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยจัดทำขึ้นและวิทยานิพนธ์ในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริตและต้องเป็นรายงานการวิจัยที่แล้วเสร็จและเผยแพร่ในระบบฐานข้อมูลออนไลน์ระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2565

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลจากแบบเก็บข้อมูลวิจัยมาเรียบเรียง จำแนก วิเคราะห์ และสังเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยเกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริต และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริต จากนั้นคณะผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในภาพรวมของงานวิจัยแต่ละกลุ่มเพื่อหาจุดร่วมในประเด็นที่สำคัญและจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. ต่อไป

ผลการศึกษา (Results)

จากการศึกษารายงานการวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 – 2565 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์/สังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริตได้ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับกลไกและการบริหารจัดการด้านการปราบปรามการทุจริต

งานวิจัยเกี่ยวกับกลไกและการบริหารจัดการด้านการปราบปรามการทุจริต มีผลการวิจัยที่สำคัญ เช่น ประเด็นปัญหาการกำหนดระยะเวลาในการกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐ ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551

เมื่อบุคคลใดพบเห็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและต้องการกล่าวหา ร้องเรียนมายังสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อให้มีการตรวจสอบการกระทำความผิดนั้น จะต้องคำนึงถึงเวลาที่มีการกำหนดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เป็นสำคัญ หากล่วงเลยเกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุจนถึงวันที่กล่าวหาและเป็นเรื่องที่ไม่อาจหาพยานเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวน คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจมีความเห็นหรือคำสั่งไม่รับพิจารณาได้ และส่งผลให้คำกล่าวหาเป็นอันตกไป และหากมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 27 พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 กรณีระยะเวลาในการกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐให้มีระยะเวลาสั้นขึ้นจะทำให้เกิดผลต่ออย่างเห็นได้ชัด ทำให้โอกาสในการกล่าวหา ร้องเรียนสามารถกระทำได้มากขึ้น ทำให้สถิติคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. ไม่รับไว้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีระยะเวลาเกินกำหนดลดลง

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมิน/ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต

ผลการศึกษาของงานวิจัยในกลุ่มที่ 2 การประเมิน/ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตตามวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของงานวิจัย พบว่า

2.1 กฎหมายที่ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. กระบวนการ ขั้นตอนและระยะเวลาตามกฎหมายเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และระเบียบที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนการตรวจรับคำกล่าวหา กำหนดระยะเวลาเฉพาะในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวน หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. ดำเนินการ ต้องส่งเรื่องภายใน 30 วันนับแต่วันที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับเรื่อง ซึ่งในทางปฏิบัติใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 73.50 วันต่อเรื่อง เกินกรอบระยะเวลาที่กำหนด (2) ขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้น กำหนดให้ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ลงทะเบียนรับเรื่องกล่าวหา หากไม่แล้วเสร็จสามารถขอขยายเวลาได้ 3 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 90 วัน ซึ่งในทางปฏิบัติใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 384.62 วันต่อเรื่อง เกินกรอบระยะเวลาที่กำหนด และ (3) ขั้นตอนการไต่สวน กำหนดกรอบระยะเวลาในการไต่สวนให้แล้วเสร็จไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันเริ่มดำเนินการไต่สวน หากดำเนินการไม่เสร็จ สามารถขอขยายระยะเวลาออกไปได้เท่าที่จำเป็น แต่รวมแล้วต้องไม่เกิน 3 ปี ซึ่งในทางปฏิบัติใช้ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำเนินการ 556.37 วันต่อเรื่อง อยู่ในกรอบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 นโยบายและแนวทางในการบริหารงานด้านปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. เน้นการกระจายอำนาจ เรื่องรับใหม่ต้องทำภายใน 1 ปี การไต่สวนข้อเท็จจริงสิ้นกระแสความ ดูอายุความเป็นสำคัญ ให้ความสำคัญธรรมชาติและให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอย่างเต็มที่ เช่น มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบตามโครงสร้างไปยังพื้นที่สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค และสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด ให้มีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และไต่สวนข้อเท็จจริงได้ในคดีขนาดเล็ก และขนาดกลาง การแบ่งฝ่ายงานและบุคลากรผู้รับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน การมอบหมายการควบคุมดูแลที่เหมาะสม โดยมี

สายงานบังคับบัญชาและการกำกับดูแลตั้งแต่กรรมการ ป.ป.ช. รองเลขาธิการหรือผู้ช่วยเลขาธิการ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้อำนวยการสำนัก ลงไปจนถึงระดับหัวหน้ากลุ่ม เป็นต้น

2.3 สถานการณ์การดำเนินงานปราบปรามการทุจริต และสภาพปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน พบว่า มีปัญหาอุปสรรคในทุกขั้นตอน เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบจำนวนมาก และกรอบระยะเวลาตามกฎหมายไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริง ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานด้านปราบปรามการทุจริตของ สำนักงาน ป.ป.ช. ที่มีความล่าช้า

3. งานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางกฎหมาย/ช่องโหว่ของกฎหมายด้านการปราบปรามการทุจริต

ผลการศึกษาจากงานวิจัยกลุ่มที่ 3 ประเด็นปัญหาทางกฎหมาย/ช่องโหว่ทางกฎหมาย พบว่า งานวิจัยกลุ่มที่ 3 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย/กระบวนการทางกฎหมาย/มาตรการทางกฎหมาย โดยมีผลการศึกษาดังนี้

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ตามมาตรา 100 103 และ 123/2 แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พบว่า มาตรา 100 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใดเข้าไปดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ได้กำหนดตำแหน่งงานที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุมหรือตรวจสอบของหน่วยงานรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่ไว้แคบเกินไป และบทบัญญัติมาตราดังกล่าวให้นำมาบังคับใช้กับคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงพี่น้องร่วมสายโลหิต และปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่สมควรอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 100 ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการสั่งซื้อ สั่งจ้างและลงนามในสัญญา ส่วนมาตรา 103 และ 123/2 พบว่า การคุ้มครองการกระทำที่เป็นการเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่ผู้กระทำมีหน้าที่ต้องกระทำตามตำแหน่งของตนเอง โดยในส่วนนี้จะพบปัญหาเกิดขึ้นเมื่อมีข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำตั้งใจเป็นอาชญากรละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองความบริสุทธิ์สะอาดแห่งอำนาจรัฐ ใช้ข้อบกพร่องของการบัญญัติละเมิด เช่น การอาศัย การตีความเรื่องหน้าที่ อาทิ การเรียก รับ หรือยอมจะรับ ในขณะที่ตนพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่แล้วโดยมีการ คาดหมายไว้เช่นนั้น เป็นต้น และการคุ้มครองการกระทำที่เป็นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งไม่ จำเป็นต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขเรื่องหน้าที่ของผู้กระทำว่าจำเป็นต้องมีหรือไม่ คงพิจารณาเฉพาะการกระทำว่า เข้าองค์ประกอบความผิดหรือไม่ ซึ่งในส่วนนี้ปัญหาที่ผู้วิจัยพบ คือ การบัญญัติกฎหมายไม่เป็นไปโดยสอดคล้อง กันของบทบัญญัติที่มีลักษณะคล้ายกัน คือ ยังคงไม่กล่าวถึงการกระทำที่มีลักษณะในทางเดียวกัน เช่น การเรียก หรือยอมจะรับ ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันกับการรับ ในส่วนนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเกิดจากความบกพร่องในการบัญญัติ ที่ไม่ครอบคลุมไปถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำที่เป็นการ “เรียก และยอมจะรับ” คงมีเพียงการ “รับ” เท่านั้น ซึ่งทำให้หากเป็นการเรียก หรือยอมจะรับ แม้จะกระทำนอกหน้าที่อันเป็นการละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมาย ก็ไม่เป็นความผิดนั่นเอง นอกจากนั้นแล้ว ประเด็นสำคัญคือโทษปรับตามบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับ ไม่สอดคล้องกันและล้าสมัยเป็นเหตุให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดความไม่เด็ดขาด

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย การกำหนดโทษปรับในความผิดทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐ และมาตรการการตรวจสอบการมีคำสั่งไม่รับเรื่องและมติข้อกล่าวหาไม่มีมูล พบว่าการกำหนดโทษปรับในความผิดทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของประเทศไทยนั้น ปัจจุบันได้กำหนดไว้ใน 2 รูปแบบ คือ

โทษปรับแบบอัตราตายตัว (Fixed-Sum System) และโทษปรับแบบจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด (Criminal Benefit Fine System) ซึ่งในส่วนของโทษปรับแบบอัตราตายตัวนั้น ไม่เหมาะสมในการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด เนื่องจากผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการกระทำความผิด โดยเฉพาะในโครงการขนาดใหญ่มีมูลค่าสูงกว่าโทษปรับที่กำหนดไว้แบบอัตราตายตัวอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบกับต้นทุนในการจับกุมและดำเนินคดีกับตัวผู้กระทำความผิดกรณีทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐอยู่ในระดับต่ำ ส่วนมาตรการการตรวจสอบการมีคำสั่งไม่รับเรื่อง และมีมติขอกกล่าวหาไม่มีมูลพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบการมีคำสั่งไม่รับเรื่องและมีมติขอกกล่าวหาไม่มีมูลของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

4. งานวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน/การกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีทุจริต

ผลการศึกษาของงานวิจัยกลุ่มที่ 4 การคุ้มครองพยาน พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ (2 ใน 3 เรื่อง) มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาถึงกระบวนการ วิธีการ มาตรการในการคุ้มครองพยาน และกลไกในการเฝ้าระวังและการแจ้งเบาะแสการทุจริตคอร์รัปชัน พบว่า การคุ้มครองพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีปัญหาในการคุ้มครองพยานในคดีอยู่มาก เนื่องจากการคุ้มครองพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาด้วยข้อจำกัดและความไม่ชัดเจนของค่านิยม ขอบเขตลักษณะการมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือส่วนร่วมในการกระทำความผิด รวมถึงความขัดกันของเงื่อนไขของกฎหมาย

4.2 ผลการศึกษาถึงอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการใช้มาตรการปกปิดมิให้เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล และที่อยู่ของพยานและผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่ส่งผลกระทบต่อวิธีพิจารณาคดีทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่า ปัญหาการทุจริตรัฐเป็นผู้ได้รับความเสียหาย การดำเนินคดีดังกล่าวเป็นไปเพื่อรักษาประโยชน์ของรัฐ ดังนั้น หากคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐเป็นสิ่งสำคัญ และระบบการพิจารณาคดีที่ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริง ตลอดจนการคำนึงถึงการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสซึ่งเป็นพลเมืองดี ให้ได้รับความปลอดภัย มาตรการดังกล่าวย่อมสามารถนำมาใช้ได้ แต่ต้องมีให้กระทบต่อสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม ซึ่งในสาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงก็อนุญาตให้ใช้มาตรการดังกล่าวได้

4.3 ผลการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการกันบุคคลไว้เป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่า หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการกันบุคคลไว้เป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีประเด็นปัญหาหลายประการ ตั้งแต่ปัญหาการกำหนดประเภทของบุคคล ซึ่งสมควรได้รับการกันไว้เป็นพยาน ปัญหาการขาดหลักเกณฑ์พิจารณาความเหมาะสมของบุคคล ซึ่งสมควรได้รับการกันไว้เป็นพยาน ปัญหาความไม่เหมาะสมของการกำหนดเนื้อหาตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2561

4.4 ผลการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้กันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีอาญา รวมถึงแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และปัญหาที่เกิดจากการใช้ดุลพินิจในการกันตัวบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่า มีปัญหาการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยาน ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้ (1) ปัญหาที่เกิดจากการรับฟังพยานตามกฎหมายที่ศาลยังมีดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดี และอาจไม่ให้นำน้ำหนักพยานที่ถูกกันไว้มาพิจารณาพิพากษาเพื่อลงโทษจำเลยก็ได้ (2) ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการเลือกบุคคลที่จะกันไว้เป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ที่กฎหมายเปิดช่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจดุลพินิจโดยแท้ที่แท้กัน บุคคลใดเป็นพยานก็ได้ ซึ่งอาจจะขัดกับหลักนิติธรรมในการดำเนินคดีกับผู้ที่ทำให้ผิด

5. งานวิจัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต

ผลการศึกษาของงานวิจัยกลุ่มที่ 5 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต พบว่า งานวิจัยกลุ่มที่ 5 เป็นการศึกษาอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต ตั้งแต่ที่มาของอำนาจ กฎหมายที่ให้อำนาจ ปัญหาอุปสรรคของการใช้อำนาจ รวมถึงการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีแนวคิดในการจัดตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นองค์กรอิสระปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง นิติบัญญัติอื่น ๆ อันเป็นหลักประกันความเป็นอิสระปลอดจากการถูกแทรกแซงจากอำนาจอื่นหรืออำนาจทางการเมือง ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. มีจำนวน 9 คน มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 7 ปี มีหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะรวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว และหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด

5.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหน้าที่

(1) ประเด็นอำนาจในการดำเนินการทางวินัยหลังเจ้าหน้าที่รัฐพ้นจากราชการที่มีปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือกฎหมายว่าด้วยวินัยบางประเภท เช่น ข้าราชการอัยการ จะต้องกล่าวหาก่อนที่จะพ้นจากราชการเท่านั้น ส่วนการจะส่งลงโทษเมื่อใดให้ขึ้นอยู่กับกฎหมายว่าด้วยวินัยฝ่ายอัยการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจจะต้องทำการกล่าวหาในขณะที่ผู้นั้นมีสถานภาพการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจะต้องส่งลงโทษให้แล้วเสร็จก่อนวันที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งด้วย มิเช่นนั้นจะไม่สามารถดำเนินการทางวินัยได้ ปัญหาการซ้ำซ้อนของการบังคับใช้กฎหมาย ระหว่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ และกฎหมายว่าด้วยวินัยของหน่วยงานผู้กระทำความผิด การตีความในบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ แนวทางการไต่สวนข้อเท็จจริงและการชี้มูลความผิดเจ้าหน้าที่รัฐของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังขาดความชัดเจน ส่งผลให้ยังคงมีการชี้มูลความผิดวินัยในฐานอื่น อันมิใช่ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่

(2) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดประเภทคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่า มีลักษณะค่อนข้างเปิดกว้าง กล่าวคือ มีทั้งคดีทุจริตและคดีประพฤติมิชอบ ทำให้ขอบเขตของคดีทุจริตที่สมควรจะอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน

ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ส่งผลให้มีคดีค้างการพิจารณาเป็นจำนวนมาก เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีทุจริต

อภิปรายผลและบทสรุป (Discussion and Conclusion)

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 - 2565 มีผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับกลไกและการบริหารจัดการด้านการปราบปรามการทุจริต

งานวิจัยเกี่ยวกับกลไกและการบริหารงานจัดการด้านการปราบปรามการทุจริต เป็นกลุ่มของงานวิจัยที่มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับกลไก วิธีการ เครื่องมือที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติและการจัดการเกี่ยวกับการดำเนินการปราบปรามการทุจริตของแต่ละหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการปราบปรามการทุจริตตามกฎหมาย รวมถึงศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการนำกฎหมายไปบังคับใช้ รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการศึกษาพบประเด็นที่เป็นปัญหาที่สำคัญ เช่น

ประเด็นปัญหาการกำหนดระยะเวลาในการกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐ ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เมื่อบุคคลใดพบเห็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและต้องการกล่าวหา ร้องเรียนมายังสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อให้มีการตรวจสอบการกระทำความผิดนั้น จะต้องคำนึงถึงเวลาที่มีการกำหนดตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 เป็นสำคัญ หากล่วงเลยเกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุจนถึงวันที่กล่าวหาและเป็นเรื่องที่ไม่อาจหาพยานเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนคณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจมีความเห็นหรือคำสั่งไม่รับพิจารณาได้ และส่งผลให้คำกล่าวหาเป็นอันตกไป และหากมีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 27 พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 กรณีระยะเวลาในการกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐให้มีระยะเวลานานขึ้นจะทำให้เกิดผลดีอย่างเห็นได้ชัด ทำให้โอกาสในการกล่าวหา ร้องเรียนสามารถกระทำได้มากขึ้น ทำให้สถิติคดีที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. ไม่รับไว้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงกรณีระยะเวลาเกินกำหนดลดลง

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้สังเคราะห์งานวิจัย เห็นว่ามีประเด็นที่ต้องอภิปราย ดังนี้

1) มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 (2) ในปัจจุบันยังมีผลบังคับอยู่

2) ตามมาตรา 27 (2) แห่งพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. จะไม่รับหรือสั่งจำหน่ายเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ “เรื่องที่ล่วงเลยมาแล้วเกินห้าปีนับแต่วันเกิดเหตุจนถึงวันที่กล่าวหา และเป็นเรื่องที่ไม่อาจหาพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้” ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติแล้ว การที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. จะไม่รับหรือสั่งจำหน่ายเรื่อง จะต้องมียกประกอบครบ 2 องค์ประกอบ คือ 1) “เป็นเรื่องกล่าวหาที่ล่วงเลยมาแล้วเกินห้าปีนับแต่วันเกิดเหตุจนถึงวันที่กล่าวหา” และ 2) “เป็นเรื่องที่ไม่อาจหาพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้” ซึ่งในทางปฏิบัติเกี่ยวกับในเรื่องนี้ เมื่อสำนักงาน ป.ป.ท. ได้รับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนกรณีมีผู้กล่าวหา ร้องทุกข์กล่าวโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ท. และเรื่องร้องเรียนดังกล่าวยังไม่ปรากฏพยานหลักฐานชัดเจน คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. เป็นผู้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานพร้อมสรุปสำนวน (ชั้นสอบสวน) พร้อมทั้งความเห็นในเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. เพื่อพิจารณา และหากสำนวนแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าว

ที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. พิจารณานั้น ปรากฏว่าเป็นการกล่าวหาเรื่องเรียนที่มีระยะเวลาล่วงเลยเกิน 5 ปีนับแต่วันเกิดเหตุจนถึงวันที่กล่าวหา แต่กลับปรากฏพยานหลักฐานเพียงพอที่คณะกรรมการ ป.ป.ท. จะไต่สวนข้อเท็จจริงได้ ก็ไม่เป็นการตัดอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ท. ที่จะรับไว้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง กล่าวสรุปคือ หากมีผู้พบเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและกล่าวหาเรื่องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. แม้ว่าเรื่องเรียนนั้นจะล่วงเลยระยะเวลาเกิน 5 ปีแล้วนับแต่วันเกิดเหตุจนถึงวันที่กล่าวหาแล้วก็ตาม ผู้กล่าวหา นั้นยังสามารถร้องเรียนเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. ได้ และคณะกรรมการ ป.ป.ท. โดยเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. จะเป็นผู้แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน หากเห็นว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็ให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไป หรือหากว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอก็ให้เรื่องเรียนดังกล่าวตกไป

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมิน/ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต

งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมิน/ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต เป็นกลุ่มของงานวิจัยที่มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. กระบวนการขั้นตอน และระยะเวลาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต นโยบายและแนวทางในการบริหารงานด้านปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. และสถานการณ์การดำเนินงานปราบปรามการทุจริต รวมทั้งสภาพปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อเสนอเป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน และกฎหมายและระเบียบด้านการปราบปรามการทุจริตให้เหมาะสม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว พบประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

2.1 ประเด็นปัญหาการมอบหมายเรื่องกล่าวหาให้พนักงานไต่สวน และการกำหนดขนาดเรื่องกล่าวหา

จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่เกิดความล่าช้า ส่วนหนึ่งเกิดจากพนักงานไต่สวนมีเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับการมอบหมายงานยังไม่เป็นไปตามระดับตำแหน่งและความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ ซึ่งตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการมอบหมายเรื่องกล่าวหา และการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. สาขากระบวนการยุติธรรมที่ปฏิบัติงานด้านการไต่สวน พ.ศ. 2562 ข้อ 6 และข้อ 7 กำหนดให้การมอบหมายเรื่องกล่าวหาให้พนักงานไต่สวนต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน สำหรับการตรวจสอบเบื้องต้น และการไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น กล่าวคือ พนักงานไต่สวนระดับต้น รับผิดชอบเรื่องกล่าวหาขนาดเล็ก (S) หรือขนาดกลาง (M) พนักงานไต่สวนระดับกลาง รับผิดชอบเรื่องกล่าวหาขนาดเล็ก (S) ขนาดกลาง (M) หรือขนาดใหญ่ (L) และพนักงานไต่สวนระดับสูงขึ้นไป รับผิดชอบเรื่องกล่าวหาขนาดใหญ่ (L) หรือขนาดใหญ่มาก (XL) โดยหลักเกณฑ์ในการมอบหมายเรื่องกล่าวหาจะมีความเชื่อมโยงกับการกำหนดขนาดของเรื่องกล่าวหา ซึ่งก็เป็นปัญหาอุปสรรคเช่นกัน เนื่องจากการกำหนดขนาดเรื่องกล่าวหา ยังไม่สามารถระบุความยากง่ายได้อย่างแท้จริง เช่น คดีใหญ่บางคดีมีประเด็นไม่ซับซ้อน ขณะที่บางคดีเป็นผู้ถูกกล่าวหาระดับล่างแต่ประเด็นของคดีมีความยุ่งยากในการเข้าถึงพยานหลักฐาน เป็นต้น โดยสำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาขนาดของเรื่องกล่าวหาจากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ (1) ตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา (2) จำนวนผู้ถูกกล่าวหา และ/หรือประเด็นข้อกล่าวหา (3) งบประมาณโครงการ มูลค่าความเสียหายและผลกระทบต่อระบบราชการหรือสังคมส่วนรวม (4) น้ำหนักร้อยละ 15 (2) จำนวนผู้ถูกกล่าวหา และ/หรือประเด็นข้อกล่าวหา น้ำหนักร้อยละ 15 (3) งบประมาณโครงการ มูลค่าความเสียหายและผลกระทบต่อระบบราชการหรือสังคมส่วนรวม น้ำหนักร้อยละ 30 และ

(4) ความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือพยานบุคคล ให้นำร่องยลละ 40 โดยเทียบระดับคะแนนเป็นขนาดเรื่องกล่าวหา

ปัญหาอุปสรรคดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ จิรินนิน กิรติกิตติพัฒน์ (2563) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการมอบหมายเรื่องกล่าวหาไว้ 2 ประการ ได้แก่ หลักเกณฑ์การมอบหมายเรื่องกล่าวหาให้แก่พนักงานไต่สวนเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องกล่าวหาซึ่งไม่มีความเหมาะสมเพียงพอ และลักษณะการมอบหมายเรื่องกล่าวหาตามขนาดของเรื่องและระดับตำแหน่งให้แก่พนักงานไต่สวนเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องกล่าวหา ยังไม่สอดคล้องกับจำนวนตำแหน่งพนักงานไต่สวนที่มีอยู่จริง รวมถึงการศึกษาของ คณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา (2565) ที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์การกำหนดขนาดของเรื่องกล่าวหาว่าหลักเกณฑ์การกำหนดขนาดของเรื่องกล่าวหาโดยใช้องค์ประกอบในการพิจารณาให้คะแนน เป็นการประมาณการที่อาจเปลี่ยนขนาดของเรื่องได้ ซึ่งหากยึดติดกับตัวเลขขนาดเรื่องตั้งแต่แรก ในขั้นตอนต่อไปหากมีการปรับเปลี่ยนจะทำให้ยากและส่งผลต่อการมอบหมายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เพราะหากเริ่มต้นด้วยการกำหนดขนาดเรื่องกล่าวหาไม่ถูกต้องโดยยังไม่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอ ย่อมส่งผลให้การมอบหมายงานผิดพลาดและเกิดงานค้างสะสม อีกทั้ง การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวยังไม่ปรากฏข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าการกำหนดขนาดของเรื่องจะทำให้ขั้นตอนการดำเนินงานเรื่องกล่าวหารวดเร็วหรือเกิดประสิทธิภาพอย่างไร ตลอดจนไม่ปรากฏตัวชี้วัดที่สามารถประเมินได้ว่าการมอบหมายเรื่องกล่าวหาได้เหมาะสมกับพนักงานไต่สวนตามระดับตำแหน่งอย่างเป็นรูปธรรม

จากประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้

(1) ควรมอบหมายงานตามระดับตำแหน่ง ความเชี่ยวชาญ และปริมาณคดีที่เหมาะสม และจัดสรรจำนวนพนักงานไต่สวนและระดับตำแหน่งให้สอดคล้องกับจำนวนเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบ

(2) ในการกำหนดขนาดคดี ควรให้ความสำคัญกับความยุ่งยากของคดี และไม่ควรกำหนดตามจำนวนเงินที่เสียหาย ทั้งนี้ หากสำนักงาน ป.ป.ช. มีฐานข้อมูลการบริหารจัดการที่มีรายละเอียดเพียงพอ ควรมีการทบทวน/วิเคราะห์การกำหนดขนาดคดีให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

โดยข้อเสนอแนะสอดคล้องกับที่ จิรินนิน กิรติกิตติพัฒน์ (2563) นำเสนอแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในส่วนการมอบหมายงานแก่บุคลากร กล่าวคือ (1) ควรมีการกำหนดมาตรฐานปริมาณงานคดี (จำนวนเรื่องที่ได้รับมอบขึ้นต่ำ-สูง) ที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานไต่สวนในระดับตำแหน่งอย่างชัดเจน โดยออกเป็นประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง มาตรฐานปริมาณงานคดี (ขึ้นต่ำ-สูง) ที่อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานไต่สวน พ.ศ. และ (2) ควรมีการทบทวนหรือปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์การมอบหมายเรื่องกล่าวหาให้แก่พนักงานไต่สวนเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องกล่าวหาตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการมอบหมายเรื่องกล่าวหา และการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. สาขากระบวนการยุติธรรม ที่ปฏิบัติงานด้านการไต่สวน พ.ศ. 2562 โดยให้มีการปรับปรุงแก้ไขประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคำสั่งสำนักงาน ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการมอบหมาย การจ่าย การโอน การคืน หรือการจำหน่ายเรื่องกล่าวหาให้สอดคล้องกันหรือรวมไว้เป็นฉบับเดียวกัน และที่คณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา (2565) เสนอว่าสำนักงาน ป.ป.ช. ควรต้องทบทวนการดำเนินการในการกำหนดขนาดของเรื่องกล่าวหาให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ประกอบกับการมอบหมายเรื่องกล่าวหาให้แก่บุคลากรให้เป็นไปตามศักยภาพและขีดความสามารถ รวมทั้งการมีผู้เชี่ยวชาญที่จะสามารถให้คำปรึกษาตั้งแต่ในขั้นตอนแรกของการรับเรื่องร้องเรียน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในขั้นตอนต่อไป และนำไปสู่ผลลัพธ์คุณภาพของงาน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาล่าช้าในการปฏิบัติงานด้านการ

ปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ควรมีการบริหารงานคดีและงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ เช่น การมอบหมายเรื่องกล่าวหาให้เหมาะสมกับระดับตำแหน่งและความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากความยาก-ง่าย ของงาน การจัดสรรอัตรากำลังจำนวนพนักงานไตสวนและระดับตำแหน่งให้สอดคล้องกับจำนวนเรื่องกล่าวหา ในความรับผิดชอบ การแบ่งงานธุรการทางคดีและงานคดีออกจากกันให้ชัดเจน โดยให้มีตำแหน่งนิติกรในการ ตรวจรับคำกล่าวหาและช่วยเหลืองานธุรการทางคดี เป็นต้น

2.2 ประเด็นปัญหาในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และฐานข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ช. ได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในแต่ละภารกิจ โดยเฉพาะภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริต เช่น ระบบตรวจรับคำกล่าวหา (PESCA) ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS) ระบบติดตามเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบ (CFS) เป็นต้น ซึ่งแม้จะมีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการปฏิบัติงานและการบริหารงานคดีหลายระบบ แต่จากการศึกษาพบปัญหาอุปสรรคว่า ข้อมูลในแต่ละระบบไม่เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับพนักงานไตสวนในการบันทึกข้อมูลในทุกระบบ ซึ่งหากสำนักงาน ป.ป.ช. มีระบบฐานข้อมูลที่มีรายละเอียดเพียงพอ มีความเชื่อมโยงและการประมวลผลที่รวดเร็ว ก็จะส่งผลให้มีรายละเอียดของงานในแต่ละคดีเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อชี้ประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขให้ตรงจุด ทราบจำนวนเรื่องที่ได้รับผิดชอบต่อคนในแต่ละช่วงเวลา ทราบลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน และมีตัวเลขผลการดำเนินงานที่สามารถชี้แจงต่อสำนักงบประมาณ หรือสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิรันธนิน กิรติกิตติพัฒน์ (2563) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาการสืบค้นข้อมูลและการเข้าถึงระบบฐานข้อมูลมีความยุ่งยากซับซ้อน หลายขั้นตอน และใช้ระยะเวลานาน ทำให้การทำงานด้านคดีเกิดความล่าช้า

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้

(1) ควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการปราบปรามการทุจริตให้มีความทันสมัยและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลได้ เช่น ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS) และระบบติดตามเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบ (CFS) ให้เชื่อมโยงข้อมูลกัน หรือการพัฒนาระบบให้สามารถตรวจสอบเรื่องซ้ำได้ง่าย และเรื่องเดิมอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ใด โดยการกรอกคำสำคัญ (keyword) หรือข้อมูลของคำกล่าวหา รวมทั้งกำหนดศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือภายในองค์กรสำหรับติดตามผลการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลกลางและการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ลักษณะ big data ที่สามารถใช้งานร่วมกัน

(2) ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น block chain มาใช้ในการทำงานร่วมกันลักษณะข้อมูลปิดที่เฉพาะผู้เกี่ยวข้องเท่านั้นจึงจะเข้าดูได้ เช่น การนำส่งสำนวนระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงานอัยการสูงสุด การขอความร่วมมือหน่วยงานในการออกหมายจับ การประมวลผลและคัดกรองข้อมูลที่ได้จากผู้แจ้งเบาะแส ฯลฯ

(3) ควรมีการออกแบบและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์งานคดี สำหรับพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานปราบปรามการทุจริต และการปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลเรื่องกระบวนการที่ดำเนินการในขั้นตอนการตรวจสอบเบื้องต้นและการไตสวนจำแนกตามประเภทลักษณะความผิดและขนาดคดี ข้อมูลคดีที่ไม่ร้ายแรงและมีการมอบหมายหน่วยงานอื่นดำเนินการและที่ดำเนินการเอง และข้อมูลคดีร้ายแรงที่ดำเนินการเอง จำแนกตามประเภทคดี วงเงินหรือมูลค่าความเสียหาย ข้อมูลเรื่องข้อมูลศาลที่มีการตัดสินตามที่มีมูล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะข้างต้นสอดคล้องกับที่ จิรันธนิน กิรติกิตติพัฒน์ (2563) ได้เสนอแนะแนวทางแก้ไข โดยให้พัฒนาระบบสืบค้นงานคดีเป็นระบบเดียวกันและมีการเชื่อมโยงข้อมูล และสร้างข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลภาครัฐหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญเข้าด้วยกัน เช่น ธนาคาร กรมสรรพากร เป็นต้น เพื่อรองรับการทำงานด้านคดีของพนักงานไตสวนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วและ

มีความคล่องตัวมากขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ สำนักงาน ป.ป.ช. (2566) ที่กล่าวถึงการศึกษาเพื่อพัฒนา ระบบการบริหารจัดการการดำเนินการในประเภทคำกล่าวหา โดยอาจพิจารณาระบบ AI มาใช้ในการ บริหารจัดการคำกล่าวหา ตามมาตรา 61-64 และคำกล่าวหาที่สำนักงาน ป.ป.ช. รับผิดชอบดำเนินการเอง ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและฐานข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านปราบปรามการทุจริต ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างแต่ละระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการกรอกข้อมูล เป็นการลดระยะเวลาการดำเนินงาน และทำให้มีฐานข้อมูลงานคดีที่เข้าถึงข้อมูลได้ครบถ้วนรวดเร็ว รวมทั้ง สามารถประมวลผลทางสถิติเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในการวางแผนการปฏิบัติงานด้านป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตต่อไปได้

3. งานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางกฎหมาย/ช่องโหว่ของกฎหมายด้านการปราบปรามการทุจริต

งานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางกฎหมาย/ช่องโหว่ทางกฎหมาย ด้านการปราบปราม การทุจริต เป็นกลุ่มของงานวิจัยที่มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย/ กระบวนการทางกฎหมาย/มาตรการทางกฎหมาย รวมถึงการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวพบประเด็นปัญหาที่สำคัญ เช่น

ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 100 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขัดกัน ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดเข้าไปดำเนินกิจการที่เป็น การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม หลังจากมีการบังคับใช้ทำให้เกิดปัญหาหลายประการ คือ ประการแรก การกำหนดตำแหน่งงานที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุมหรือตรวจสอบของหน่วยงานรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่ ตามมาตรา 100 (4) ไว้แคบเกินไป เพราะกำหนดไว้เพียงตำแหน่งกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างเท่านั้น ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญ เลขานุการหรือตำแหน่งอื่น ๆ ที่มาตรา 100 (4) ไม่ได้ระบุไว้ย่อมไม่มีความผิด เนื่องจากมีการระบุตำแหน่งงานในธุรกิจของเอกชนที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ เข้าไปมีส่วนได้เสียไว้โดยเฉพาะเจาะจงแล้ว ประการที่สอง นิยามคำว่า “คู่สมรส” ตามมาตรา 100 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติให้บังคับใช้กับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคสองด้วย ไม่สอดคล้องกับสังคมไทยในปัจจุบันที่ ยอมรับวัฒนธรรมการอยู่กินร่วมกันฉันท์สามีภรรยาแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส เนื่องจากคำว่า “คู่สมรส” ตามวรรคนี้ หมายถึง คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น หากบุคคลที่ไม่อยู่ในนิยามดังกล่าวมาดำเนิน กิจการตามมาตรา 100 ย่อมไม่มีความผิด การที่กฎหมายบัญญัติให้บังคับใช้กับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยเพราะว่าเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากคู่สมรสแล้ว ญาติหรือพี่น้อง ร่วมสายโลหิตก็เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยเช่นกัน ดังนั้น ควรบังคับใช้กับญาติหรือพี่ น้องร่วมสายโลหิตของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นด้วย เนื่องจากบางครั้งบุคคลที่เข้ามาเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของ รัฐไม่ใช่บุคคลที่กฎหมายบัญญัติห้ามแต่กลับเป็นญาติหรือพี่น้องร่วมสายโลหิตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังเช่น ประเทศแคนาดาที่ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าจ้างคู่สัญญาที่มีความเกี่ยวข้องในทางสมรสกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งคู่สมรสโดยนิตินัยและโดยพฤตินัย และผู้ที่เป็นพี่น้องร่วมสายโลหิตเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ประการที่ 3 การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สมควรอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 100 ที่คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ประกาศกำหนดในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มี อิทธิพลหรือผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการที่มีอำนาจในการสั่งซื้อ สั่งจ้างและลงนามในสัญญา

เนื่องจาก ประกาศดังกล่าวบังคับใช้เพียง 4 ตำแหน่งเท่านั้น คือ 1) นายกรัฐมนตรี 2) รัฐมนตรี 3) ผู้บริหารท้องถิ่น 4) รองผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวมีฐานะเป็นข้าราชการการเมือง ดังนั้น หากข้าราชการพลเรือนหรือข้าราชการประจำอื่น ๆ ในตำแหน่งผู้บริหาร เช่น ตำแหน่งอธิบดี ปลัดกระทรวง ปลัดจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการหรือแม้กระทั่งตำแหน่งผู้อำนวยการกองในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจใช้อิทธิพลหรือการกระทำอย่างอื่นอันก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ได้เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้ง 4 ตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น เมื่อประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้กำหนดตำแหน่งที่ต้องห้ามดำเนินกิจการตามมาตรา 100 ไว้อย่างไม่เป็นความผิด ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของศราวดี บุญมณี (2559) ที่ศึกษาพบว่า บทบัญญัติมาตรา 100 ยังไม่สอดคล้องและครอบคลุมถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากการบังคับใช้ไม่ครอบคลุมถึงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติจัดทำโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ และไม่ครอบคลุมถึงการกระทำรูปแบบการทำงานพิเศษหรือการเปิดเผยข้อมูลภายใน และได้เสนอแนะว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และสามารถบังคับใช้ให้ครอบคลุมถึงตัวผู้กระทำและลักษณะการกระทำขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

มาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้ถูกยกเลิกไปแล้วหลังมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งหมวดยกด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ถูกบัญญัติไว้ในหมวด 6 มาตรา 126 บทบัญญัติดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจากมาตรา 100 ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ค้นพบจากการวิจัย โดยในมาตรา 126 วรรคสาม บัญญัติเพิ่มเติมให้บังคับใช้กับคู่สมรสซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด นอกจากนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประกาศตำแหน่งเจ้าพนักงานของรัฐที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินกิจการตามมาตรา 126 เพิ่มเติมให้ครอบคลุมตำแหน่งเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจในการสั่งซื้อ สั่งจ้างและลงนามในสัญญา และรวมถึงเจ้าพนักงานของรัฐที่ได้รับมอบอำนาจให้กระทำการดังกล่าวแล้ว ทำให้ช่องโหว่ทางกฎหมายของมาตรา 100 ได้ถูกแก้ไขแล้วในบางส่วน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขมาตรา 126 เพิ่มเติมโดย (4) กำหนดตำแหน่งงานของรัฐกิจเอกชนที่น่าจะเข้าข่ายการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เจ้าพนักงานของรัฐที่ต้องห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐเข้าไปมีส่วนได้เสียเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ให้ครอบคลุมตำแหน่งงานที่อาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 126 วรรคสาม ให้บังคับใช้กับญาติหรือพี่น้องร่วมสายโลหิตของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย

4. งานวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน/การกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีทุจริต

งานวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน/การกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีทุจริต เป็นกลุ่มงานวิจัยที่มีขอบเขตการศึกษาครอบคลุมไปถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีทุจริต รวมถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการคุ้มครองพยาน/การกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีทุจริต และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือการคุ้มครองพยาน/การกันบุคคลไว้เป็นพยานในคดีทุจริต โดยการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตของไทย ได้จากการเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption 2003: UNCAC) สำระสำคัญของอนุสัญญาฯ ได้มีการกำหนดเรื่องการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตไว้ เช่น ข้อ 32 (Article 32) ต้องจัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมและจัดให้มีการคุ้มครองพยาน

ซึ่งให้คำเบิกความ ญาติ และรวมถึงผู้ใกล้ชิดของบุคคลเหล่านั้นให้พ้นจากอันตรายหรือการคุกคาม แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบต่อสิทธิของจำเลยในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งในการดำเนินการคุ้มครองนั้น สามารถปิดข้อมูลส่วนบุคคล และที่อยู่ของบุคคลดังกล่าวได้ และข้อ 33 (Article 33) การพิจารณาให้มีมาตรการที่เหมาะสมในการให้ความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทุจริตแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หากได้กระทำโดยสุจริตและมีเหตุสมควรที่จะได้รับความคุ้มครอง จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบประเด็นปัญหาที่สำคัญดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาที่เกิดจากการรับฟังพยานตามกฎหมายที่ศาลยังมีดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดี และอาจไม่ให้นำน้ำหนักพยานที่ถูกกันไว้มาพิจารณาพิพากษาเพื่อลงโทษจำเลยก็ได้ สำหรับคำให้การหรือถ้อยคำของบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่ร่วมกระทำผิดนั้น ถือเป็นกรณียกข้อขัดแย้งระหว่างผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกัน การรับฟังถ้อยคำของบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานจะรับฟังได้มากน้อยเพียงใด เพราะพยานในลักษณะนี้เป็นพยานขัดแย้งระหว่างบุคคลผู้ร่วมกระทำผิดด้วยกัน เพื่อให้ตนเองพ้นผิด ไม่ต้องรับโทษพยานดังกล่าวถือว่าเป็นพยานที่มีข้อบกพร่อง มีน้ำหนักน้อย ศาลจะต้องรับฟังด้วยความระมัดระวังและต้องรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นจึงจะลงโทษจำเลยได้ หรือในกรณีที่พยานมาเบิกความในชั้นศาลแต่พยานกลับคำ หรือเบิกความไปในทางที่ไม่เป็นประโยชน์กับฝ่ายโจทก์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิทักษ์ ภัทราวุฒิชัย (2558) ได้กล่าวว่า ผู้ที่ร่วมกระทำผิดที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้นก็เป็นผู้ร่วมกระทำผิดเช่นเดียวกัน บุคคลเหล่านั้นจึงได้ชื่อว่าเป็นพยานขัดแย้ง ในการรับฟังคำเบิกความของพยานดังกล่าว กฎหมายไม่ได้ห้ามรับฟังเป็นพยานหลักฐานโดยเด็ดขาด แต่เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ แต่มีน้ำหนักน้อย หากจะรับฟัง ศาลต้องรับฟังด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพัง จะต้องมีการประกอบพยานหลักฐานอื่นสนับสนุนด้วย กรณีดังกล่าวหากไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานอื่นได้เพียงพอ ก็ย่อมทำให้การรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลย เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่บัญญัติให้ศาลต้องถือข้อเท็จจริงตามคำพยานที่ถูกกันไว้ และที่ให้การไว้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยาน พ.ศ. 2561 พบว่า กฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ หรือวิธีการในการสอบถ้อยคำหรือคำให้การของบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานไว้อย่างชัดเจน คงกำหนดไว้เพียงลักษณะของบุคคลที่อาจถูกกันไว้เป็นพยาน ตามข้อ 6 แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยาน พ.ศ. 2561 จึงทำให้กระบวนการได้มาซึ่งพยานหลักฐานไม่น่าเชื่อถือ และอาจไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะทำให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ในทางกลับกันหากกฎหมายมีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการรับฟังพยานหลักฐานของผู้ที่ถูกกันไว้เป็นพยานไว้อย่างชัดเจน จะทำให้กระบวนการได้มาซึ่งพยานหลักฐานมีมาตรฐาน ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในถ้อยคำหรือคำให้การของบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้นว่าเป็นพยานหลักฐานที่มีความหนักแน่นและมีน้ำหนักเพียงพอ อันจะนำไปสู่ดุลพินิจของศาลในการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว เพื่อลงโทษจำเลยตามที่กระทำความผิดได้

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้

ควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2561 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษดา พงษ์พานิช (2562) ได้กล่าวว่า ควรกำหนดให้มีหลักเกณฑ์การสอบถ้อยคำหรือ

คำให้การของบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้น เพื่อให้ถ้อยคำหรือคำให้การของพยานดังกล่าว มีคุณค่าหรือมีน้ำหนักในการรับฟังพยานของศาลยิ่งกว่าพยานขัดทอดทั่วไป โดยถือว่าพยานหลักฐานดังกล่าวตามสภาพลักษณะ แห่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานนั้น น่าเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ โดยเพิ่มเติม ข้อ 8/1 ดังต่อไปนี้

“ข้อ 8/1 การสอบปากคำผู้จะถูกกันไว้เป็นพยาน ให้คณะไต่สวนเบื้องต้น หรือคณะกรรมการไต่สวน หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วแต่กรณี สอบถ้อยคำหรือคำให้การของบุคคลที่ถูกกันไว้เป็นพยานนั้น เพื่อให้ได้รายละเอียด ข้อเท็จจริงที่สำคัญเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ตนรับรู้หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และเพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่สำคัญอื่นในคดีนั้น”

4.2 ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการเลือกบุคคลที่จะกันไว้เป็นพยานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในคดีทุจริตและประวัตินิยมชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ มักจะมีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีลักษณะความผิดที่ซับซ้อนส่งผลให้การแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นไปได้ยาก ทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ จึงได้มีการนำมาตรการการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวไว้เป็นพยานมาใช้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่เพียงพอ เพราะบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ถือว่าเป็นผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดและมีความใกล้ชิดกับการกระทำความผิดนั้นมากที่สุด จึงเป็นประจักษ์พยานหรือพยานขัดทอดที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในการดำเนินคดีอาญาพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในการพิจารณาตัดสินของศาล และหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจ ได้เปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดหลักการเจรจาต่อรองคำให้การกับผู้ถูกกล่าวหา (Plea Bargaining) ขึ้น เป็นหลักการที่นำไปสู่การกันผู้ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน

การกันบุคคลไว้เป็นพยาน เปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐาน อันนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ สืบเนื่องมาจากปัญหาที่สำคัญในการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. คือ ไม่สามารถหาพยานหลักฐานมาเอาผิดกับผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูงได้ หรือหากเอาผิดได้ ก็เพียงแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับล่าง การกันบุคคลไว้เป็นพยาน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ แต่ในขณะที่เดียวกันก็เปรียบเสมือนดาบสองคมที่กฎหมายเปิดช่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจดุลพินิจโดยแท้ที่จะกันบุคคลใดเป็นพยานก็ได้ ซึ่งอาจจะขัดกับหลักนิติธรรมในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยาน โดยไม่ดำเนินคดี ระบุไว้ในประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2561 ซึ่งตามข้อ 6(2) ได้ระบุลักษณะของบุคคลที่อาจถูกกันไว้เป็นพยานว่า ต้องเป็นผู้ที่ได้ให้ถ้อยคำอันเป็นสาระสำคัญจนสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการวินิจฉัยชี้มูลการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานของรัฐรายอื่นที่เป็นตัวการสำคัญนั้น โดยลักษณะคดีทุจริตคอร์รัปชัน มีลักษณะที่เป็นการกระทำความผิดแบบเป็นขบวนการมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังนั้น คำว่า “ตัวการสำคัญ” จึงไม่ได้มีเพียงคนเดียว เมื่อตัวการสำคัญได้เสนอขอเป็นพยานโดยเอาข้อมูลที่ตนและตัวการสำคัญคนอื่น ๆ ได้วางแผน หรือร่วมกันกระทำความผิดมาตั้งแต่แรก ย่อมไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นตัวการสำคัญที่เป็นต้นเหตุของการกระทำความผิดทั้งปวง

จากการศึกษาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยาน พ.ศ. 2561 พบว่า กฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ หรือขอบเขตของการใช้ดุลพินิจในการเลือกบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการกันไว้เป็นพยานให้ชัดเจน คงกำหนดไว้เพียงให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาคำขอหรือความเห็นที่สมควรกันบุคคลใดไว้เป็นพยาน โดยคำนึงถึงเหตุตามข้อ 11 แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยาน พ.ศ. 2561 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษฎา พงษ์พานิช (2562) ได้กล่าวว่า การกันบุคคลไว้เป็นพยาน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 135 ได้ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานได้ ซึ่งเมื่อมีการคัดเลือกผู้ที่จะถูกกันไว้เป็นพยานแล้วก็จะมีการกันผู้กระทำความผิดรายนั้นไว้เป็นพยาน อันเป็นการใช้ดุลพินิจในการกันบุคคลไว้เป็นพยานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะไม่ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดรายใดรายหนึ่ง มติดังกล่าวถือเป็นที่สุด แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตการใช้ดุลพินิจในการคัดเลือกกันบุคคลที่กระทำความผิดน้อยที่สุดไว้เป็นพยาน ทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างอิสระในการเลือกกันบุคคลใดไว้เป็นพยาน กรณีดังกล่าวย่อมอาจทำให้เกิดปัญหาการใช้ดุลพินิจในการกันผู้กระทำความผิดไว้เป็นพยานว่าจะเลือกกันบุคคลใดไว้เป็นพยาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คดี และอาจเป็นการช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดรายใดรายหนึ่งไม่ต้องถูกดำเนินคดีอาญาได้ อันเป็นหลักประกันการบังคับใช้กฎหมายด้วยความเสมอภาค

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

ควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2561 ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรเพิ่มเติม ข้อ 11/1 กำหนดให้มีหลักเกณฑ์และขอบเขตในการใช้ดุลพินิจคัดเลือกบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่จะถูกกันไว้เป็นพยานให้เหมาะสมและชัดเจน โดยกำหนดดังนี้

“เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาในเบื้องต้นว่า มีพยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนข้อเท็จจริงเพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดได้หรือไม่

(1) หากมีพยานหลักฐานเพียงพอแล้วก็ไม่จำเป็นต้องกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานแต่อย่างใด

(2) หากพิจารณาแล้วเห็นว่า มีพยานหลักฐานจากการไต่สวนข้อเท็จจริงไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้และถ้อยคำของบุคคลที่จะถูกกันไว้เป็นพยานเป็นพยานหลักฐานสำคัญสามารถที่จะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้ รวมทั้งบุคคลนั้นจะให้ความร่วมมือในการไปเบิกความที่ได้ให้การไว้

(3) บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่จะถูกกันไว้เป็นพยานนั้น ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาคัดเลือกกันผู้ที่กระทำความผิด หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดน้อยที่สุดเป็นพยาน โดยให้พิจารณาจากพฤติการณ์ในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ”

(4) เป็นผู้ที่กระทำความผิดหรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดน้อยที่สุด

5. งานวิจัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต

งานวิจัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต เป็นกลุ่มงานวิจัยที่มีขอบเขตการศึกษาอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่ที่มาของอำนาจ กฎหมายที่

บัญญัติให้อำนาจไว้ สภาพปัญหา อุปสรรคของการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญ เช่น

ประเด็นปัญหาการดำเนินการทางวินัยหลังเจ้าหน้าที่รัฐพ้นจากตำแหน่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 28 (2) บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และมาตรา 91 (2) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจชี้มูลความผิดทั้งทางอาญาและทางวินัย ทั้งนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดทางวินัย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานสำนวนการไต่สวน เอกสารหลักฐาน และคำวินิจฉัยไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป สำหรับการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมต้องเป็นไปตามมาตรา 98 วรรคหนึ่งและวรรคสี่ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่บัญญัติว่าเมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา

การดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นตำแหน่งไปแล้วนั้น ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดว่าให้สามารถกระทำได้และการดำเนินการย่อมต้องเป็นไปตามบทบัญญัติที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วแตกต่างกันและมักมีประเด็นพิพาทที่ซับซ้อน เช่น กฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการฝ่ายอัยการ จะต้องกล่าวหาก่อนที่จะพ้นจากราชการเท่านั้น ส่วนการจะสั่งลงโทษเมื่อใดให้ขึ้นอยู่กับกฎหมายว่าด้วยวินัยฝ่ายอัยการ และระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยวินัยของพนักงานรัฐวิสาหกิจบางแห่ง บัญญัติไว้ว่าจะต้องทำการกล่าวหาในขณะที่ผู้นั้นมีสถานภาพการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจะต้องสั่งลงโทษให้แล้วเสร็จก่อนวันที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งด้วย เป็นต้น จากปัญหาการชี้มูลความผิดทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ที่มีความแตกต่างของบทบัญญัติทางกฎหมายบริหารงานบุคคลของแต่ละหน่วยงาน ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดทางวินัย บางรายไม่ได้รับโทษเหตุเพราะเกษียณหรือพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว เกิดความไม่เท่าเทียมกันจากการที่กฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับของแต่ละหน่วยงานบัญญัติไว้แตกต่างกัน ดังกรณีศึกษา เช่น

กรณีการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงานของบริษัท ก. จำกัด (มหาชน) ซึ่งเกษียณอายุไปแล้ว ตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2559) (ศิริวรรณ อนรรฆเดช, 2561) เรื่องนี้มีประเด็นหารือว่า บริษัท ก. จำกัด (มหาชน) จะพิจารณาลงโทษทางวินัยกับพนักงานของบริษัทฯ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งว่ามีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่บริษัท ฐานจงใจทำให้บริษัทได้รับความเสียหาย และฐานประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง ซึ่งพนักงานได้เกษียณอายุงานจากบริษัท ก. จำกัด (มหาชน) ไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2552 ได้หรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) มีความเห็นว่า มาตรา 92 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กำหนดว่าเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดทางวินัยแล้วให้ส่งเรื่องไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนเพื่อพิจารณาโทษทางวินัย

ตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก และในการพิจารณาโทษทางวินัยให้ถือรายงานเอกสารและความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ๆ ดังนั้น ในการพิจารณาโทษทางวินัยผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนต้องพิจารณาลงโทษตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติแต่การที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนจะพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาได้เพียงใดและอย่างไรต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา นั้น ๆ เมื่อปรากฏว่า วันที่พนักงานพ้นจากความเป็นพนักงานของบริษัท ก. จำกัด (มหาชน) เพราะเหตุเกษียณอายุในวันที่ 1 ตุลาคม 2552 นั้น ไม่มีระเบียบหรือข้อบังคับของบริษัท ก. จำกัด (มหาชน) ให้อำนาจบุคคลใดที่จะลงโทษพนักงานที่พ้นจากความเป็นพนักงานไปแล้วได้ ดังนั้นบริษัท ก. จำกัด (มหาชน) จึงไม่อาจลงโทษทางวินัยได้

ดังนั้น แนวทางการให้ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการทางวินัยกับพนักงานรัฐวิสาหกิจที่เกษียณอายุไปแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นว่า โดยหลักการพิจารณาลงโทษทางวินัยจะสามารถกระทำได้และอย่างไรย่อมต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถ้าหากในข้อบังคับหรือระเบียบของพนักงานไม่ได้กำหนดให้สามารถลงโทษทางวินัยแก่พนักงานซึ่งเกษียณอายุแล้ว ผู้บังคับบัญชาย่อมไม่สามารถลงโทษทางวินัยได้

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในหลายประเด็น ดังต่อไปนี้

(1) หน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับในการบริหารงานบุคคลที่ยังไม่สามารถดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากราชการไปแล้วได้ สมควรให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับในการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับข้าราชการฝ่ายพลเรือนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีกฎหมาย ระเบียบที่สามารถเอาผิดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดอาญาและวินัย

(2) ควรมีการพิจารณาการจัดทำร่าง “พระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยกับผู้พ้นจากตำแหน่ง พ.ศ. ...” มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดปัญหาความบกพร่องของหลักเกณฑ์ในการกล่าวหาและการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วเท่านั้น มีผลบังคับใช้กับผู้ที่เคยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และภายหลังได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ให้มีมาตรฐานกลางในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เพื่อให้ดำเนินการทางวินัยได้ภายใต้ความเท่าเทียมกันของกฎหมาย

(3) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมในบทบัญญัติโดยบทบัญญัติหนึ่ง โดยมีเนื้อหาว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ชี้มูลความผิดทางวินัย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ให้ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยกับผู้พ้นจากตำแหน่ง พ.ศ. ...” คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถบังคับใช้กฎหมายของตนเองได้โดยตรงและไม่มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายอื่นเข้ามาแทรกแซง ไม่เป็นการบังคับใช้ที่ซับซ้อนย้อนกลับไปกลับมาระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาอย่างเช่นปัจจุบันนี้

ดังนั้น ผู้สังเคราะห์งานวิจัยเห็นว่า หน่วยงานของรัฐที่ยังไม่มีระเบียบ กฎหมายที่ยังไม่สามารถดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ควรพิจารณาแก้ไขระเบียบ กฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับข้าราชการฝ่ายพลเรือนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีระเบียบอยู่แล้ว รวมถึงการบัญญัติกฎหมายที่เป็นการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วเป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีความเท่าเทียมกันในการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วของทุกหน่วยงานรัฐ

ทั้งนี้สามารถสรุปผลการศึกษา ประเด็นปัญหา ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/แนวทางแก้ไข ปัญหาได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของงานวิจัย ด้านการปราบปรามการทุจริต

กลุ่มงานวิจัย	ผลการศึกษา (ประเด็นปัญหา/ข้อค้นพบ)	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย / แนวทางแก้ไข
1. กลไกและบริหารจัดการด้านการปราบปรามการทุจริต	- การกำหนดระยะเวลาในการกล่าวหาตามมาตรา 27 หากเกิน 5 ปีและไม่มีพยานเพียงพอ คณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจสั่งไม่รับเรื่อง ทำให้คดีตกไป แม้จะมีพฤติการณ์ทุจริตจริง	- เสนอให้แก้ไขกฎหมาย ขยายระยะเวลาในการกล่าวหา เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถร้องเรียนได้มากขึ้น และลดสถิติคดีที่ไม่รับไว้พิจารณา
2. การประเมิน/ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต	- พนักงานไต่สวนมีภาระงานมาก ไม่สามารถทำได้ทันกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนด - การมอบหมายงานและการกำหนดขนาดคดียังไม่เหมาะสมกับระดับตำแหน่งและความยุ่งยากจริง - ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหลายระบบไม่เชื่อมโยง ทำให้ต้องกรอกซ้ำและใช้เวลานาน	- กำหนดมาตรฐานปริมาณงาน (ขั้นต่ำ-สูงสุด) ต่อพนักงานไต่สวน และครอบคลุมหมายงานตามระดับตำแหน่ง ความเชี่ยวชาญและปริมาณคดีที่เหมาะสม - ปรับเกณฑ์กำหนดขนาดคดี โดยให้ความสำคัญกับความยุ่งยากมากกว่ามูลค่าความเสียหาย - เพิ่มบุคลากรและแยกงานธุรการทางคดีออกจากงานไต่สวน เพิ่มนิติกรช่วยเหลืองานพนักงานไต่สวน - พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงกัน ใช้เทคโนโลยีใหม่ (เช่น blockchain) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อสนับสนุนการวางแผน
3. ปัญหาทางกฎหมาย/ช่องโหว่ของกฎหมายด้านการปราบปรามการทุจริต	- มาตรา 100 เดิมกำหนดตำแหน่งที่ห้ามมีผลประโยชน์ทับซ้อนแคบเกินไป ไม่ครอบคลุมผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจสั่งซื้อสั่งจ้าง - ความหมาย “คู่สมรส” จำกัดเฉพาะที่จดทะเบียน ทำให้คู่สมรสโดยพฤตินัยและญาติใกล้ชิดไม่อยู่ในข่าย - โทษปรับแบบอัตราตายตัวไม่เหมาะสมกับมูลค่าความเสียหายของคดีใหญ่	- แก้ไขมาตรา 126 ให้ครอบคลุมคู่สมรสโดยพฤตินัยและญาติร่วมสายโลหิต - ขยายตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่ห้ามมีผลประโยชน์ทับซ้อนให้ครอบคลุมระดับผู้บริหาร - ปรับโทษปรับให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ที่ได้รับ (Criminal Benefit Fine System) เพื่อป้องปรามการกระทำผิด
4. การคุ้มครองพยาน/การกักบุคคลไว้เป็นพยานในคดีทุจริต	- การคุ้มครองพยานยังมีข้อจำกัด ขอบเขตไม่ชัดเจน ทำให้พยานรู้สึกไม่ปลอดภัย - ศาลยังมีดุลพินิจสูงในการรับฟังคำพยาน ทำให้พยานขาดความมั่นใจมากขึ้น - ขาดหลักเกณฑ์ชัดเจนในการกักบุคคลไว้เป็นพยานและการสอบปากคำ	- แก้ไขประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การสอบปากคำพยาน ให้มีน้ำหนักทางกฎหมายมากขึ้น - กำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจในการกักบุคคลไว้เป็นพยานให้ชัดเจน เพื่อให้เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย - พัฒนามาตรการคุ้มครองพยานให้เข้มแข็งครอบคลุม และไม่กระทบสิทธิของจำเลย
5. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต	- ขอบเขตอำนาจหน้าที่ยังไม่ชัดเจนในบางกรณี เช่น คดีที่ซ้ำซ้อนกับอำนาจของหน่วยงานอื่น - ปัญหาการดำเนินการทางวินัยหลังเจ้าหน้าที่รัฐพ้นจากราชการ - การกำหนดประเภทคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของ ป.ป.ช. กว้างเกินไป ทำให้คดีค้างจำนวนมาก	- ทบทวนและปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ ป.ป.ช. ให้ชัดเจน - ปรับขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยให้สามารถดำเนินการได้แม้เจ้าหน้าที่พ้นจากตำแหน่ง - กำหนดขอบเขตประเภทคดีให้ชัดเจน เพื่อลดจำนวนคดีค้างและเพิ่มความรวดเร็วในการพิจารณา

หมายเหตุ. จาก ผู้เขียน (2568)

ข้อเสนอแนะ (Recommendation)

จากการสังเคราะห์งานวิจัยข้างต้น คณะผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำนักงาน ป.ป.ช. ควรพิจารณาให้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ด้านการปราบปรามการทุจริตในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ในประเด็นการดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว สำนักงาน ป.ป.ช. ควรพิจารณาเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ให้มีความเท่าเทียม โดยการจัดทำร่าง “พระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยกับผู้พ้นจากตำแหน่ง พ.ศ. ...” มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดปัญหาความบกพร่องของหลักเกณฑ์ในการกล่าวหาและการดำเนินการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วเท่านั้น มีผลบังคับใช้กับผู้ที่เคยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และภายหลังได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ให้มีมาตรฐานกลาง และดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในบทบัญญัติใดบทบัญญัติหนึ่ง โดยมีเนื้อหาว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อมูลความผิดทางวินัยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ให้ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยกับผู้พ้นจากตำแหน่ง พ.ศ. ...” คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถบังคับใช้กฎหมายของตนเองได้โดยตรงและไม่มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายอื่นเข้ามาแทรกแซง ไม่เป็นการบังคับใช้ที่ซับซ้อนย้อนกลับไปกลับมาระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. และผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา อย่างเช่นปัจจุบันนี้

ส่วนประเด็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์นั้น สำนักงาน ป.ป.ช. ควรพิจารณาให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 126 เพิ่มเติมโดยกำหนดตำแหน่งงานของธุรกิจเอกชนที่นำจะเข้าข่ายการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เจ้าพนักงานของรัฐที่ต้องห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐเข้าไปมีส่วนได้เสียเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้คือ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนเท่านั้น และให้บังคับใช้กับญาติหรือพี่น้องร่วมสายโลหิตของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย

2) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรเพิ่มเติม ข้อ 11/1 ของประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้มีหลักเกณฑ์และขอบเขตในการใช้ดุลพินิจคัดเลือกบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่จะถูกกันไว้เป็นพยานให้เหมาะสมและชัดเจน โดยกำหนดดังนี้

“เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาในเบื้องต้นว่า มีพยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนข้อเท็จจริงเพียงพอแก่การที่จะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดได้หรือไม่

(1) หากมีพยานหลักฐานเพียงพอแล้วก็ไม่จำเป็นต้องกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานแต่อย่างใด

(2) หากพิจารณาแล้วเห็นว่า มีพยานหลักฐานจากการไต่สวนข้อเท็จจริงไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้และถ้อยคำของบุคคลที่จะถูกกันไว้เป็นพยานเป็นพยานหลักฐานสำคัญสามารถที่จะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้ รวมทั้งบุคคลนั้นจะให้ความร่วมมือในการไปเบิกความที่ได้ให้การไว้

(3) บุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาที่จะถูกกันไว้เป็นพยานนั้น ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาคัดเลือกกันผู้ที่กระทำความผิด หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดน้อยที่สุดเป็นพยาน โดยให้พิจารณาจากพฤติการณ์ในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ”

1.2 สำนักงาน ป.ป.ช. ควรพิจารณาปรับปรุงกลไก กระบวนการของการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตในประเด็นดังต่อไปนี้

1) สำนักงาน ป.ป.ช. ควรปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริต ในส่วน การบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ในการมอบหมายเรื่องกล่าวหาไปยังหน่วยงานอื่นให้ ดำเนินการแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรมีการแก้ไขกฎหมายของหน่วยงานด้านปราบปรามการทุจริตอื่นให้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 61-66 เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการของหน่วยงานนั้น รวมทั้ง พัฒนาระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อติดตามและรายงานผลการดำเนินงานแบบออนไลน์ สำหรับการ ดำเนินงานตรวจสอบเบื้องต้นและไต่สวน ควรพัฒนาการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก โดยสำนักงาน ป.ป.ช. จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสถาบันการเงิน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งข้อมูลอย่าง รวดเร็ว หรือทำ MOU กับหน่วยงานของรัฐ องค์กรสภาวิชาชีพ เพื่อแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ การโยธา การจัดซื้อจัดจ้าง การเงิน การคลังการแพทย์ ทำให้ขอความร่วมมือในการ ปฏิบัติงานได้สะดวกและรวดเร็ว โดยขึ้นทะเบียนและได้รับคำตอบแทนเหมือนพยานของสำนักงานศาลยุติธรรม รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประเด็นในคดีที่มีการยกฟ้องระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงานอัยการสูงสุด และศาล เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการด้านการไต่สวนของเรื่องที่มีข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ และเกิด ประสิทธิภาพการลงโทษตามที่มีการชี้มูลมากขึ้น เป็นต้น

2) คณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ท. ควรมีการกำหนดแนวทางด้านการ ปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกลไกการ ดำเนินคดีอาญาทุจริต รวมถึงวิธีการจัดการด้านการปราบปรามการทุจริต ให้เพื่อให้มีแนวทางวิธีการและ การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ทั้งนี้ หากแบ่งข้อเสนอแนะตามระยะเวลาสามารถสรุปได้ดังนี้

- **ข้อเสนอระยะสั้น** การบริหารคดี ควรเร่งรัดการดำเนินคดีที่ล่าช้าโดยการเพิ่มทีมงานหรือใช้ เทคโนโลยีช่วยในการจัดการ และการบริหารงานบุคคล ควรพัฒนาองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีทักษะที่จำเป็นในการปราบปรามการทุจริต

- **ข้อเสนอระยะกลาง** การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลดีให้มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน และการคุ้มครองพยาน ควร ปรับปรุงกฎหมายและมาตรการคุ้มครองพยานให้มีความชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้จริง

- **ข้อเสนอระยะยาว** การแก้ไขกฎหมาย ควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับ สถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไปและอุดช่องโหว่ทางกฎหมาย และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ หน่วยงานภายในและต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางปฏิบัติในการปราบปรามการทุจริต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยในภารกิจด้านอื่น ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช. เช่น สังเคราะห์ งานวิจัยด้านการป้องกันการทุจริต สังเคราะห์งานวิจัยด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อสามารถนำ องค์ความรู้และข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่และอำนาจของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยบูรณาการกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ถึงอำนาจหน้าที่ที่มีความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องกันระหว่างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน สำหรับการปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษดา พงษ์พาณิชย์. (2562). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะกรรมการกิจการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ วุฒิสภา. (2565). *รายงานการพิจารณาศึกษา “กระบวนการรับคำกล่าวหาและการดำเนินการตามหน้าที่อำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ”*. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- จิรันธนิน กীরตีกิตติพัฒน์. (2563). *กรณีศึกษา เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารงานคดีในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ* (หลักสูตรการบริหรงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 47). วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการศึกษาศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- จุฑารัตน์ สุวาริ, ศิริรัตน์ วัฒนศิริธรรม, อธิวรรณ เอกธณ และสุริยน วงศ์สุจริต. (2565). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยการประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560–2564)*. สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. สำนักงาน ป.ป.ช..
- จุฑารัตน์ สุวาริ, อนัญญา แม่นโชติ, เสาวนีย์ ทิพอด และฉันทชนก เจนณรงค์. (2565). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยการสำรวจความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. พ.ศ. 2558-2564*. สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตสำนักงาน ป.ป.ช..
- พิทักษ์ ภัทราวุฒิชัย. (2559). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=107&ReclD=4390&obj_id=37595&showmenu=no&userid=0
- ศราวุฒิ บุญมณี. (2559). *ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=93&ReclD=23932&obj_id=241101&showmenu=no&userid=0
- ศิริรัตน์ วัฒนศิริธรรม, พรสวรรค์ ประเทสัง, สุริยน วงศ์สุจริต และศกรินทร์ นิลรัตน์. (2564). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเรื่อง การประเมินกระบวนการและผลการปฏิบัติงานตามภารกิจด้านการปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช..* สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช..
- ศิริวรรณ อนรรฆเดช. (2561). *ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยกับพนักงานรัฐวิสาหกิจซึ่งเกษียณอายุ*. กองการบริหารราชการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงาน ป.ป.ช.. (2566). *สถานการณ์การทุจริตประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช..
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย: การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/846-file.pdf>

แนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง

Best Practices in Procurement Inquiries

เถกิงศักดิ์ ไชยา

Thakoengsak Chaiya

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

Office of the National Anti-Corruption Commission

thakoengsak_cha@nacc.go.th

รับบทความ 20 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 30 กันยายน 2567 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 15 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษา รูปแบบ วิธีการดำเนินการไต่สวนของสำนักงาน ป.ป.ช. 2) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ แนวทางการปฏิบัติที่ดี และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการในภารกิจด้านปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. และ 3) เพื่อจัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบ วิธีการบริหารจัดการคดีและการไต่สวนมาปรับใช้ในสำนักงาน ป.ป.ช. โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า แนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพ พนักงานไต่สวนจะดำเนินการ ดังนี้ 1) ต้องขอสำเนาเอกสาร ก.พ. 7 จากผู้ถูกกล่าวหา 2) ต้องรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างตลอดทั้งโครงการโดยเร็วที่สุด 3) ต้องลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบเอกสารจัดซื้อจัดจ้างจากต้นฉบับ 4) กรณีที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใดต้องให้นักสืบสวนคดีทุจริตช่วยประสานขอเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) การไต่สวนผู้ถูกกล่าวหาควรวางตัวเป็นกลางและไม่มีท่าทีในการเพ่งโทษผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ควรมีท่าทีที่ให้เกิดผู้ถูกกล่าวหาตามสมควรแก่กรณี เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ความร่วมมือในการไต่สวน 6) การสอบปากคำพยาน ควรชี้แจงบทบาทหน้าที่ของพนักงานไต่สวนและความสำคัญของการสอบปากคำที่กำลังดำเนินการอยู่ 7) การแจ้งข้อกล่าวหาต้องลงรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้ครบถ้วนโดยเน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่าตนเองถูกกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการใด เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาจะได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างตรงประเด็น 8) การสรุปสำนวนควรทยอยเติมข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเข้าในรูปแบบรายงานการสรุปสำนวน

ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่จะทำให้แนวปฏิบัติที่ดีดังกล่าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้ 1) กำหนดให้พนักงานไต่สวนจัดเก็บเอกสารหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบเบื้องต้นหรือการไต่สวนในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ (PDF) อย่างเป็นระบบ 2) กำหนดให้สถาบันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สัญญา ธรรมศักดิ์ จัดทำช่องทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ของพนักงานไต่สวน โดยเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา (ช่องทางออนไลน์) และ 3) ให้สำนักคดีทำการถอดบทเรียนในคดีจัดซื้อจัดจ้างแต่ละประเภท เพื่อให้พนักงานไต่สวนในสำนักงาน ป.ป.ช. สามารถศึกษาแนวทางการไต่สวนและนำไปปรับใช้ในกรณีที่จะต้องดำเนินการไต่สวนในคดีที่ไม่เคยดำเนินการ

คำสำคัญ: การปราบปรามการทุจริต, การไต่สวนคดี, การจัดซื้อจัดจ้าง, แนวปฏิบัติที่ดี

Abstract

The objectives of this research project are as follows: 1) to study forms and inquiry procedures of the Office of National Anti-Corruption Commission (ONACC); 2) to study and analyze guidelines for best practices and critical success factors that could be applied to support the ONACC's corruption suppression mission; 3) to establish guidelines and recommendations regarding forms, case management, and inquiry processes that could be applied by the ONACC. A qualitative research methodology was employed in this study.

The findings reveal that effective practices in inquiring into public-procurement cases involve the following procedures undertaken by inquiry officers: 1) requesting a copy of the Government Personnel Record (Form Kor. Por. 7) from the alleged culprit; 2) promptly collecting all procurement-related documents throughout the project; 3) conducting on-site inspections to verify original procurement documents; 4) in cases where cooperation from relevant agencies is lacking, inquiry officers should coordinate with corruption investigators to obtain the required documents from the related parties; 5) maintaining neutrality and avoiding accusatory behavior when inquiring the alleged culprit, while demonstrating appropriate respect to encourage cooperation; 6) clarifying the role of the inquiry officer and the importance of testimony during witness examinations; 7) ensuring that allegations specify all relevant procurement-related facts, focusing on the essential issues and clearly indicating which part of the procurement process the alleged culprit was involved in, so that the alleged culprit clearly understands the allegations and can provide a direct rebuttal; and 8) progressively compiling information obtained during the proceedings into the case-summary report.

Key recommendations for enhancing the applicability of these best practices are as follows: 1) requiring inquiry officers to systematically store evidence obtained from preliminary examinations or inquiries in electronic file format (PDF); 2) mandating the Sanya Dharmasakti Anti-Corruption Institute to provide continuous online learning platforms for developing the knowledge and skills of inquiry officers, which are accessible at all times; and 3) directing the Bureau of Litigation to conduct lessons-learned reviews for each type of procurement case, enabling ONACC inquiry officers to study established approaches and apply them when handling new or unfamiliar cases.

Keywords: Corruption suppression, Inquiry, Public procurement, Best practices

บทนำ

บทความเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง เป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่ได้รับทุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เริ่มต้นจากความต้องการที่จะค้นหาการดำเนินการไต่สวนที่เป็นเลิศหลังจากที่ได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2561 ซึ่งในการดำเนินการไต่สวนของพนักงานไต่สวน สำนักงาน ป.ป.ช. จะถูกกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการไต่สวน ว่าจะต้องดำเนินการภายในระยะเวลา 2 ปี หากดำเนินการไม่เสร็จอาจขยายระยะเวลาได้แต่ระยะเวลาโดยรวมต้องไม่เกิน 3 ปี¹ ผู้เขียนเห็นว่า หลังจากการบังคับใช้กฎหมายที่กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการไต่สวนดังกล่าวแล้ว ย่อมต้องมีพนักงานไต่สวนของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่สามารถดำเนินการไต่สวนเป็นเลิศ ซึ่งในครั้งที่เสนอขอเสนอการวิจัยนั้น ยังไม่ได้กำหนดว่าจะศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนของคดีประเภทใด เพราะคดีที่ร้องเรียนเข้ามายังคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน นั้น เป็นคดีที่ไม่ได้ถูกจัดประเภทไว้ตั้งแต่แรก ผู้เขียนได้นำสถิติข้อมูลการไต่สวนแล้วเสร็จในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2566 มาแบ่งกลุ่มและจัดประเภท ทำให้พบว่า เรื่องไต่สวนที่พนักงานไต่สวน สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการแล้วเสร็จมากที่สุดคือเรื่องไต่สวนประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินสถานการณ์ทุจริตในประเทศไทยของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่มีการประมวลสถิติเปรียบเทียบค่ากล่าวหาที่เข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ช. ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2566 โดยจำแนกตามประเภทค่ากล่าวหาที่ได้แบ่งไว้ 10 ประเภทเป็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียนที่เข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ช. ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น 5 ประเภท คือ 1) จัดซื้อจัดจ้าง มีเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียนเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าค่าเฉลี่ย 5 ปี จำนวน 211.20 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 13.87 2) การบริหารงานบุคคล (การบรรจุ/แต่งตั้ง/เลื่อนตำแหน่ง/โยกย้าย/ลงโทษทางวินัย) มีเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียนเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าค่าเฉลี่ย 5 ปี จำนวน 113 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 25.74 3) การเรียกรับสินบน มีเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียนเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าค่าเฉลี่ย 5 ปี จำนวน 74.80 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 19.78 4) ออกเอกสารสิทธิที่ดิน มีเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียนเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าค่าเฉลี่ย 5 ปี จำนวน 98.60 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 39.53 และ 5) ร่ำรวยผิดปกติ เรื่องร้องเรียนเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าค่าเฉลี่ย 5 ปี จำนวน 22 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 20 (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567) รวมทั้งจากข้อมูลสถิติของหน่วยงานผู้ถูกกล่าวหาระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2566 พบว่าหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ถูกกล่าวหาเรื่องเรียนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.87 จากค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 5 ปี (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาวงเงินงบประมาณของโครงการหรือจำนวนเงินในโครงการที่ถูกกล่าวหาเรื่องเรียน ยังพบอีกว่า ในประเภทเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียนประเภทการจัดซื้อจัดจ้าง มีวงเงินมากถึง 13,391,804,935 ล้านบาท จากวงเงินงบประมาณของโครงการหรือจำนวนเงินที่มีการทุจริตตามค่ากล่าวหาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ทั้งหมดจำนวน 26,247,708,735 ล้านบาท หรือกล่าวได้ว่า วงเงินงบประมาณของเรื่องร้องเรียนประเภทจัดซื้อจัดจ้างคิดเป็นร้อยละ 51 ของวงเงินงบประมาณทั้งหมด (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567)

สำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการและดำเนินการเพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. บรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น ได้มีการแบ่งส่วนราชการโดยมีหน่วยงานภายในที่ทำหน้าที่ด้านปราบปรามการทุจริตที่สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมทั้งสิ้น จำนวน 96 สำนัก ประกอบด้วย กลุ่มภารกิจไต่สวนการทุจริต 7 สำนัก กลุ่มภารกิจอำนวยความสะดวก 4 สำนัก และกลุ่มภารกิจปฏิบัติการพื้นที่ 85 สำนัก (สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด 76 สำนัก สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำภาค 9 สำนัก) โดยสำนักงาน ป.ป.ช. มีพนักงานไต่สวนและผู้ช่วยพนักงานไต่สวน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561, มาตรา 48.

จำนวน 796 คน (สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล, 2566) เป็นที่น่าสนใจว่า ในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมาภายหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเรื่องร้องเรียนไว้แล้วนั้น ผลการดำเนินการด้านการไต่สวนการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นเช่นใด และมีแนวโน้มที่การดำเนินการไต่สวน จะมีความรวดเร็วขึ้นหรือไม่

จากการดำเนินการไต่สวนของพนักงานไต่สวน ภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่ใช้มาระยะหนึ่งแล้วนั้น ย่อมจะสร้างความเชี่ยวชาญในการดำเนินการไต่สวนภายใต้กรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ดังกล่าว รวมทั้งกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการไต่สวนข้อเท็จจริง

ในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีดังกล่าว จึงต้องเริ่มต้นจากการค้นหาพนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศ โดยผู้เขียนได้เริ่มต้นจากสถิติข้อมูลการดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ แล้วค่อย ๆ ค้นลงไปว่าพนักงานไต่สวนที่ดำเนินการไต่สวนเป็นเลิศนั้นอยู่ในสำนักใดของสำนักงาน ป.ป.ช. แล้วจึงดำเนินการสัมภาษณ์พนักงานไต่สวนดังกล่าว เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างของพนักงานไต่สวน (วิธีการได้มาซึ่งพนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศ ผู้เขียนจะอธิบายโดยละเอียดอีกครั้งในส่วนถัดไป)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการดำเนินการไต่สวนของสำนักงาน ป.ป.ช.
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติที่ดี และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการภารกิจด้านปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.
3. เพื่อจัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการคดีมาปรับใช้ในสำนักงาน ป.ป.ช.

กรอบแนวคิด

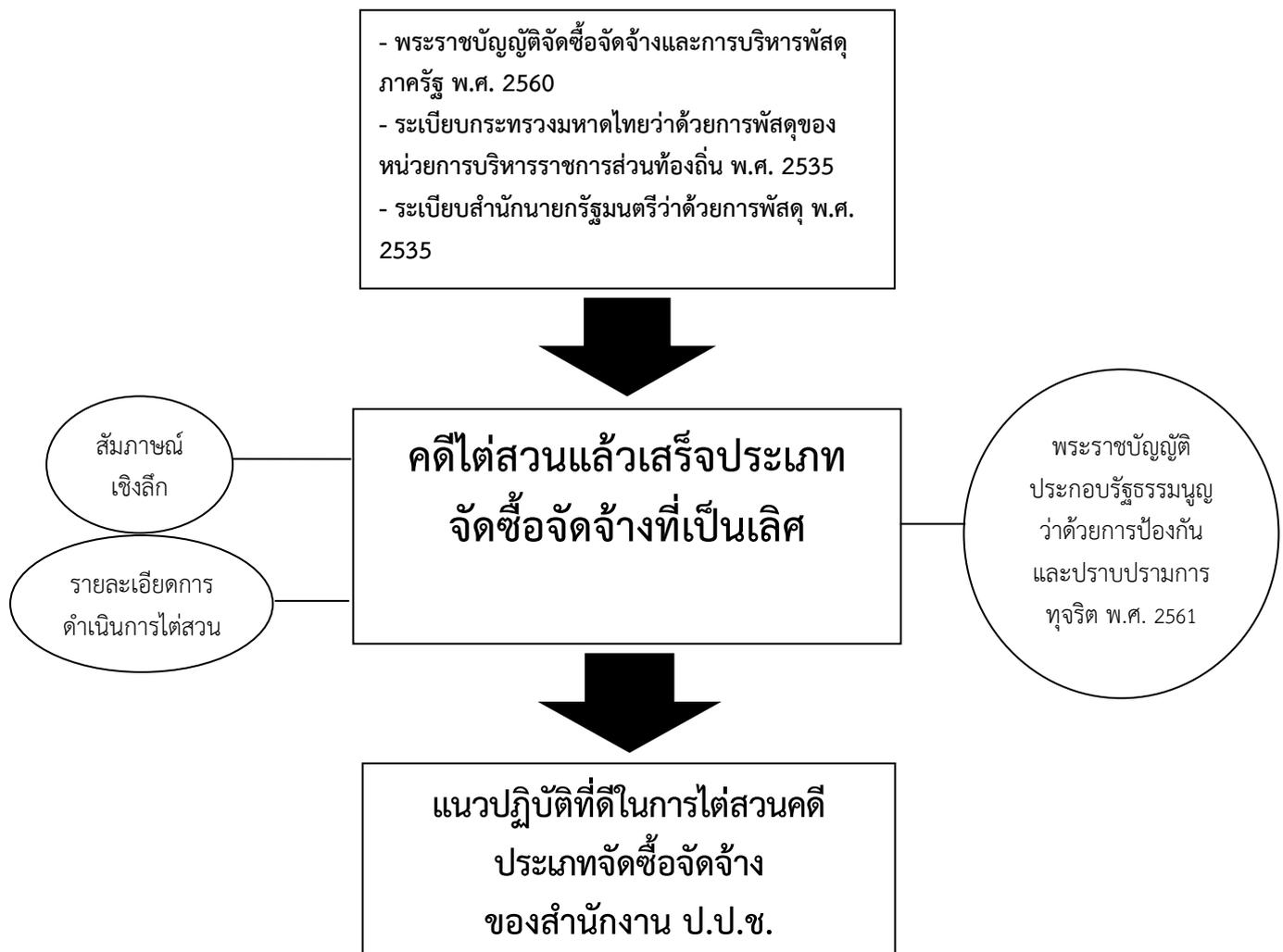
ในการศึกษานี้ เป็นการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนที่เน้นเฉพาะการไต่สวนประเภทการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเน้นไปที่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการ เพื่อให้เห็นภาพการดำเนินการในแต่ละช่วงของการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งพบว่า ในการจัดซื้อจัดจ้างมีช่วงการดำเนินการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญอยู่ที่การบังคับใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 คือ (1) การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่กระทำก่อนวันที่พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จะบังคับใช้ หน่วยงานของรัฐจะดำเนินการตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่แตกต่างกัน เช่น ส่วนราชการจะดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ส่วนหน่วยงานของรัฐอื่นจะมีระเบียบพัสดุเป็นของตนเอง เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น (2) การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่กระทำหลังจากที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 บังคับใช้ หน่วยงานของรัฐทุกแห่งจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนด

ซึ่งในการศึกษานี้ มีความแตกต่างออกไป เหตุเพราะว่าผู้เขียนมุ่งศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนของพนักงานไต่สวนที่ทำการไต่สวนคดีประเภทการจัดซื้อจัดจ้าง โดยวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษาคือ กลุ่มพนักงานไต่สวน ที่อยู่ในสำนักที่เป็นหน่วยงานภายในสำนักงาน ป.ป.ช. ที่สามารถผลิตเรื่องไต่สวนแล้วเสร็จ ในคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ได้จำนวนมากที่สุด 5 อันดับแรก แล้วพนักงานไต่สวนภายในสำนักจะต้องดำเนินการ

ไต่สวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี (การนับระยะเวลาไต่สวน นับจากวันที่ออกเลขคดีดำ จนถึงออกเลขคดีแดง) พนักงานไต่สวนที่ใช้ระยะเวลาไต่สวนน้อยที่สุด 5 อันดับแรก จะถือว่าเป็นพนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศในคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง (Best Practice) ในสำนักที่ทำการคัดเลือก

ดังนั้น ในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 จึงจะเน้นไปที่การดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวนที่ดำเนินการไต่สวนได้เป็นเลิศ จำนวน 25 สำนวน โดยจะแบ่งพฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1) กลุ่มที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก่อนที่พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 บังคับใช้ และ (2) กลุ่มที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหลังจากที่พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 บังคับใช้ โดยการได้มาซึ่งแนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนประเภทจัดซื้อจัดจ้าง จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เจ้าของสำนวนข้างต้น แล้วจึงสังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนประเภทจัดซื้อจัดจ้าง

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

หมายเหตุ. จาก ผู้เขียน (2567)

นิยามปฏิบัติการ (Operational definition)

1. การไต่สวนข้อเท็จจริง หมายถึง การไต่สวนโดยคณะไต่สวนเบื้องต้นซึ่งกระทำโดยเลขาธิการหรือหัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวนอย่างน้อยหนึ่งคน และอาจมีพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยก็ได้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย

2. แนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนข้อเท็จจริง หมายถึง รูปแบบ วิธีการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของพนักงานไต่สวน ในหน่วยงานภายในสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเสร็จภายใต้กรอบระยะเวลา 2 ปี และความเห็นของพนักงานไต่สวนสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

3. เลขคดีดำ หมายถึง หมายเลขของเรื่องกล่าวหาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ไต่สวนข้อเท็จจริง

4. เลขคดีแดง หมายถึง หมายเลขของเรื่องกล่าวหาหลังจากที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติวินิจฉัยเรื่องไต่สวนเสร็จสิ้นให้ข้อกล่าวหาตกไปเพราะข้อกล่าวหาไม่มีมูล หรือข้อมูลความผิด

5. เรื่องที่ไม่ซับซ้อน หมายถึง เรื่องไต่สวนที่ไม่มีความยุ่งยากในการดำเนินการ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของเรื่องไต่สวน ดังนี้ ตำแหน่งผู้ถูกร้อง จำนวนผู้ถูกร้อง จำนวนข้อกล่าวหา จำนวนงบประมาณโครงการ/มูลค่าความเสียหาย และจำนวนรายการพยานหลักฐานที่ได้มาจากผู้กล่าวหา/หน่วยงานอื่น โดยมีค่าคะแนนอยู่ในช่วง 0.45 - 2.23 คะแนน ตามคู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์การกำหนดขนาดของเรื่องกล่าวหา

6. เรื่องที่ซับซ้อน หมายถึง เรื่องไต่สวนที่มีความยุ่งยากในการดำเนินการ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของเรื่องไต่สวน ดังนี้ ตำแหน่งผู้ถูกร้อง จำนวนผู้ถูกร้อง จำนวนข้อกล่าวหา จำนวนงบประมาณโครงการ/มูลค่าความเสียหาย และจำนวนรายการพยานหลักฐานที่ได้มาจากผู้กล่าวหา/หน่วยงานอื่น โดยมีค่าคะแนนอยู่ในช่วง 2.24 - 4.00 คะแนน ตามคู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์การกำหนดขนาดของเรื่องกล่าวหา

7. คำกล่าวหา หมายถึง ข้อความ ข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่เป็นการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลใด ว่ามีพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

8. ตรวจสอบเบื้องต้น หมายถึง การดำเนินการใด ๆ กับเรื่องกล่าวหาที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพื่อทราบข้อมูลหรือรายละเอียดก่อนนำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช.

9. ผู้ถูกกล่าวหา หมายถึง ผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ดำเนินการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ไม่ว่าจะในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว

10. ผู้ถูกร้อง หมายถึง เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ หรือบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาหรือความปรากฏต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าได้กระทำความผิดซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ได้มีมติให้รับเรื่องกล่าวหาไว้ไต่สวนหรือไต่สวนเบื้องต้น

11. พนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศ หมายถึง พนักงานไต่สวนที่ดำเนินการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ใช้เวลาน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ข้อมูลการไต่สวนคดีแล้วเสร็จของสำนักงาน ป.ป.ช. การสัมภาษณ์เชิงลึกพนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การค้นหาพนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศ

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือพนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศของการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 เฉพาะเรื่องไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ว่าเรื่องไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างแล้วเสร็จ ผู้เขียนดำเนินการคัดเลือกจากสถิติข้อมูลการไต่สวนแล้วเสร็จที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้บันทึกไว้อย่างเป็นระบบ โดยใช้ข้อมูลในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 โดยเรื่องไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างนี้ เป็นคดีที่มีจำนวนมากที่สุดและดำเนินการแล้วเสร็จได้มากที่สุด จำนวน 1,808 เรื่อง ในจำนวนเรื่องไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าว นั้น สามารถแบ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนได้ จำนวน 1,212 เรื่อง และเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อน จำนวน 596 เรื่อง

การคัดเลือกผู้พนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศนั้น ผู้เขียนวิเคราะห์ข้อมูลจากเรื่องไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่มีความซับซ้อน ที่ดำเนินการได้แล้วเสร็จ 1,212 เรื่อง โดยคดีที่มีความซับซ้อน เป็นคดีที่มีผู้ถูกกล่าวหาจำนวนมาก และมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมีจำนวนมาก คดีประเภทดังกล่าวจึงมีความยุ่งยากมากกว่าคดีที่ไม่ซับซ้อน ดังนั้น การเริ่มต้นค้นหาพนักงานไต่สวนที่เป็นเลิศต้องเริ่มจากการคัดเลือกหน่วยงานภายในที่มีผลการไต่สวน 5 อันดับแรก และการคัดเลือกสำนวนที่ดำเนินการเป็นเลิศ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การคัดเลือกหน่วยงานภายในที่มีผลการไต่สวน 5 อันดับแรก

ในการคัดเลือกหน่วยงานภายในที่มีผลการไต่สวนนั้น ผู้เขียนเริ่มต้นจากการนำเรื่องไต่สวนที่ดำเนินการแล้วเสร็จระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2566 ที่ได้จำแนกตามประเภทคดีและความซับซ้อนของเรื่องไต่สวน จำนวน 3,801 เรื่องมาทำการวิเคราะห์ในตารางไขว้ ทำให้พบว่าเรื่องไต่สวนประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่มีความซับซ้อน เป็นเรื่องที่มีจำนวนมากที่สุด คือ 1,212 เรื่อง

เรื่องไต่สวนแล้วเสร็จดังกล่าว เป็นเรื่องไต่สวนประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการแล้วเสร็จทั้งหมดของสำนักงาน ป.ป.ช. หากพิจารณาระยะเวลาในการดำเนินการไต่สวนแล้ว จะพบว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดให้การไต่สวนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี ซึ่งในกรณีที่มีความจำเป็นก็อาจขยายระยะเวลาออกไปได้แต่ไม่เกิน 3 ปี จะเห็นได้ว่า แท้จริงแล้วกฎหมายต้องการให้พนักงานไต่สวนดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จในระยะเวลา 2 ปี แต่ต้องไม่เกิน 3 ปี ดังนั้น ผู้เขียนจึงกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมลงไป โดยให้ตัดเรื่องไต่สวนที่ดำเนินการแล้วเสร็จเกินระยะเวลา 3 ปีออกไป จะพบว่า เรื่องไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่มีความซับซ้อน มีจำนวนมากที่สุด เช่นเดิม โดยมีจำนวนมากถึง 388 เรื่องจากจำนวนเรื่องไต่สวนที่ดำเนินการภายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี ทั้งหมด 1,615 เรื่อง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เรื่องไต่สวนแล้วเสร็จที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการไม่เกิน 3 ปี

ประเภทเรื่องไต่สวน	ซับซ้อน	ไม่ซับซ้อน	รวม
จัดซื้อจัดจ้าง	388	290	678
ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ	167	155	322
ยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของทางราชการ	105	110	215
ทุจริตในการจัดทำงบประมาณ/โครงการ/เบิกจ่ายเงินในโครงการเป็นเท็จ	76	42	118
การบริหารงานบุคคล	54	36	90
เรียกรับสินบน	33	52	85
การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม	19	23	42
ออกเอกสารสิทธิที่ดิน	30	5	35
ร่ำรวยผิดปกติ	20	9	29
ฝ่าฝืนจริยธรรม		1	1
รวม	892	723	1,615

หมายเหตุ. จาก กลุ่มบริหารข้อมูลคดี สำนักบริหารงานกลาง ข้อมูลเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2566
ประมวลผลโดย : ผู้เขียน

เมื่อพิจารณาเรื่องไต่สวนที่แล้วเสร็จที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการไม่เกิน 2 ปี พบว่า มีเรื่องไต่สวนที่แล้วเสร็จในคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างจำนวน 322 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่องที่ซับซ้อน จำนวน 180 เรื่อง และเรื่องที่ไม่ซับซ้อนจำนวน 142 เรื่อง ซึ่งในการศึกษานี้ ผู้เขียนจะเลือกศึกษาเฉพาะเรื่องไต่สวนประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการแล้วเสร็จไม่เกิน 2 ปี เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนประเภทจัดซื้อจัดจ้าง รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เรื่องไต่สวนแล้วเสร็จที่ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการไม่เกิน 2 ปี

ประเภทเรื่องไต่สวน	ซับซ้อน	ไม่ซับซ้อน	รวม
จัดซื้อจัดจ้าง	180	142	322
ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ	87	92	179
ยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของทางราชการ	51	75	126
ทุจริตในการจัดทำงบประมาณ/โครงการ/เบิกจ่ายเงินในโครงการเป็นเท็จ	37	23	60
การบริหารงานบุคคล	35	22	57
เรียกรับสินบน	17	34	51
ออกเอกสารสิทธิที่ดิน	23	4	27
การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม	11	13	24
ร่ำรวยผิดปกติ	7	5	12
ฝ่าฝืนจริยธรรม		1	1
รวม	448	411	859

หมายเหตุ. จาก กลุ่มบริหารข้อมูลคดี สำนักบริหารงานกลาง ข้อมูลเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2566
ประมวลผลโดย : ผู้เขียน

ในการคัดเลือกหน่วยงานภายในของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่สามารถมีผลผลิตคือเรื่องไต่สวนแล้วเสร็จคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่มีความซับซ้อนได้จำนวนมากที่สุด 5 อันดับแรก จากเรื่องไต่สวนแล้วเสร็จจำนวน 180 เรื่อง ผู้เขียน พบว่า หน่วยงานภายในที่สามารถผลิตเรื่องไต่สวนแล้วเสร็จได้อันดับที่ 1 คือ สำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐ 1 โดยมีเรื่องไต่สวนแล้วเสร็จประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่มีความซับซ้อนมากถึง 21 เรื่อง อันดับที่ 2 คือ สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 5 มีจำนวน 11 เรื่อง อันดับที่ 3 คือ สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมหาสารคาม อันดับที่ 4 คือ สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9 และอันดับที่ 5 คือ สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เรื่องไต่สวนแล้วเสร็จประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่มีความซับซ้อน ที่ดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี จัดเรียงรายสำนักที่ผลผลิตดำเนินการแล้วเสร็จจากมากไปน้อย

ลำดับ	หน่วยงานรับผิดชอบ	จำนวน (เรื่อง)
1	สำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐ 1	21
2	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 5	11
3	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมหาสารคาม	9
4	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9	7
5	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	7
6	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดเชียงใหม่	6
7	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดศรีสะเกษ	6
8	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 7	5
9	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครราชสีมา	5
10	สำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐ 2	4
11	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดลพบุรี	4
12	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดราชบุรี	4
13	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครปฐม	4
14	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสตูล	4
15	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสงขลา	4
16	สำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐ 3	4
17	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดอุดรธานี	3
18	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	3
19	สำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐวิสาหกิจ 1	3
20	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดเชียงราย	3
21	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดลำพูน	3
22	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมุกดาหาร	3
23	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดอุบลราชธานี	3
24	สำนักไต่สวนการทุจริตภาคการเมืองและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ	2
25	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู	2
26	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดขอนแก่น	2

ลำดับ	หน่วยงานรับผิดชอบ	จำนวน (เรื่อง)
27	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 1	2
28	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดพะเยา	2
29	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 3	2
30	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดเพชรบุรี	2
31	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์	2
32	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 6	2
33	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสมุทรปราการ	2
34	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสระแก้ว	2
35	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดเลย	2
36	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดอุดรธานี	1
37	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 8	1
38	สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 4	1
39	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดจันทบุรี	1
40	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดกระบี่	1
41	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดปัตตานี	1
42	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดชลบุรี	1
43	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสมุทรสาคร	1
44	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดระยอง	1
45	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา	1
46	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดลำปาง	1
47	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสระบุรี	1
48	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสกลนคร	1
49	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสิงห์บุรี	1
50	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครนายก	1
51	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสุโขทัย	1
52	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดชุมพร	1
53	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสุพรรณบุรี	1
54	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดยะลา	1
55	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี	1
56	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครสวรรค์	1
57	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดสุรินทร์	1
58	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนนทบุรี	1
59	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดหนองคาย	1
60	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดนครราชสีมา	1
61	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดตรัง	1
62	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดน่าน	1

ลำดับ	หน่วยงานรับผิดชอบ	จำนวน (เรื่อง)
63	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดอ่างทอง	1
64	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดบุรีรัมย์	1
65	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดพิษณุโลก	1
	รวม	180

หมายเหตุ. จาก กลุ่มบริหารข้อมูลคดี สำนักบริหารงานกลาง ข้อมูลเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2566
 ประมวลผลโดย : ผู้เขียน

1.2 การคัดเลือกพนักงานไต่สวนที่ไต่สวนเป็นเลิศ

ในการเลือกพนักงานไต่สวนที่ดำเนินการไต่สวนในเรื่องประเภทจัดซื้อจัดจ้างเป็นเลิศนั้น ผู้เขียนกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ระยะเวลาในการดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จ โดยระยะเวลาดังกล่าวจะเริ่มนับตั้งแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ไต่สวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนที่ได้ผ่านการดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นแล้ว (บันทึกเลขคดีดำ) และสิ้นสุดเมื่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติวินิจฉัยเรื่องไต่สวนเสร็จสิ้นไม่ว่าจะมีมติชี้มูลความผิดหรือให้ข้อกล่าวหาตกไปเพราะข้อกล่าวหาไม่มีมูล (บันทึกเลขคดีแดง)

โดยในการเลือกพนักงานไต่สวนที่ดำเนินการไต่สวนเป็นเลิศนั้น ในเบื้องต้นผู้เขียนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลของพนักงานไต่สวน กล่าวคือ ในกระบวนการไต่สวนหรือการตรวจสอบข้อเท็จจริงของสำนักงาน ป.ป.ช. นั้น จะไม่อนุญาตให้บุคลากรของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีทราบเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือที่อยู่ระหว่างไต่สวน มีพนักงานไต่สวนคนใดรับผิดชอบ และใครที่เกี่ยวข้องเป็นองค์คณะผู้ไต่สวนร่วมอยู่ด้วย ดังนั้น ข้อมูลที่ทำการรวบรวมไว้ จะไม่ได้ระบุชื่อพนักงานไต่สวนเจ้าของคดีกำกับไว้ทุกเรื่อง ในการกำหนดพนักงานไต่สวนที่ดำเนินการไต่สวนเป็นเลิศนั้น ผู้เขียนจึงต้องยึดสำนวนที่ดำเนินการแล้วเสร็จเป็นจุดเริ่ม แล้วจึงขออนุญาตทราบถึงชื่อพนักงานไต่สวนเจ้าของสำนวนเพื่อดำเนินการศึกษาต่อไป

ในการคัดเลือกพนักงานไต่สวนที่ไต่สวนเป็นเลิศนั้น คัดเลือกพนักงานไต่สวนจากหน่วยงานภายในสำนักงาน ป.ป.ช. 5 สำนัก ดังนี้ (1) สำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐ 1 (2) สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 5 (3) สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมหาสารคาม (4) สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9 และ (5) สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยในแต่ละสำนักจะใช้เกณฑ์ระยะเวลาในการไต่สวนแต่ละสำนวนมาทำการเรียงลำดับจากสำนวนที่ใช้ระยะเวลาน้อยที่สุดไปจนถึงสำนวนที่ใช้ระยะเวลามากที่สุด แล้วคัดเลือกเฉพาะเรื่องไต่สวนแล้วเสร็จ 5 เรื่องแรกของแต่ละสำนัก (เรื่องไต่สวนที่ใช้เวลาน้อยที่สุด) รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เรื่องไต่สวนแล้วเสร็จประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นเลิศ

ลำดับ	เลขคดีดำ	เลขคดีแดง	ระยะเวลาในการไต่สวน (วัน)
สำนักไต่สวนการทุจริตภาครัฐ 1			
1	01-2-075/2562	175-2-8/2562	166
2	01-2-787/2563	1028-2-50/2564	245
3	01-2-788/2563	1030-2-50/2564	245
4	01-2-456/2563	1027-2-50/2564	385
5	01-1-823/2563	128-1-50/2565	441

ลำดับ	เลขคดีดำ	เลขคดีแดง	ระยะเวลาในการไต่สวน (วัน)
สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 5			
1	95-1-314/2562	468-1-50/2563	364
2	95-1-518/2562	459-1-64/2563	399
3	95-1-519/2562	458-1-64/2563	399
4	95-2-675/2560	469-2-5/2561	426
5	95-1-372/2564	392-1-50/2565	460
สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมหาสารคาม			
1	66-1-575/2562	456-1-50/2563	323
2	66-1-115/2563	770-1-50/2564	470
3	66-1-642/2561	361-1-50/2563	545
4	66-1-298/2562	224-1-50/2564	559
5	66-1-640/2561	452-1-40/2563	595
สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9			
1	99-1-0855/2565	0124-1-50/2566	232
2	99-1-212/2563	411-1-50/2564	377
3	99-1-211/2563	412-1-50/2564	377
4	99-1-778/2564	0563-1-50/2565	426
5	99-1-617/2563	181-1-50/2565	573
สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์			
1	57-1-200/2563	282-1-40/2564	435
2	57-1-180/2563	1309-1-50/2564	581
3	57-1-615/2562	573-1-40/2564	581
4	57-1-613/2562	595-1-50/2564	581
5	57-1-178/2563	096-1-50/2565	692

หมายเหตุ. จาก กลุ่มบริหารข้อมูลคดี สำนักบริหารงานกลาง ข้อมูลเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2566
ประมวลผลโดย : ผู้เขียน

ใน 25 สำนวนเรื่องไต่สวนแล้วเสร็จประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่ได้นำเสนอนั้น เมื่อได้ทำการขอทราบรายชื่อพนักงานไต่สวนเจ้าของสำนวน พบว่า มีพนักงานไต่สวนเจ้าของสำนวน จำนวน 17 คน โดยแบ่งออกเป็นพนักงานไต่สวนผู้เชี่ยวชาญ ระดับเชี่ยวชาญ 1 คน พนักงานไต่สวนระดับสูงจำนวน 5 คน และพนักงานไต่สวนระดับกลางจำนวน 11 คน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพนักงานไต่สวน ผู้เขียนจึงขอปกปิดชื่อ-สกุล ของพนักงานไต่สวนเจ้าของเรื่องไต่สวน รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 รายชื่อพนักงานไตสวนเจ้าของเรื่องไตสวนแล้วเสร็จประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นเลิศ

ลำดับ	เลขคดีดำ	เลขคดีแดง	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
สำนักไตสวนการุญโรตภาครรัฐ 1				
1	01-2-075/2562	175-2-8/2562	พนักงานไตสวนคนที่ 1	พนักงานไตสวนระดับสูง
2	01-2-787/2563	1028-2-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 2	พนักงานไตสวนระดับสูง
3	01-2-788/2563	1030-2-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 2	พนักงานไตสวนระดับสูง
4	01-2-456/2563	1027-2-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 2	พนักงานไตสวนระดับสูง
5	01-1-823/2563	128-1-50/2565	พนักงานไตสวนคนที่ 3	พนักงานไตสวนระดับกลาง
สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 5				
1	95-1-314/2562	468-1-50/2563	พนักงานไตสวนคนที่ 4	พนักงานไตสวนระดับกลาง
2	95-1-518/2562	459-1-64/2563	พนักงานไตสวนคนที่ 5	พนักงานไตสวนระดับสูง
3	95-1-519/2562	458-1-64/2563	พนักงานไตสวนคนที่ 6	พนักงานไตสวนผู้เชี่ยวชาญ ระดับเชี่ยวชาญ
4	95-2-675/2560	469-2-5/2561	พนักงานไตสวนคนที่ 6	พนักงานไตสวนผู้เชี่ยวชาญ ระดับเชี่ยวชาญ
5	95-1-372/2564	392-1-50/2565	พนักงานไตสวนคนที่ 7	พนักงานไตสวนระดับสูง
สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมหาสารคาม				
1	66-1-575/2562	456-1-50/2563	พนักงานไตสวนคนที่ 8	พนักงานไตสวนระดับกลาง
2	66-1-115/2563	770-1-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 9	พนักงานไตสวนระดับกลาง
3	66-1-642/2561	361-1-50/2563	พนักงานไตสวนคนที่ 8	พนักงานไตสวนระดับกลาง
4	66-1-298/2562	224-1-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 10	พนักงานไตสวนระดับกลาง
5	66-1-640/2561	452-1-40/2563	พนักงานไตสวนคนที่ 11	พนักงานไตสวนระดับกลาง
สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9				
1	99-1-0855/2565	0124-1-50/2566	พนักงานไตสวนคนที่ 12	พนักงานไตสวนระดับกลาง
2	99-1-212/2563	411-1-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 13	พนักงานไตสวนระดับกลาง
3	99-1-211/2563	412-1-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 13	พนักงานไตสวนระดับกลาง
4	99-1-778/2564	0563-1-50/2565	พนักงานไตสวนคนที่ 13	พนักงานไตสวนระดับกลาง
5	99-1-617/2563	181-1-50/2565	พนักงานไตสวนคนที่ 14	พนักงานไตสวนระดับกลาง
สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
1	57-1-200/2563	282-1-40/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 15	พนักงานไตสวนระดับสูง
2	57-1-180/2563	1309-1-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 16	พนักงานไตสวนระดับกลาง
3	57-1-615/2562	573-1-40/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 16	พนักงานไตสวนระดับกลาง
4	57-1-613/2562	595-1-50/2564	พนักงานไตสวนคนที่ 17	พนักงานไตสวนระดับกลาง
5	57-1-178/2563	096-1-50/2565	พนักงานไตสวนคนที่ 16	พนักงานไตสวนระดับกลาง

หมายเหตุ. จาก กลุ่มบริหารข้อมูลคดี สำนักบริหารงานกลาง ข้อมูลเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2566

ประมวลผลโดย : ผู้เขียน

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสุดท้าย คือ การที่พนักงานไตสวนได้ทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเห็นชอบกับที่พนักงานไตสวนได้ดำเนินการไตสวน จะถือว่าสำนวนการไตสวนนั้น คือ สำนวนการไตสวนที่เป็นเลิศ ซึ่งจากการขอข้อมูลพนักงานไตสวนเพิ่มเติม พบว่าสำนวนการไตสวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างข้างต้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเห็นชอบตามที่พนักงานไตสวนได้ทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณา โดยมีเพียง 1 สำนวน ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นต่างจากพนักงานไตสวน จึงทำให้สำนวนการไตสวนที่เป็นเลิศ ลดจำนวนลง จาก 25 สำนวน เป็น 24 สำนวน แต่ทั้งนี้ สำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเห็นต่างจากพนักงานไตสวนดังกล่าว เป็นของพนักงานไตสวนสังกัด สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9 ซึ่งเป็นเจ้าของสำนวนการไตสวน 3 สำนวน จึงทำให้ไม่กระทบกับจำนวนพนักงานไตสวนที่ผู้เขียนจะทำการสัมภาษณ์ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า พนักงานไตสวนเจ้าของเรื่องไตสวนแล้วเสร็จคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่น่าเสนอมานั้น สมควรเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของการไตสวนภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ในการดำเนินการไตสวนของพนักงานไตสวนภายในสำนักงานนั้น ตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของสำนักงาน ป.ป.ช. และการแบ่งภารกิจในการดำเนินการในภารกิจต่าง ๆ หน่วยงานระดับสำนักจะมีผู้บริหารที่จะต้องบริหารงานเพื่อสนองตอบนโยบายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งในบทบาทของผู้บริหารสำนักย่อมมีส่วนที่จะทำให้การดำเนินการไตสวนของพนักงานไตสวนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารของหน่วยงานข้างต้นด้วย โดยผู้เขียนจะสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักในช่วงเวลาที่พนักงานไตสวนได้ดำเนินการไตสวนในช่วงเวลาที่ทำสำนวนการไตสวนได้อย่างเป็นเลิศ ตามข้อมูลที่คุณเขียนได้นำเสนอข้างต้น ดังนั้น ผู้บริหารของหน่วยงานภายในที่จะต้องดำเนินการสัมภาษณ์ มีจำนวน 5 คน แต่เพื่อเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริหาร ผู้เขียนจึงขอปกปิด ชื่อ-สกุล ของผู้บริหาร โดยมีรายละเอียด ดังตารางสรุปที่ 6

ตารางที่ 6 รายชื่อผู้บริหารหน่วยงานภายในที่มีผลการไตสวนแล้วเสร็จประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นเลิศ

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	ผู้บริหารคนที่ 1	ผู้อำนวยการสำนักไตสวนการทุจริตภาครัฐ 1	-
2	ผู้บริหารคนที่ 2	ผู้ช่วยเลขาธิการฯ สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 5	-
3	ผู้บริหารคนที่ 3	ผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดมหาสารคาม	-
4	ผู้บริหารคนที่ 4	ผู้ช่วยเลขาธิการฯ สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9	-
5	ผู้บริหารคนที่ 5	ผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ลาออกจากราชการ

หมายเหตุ. จาก กลุ่มบริหารข้อมูลคดี สำนักบริหารงานกลาง ข้อมูลเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2566

ประมวลผลโดย : ผู้เขียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ จะเป็นแบบสัมภาษณ์พนักงานไตสวนเจ้าของสำนวน โดยกรอบในการกำหนดแบบสัมภาษณ์พนักงานไตสวนเจ้าของสำนวน จะใช้แนวทางการดำเนินการไตสวนที่คุณเขียนได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกระบวนการไตสวนที่สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้กำหนดให้ต้องดำเนินการ รวมถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทางหลัก คือ เรื่องไตสวนเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และเรื่องไตสวนที่เกิดขึ้นหลังจากพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 บังคับใช้แล้ว

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนัก โดยกรอบในการกำหนดแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนัก จะใช้แนวทางการบริหารและติดตามงาน PDCA (Deming cycle) รวมถึงการสัมภาษณ์แนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้มีประสบการณ์ด้วย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร และข้อมูลที่เป็นทางการที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนเรื่องร้องเรียน ได้แก่ กฎหมาย หนังสือ บทความวิจัย ความเห็นทางกฎหมาย รายงานประจำปีของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) รวมถึงข้อเท็จจริงจากเอกสารการดำเนินการไต่สวนของพนักงานไต่สวนเจ้าของสำนวน ที่เป็นแก่นแกนของการศึกษานี้ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์/สังเคราะห์ให้ทราบถึงแนวปฏิบัติที่ดีของการไต่สวนภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่เน้นเฉพาะเรื่องจัดซื้อจัดจ้าง

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interviews) ในการศึกษาวิจัยนี้ทำการสัมภาษณ์พนักงานไต่สวนเจ้าของสำนวน และผู้บริหารระดับสำนัก จำนวน 4 คน (ตามข้อมูลต้องสัมภาษณ์ผู้บริหาร 5 สำนัก แต่เนื่องจากผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลาออกจากราชการแล้ว จึงทำให้เหลือผู้บริหารที่จะสัมภาษณ์จำนวน 4 คน) พนักงานไต่สวนเจ้าของสำนวนที่เป็นเจ้าของสำนวน จำนวน 17 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปจากแนวทางการสัมภาษณ์พนักงานไต่สวนเจ้าของสำนวน จำนวน 17 คน ประกอบกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่จะต้องใช้ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์พนักงานไต่สวนจะนำมาสรุปลงตาราง เพื่อให้ผู้เขียนมองเห็นภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 17 คนได้อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ออกเป็น 1) แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการไต่สวนเรื่องร้องเรียนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้าง (ก่อน พรบ.จัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุ 2560) และ 2) แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการเรื่องไต่สวนเรื่องร้องเรียน ประเภทจัดซื้อจัดจ้าง (หลัง พรบ.จัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุ 2560) ที่จะทำให้เห็นถึงเทคนิควิธีการในการดำเนินการไต่สวน รวมถึงการวางแผนการดำเนินการไต่สวน และการสนับสนุนการดำเนินการไต่สวนของพนักงานไต่สวนของผู้บริหารระดับสำนัก

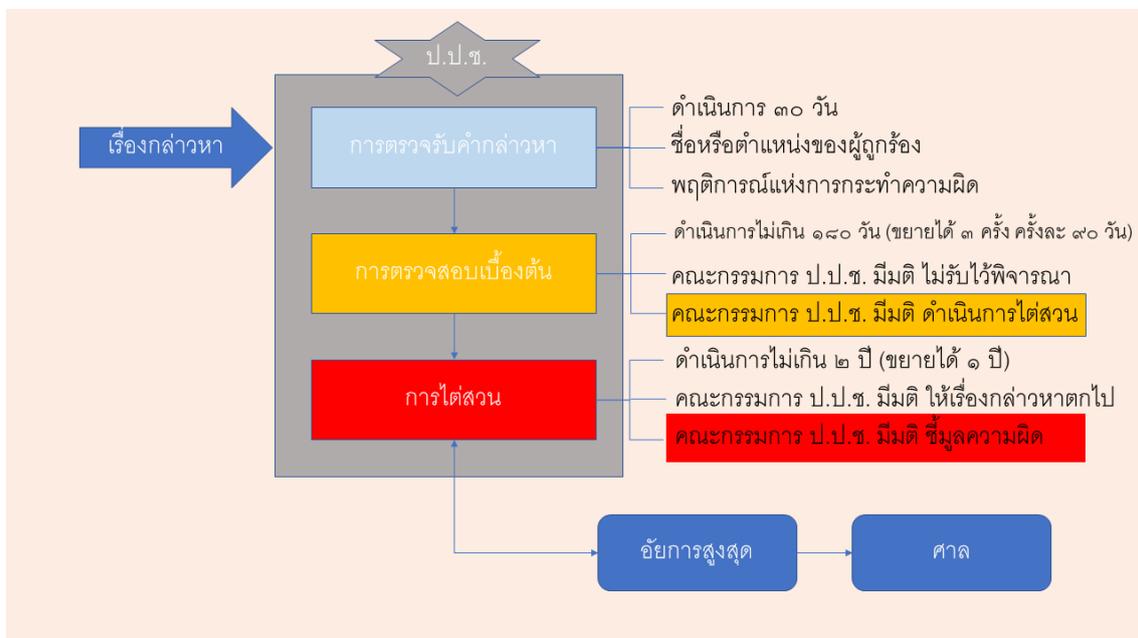
ผลการศึกษา

รูปแบบ วิธีการดำเนินการไต่สวนของสำนักงาน ป.ป.ช.

ในการไต่สวนภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 จะเริ่มดำเนินการหลังจากมีเรื่องกล่าวหาหรือเรียนเข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ช. โดยในเบื้องต้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ดำเนินการไต่สวนเรื่องร้องเรียนที่เข้ามาทันที แต่จะมีกระบวนการตรวจสอบเรื่องกล่าวหาหรือเรียนดังกล่าว เรียกว่าเป็นกระบวนการก่อนเสนอให้ไต่สวน ประกอบด้วย 1) การตรวจรับคำกล่าวหา และ 2) การตรวจสอบเบื้องต้น การตรวจรับคำกล่าวหาเป็นการตรวจคำกล่าวหาว่ามีองค์ประกอบของคำกล่าวหาครบถ้วนหรือไม่ พฤติการณ์ของคำกล่าวหา พยานหลักฐานที่อ้างมาให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ และคำกล่าวหาดังกล่าวอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการได้หรือไม่ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการตรวจรับคำกล่าวหาแล้ว ก็จะส่งเรื่องกล่าวหาหรือเรียนดังกล่าวไปดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้น ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการโดยพนักงานไต่สวนซึ่งประจำอยู่ในสำนักต่าง ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด และสำนักไต่สวนการทุจริตที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางเพื่อดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้น

การตรวจสอบเบื้องต้นเป็นกระบวนการที่คล้ายกับการไต่สวน กล่าวคือ จะมีการรวบรวมพยานหลักฐาน การเชิญบุคคลมาให้ถ้อยคำ การสอบปากคำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง ว่าเป็นไปตามที่มีการกล่าวหาหรือไม่ และการกระทำดังกล่าวมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอต่อการไต่สวนหรือไม่ เมื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วเสร็จ พนักงานไต่สวนเจ้าของเรื่องจึงทำความเห็นเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเรื่องที่ดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นมานั้น มีข้อมูลหรือรายละเอียดไม่เพียงพอที่จะดำเนินการต่อไป หรือความผิดที่กล่าวหาไม่ได้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเป็นเรื่องที่ห้ามไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีมติ ไม่รับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณา หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่ามีข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเพียงพอต่อการไต่สวนกระทำความผิดตามที่กล่าวหา หรือเรียกว่ามีมูลเหตุแห่งการกระทำ ความผิด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีมติให้ไต่สวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนดังกล่าว ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 เรื่องกล่าวหาที่เข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ช.

หมายเหตุ. จาก ผู้เขียน (2567)

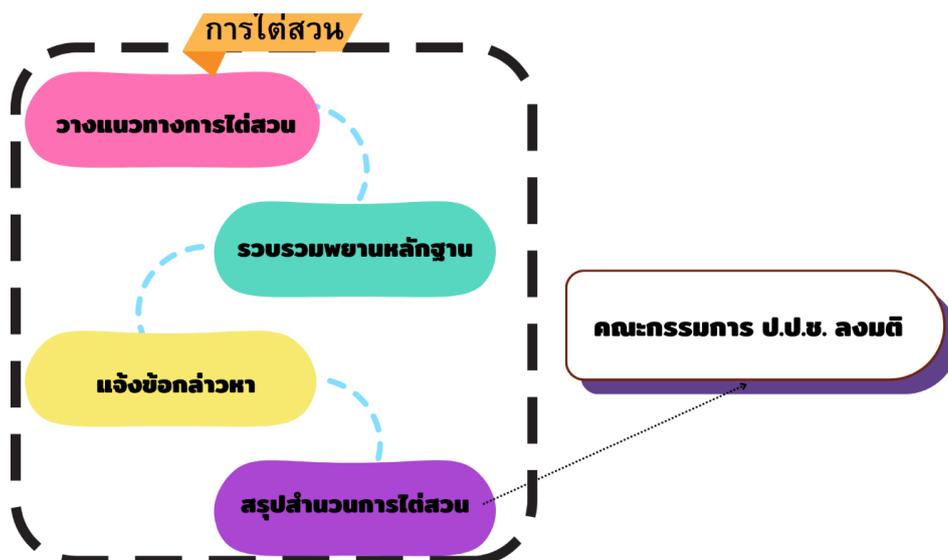
การไต่สวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน ดำเนินการได้ 3 รูปแบบ คือ 1) คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์คณะ ไต่สวน 2) คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งกรรมการไต่สวน และ 3) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายเลขาธิการ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หัวหน้าพนักงานไต่สวน หรือพนักงานไต่สวนเป็นคณะไต่สวนเบื้องต้น การมอบหมาย พนักงานไต่สวนให้ไต่สวนด้วยรูปแบบคณะไต่สวนเบื้องต้น คณะไต่สวนเบื้องต้นมีเวลาในการดำเนินการไต่สวน 2 ปี หรือในกรณีที่มีความจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาเพิ่มได้อีกไม่เกิน 1 ปี เพื่อดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จ และทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณา

คณะไต่สวนจะประกอบด้วย พนักงานไต่สวน 3 คนขึ้นไป ขึ้นอยู่กับว่าเรื่องที่ไต่สวนเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากเท่าใด โดยพิจารณาจากผู้ถูกร้อง มูลค่างบประมาณในโครงการ จำนวนพยานหลักฐาน ที่จะต้องดำเนินการรวบรวม ซึ่งในขั้นต้นจะมีพนักงานไต่สวน 3 คน โดยประกอบด้วย หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน และพนักงานไต่สวนเจ้าของเรื่อง พนักงานไต่สวนเจ้าของเรื่องทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

ในคณะไต่สวน ซึ่งก็คือ พนักงานไต่สวนเจ้าของเรื่องจะดำเนินการไต่สวนเป็นหลัก โดยมีหัวหน้าพนักงานไต่สวนและพนักงานไต่สวนอีกคน ช่วยในการดำเนินการบ้างตามสมควรแก่สถานการณ์

โดยการไต่สวนจะต้องดำเนินการเพื่อสืบค้นหาข้อเท็จจริงที่ถูกกล่าวหาหรือเรียนมายังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าพฤติการณ์ดังกล่าว เป็นการกระทำความผิดหรือไม่ โดยพนักงานไต่สวนจะต้องดำเนินการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสรุปได้ ดังนี้ 1) การวางแผนทางการไต่สวน เป็นการวางแผนทางการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานไต่สวน 2) การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นภาคปฏิบัติของการวางแผนทางการไต่สวน โดยพนักงานไต่สวนจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน 3) การแจ้งข้อกล่าวหา เป็นขั้นตอนหลังจากที่พนักงานไต่สวนได้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด แล้วดำเนินการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า ผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์การกระทำใดที่อาจเป็นการกระทำความผิด และแจ้งสิทธิในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด 4) การสรุปสำนวนการไต่สวน เป็นกระบวนการสุดท้ายหลังจากที่พนักงานไต่สวนได้รับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาจากผู้ถูกกล่าวหาแล้ว พนักงานไต่สวนจะต้องสรุปสำนวนการไต่สวนที่ได้ดำเนินการมาทั้งหมด ว่าผู้ถูกกล่าวหา มีมูลความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนสุดท้ายคือการเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา และ 5) การเสนอสำนวนให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณามีมิติแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 กระบวนการไต่สวนของพนักงานไต่สวน

หมายเหตุ. จาก ผู้เขียน (2567)

แนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นเลิศ

ในการไต่สวนเรื่องกล่าวหาประเภทจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นเลิศนั้น พนักงานไต่สวนก็จะดำเนินการไต่สวนในรูปแบบที่ได้อธิบายไปข้างต้น กล่าวคือ มีการวางแผนทางการไต่สวน รวบรวมพยานหลักฐาน การแจ้งข้อกล่าวหา การสรุปสำนวนการไต่สวน และเสนอให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาลงมติ หากแต่รายละเอียดในการดำเนินการไต่สวนคดีจัดซื้อจัดจ้างนั้น จะมีแนวทางที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบการไต่สวนคดีประเภทอื่นสรุปเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการไต่สวนเรื่องจัดซื้อจัดจ้างได้ ดังนี้

1. การรวบรวมพยานหลักฐาน

1) การให้ความสำคัญกับเอกสารจัดซื้อจัดจ้างเป็นลำดับแรก โดยจะต้องรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างตลอดทั้งโครงการ กล่าวคือ ตั้งแต่หน่วยงานเจ้าของเรื่องเริ่มของงบประมาณ การขออนุมัติดำเนินโครงการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารสัญญา และการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้สมบูรณ์ที่สุด หากพนักงานไตสวนได้รับเรื่องกล่าวหาหรือเรียนมาในชั้นตรวจสอบเบื้องต้นเอกสารจัดซื้อจัดจ้างจะต้องสมบูรณ์ตั้งแต่ในชั้นตรวจสอบเบื้องต้น หากได้รับมอบเรื่องมาให้ไตสวนในชั้นไตสวนก็จะต้องพิจารณาว่าเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ หากยังไม่ครบถ้วนจะต้องรีบดำเนินการขอเอกสารเพิ่มเติมให้เอกสารครบถ้วนสมบูรณ์โดยเร็ว

2) การรวบรวมพยานเอกสารของพนักงานไตสวน พนักงานไตสวนจะต้องขอสำเนาเอกสาร ก.พ. 7 จากผู้ถูกกล่าวหาเป็นลำดับแรก เพื่อให้ทราบประวัติการทำงานของผู้ถูกกล่าวหาว่าผ่านการโอนย้ายหรือการเลื่อนตำแหน่งอย่างไรบ้าง รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างทั้งหมด โดยพนักงานไตสวนจะดำเนินการ 2 รูปแบบ คือ 1) การประสานด้วยหนังสือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 2) การลงพื้นที่เพื่อขอตรวจสอบเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง ในการประสานด้วยหนังสือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจดำเนินการในโครงการจัดซื้อจัดจ้างที่ผ่านมานานแล้ว หรือที่เรียกว่า “เรื่องแห้ง” โดยพนักงานไตสวนจะประสานขอข้อมูลไว้ เพื่อรอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและเอกสารที่พนักงานไตสวนต้องการมาให้ ซึ่งในกรณีที่หน่วยงานใดไม่นำส่งเอกสารมาให้พนักงานไตสวนตามที่ได้ประสานด้วยหนังสือไป พนักงานไตสวนควรดำเนินการลงพื้นที่เพื่อขอตรวจสอบเอกสารด้วยความรวดเร็ว

โดยในการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบเอกสาร ถือเป็นหัวใจสำคัญในการตรวจสอบพยานเอกสาร ที่ถือเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยพนักงานไตสวนเจ้าของเรื่องจะต้องมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างเป็นอย่างดี ว่าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีกระบวนการขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างไรบ้าง และเอกสารที่ลงพื้นที่ไปตรวจสอบนั้น ได้ดำเนินการครบถ้วนตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และหากมีการประสานด้วยหนังสือมาแล้วล่วงหน้า ในการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบเอกสารพนักงานไตสวนควรพิจารณาเอกสารว่ามีข้อพิรุธหรือไม่ เพราะหากมีการกระทำความผิดขึ้นจริง การลงพื้นที่ของพนักงานไตสวนเพื่อตรวจสอบเอกสาร ย่อมมีการตั้งรับจากหน่วยงานเจ้าของเรื่องหรือผู้ที่ได้รับผลจากการไตสวนเรื่องร้องเรียนได้ ยกตัวอย่างเช่น การทำเอกสารเพิ่มเติม หรือเอกสารเท็จ เพื่อปกปิดการกระทำความผิดในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

การรวบรวมพยานเอกสารที่เป็นเลิศ คือ การลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบเอกสาร แล้วขอให้หน่วยงานเจ้าของเรื่องดำเนินการจัดทำเอกสารทั้งหมดเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ (PDF) แล้วจัดทำหนังสือส่งมอบ โดยระบุรายละเอียดของเอกสารที่ทำการส่งมอบทั้งหมด และลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานทั้ง 2 ฝ่าย ในกรณีที่มีความจำเป็นของหน่วยงานที่จะต้องเพิ่มเอกสาร ก็ยังสามารถส่งเพิ่มเติมมาได้ การดำเนินการรวบรวมพยานเอกสารในลักษณะดังกล่าว จะเป็นผลดีทั้งกับพนักงานไตสวนที่ลงพื้นที่ไปตรวจสอบเอกสารและหน่วยงานเจ้าของโครงการ และเจ้าหน้าที่ผู้ส่งมอบเอกสารให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. ด้วย

โดยการตรวจสอบเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง ควรดำเนินการตรวจสอบเอกสารต้นฉบับ ดังนี้

1. ตรวจสอบความเกี่ยวข้องของร้านที่นำข้อมูลมาจัดทำราคากลาง โดยตรวจสอบจากหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ติดต่อ ตรวจสอบจากที่อยู่ของร้าน ในใบเสนอราคาของแต่ละร้านค้าที่นำมาประกอบการจัดทำราคากลาง โดยการตรวจสอบความสัมพันธ์ดังกล่าว อาจขอความร่วมมือจากนักสืบสวนคดีทุจริตช่วยในการตรวจสอบเพราะมีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการมากกว่าพนักงานไตสวน

2. ตรวจสอบความผิดปกติของเอกสาร เช่น สีของเอกสาร ว่ามีความสม่ำเสมอหรือไม่ มีการจัดทำเอกสารเพิ่มเติมเพื่อทำให้การดำเนินการถูกต้องตามระเบียบหรือไม่ และหากเป็นกรณีที่พนักงานไตสวนได้ประสานเป็นหนังสือไปยังหน่วยงานต้นเรื่องด้วยแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบตรงจุดนี้อย่างละเอียดเพราะหน่วยงานจะทำการตั้งรับการตรวจสอบจากพนักงานไตสวนและสำนักงาน ป.ป.ช.

3) **ในการรวบรวมพยานเอกสาร** อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนเป็นเหตุให้การไตสวนเกิดความล่าช้า แนวปฏิบัติที่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ลักษณะดังกล่าวได้ คือการให้นักสืบสวนคดีทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ช่วยประสานงานขอเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมายังพนักงานไตสวน ซึ่งพนักงานไตสวนจะต้องดำเนินการผ่านผู้บังคับบัญชาในสำนักของตนเพื่อประสานไปยังผู้มีอำนาจให้ดำเนินการส่งการช่วยเหลือพนักงานไตสวนในการรวบรวมพยานเอกสาร

4) **การไตสวนผู้ถูกกล่าวหา** ในการไตสวนผู้ถูกกล่าวหาซึ่งอาจเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับท้องถิ่น ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ นักการเมืองท้องถิ่น พนักงานไตสวนควรดำเนินการไตสวนด้วยท่าทีที่ให้เกิดมิติผู้ถูกกล่าวหา และอธิบายบทบาทหน้าที่ของพนักงานไตสวนว่ามาอำนวยความสะดวกให้กับผู้ถูกกล่าวหาด้วย ทั้งนี้ หากมีข้อเท็จจริงหรือเอกสารอันใดที่ผู้ถูกกล่าวหาจะนำมาต่อสู้เรื่องกล่าวหา ก็ยอมดำเนินการได้เพื่อให้ความยุติธรรมเกิดกับผู้ถูกกล่าวหาด้วย

5) **การสอบปากคำพยาน** พนักงานไตสวนควรชี้แจงบทบาทหน้าที่ของพนักงานไตสวนว่าด้วยเหตุใดจึงต้องดำเนินการสอบปากคำพยาน และพยานมีบทบาทสำคัญต่อเรื่องกล่าวหาหรือเรียนเช่นใด เพราะพยานที่เข้ามาให้ถ้อยคำกับพนักงานไตสวน อาจไม่ทราบว่าตนมีส่วนสำคัญเช่นใดต่อเรื่องที่พนักงานไตสวนกำลังดำเนินการไตสวนอยู่ ซึ่งอาจส่งผลให้ถ้อยคำที่พยานให้กับพนักงานไตสวน มีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงเพราะต้องการตอบให้เสร็จและพ้นจากการสอบปากคำให้ไวที่สุด ทั้งพนักงานไตสวนจะต้องแจ้งให้พยานหายกังวลต่อข้อกังวลทุกประการของพยานที่มาให้ถ้อยคำกับพนักงานไตสวน

6) **การแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหา** พนักงานไตสวนจะต้องลงรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้ครบถ้วน โดยเน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงรายละเอียดว่าเรื่องราวที่ตนเองถูกกล่าวหาเป็นเช่นใด และผู้ถูกกล่าวหามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการใด เพื่อที่ผู้ถูกกล่าวหาจะได้จัดทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาไปยังพนักงานไตสวนได้ครบถ้วน ทั้งนี้ ในการดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหา พนักงานไตสวนก็สามารถนำเนื้อหาที่จัดทำในชั้นตอนนี้ไปใช้ในขั้นตอนการสรุปสำนวน ในขั้นตอนสุดท้ายได้อีกชั้นหนึ่งด้วย

7) **การสรุปสำนวน** พนักงานไตสวนควรทยอยเติมข้อมูลที่ได้จากการไตสวนเข้าในรูปแบบรายงานการสรุปสำนวน โดยในส่วนของข้อมูลผู้ถูกร้องและตำแหน่งของผู้ถูกร้อง ควรดำเนินการแล้วเสร็จก่อนที่จะแจ้งข้อกล่าวหา เมื่อพนักงานไตสวนแจ้งข้อกล่าวหาต่อผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ควรดำเนินการในส่วนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จไปด้วย ทั้งนี้ การสรุปสำนวนการไตสวนผู้เขียนเห็นว่าแนวทางนี้จะทำให้การสรุปสำนวนการไตสวนเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่หาได้ปิดกั้นการดำเนินการในรูปแบบอื่นที่อาจได้ผลลัพธ์ที่ดี เช่นเดียวกับที่ผู้เขียนนำเสนอ ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวทางการทำงานของพนักงานไตสวนแต่ละท่านด้วย

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในการดำเนินการไตสวน

ปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จในการไตสวนเรื่องกล่าวหาประเภทจัดซื้อจัดจ้าง มี 3 ปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน หน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารจะทำให้การดำเนินการไตสวนเรื่องกล่าวหาของพนักงานไตสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากพนักงานไตสวนจะมี

เวลาที่ไล่ลงรายละเอียดในการไต่สวนได้มากกว่า แล้วให้ฝ่ายบริหารเข้ามาช่วยจัดการเรื่องเอกสาร ภายหลังจากที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิด

2) ปัจจัยส่วนตัวของพนักงานไต่สวน ประกอบด้วย การวางแผนการไต่สวนและรวบรวมพยานหลักฐาน อย่างเป็นระบบ ซึ่งเกิดจากความเชี่ยวชาญในการดำเนินการไต่สวนในเรื่องกล่าวหาบางประเภท จึงสามารถนำ ขั้นตอนและกระบวนการที่ได้ดำเนินการมาก่อนมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการทุ่มเทเวลาส่วนตัวเพื่อให้ การดำเนินการไต่สวนแล้วเสร็จในระยะเวลาที่กำหนดและมีประสิทธิภาพ

3) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ที่จะทำให้การดำเนินการไต่สวนเรื่องกล่าวหาประเภทจัดซื้อจัดจ้างแล้วเสร็จ อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยผู้บริหารเป็นทั้งผู้ที่มีมุมมองภาพรวมของเรื่องที่จะเข้ามายังหน่วยงานที่ตนบริหาร และกำหนดแผนงานที่จะทำให้เรื่องกล่าวหาร้องเรียนดังกล่าวดำเนินการแล้วเสร็จ รวมถึงความร่วมมือของ พนักงานไต่สวนที่จะต้องดำเนินการด้วย โดยผู้บริหารจะต้องนำพนักงานไต่สวนที่อาจยังไม่มีทักษะในเรื่อง กล่าวหา เช่น เรื่องกล่าวหาประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ก็จะต้องใช้ประสบการณ์ในการดำเนินการและความสามารถ ที่จะนำพนักงานไต่สวนให้ดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จ ซึ่งการนำดังกล่าว ต่างก็เป็นผลประโยชน์ของ ทั้งพนักงานไต่สวน ผู้บริหาร และองค์กรด้วย และประการสุดท้าย การควบคุมกำกับติดตาม เพื่อให้ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นบรรลุผล ผู้บริหารที่บริหารได้มีประสิทธิภาพ จะต้องวางระบบเพื่อให้ตนเอง ทราบถึงข้อมูลสำคัญที่ตนเองกำลังบริหารจัดการอยู่ ยกตัวอย่างเช่นการจัดทำตารางเพื่อบริหารงานคดี ที่ได้กล่าว ไว้ในบทก่อนหน้า เมื่อพนักงานไต่สวนเกิดอุปสรรคในการดำเนินการไต่สวน ผู้บริหารที่ดีก็จะต้องใช้ประสบการณ์ และอำนาจให้ความช่วยเหลือพนักงานไต่สวนให้สามารถดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลและบทสรุป

ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะทำการอภิปรายผลการวิจัย ที่ได้นำเสนอในหัวข้อก่อนหน้า ซึ่งผลของการวิจัย พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีในกระบวนการไต่สวนภายใต้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ศึกษากรณีคดีจัดซื้อจัดจ้างนั้น จะต้องดำเนินการตามกระบวนการปกติ ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำ กล่าวคือขั้นตอนตามกฎหมายที่จะประกันความเป็นมาตรฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการกับผู้ถูกกล่าวหาทุกคน ภายใต้หลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายที่ถูกกำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

หากแต่ในการไต่สวนเรื่องร้องเรียนประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ที่เป็นประเภทคดีที่เข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ช. มากที่สุดนั้น มีความแตกต่างจากเรื่องร้องเรียนประเภทอื่น ด้วยความที่ว่าเรื่องจัดซื้อจัดจ้างนั้น เป็นสิ่งที่หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานจะต้องดำเนินการเมื่อได้รับจัดสรรงบประมาณ แล้วต้องแปลงงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ได้ขอรับการจัดสรรงบประมาณไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นภาคปฏิบัติของการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณก็ว่าได้ นี่อาจเป็นสาเหตุสำคัญที่เรื่องกล่าวหาร้องเรียนประเภทจัดซื้อจัดจ้าง จะมีจำนวนมากที่สุด

ผู้เขียนจะอภิปรายผลการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. การรวบรวมเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง เป็นสิ่งที่พนักงานไต่สวนทุกคนจะต้องดำเนินการรวบรวม ให้เร็วที่สุดและมีความสมบูรณ์มากที่สุด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน ที่เป็นเอกสารจะดำเนินการโดยการประสานด้วยหนังสือเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดส่งสำเนาเอกสารมาให้ พนักงานไต่สวน โดยในการส่งสำเนาเอกสารนั้น แน่นนอนว่าผู้ที่มีหน้าที่ส่งสำเนาเอกสารย่อมต้องรับผิดชอบต่อการดำเนินการจัดส่งเอกสารให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. แต่ถ้าผู้ที่มีหน้าที่ส่งสำเนาเอกสารนั้น เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการที่ถูกกล่าวหาในเรื่องการทุจริตด้วยแล้ว ความน่าเชื่อถือของสำเนาเอกสารที่ส่งมาให้กับ

สำนักงาน ป.ป.ช. ย่อมต้องถูกตั้งคำถามว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด แล้วพนักงานไต่สวนจะต้องดำเนินการตรวจสอบเอกสารตัวจริงด้วยหรือไม่

ในการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบเอกสารต้นฉบับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของพนักงานไต่สวน มีต้นทุนในการดำเนินการที่จะต้องพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนการเดินทางลงพื้นที่ของพนักงานไต่สวน ต้นทุนในเรื่องค่าเสียโอกาสในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง รวมถึงงบประมาณที่จำกัดที่จะต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในประเด็นการให้ความสำคัญกับเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง ควรพิจารณาถึงความประเด็นดังกล่าวด้วย

ทั้งนี้ หากการประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเอกสารตัวจริงมาให้สำนักงาน ป.ป.ช. ก็มีความเสี่ยงที่เอกสารต้นฉบับจะเกิดการสูญหายระหว่างทาง ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายในการไต่สวนอย่างมาก หรือการจะกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสแกนเอกสารเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ที่เหมือนกับต้นฉบับก็จะเป็นการสร้างภาระให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมากตามมาอีกด้วย เพราะในหลายกรณี เรื่องกล่าวหาที่เข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นเรื่องที่เกิดในพื้นที่ห่างไกลและเทคโนโลยียังเข้าถึงได้อย่างจำกัด ดังนั้น ในประเด็นของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ควรกำหนดแนวทางการรวบรวมเอกสารจัดซื้อจัดจ้างอย่างรัดกุม รอบคอบและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2. การตรวจสอบเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง ในการตรวจสอบเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างที่ดำเนินการไต่สวนนั้น นอกจากพนักงานไต่สวนจะตรวจสอบความเรียบร้อย และความผิดปกติของเอกสารต้นฉบับแล้ว พนักงานไต่สวนต้องตรวจสอบการดำเนินการจัดทำเอกสารว่าเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ซึ่งการตรวจสอบดังกล่าวต้องใช้ความรู้ทางกฎหมาย ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ พ.ศ. 2560 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง และประสบการณ์ในการดำเนินการไต่สวนเรื่องร้องเรียนประเภทจัดซื้อจัดจ้าง

ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ พนักงานไต่สวนควรจะต้องมีการเรียนรู้้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ช. ไม่ได้มีการเตรียมการไว้สำหรับระบบการเรียนรู้ กล่าวคือ ในการพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. จะผ่านการฝึกอบรม ซึ่งในการฝึกอบรมแต่ละครั้งจะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการฝึกอบรม เพราะต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ เช่น การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของพนักงานไต่สวนจะต้องดำเนินการผ่านการฝึกอบรมพนักงานไต่สวนระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง และการฝึกอบรมรายประเด็นซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจบ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งในการฝึกอบรมแต่ละครั้งก็จะมีกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายว่าพนักงานไต่สวนที่มีคุณสมบัติถึงจะทำการสมัครเข้ารับการฝึกอบรมได้ การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวถือเป็นข้อจำกัดในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของพนักงานไต่สวน เหตุเพราะว่าการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะในการดำเนินงาน หน่วยงานจะต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้พนักงานไต่สวนที่ต้องการเพิ่มทักษะและความรู้ในรายประเด็นสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้อย่างทันท่วงที

รูปแบบของการศึกษาความรู้ในปัจจุบัน ได้มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ทำให้รูปแบบการเรียนรู้ที่เข้ามาเรียนได้ทุกเวลาที่อยากเรียนมีความเป็นไปได้ โดยการบันทึกวิดีโอที่มีความยาวของเนื้อหาไม่มาก อัปโหลดลงในกลุ่มปิดของแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยกำหนดให้คนในองค์กรเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ดังกล่าวได้ซึ่งช่องทางการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าว ใช้งบประมาณในการดำเนินการไม่มากในการดำเนินการ และสามารถทำได้โดยใช้บุคลากรของหน่วยงาน เพราะไม่มีความซับซ้อนในเรื่องเทคโนโลยี เพียงแค่บันทึกเนื้อหาความรู้ที่ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้แล้วตัดต่อให้มีความสั้นไหลในการเรียน ก็สามารถใช้งานซ้ำได้อย่างไม่จำกัด และสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วย

หัวข้อในการเรียนรู้ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถรวบรวมผ่านสถิติข้อมูลประเภทเรื่องร้องเรียนที่เข้ามายังสำนักงาน ป.ป.ช. หรือทำแบบสำรวจไปยังพนักงานไตสวนเพื่อขอทราบความต้องการของพนักงานไตสวนที่จะนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ในการไตสวนเรื่องกล่าวหาหรือเรียน

3. การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาและพยาน ผู้เขียนขออภิปรายเนื้อหาทั้งสองส่วนไปพร้อมกัน เพราะที่จริงแล้วการสอบปากคำนั้น ถือว่าเป็นศิลปะในการดำเนินการของพนักงานไตสวน ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ได้ความร่วมมือทั้งจากผู้ถูกกล่าวหา และจากพยาน ที่จะทำให้อ้างอิงที่พนักงานไตสวนดำเนินการรวบรวมครบถ้วนสมบูรณ์และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่การอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นกับผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้น การสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหา พนักงานไตสวนจะต้องวางตัวเป็นกลาง และเปิดรับฟังข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ที่ผู้ถูกกล่าวหานำมาชี้แจง และแก้ข้อกล่าวหา

ในกรณีการสอบปากคำพยานก็เช่นเดียวกัน พนักงานไตสวนจะมีวิธีการเช่นใดที่จะโน้มน้าวให้พยานให้ความร่วมมือและให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น แน่แน่นอนว่าทักษะเหล่านี้เป็นทักษะส่วนบุคคลที่ไม่อาจทำการลอกเลียนแบบได้ หากแต่ก็สามารถเรียนรู้และฝึกฝนเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ โดยสำนักงาน ป.ป.ช. ที่มีหน้าที่ในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของพนักงานไตสวน ควรกำหนดแผนในการดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานไตสวนมีทักษะที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อให้พนักงานไตสวนเข้าไปศึกษาได้ โดยอาจใช้รูปแบบและช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไปในหัวข้อก่อนหน้านี้ได้ ทั้งยังอาจเป็นการฝึกปฏิบัติโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นการเสริมความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติงานจริงอีกทางหนึ่งด้วยก็ได้

4. การสรุปสำนวน ผู้เขียนพบว่า แนวทางในการสรุปสำนวนของพนักงานไตสวนโดยทั่วไปก็คือการทยอยเติมเนื้อหาเข้าไปในแบบฟอร์มการสรุปสำนวนการไตสวนทีละชั้นทีละตอน โดยพนักงานไตสวนจะวางโครงของสำนวนการไตสวนตั้งแต่การกำหนดแนวทางการไตสวน ว่าเรื่องไตสวนจะออกมาในรูปแบบใด โดยใช้พยานหลักฐานจากการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งที่เป็นเอกสารและที่เป็นพยานบุคคลเพื่อยืนยันพฤติการณ์หรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการไตสวน แน่แน่นอนว่ามีพนักงานไตสวนบางคนที่ไม่ชอบแนวทางการสรุปสำนวนการไตสวนในลักษณะนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่า ในการสรุปสำนวนการไตสวนทั้งเรื่อง จะต้องรื้อค้นเอกสารที่ได้จากการรวบรวมพยานหลักฐานมาจัดเรียงเพื่อตรวจสอบช่วงเวลาของพฤติการณ์ของตัวละครต่าง ๆ ในการไตสวน ดังนั้น จึงมีพนักงานไตสวนที่มีความเป็นตัวของตัวเองที่จะใช้พื้นที่เงียบสงบปราศจากการรบกวนจากทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ดำเนินการสรุปสำนวน ซึ่งจากสภาพแวดล้อมในการทำงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด หากไม่ใช่สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ ก็จะมีพื้นที่พอจะให้พนักงานไตสวนเข้าไปใช้พื้นที่ที่มีความเงียบในการสรุปสำนวน

ในกรณีของสำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง กรณีของสำนักไตสวนการทุจริตภาครัฐ 1 ที่มีพื้นที่จำกัด และพนักงานไตสวนต้องนั่งในพื้นที่ห้องรวมโดยใช้ฉากกั้นห้องแบ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว โดยมีขนาดพื้นที่ประมาณ 9 ตารางเมตร ซึ่งถือว่าพนักงานไตสวนอยู่กันอย่างแออัด คงไม่ต้องพูดถึงพื้นที่ที่มีความเงียบที่จะใช้ในการสรุปสำนวน ทางออกของพนักงานไตสวนส่วนกลาง คือการจองห้องประชุมส่วนกลางที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการไตสวน แล้วนำข้อมูลทั้งหมดไปดำเนินการในห้องประชุม รวมทั้งสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9 ที่มีพื้นที่ในการทำงานที่ค่อนข้างแออัดไม่ต่างจากส่วนกลาง ข้าราชการของสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค 9 อยู่ในพื้นที่ที่จำกัดจนพนักงานไตสวนบางคนใช้เวลาช่วงกลางคืนในการสรุปสำนวน หรือใช้วันลาเพื่อดำเนินการสรุปสำนวน

การสรุปสำนวนที่เป็นงานที่มีความสำคัญที่จะต้องใช้สมาธิในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง รวมถึงการชั่งน้ำหนักของพยานหลักฐานที่ได้ดำเนินการรวบรวมมา รวมถึงการปรับตัวบทกฎหมายเพื่อให้ความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าผู้ถูกกล่าวหามีความผิดหรือไม่ ควรจะมีพื้นที่ที่ทำให้พนักงานไต่สวนใช้สมาธิในการสรุปสำนวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ควรละเลยในเรื่องสภาพแวดล้อมของการทำงานที่ต้องใช้สมาธิ

ข้อเสนอแนะ

ในการนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้เขียนเห็นว่า สามารถนำผลของการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในการดำเนินการไต่สวน หรือในการตรวจสอบเบื้องต้นของพนักงานไต่สวน และก็ไม่ใช้ในเรื่องการไต่สวนคดีประเภทจัดซื้อจัดจ้างเพียงอย่างเดียว หากแต่ในเรื่องไต่สวนคดีประเภทอื่นก็อาจนำข้อเสนอแนะนี้ไปใช้ประโยชน์ได้ด้วย ดังที่จะเสนอ ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้เขียนได้เสนอต่อสำนักงาน ป.ป.ช. ดังนี้

1. จากข้อค้นพบในเรื่องการให้ความสำคัญกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง สำนักงาน ป.ป.ช. ควรกำหนดให้พนักงานไต่สวนจัดเก็บเอกสารหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบเบื้องต้นหรือการไต่สวน โดยให้นำเอกสารที่เป็นต้นฉบับและเป็นประเด็นการไต่สวน ควรจัดเก็บในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบ PDF ไฟล์ (โดยการจัดทำจากเอกสารต้นฉบับ เพื่อให้สำเนาเอกสารมีความเหมือนต้นฉบับมากที่สุด ซึ่งในปัจจุบันที่ผู้เขียนดำเนินการศึกษาอยู่ รูปแบบไฟล์ที่สามารถจัดเก็บได้สะดวกและตอบโต้ข้อเสนอนี้ ก็คือการจัดเก็บในรูปแบบ PDF ไฟล์ โดยผ่านเครื่อง Scan) เพื่อเป็นการปิดช่องว่างของการปกปิดข้อเท็จจริงแล้วนำเสนอไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. รวมถึงเป็นการป้องกันเอกสารสูญหายอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ควรจัดหาพื้นที่ในการจัดเก็บไฟล์เอกสารให้เพียงพอและมีความปลอดภัย โดยจะต้องจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และจะต้องทำการสืบค้นได้เมื่อต้องการจะใช้เอกสารดังกล่าว ทั้งยังต้องมีระบบการบันทึกการเข้าถึงข้อมูลของพนักงานไต่สวน และผู้มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูล เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลแล้วทำให้เกิดความเสียหายต่อตัวเอกสารและบุคคลภายนอกสำนักงาน ป.ป.ช.

2. จากข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ความรู้ของการไต่สวนเรื่องกล่าวหาประเภทจัดซื้อจัดจ้าง สำนักงาน ป.ป.ช. ควรกำหนดให้สถาบันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สัญญา ธรรมศักดิ์จัดทำช่องทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ของพนักงานไต่สวน โดยเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา โดยใช้วิธีการหาผู้เชี่ยวชาญในแต่ละประเด็นที่ต้องการให้พนักงานไต่สวนศึกษาตัวอย่างเช่น สารสำคัญของพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 หรือ เทคนิคการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน หรือแนวทางการดำเนินการไต่สวนโดยความร่วมมือของนักสืบสวนคดีทุจริต เป็นต้น โดยใช้บุคลากรภายในสำนักงาน หรือเป็นบุคคลภายนอกสำนักงาน ป.ป.ช. ที่พร้อมจะให้ความร่วมมือจัดทำสื่อออนไลน์แล้วดำเนินการเรียนรู้ผ่านกลุ่มปิด ที่ให้สิทธิ์เฉพาะพนักงานไต่สวนเข้าไปเรียนได้ โดยมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้กำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลและควบคุมการเข้าถึงข้อมูลของพนักงานไต่สวน และคอยทำให้ข้อมูลในสื่อออนไลน์ทันสมัยสามารถนำมาปรับใช้ในการไต่สวนได้ ซึ่งในการดำเนินการลักษณะดังกล่าวจะช่วยลดงบประมาณในการจัดการฝึกอบรมที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้จำกัด และไม่สามารถเรียนรู้ซ้ำได้

3. จากข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในเบื้องต้นที่ยังไม่สามารถสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้อย่างทันทั่วทั้งที่ สำนักงาน ป.ป.ช. ควรให้สำนักคดีถอดบทเรียนในคดีจัดซื้อจัดจ้างแต่ละประเภท เพื่อให้พนักงานไต่สวนในสำนักงาน ป.ป.ช. สามารถศึกษาแนวทางการไต่สวนและนำไปปรับใช้ในกรณีที่จะต้องดำเนินการไต่สวนในคดีที่ไม่เคยดำเนินการ ซึ่งเนื้อหาหลักของการถอดบทเรียน ประกอบด้วย

1. คำกล่าวหา และพฤติการณ์แห่งคดีในภาพรวม
2. แนวทางการไต่สวนและรวบรวมพยานหลักฐาน
3. พยานหลักฐานหลักที่ใช้ในการแจ้งข้อกล่าวหา
4. แนวทางการแจ้งข้อกล่าวหา (แจ้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดในข้อกฎหมายใด)
5. แนวทางการสรุปสำนวน เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.
6. มติคณะกรรมการ ป.ป.ช.
7. ประเด็นข้อไม่สมบูรณ์ที่อัยการตั้ง (ถ้ามี)
8. คำพิพากษาของศาล (ถ้ามี)

โดยการถอดบทเรียนดังกล่าว สามารถดำเนินการได้หลังจากที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิด หรือมีมติไม่ชี้มูลก็สามารถนำมาดำเนินการได้ โดยจะต้องทำการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลไว้ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเรื่องกล่าวหาประเภทจัดซื้อจัดจ้าง ผ่านผลการดำเนินการไต่สวนตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2566 หากแต่ประเด็นที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจที่คณะผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษาครั้งนี้ ก็คือ ผลจากการกำหนดตัวชี้วัดของพนักงานไต่สวน ที่มีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะ และการให้ค่าตอบแทนพนักงานไต่สวนที่มากขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการไต่สวนของพนักงานไต่สวนหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2535, 1 ตุลาคม). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.*
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561. (2561, 21 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 52. หน้า 1-80.
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 24 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 24 ก. หน้า 13-54.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561, 20 สิงหาคม). *ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบและไต่สวน พ.ศ. 2561. ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 61 ก. หน้า 4-34.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561, 9 พฤศจิกายน). *ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2566. ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 91 ก. หน้า 5-48.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *สถานการณ์ทุจริตในประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565.* สำนักงาน ป.ป.ช..
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). *สถานการณ์ทุจริตในประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.* สำนักงาน ป.ป.ช..
- สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *อัตรากำลังพนักงานไต่สวนและผู้ช่วยพนักงานไต่สวน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.*

ตอนที่ 2
บทความวิชาการ
Academic Articles

การเสริมสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสในภาครัฐ:
กรณีศึกษาสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

Promoting the Integrity and Transparency in the Public Sector:
A Case Study of the Republic of Korea (South Korea)

ณัฐสุมน สมสมาน, สมใจ ทองกุล*, นิสภาพร สุทธิมาร

Natasumon Somsaman, Somjai Thongkun, Nisaporn Sutthimarn

สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

Bureau of Foreign Languages, the Secretariat of the House of Representatives

somjai.t@hotmail.com*

รับบทความ 30 เมษายน 2568 แก้ไขบทความ 4 ตุลาคม 2568 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 15 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

สาธารณรัฐเกาหลี หรือเกาหลีใต้ ถือเป็นประเทศที่มีวิวัฒนาการด้านการพัฒนาประเทศอย่างก้าวกระโดด ทั้งการพัฒนาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ แน่ใจว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีการยอมรับกันอย่างเป็นวงกว้างว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมเกาหลี

ในอดีต เกาหลีใต้ประสบปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมอย่างรุนแรง แต่ด้วยความมุ่งมั่นของคนในภาคประชาสังคม กอปรกับความพยายามของภาครัฐในการขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดไป จึงได้มีการแสวงหาแนวทางการป้องกันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรภาครัฐ หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตน โดยเกาหลีใต้ได้ตรากฎหมาย และปรับปรุงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ความมุ่งมั่นและพยายามในการแก้ปัญหาการทุจริตฯ ในอดีต ส่งผลให้ปัจจุบันเกาหลีใต้ได้รับการยอมรับจากสังคมระหว่างประเทศว่าเป็นประเทศที่มีการจัดการปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างก้าวกระโดด เห็นได้จากที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ได้เผยแพร่ผลการสำรวจความโปร่งใสของแต่ละประเทศทั่วโลก พบว่า เกาหลีใต้อยู่ในอันดับที่ 32 จาก 180 ประเทศทั่วโลก ทั้งนี้ ในปี 2558 เกาหลีใต้ถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่ 37 นับว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

บทความฉบับนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเกาหลีใต้ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสในสังคมเกาหลี และความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางและศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทยในกรณีเดียวกันได้ โดยเนื้อหาในภาพรวมประกอบด้วย 1) การเกริ่นนำถึงความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริตในสังคมเกาหลีที่มุ่งเน้นถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ค่านิยมในสังคม ที่ไม่เหมาะสมเพื่อมุ่งไปในทิศทางที่ดีขึ้น 2) บริบททางประวัติศาสตร์ของการทุจริตในเกาหลี 3) ประเด็นความท้าทายเรื่องการทุจริตโดยให้ความสำคัญในประเด็นของการทุจริตในภาครัฐ และการรับรู้เรื่องการทุจริตในภาครัฐ 4) การปฏิรูปและการริเริ่มต่อต้านการทุจริตของเกาหลี ผ่านกฎหมายต่อต้านการทุจริตมิติใหม่และมาตรการใช้บังคับ ตลอดจนการส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบของรัฐ

คำสำคัญ: การต่อต้านการทุจริต, ความโปร่งใส, ความซื่อสัตย์สุจริตในภาครัฐ, การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม, กฎหมายต่อต้านการทุจริต

Abstract

The Republic of Korea (hereinafter South Korea) is a country that has made remarkable progress in social and economic development, particularly in politics, economy, and society. Addressing social inequality is one of the crucial factors contributing to the country's development. A significant part of social inequality stems from corruption, especially corruption among government officials, which is widely acknowledged as a structural problem in South Korean society.

In the past, South Korea faced severe issues of corruption. However, with the commitment of its civil society, coupled with government efforts to eradicate corruption, various preventive measures were sought to address this issue. These efforts particularly targeted corruption within public organizations and the misuse of positions for personal gain. South Korea has enacted and improved numerous relevant laws and regulations to be clearer and more concrete.

Due to these determined and persistent anti-corruption efforts, South Korea is currently internationally recognized for its significant progress in managing this issue. This is evident from the Transparency International (TI) survey results, which ranked South Korea 32nd out of 180 countries worldwide. Notably, in 2015, South Korea was ranked 37th, indicating a positive trend over time.

This article illustrates South Korea's approaches to preventing and addressing corruption, emphasizing the promotion of ethics and transparency in Korean society, and the importance of public participation in government oversight. These practices can serve as a model and point of comparison for Thailand in similar contexts. The overall content includes: 1) An introduction highlighting the importance of anti-corruption efforts in Korean society, focusing on changing inappropriate behaviors and values toward positive directions; 2) The historical context of corruption in Korea; 3) Challenges related to corruption, with an emphasis on public sector corruption and public perceptions of such corruption; 4) Reforms and new anti-corruption initiatives in Korea, through the enactment of new anti-corruption laws and enforcement measures, as well as promoting government transparency and accountability.

Keywords: Anti-corruption, Transparency, Government integrity, Ethics promotion, Anti-corruption law

บทนำ

การทุจริตประทุมิชอบหรือคอร์รัปชันนับเป็นอีกหนึ่งประเด็นปัญหาหรือวาระสำคัญที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย เพราะการทุจริตถือเป็นสาเหตุสำคัญที่มีอิทธิพลบั่นทอนต่อการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าของชาติบ้านเมือง ทั้งในมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจ รัฐบาลแต่ละประเทศจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายและแสวงหามาตรการต่าง ๆ ตลอดจนแนวปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการทุจริตให้เกิดผลปรากฏอย่างเป็นรูปธรรม

กล่าวได้ว่า สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) นับเป็นอีกหนึ่งประเทศที่เคยประสบกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมอย่างรุนแรง ทำให้รัฐบาล ภาคส่วนทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรของรัฐบาลและภาคประชาสังคมต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงได้มีการกำหนดแนวทางและแสวงหามาตรการป้องกันแก้ไขมาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จนกระทั่งค่อนข้างประสบผลสำเร็จในการป้องกันและขจัดปัญหาการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงอาจนำแนวคิดและวิธีการมาใช้เป็นแบบอย่างเพื่อประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของประเทศไทยได้ เนื่องจากประเด็นการทุจริตส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นจากการขาดความโปร่งใสและความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงอำนาจและการใช้ทรัพยากรของรัฐ ทำให้การทุจริตส่งผลกระทบต่อคุณภาพพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารราชการแผ่นดิน แนวคิดสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริตในสังคมเกาหลี จึงมุ่งเน้นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ธรรมเนียม ค่านิยมในสังคม รวมถึงวัฒนธรรมในสังคมหรือในองค์กรอันไม่เหมาะสมเพื่อมุ่งไปในทิศทางที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นในศรัทธาในการบริหารงานของรัฐ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบาย การจัดทำหรือปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมาย และแนวทางเชิงปฏิบัติให้รัดกุมถี่ถ้วนในการต่อต้านการทุจริตให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมถึงสร้างความตระหนักรู้ในสังคมอย่างจริงจัง อันจะเป็นผลให้ช่วยลดความเคลือบแคลงสงสัย และสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานของรัฐบาล หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น การป้องกันและต่อต้านการทุจริตจึงเป็นประเด็นสำคัญอย่างมากที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาต่อระบอบการเมืองการปกครองของประเทศและการพัฒนาของสังคม

สำหรับบทความนี้ ผู้เขียนได้อ้างอิงข้อมูลจากเอกสารวิชาการ รายงานเชิงนโยบาย บทความข่าวเชิงวิเคราะห์ และผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในเกาหลีใต้ และประเทศไทย โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์เอกสารเชิงเนื้อหา (Document and Content Analysis) เพื่อทำการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญเชิงกฎหมาย มาตรการส่งเสริมความโปร่งใส บทบาทประชาสังคม และกลไกตรวจสอบถ่วงดุล เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตระหว่างประเทศ

บริบททางประวัติศาสตร์ของการทุจริตในสาธารณรัฐเกาหลี

ในอดีต ปัญหาการทุจริตนับว่าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในเกาหลี อันเนื่องมาจากผลข้างเคียงของการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดและผลพวงจากการปกครองในระบอบเผด็จการในสมัยนั้น การทุจริตคอร์รัปชันมักเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในสังคม ในขณะที่การขจัดปัญหาการทุจริตนับเป็นความปรารถนาของประชาชนทุกคนในสังคมเช่นกัน โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคประชาสังคมที่ต่างมีบทบาทที่มุ่งมั่นจริงจังในการพยายามแสวงหาแนวทางและมาตรการมาปรับใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม แต่อาจกล่าวได้ว่าสาเหตุที่แท้จริงอีกประการหนึ่งของปัญหาการทุจริตในสังคมที่ยังคงปรากฏอยู่ นั่นคือการทุจริตในหมู่ผู้มีอำนาจหรือชนชั้นปกครองของประเทศ ดังเห็นได้จากการแทรกแซงการทำงานจนกระทั่งเป็นชนวนสำคัญให้เกิดการถอดถอนผู้นำประเทศในเวลาต่อมาเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ดังนั้น หากปราศจากการกำหนดแนวทางป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจังแล้ว การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไม่สามารถก้าวหน้าได้อย่างแท้จริง การต่อต้านการทุจริตจึงจำเป็นต้องกำหนดกลไกทางกฎหมายและระบบในการจัดการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐบาลเกาหลีในยุคต่อ ๆ มาจึงมุ่งเน้นย้ำถึงความร้ายแรงของการคอร์รัปชันและความเสียหายทางสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดนโยบายป้องกันและมาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจัง แม้ว่าสถานการณ์ปัญหาการทุจริตหรือความไม่โปร่งใสในสังคมของเกาหลีจะดีขึ้นกว่าในช่วงอดีตก็ตาม แต่ปัญหา

ดังกล่าวก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ในสังคม และมักเกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองกับกลุ่มนักธุรกิจจึงทำให้เป็นเรื่องยุ่งยาก และซับซ้อนในแง่ของนโยบายที่ยังคงต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

การทุจริตคอร์รัปชันมักได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมเกาหลีและมีความซับซ้อนมากขึ้นทุกวัน โดยจากการเปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจากสภาพปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีการสำรวจความตระหนักรู้ด้านกฎหมายมหาชนที่จัดทำขึ้นโดยสถาบันวิจัยกฎหมายแห่งเกาหลี ซึ่งให้เห็นว่าภาคประชาชนทั้งหลายต่างเห็นว่าการทุจริตนับเป็นอาชญากรรมในสังคมจำเป็นต้องเร่งแก้ไข ซึ่งความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการคอร์รัปชันมักเกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งพบได้ทั้งในระดับบนและระดับล่าง โดยเฉพาะในวงการการศึกษา และตำรวจ (รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2566, น. 187–189)

กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับการเมืองภายใต้ระบบการเมืองมีเสถียรภาพภายหลังประเทศก้าวเข้าสู่ยุคการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าและเข้มแข็งมากขึ้น ในขณะที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรธุรกิจมีการขยายตัวตามไปด้วย โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจในประเทศ ทำให้เกิดการผูกขาดในภาคอุตสาหกรรมมีการเก็งกำไรที่ดิน และการลงทุนเชิงพาณิชย์กรรมอื่น ๆ อีกจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม การปกครองที่เข้มงวดของประธานาธิบดีปึก จองฮี ผู้นำเผด็จการในสมัยนั้นกลายเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยแบบก้าวกระโดด ภายใต้โครงสร้างความสำเร็จของการพัฒนาประเทศได้เกิดปัญหาโครงสร้างเชิงระบบขึ้นตามมาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันระหว่างรัฐบาลกับภาคเอกชน เกิดระบบเล่นพรรคเล่นพวก และการคอร์รัปชันเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถเรียกได้ว่าเป็น “ธนาภิการเมือง” (Money Politics) แม้ว่ารัฐบาลในขณะนั้นมีบทบาทในการพัฒนาประเทศ โดยมีกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในประเทศเป็นพันธมิตรสำคัญของรัฐบาลที่เข้าไปมีบทบาทในการลงทุนของประเทศ ทำให้รัฐบาลให้การสนับสนุนกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่เหล่านั้นที่ลงทุนในอุตสาหกรรมหนักและเคมี มีการควบคุมแรงงาน และการให้สิทธิพิเศษทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตสินค้ามีราคาถูกลง จนบางครั้งมีอิทธิพลเหนือรัฐบาล (รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2566, น. 192–193)

จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมืองในเกาหลีใต้มีความใกล้ชิดแนบแน่นกันความสำเร็จของธุรกิจจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่สนิทใกล้ชิดระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมือง โดยเฉพาะในช่วงสมัยรัฐบาลทหารปกครองประเทศ ซึ่งเป็นยุคสมัยที่รัฐบาลทหารมีบทบาทในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2504 และปี พ.ศ. 2522 ในช่วงนี้ แม้ผู้นำเผด็จการสามารถปกครองประเทศอย่างเบ็ดเสร็จก็ตาม แต่สุดท้ายบ้านเมืองกลับเต็มไปด้วยความวุ่นวายถึงขั้นกบฏ จนกระทั่งเกาหลีใต้สามารถสลัดคราบผู้นำเผด็จการออกแล้วหันมาสร้างระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทำให้ระบอบการปกครองปกครองค่อนข้างมีเสถียรภาพนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา (วรศักดิ์ กนกนุกุลชัย, 2566) นั่นจึงเป็นเรื่องน่าสนใจต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างกัน แม้ว่าต่อมาเกาหลีใต้จะเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าและมีผู้นำประเทศที่มาจากพลเรือนแล้วก็ตาม แต่พบว่ายังคงมีข้อครหาว่ามีประเด็นการรับสินบนและเงินสนับสนุนทางการเมืองที่ฝ่าฝืนกฎหมายจากกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ ทำให้เกิดเสียงเรียกร้องจากภาคประชาสังคมให้เอาผิดกับบรรดานักการเมืองเหล่านั้นอย่างจริงจัง ไม่เว้นแม้กระทั่งระดับผู้นำประเทศก็ตาม กรณีการคอร์รัปชันและการให้หรือรับสินบนทางการเมืองของอดีตประธานาธิบดี โรห์ แทอู เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการที่ผู้นำประเทศซึ่งเคยเป็นผู้นำเผด็จการหันมาสู่การเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยเขาได้ขึ้นสู่อำนาจในช่วงที่ประเทศอยู่ในความวุ่นวายหลังเหตุลอบสังหารอดีตประธานาธิบดีคนก่อนหน้า ระหว่างดำรงตำแหน่งมีพฤติกรรมรับสินบนจากกลุ่มนักธุรกิจ

จนสุดท้ายหลังก้าวลงจากตำแหน่งผู้นำเผด็จการเหล่านี้ถูกจับกุมและต้องรับโทษทางอาญา (BBC ไทย, 2561) และนับแต่นั้นเป็นต้นมา เกาหลีใต้ไม่ปรากฏกรณีที่กองทัพเข้ามายุ่งเกี่ยวทางการเมืองอีกเลย

แนวทางการพัฒนาประเทศแบบเกาหลีใต้ที่นำไปสู่ความก้าวหน้าในการปกครองประเทศภายใต้แรงกดดันจากภาคประชาสังคมที่ต่อสู้กับระบอบการเมืองแบบเผด็จการทหารที่ได้สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและกลุ่มภาคธุรกิจอย่างเหนียวแน่นไว้ ส่งผลทำให้สามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อการบริหารประเทศของรัฐบาล มีลักษณะแบบแฝงที่ธุรกิจไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและกลายเป็นคุณลักษณะสำคัญของรูปแบบธนาภิการเมืองในประเทศ จนภายหลังจากที่เกาหลีใต้ผลักดันการปฏิรูประบบราชการ และตรากฎหมายต่อต้านการคอร์รัปชันได้ส่งผลทำให้สถานการณ์คอร์รัปชันในประเทศเริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (สังคิต พิริยะรังสรรค์ และคณะ, 2555) จึงเห็นได้ว่า ปัจจุบันเกาหลีใต้ประสบความสำเร็จในการควบคุมเรื่องคอร์รัปชันผ่านระบบตรวจสอบถ่วงดุลที่เข้มแข็ง กฎหมายป้องกันความขัดกันทางผลประโยชน์ การเปิดเผยข้อมูลและบทบาทประชาสังคมกับสื่อมวลชน ซึ่งกรณีดีประธานาธิบดีโรห์ แทอู ซึ่งถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานคอร์รัปชันและรับสินบน ถือเป็นตัวอย่างสำคัญที่สามารถนำมาอธิบายผ่านทฤษฎีตัวแทน (Principal-Agent Theory) ได้อย่างชัดเจนที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนได้ นับเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่ปฏิบัติตามพันธสัญญาที่ได้รับจากประชาชน และตอกย้ำความจำเป็นที่รัฐต้องสร้างกลไกตรวจสอบ ป้องกัน และลงโทษที่จริงจัง เพราะประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจ (Principal) มอบหมายให้เจ้าหน้าที่รัฐ (Agent) บริหารงานแทน แต่หากไม่มีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ Agent อาจเบี่ยงเบนไปหาผลประโยชน์ส่วนตน จึงชี้ชัดว่าวิธีการสร้างกลไกตรวจสอบ การเปิดเผยข้อมูล และการมีส่วนร่วมของประชาสังคมช่วยลดความเสี่ยงการคอร์รัปชันและเสริมความโปร่งใสของการบริหารราชการ

สำหรับประเทศไทย แม้มีมาตรการทางกฎหมายและหน่วยงานตรวจสอบ แต่บทบาทสังคมและสื่อยังจำกัด การเรียนรู้จากเกาหลีใต้ชี้ให้เห็นว่าการสร้างกลไกตรวจสอบภายใน การเสริมสร้างสำนึกผู้ทางสังคม และการสนับสนุนประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยสร้างความโปร่งใส ลดโอกาสทุจริต และเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนได้

ดังนั้น การขจัดความยุติธรรมและการคอร์รัปชันที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ในสังคมเกาหลีที่มีความลึกซึ้งนั้น ทำให้ภายหลังจากที่เข้าสู่ยุคการปกครองประเทศโดยรัฐบาลพลเรือนจึงได้เกิดแนวทางปฏิรูประบบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการในระดับประเทศ ซึ่งจากการสำรวจความคิดเห็นตลอดในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัญหาคอร์รัปชัน พบว่า แม้ว่าประชาชนอาจมีการรับรู้เกี่ยวกับการคอร์รัปชันไม่เหมือนกัน แต่ประชาชนต่างตระหนักและเห็นไปในทางเดียวกันว่าเป็นประเด็นปัญหาสำคัญและจำเป็นต้องเร่งแก้ไขอย่างจริงจัง

ความท้าทายเรื่องการทุจริต

การคงอยู่ของการทุจริตในภาครัฐ

โดยทั่วไปแล้ว จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับประเด็นการทุจริตที่เกิดขึ้นในบรรดาเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งจัดทำขึ้นโดย สถาบันบริหารรัฐกิจของเกาหลี (Korea Institute of Public Administration: KIPA) ประชาชนต่างเห็นว่า นักการเมือง และเจ้าหน้าที่ระดับสูงถือเป็นกลุ่มอาชีพที่ทำให้เกิดปัญหาคอร์รัปชันในสังคมมากที่สุด ในขณะที่ประชาชนจำนวน 9 ใน 10 ต่างเห็นว่าการลงโทษเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่กระทำผิดกฎหมายเหล่านั้นยังไม่เหมาะสมและเกิดความยุติธรรมต่อสังคมเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม รัฐบาลปัจจุบันรวมถึงรัฐบาลในอดีตที่ผ่านมาของเกาหลีต่างมุ่งดำเนินการในเรื่องดังกล่าวตั้งแต่การทบทวนจัดทำหรือแก้ไขกฎหมายระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขจัดปัญหาการคอร์รัปชันในสังคม นั่นคือ การจัดหมวดหมู่กฎหมายต่อต้านการทุจริตที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น กฎหมายป้องกันการทุจริตทางการเมือง กฎหมายต่อต้าน

การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษผู้กระทำผิด เป็นต้น ประการที่สอง กฎหมายเสริมสร้างประสิทธิภาพของบรรทัดฐานในการต่อต้านการทุจริต และกฎหมายเสริมสร้างการบังคับใช้ตามบรรทัดฐานในการต่อต้านการทุจริต รวมถึงกฎหมายหรือระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในปี 2559 ได้มีการใช้บังคับกฎหมายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันหรือที่เรียกว่า “กฎหมายคิม ยองรัน” กำหนดข้อห้ามการเรียกรับผลประโยชน์และสิ่งของมีค่าทั้งหลายของเจ้าหน้าที่รัฐ อันมีเจตนาารมณ์สำคัญเพื่อป้องกันการทุจริต และให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมแบบดั้งเดิมที่มองว่าไม่ถูกต้องเพื่อเป็นการยกระดับภาพลักษณ์ความโปร่งใสทางสังคมให้มุ่งไปในทิศทางที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

แผนภาพที่ 1 แนวทางปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน (Anti-Corruption Law)

หมายเหตุ: จาก “มติใหม่กฎหมายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในสาธารณรัฐเกาหลี” โดย สมใจ ทองกุล, 2559, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2526

กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติในลักษณะเป็นข้อห้ามและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อควบคุมมิให้เจ้าหน้าที่รัฐ บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายมีพฤติกรรมร้องขอหรือเรียกรับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยมิชอบ พร้อมกับกำหนดบทลงโทษที่ครอบคลุมการกระทำผิดหลายฐาน เพื่อเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์และยกระดับมาตรฐานความโปร่งใสของภาครัฐให้ดีขึ้น

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 2565 ได้มีการใช้กฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากการเกิดคดีคอร์รัปชันในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ทำให้เกิดสถานการณ์ที่ประชาชนสูญเสียความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อระบบราชการและเจ้าหน้าที่บ้านเมือง สภาพการณ์เช่นนี้จึงเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดการขาดความกลมเกลียวในสังคม และกลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่ประเทศที่เจริญแล้ว จึงจำเป็นต้องมีกลไกทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับผลประโยชน์และสิ่งของมีค่า และป้องกันการทุจริตหรือการขัดกันแห่งประโยชน์ต่าง ๆ รวมถึงช่วยเสริมข้อจำกัดของกฎหมายต่อต้านการทุจริตที่มีอยู่ด้วย (สมใจ ทองกุล, 2565, น. 53–55)

การรับรู้เรื่องการทุจริตในภาครัฐ

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ได้เผยแพร่ผลสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) ประจำปี 2567 พบว่า เกาหลีใต้อยู่ในอันดับที่ 30 จาก 180 ประเทศทั่วโลก (ปี 2558 อยู่อันดับ 37) และอยู่ในอันดับที่ 21 จากจำนวน 38 ประเทศสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ในขณะเดียวกันจากการประเมินผลกระทบคอร์รัปชัน (Corruption Impact Assessment: CIA) ที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมืองแห่งเกาหลีใต้ (Anti-Corruption and Civil Rights Commission of Korea: ACRC) ซึ่งเป็นหน่วยงานคู่เทียบที่มีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติของประเทศไทย โดยมีเครื่องมือในการประเมินและวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นเหตุก่อให้เกิดการทุจริตในกฎ ระเบียบ กฎหมาย และอื่น ๆ ภายในหน่วยงานภาครัฐจำนวน 506 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี 2563 – 2565 พบว่าแนวปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน เช่น การเดินทางไปราชการต่างประเทศ การใช้อำนาจอย่างเกินขอบเขต และหนังสือสัญญาที่ไม่เป็นธรรมของรัฐ เป็นต้น ได้รับการทบทวนและปรับปรุง แนวทางการทำงานให้ดีขึ้น อีกทั้งยังได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นในด้านการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงมาตรการทำงานจำนวน 4,722 ประการ ที่เป็นเหตุให้เกิดการทุจริตจากการใช้กฎ หรือระเบียบต่าง ๆ จำนวน 48,174 ฉบับในหน่วยงานของรัฐจำนวน 506 หน่วยงาน อาทิ การจัดทำแนวทางป้องกันการเดินทางไปราชการต่างประเทศอันเป็นเท็จ โดยมีการจัดทำ ขั้นตอนการส่งเอกสารหลักฐานให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น และยังมี การเพิ่มความเข้มงวดในการคัดกรองบุคลากรที่จะเดินทางไปราชการต่างประเทศ มีการขยายระยะเวลาเพื่อแข่งแซ่งการเลื่อนตำแหน่งสำหรับผู้กระทำผิดร้ายแรงซึ่งจะเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งของผู้ที่ขาดคุณสมบัติ การชี้แจงกฎเกณฑ์การรับสมัครคัดเลือกบุคคลโดยวิธีพิเศษที่คลุมเครือ การกำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการรับสมัครคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานเพื่อขจัดสาเหตุที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เดิมนั้นมีข้อจำกัด บางประการตามเจตจำนงของการตรากฎหมาย จึงทำให้ไม่สามารถตอบสนองการควบคุมพฤติกรรมกระทำที่ทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการขาดบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเป็นการป้องกันเหตุล่วงหน้าหรือ การดำเนินการในภายหลังที่มีความรัดกุม จึงทำให้เกาหลีใต้จำเป็นต้องตรากฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันหรือสกัดกั้นพฤติกรรมกระทำผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ

ในขณะที่ประเทศไทยได้รับคะแนนเพียง 34 จาก 100 อยู่ในอันดับที่ 107 ของโลก ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านระดับความโปร่งใสของภาครัฐและประสิทธิภาพของมาตรการควบคุมการทุจริตระหว่างสองประเทศ และหากพิจารณาจากดัชนีประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government Effectiveness Index) ของธนาคารโลกในปี 2566 ประเทศไทยมีค่าอยู่ที่ 0.17 ในสเกล -2.5 ถึง +2.5 (World Bank, 2023; Trading Economics, 2024) ซึ่งแม้ไม่ใช่ค่าที่ต่ำที่สุด แต่ก็สะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและศักยภาพการบริหารราชการแผ่นดินที่ยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ขณะที่เกาหลีใต้มีค่าดัชนีในระดับสูงกว่าอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงการมีระบบราชการที่เข้มแข็ง มีความน่าเชื่อถือ และสามารถผลักดันนโยบายสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ซึ่งข้อมูลสถิติที่เป็นปัจจุบันเหล่านี้จึงช่วยตอกย้ำข้อวิเคราะห์ว่า ความแตกต่างด้านกฎหมาย สถาบันทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการบริหาร มีผลโดยตรงต่อความสามารถในการควบคุมเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน และสามารถเป็นประเด็นสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบธรรมาภิบาลของประเทศไทยต่อไป

การปฏิรูปและการริเริ่มต่อต้านการทุจริต

1. กฎหมายต่อต้านการทุจริตมิติใหม่และมาตรการใช้บังคับ

แม้ว่าเกาหลีใต้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันหลายฉบับเช่นเดียวกับประเทศไทยก็ตาม แต่ด้วยบริบททางการเมือง สภาพสังคม และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้กฎหมายเดิมที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันอาจมีข้อจำกัดหรือช่องโหว่ทางกฎหมายที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการควบคุมพฤติกรรมหรือยับยั้งการกระทำที่อาจเข้าข่ายเป็นการขัดต่อคุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน จึงเป็นประเด็นความท้าทายที่มีความซับซ้อนต่อการป้องกันการต่อต้านการทุจริตเป็นการล่วงหน้า ทำให้สมาชิกรัฐสภาในขณะนั้นต่างเล็งเห็นถึงสภาพปัญหาการทุจริตในหน่วยงานรัฐหลายแห่ง จึงได้เข้าชื่อเสนอให้จัดทำร่างกฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ จนกระทั่งกฎหมายฉบับนี้ได้เริ่มใช้บังคับในเดือนพฤษภาคม 2565 นับเป็นกฎหมายอีกฉบับที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ก่อให้เกิดการปฏิรูปและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยเจตนารมณ์ในการควบคุมพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การกระทำความผิด ดังเช่นการกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่รายงานสถานการณ์การขัดกันแห่งผลประโยชน์ด้วยตนเองตามภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานราชการในลักษณะต่าง ๆ การกำหนดขอบเขตหรือพฤติกรรมการกระทำบางประการของเจ้าหน้าที่รัฐให้เกิดความชัดเจนเมื่อต้องเผชิญภาวะทางแพ่งทางจริยธรรม (Moral Dilemma) เพื่อปิดกั้นโอกาสที่อาจนำไปสู่การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่และยังสามารถช่วยแก้ไขสถานการณ์เพื่อป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ได้ด้วยตนเองจนนำไปสู่ความโปร่งใสในการทำงาน รวมถึงการกำหนดบทลงโทษเพื่อระงับยับยั้งพฤติกรรมทุจริตในกรณีต่าง ๆ โดยมีการระบุข้อห้ามมิให้กระทำการในบางลักษณะให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างสำนึกและยังเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อต่อต้านการทุจริตโดยตรงในหมู่ผู้ปฏิบัติงานในการเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างกันในการป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์สาธารณะ (เสกสรร อานันทศิริเกียรติ, 2564, หน้า 27–29) เป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและเลื่อมใสศรัทธาตลอดจนความไว้วางใจในการทำงานของภาครัฐด้วย

แผนภาพที่ 2 กฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

กฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์

หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

รัฐสภา ศาล อัยการอิสระ (ศาล รธน. กต.) หน่วยงานส่วนกลาง ท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และสถาบันการศึกษาทุกระดับ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงาน ลูกจ้างของรัฐ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ

ประกาศบังคับใช้: พฤษภาคม 2565

5 ข้อ ต้องปฏิบัติ 	5 ข้อ ห้ามปฏิบัติ
แจ้งเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน	จำกัดภารกิจภายนอกที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่
แจ้งการครอบครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับงานของรัฐ	จำกัดการจ้างงานบุคคลในครอบครัว
เจ้าหน้าที่ระดับสูงยื่นรายงานประวัติการปฏิบัติงานในภาคเอกชน	จำกัดการลงนามในสัญญาตามอำเภอใจ
แจ้งการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในภาครัฐ	ห้ามใช้ทรัพย์สินของรัฐตามใจชอบเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว
แจ้งการติดต่อสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	ห้ามนำข้อมูลความลับหน่วยงานไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

หมายเหตุ: จาก แนวคิดเรื่องความสุจริตในเกาหลีใต้: ศึกษากรณีกฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ. (น.55-56)โดย สมใจ ทองกุล, 2565, กรุงเทพฯ: เอกสารข่าวรัฐสภา.

หมายเหตุ: จาก “แนวคิดเรื่องความสุจริตในเกาหลีใต้: ศึกษากรณีกฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ” โดย สมใจ ทองกุล, 2565, เอกสารข่าวรัฐสภา, 47(908), น. 51–62

เห็นได้ว่าสาระสำคัญของบทบัญญัติกฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐในข้างต้นได้กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสกัดกั้นพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์จนนำไปสู่การกระทำความผิด และสร้างมาตรฐานคุณธรรมและความโปร่งใสจากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐที่ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกภาคส่วนให้ยึดถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้ขัดต่อบทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้

2. การส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบของรัฐ

การเคลื่อนไหวต่อต้านคอร์รัปชันนับเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองและสังคมที่สำคัญและขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากคอร์รัปชันถูกมองว่าเป็นสิ่งเลวร้ายที่เกิดจากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐโดยมิชอบเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้น ความตื่นตัวที่มีต่อปัญหาคอร์รัปชันจึงเป็นผลพวงที่มาจากทัศนะของผู้คนในสังคมที่ว่า คอร์รัปชันเป็นโรคร้ายทางสังคม (Social Disease) ที่ส่งผลกระทบเชิงลบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในทางเศรษฐกิจแล้วปัญหาคอร์รัปชันยังส่งผลเสียต่อการแข่งขันที่เท่าเทียมกันในตลาดอีกด้วย (ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข, 2564, น. 5) ในปัจจุบันจึงเห็นว่าได้เกิดกระแสกดดันและเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลและให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างสะดวกรวดเร็ว โดยเมื่อต้นปี 2567 คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตฯ (ACRC) ของเกาหลีใต้ ได้เผยแพร่นโยบายการดำเนินงานประจำปี 2567 ซึ่งได้ประกาศย้ำชัดว่าจะมุ่งเน้นไปที่การสร้างวัฒนธรรมของการต่อต้านการทุจริตและความซื่อสัตย์สุจริตผ่านการสื่อสารกับประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ ด้วยการสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) ดิจิทัลสนับสนุนการเข้าถึงสารสนเทศและการสื่อสารกับประชาชนในการรับเรื่องร้องทุกข์ การแจ้งเบาะแสเรื่องทุจริต และการละเมิดประโยชน์สาธารณะ โดยมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงและตอบสนองความพึงพอใจของประชาชนต่อการร้องเรียน ทบทวนแก้ไขร่างกฎหมาย และกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นหรือไม่สมเหตุสมผล จัดการระบบข้อมูลการร้องเรียนของประชาชนในแต่ละปีเฉลี่ยปีละประมาณ 13 ล้านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตของพี่น้องประชาชน นับตั้งแต่เกาหลีใต้ก้าวเข้าสู่ยุคการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีความก้าวหน้าได้มีการปลูกฝังการเคารพกฎระเบียบในสังคม ผู้นำประเทศเน้นการสื่อสารกับประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงข้อมูลทุกภาคส่วนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว การร้องเรียนปัญหาความเดือดร้อนก็เช่นเดียวกันจากสภาพสังคมดังกล่าวนี้ส่งผลให้เกิดการปรับลดขนาดโครงสร้างองค์กรภาครัฐให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใสเป็นที่ยอมรับมากขึ้น สอดคล้องตามแนวคิดการพัฒนาด้านการอย่างยั่งยืน (Environment, Social and Governance Policy: ESG) ที่คำนึงถึงการรับผิดชอบต่อ 3 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งนายยู ชอลฮวาน (Mr. Yu Chul-hwan) ประธานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมืองแห่งเกาหลีใต้ ได้ย้ำว่าจะพยายามแก้ไขปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และดำเนินการเชิงรุกต่อการต่อต้านการทุจริตและความยุติธรรมอย่างจริงจังเพื่อผลักดันให้เกาหลีใต้ไปสู่การเป็น 1 ใน 20 ประเทศชั้นนำของโลกด้านความซื่อสัตย์สุจริต ดังนั้น จึงได้มีความพยายามทบทวน และปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่ล้าหลังให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม อยู่เสมอ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการทำงานของภาครัฐ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ได้มากที่สุดเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชัน ทั้งการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ และการแจ้งเบาะแสพฤติกรรมทุจริตต่าง ๆ ซึ่งประเทศไทยสามารถนำแนวทางการดำเนินการของเกาหลีใต้มาประยุกต์ใช้กับการทำงานของประเทศไทยเพื่อมุ่งสู่การเป็นรัฐบาลที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานของภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น

ความสำเร็จและความท้าทายในอนาคต

1. การเสริมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

แนวทางการผลักดันให้มีการทบทวน ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย รวมถึงการปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของเกาหลี โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน หรือที่เรียกว่ากฎหมายคิม ยองรึน ที่กำหนดข้อห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐมีการเรียกรับผลประโยชน์และสิ่งของมีค่าในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมให้มีความเหมาะสมเป็นการสร้างสำนึกต่อต้านการทุจริตและปลูกฝังค่านิยมการมีคุณธรรมและความโปร่งใส ถือเป็นความสำเร็จในการส่งเสริมวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ โดยมีการวางกลยุทธ์หลักไว้ 4 ประการ คือ การปรับปรุงจุดอ่อนของการป้องกันการทุจริต องค์การที่เป็นธรรมไม่มีการเลือกปฏิบัติ การสร้างวัฒนธรรมที่ตรงไปตรงมาที่มีความซื่อสัตย์ในการสื่อสาร และการจัดการความโปร่งใสในการป้องกันการทุจริต ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างค่านิยมต่อต้านการทุจริตอย่างกว้างขวาง พร้อมกับการพัฒนานวัตกรรมที่เอื้อต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สอดคล้องกับสถานการณ์การทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่ต้องรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์การขัดกันแห่งผลประโยชน์ กรณีมีส่วนได้เสียหรือการติดต่อปฏิสัมพันธ์ทางธุรกรรมทางการเงินกับบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งตนเองอาจได้รับหรือเสียผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางราชการ ซึ่งกฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ประกาศบังคับใช้เมื่อปี 2565 กำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่ต้องรายงานข้อเท็จจริงให้หน่วยงานรับทราบ จึงนับเป็นอีกหนึ่งแนวทางส่งเสริมค่านิยมที่เห็นว่าประสบความสำเร็จและอาจนำมาใช้ประยุกต์กับการทำงานของไทยได้ในอนาคต

2. การดำเนินการในอนาคต

แม้เกาหลีใต้ได้มีการจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันจำนวนนับสิบฉบับก็ตาม แต่เป็นที่สังเกตได้ว่าการจัดทำกฎระเบียบและแนวทางป้องกันการทุจริตในลักษณะต่าง ๆ ให้ครอบคลุมถึงการนำไปบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน มีการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ใช้อยู่เดิมเพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อน โดยเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัตินับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับพลวัตของสังคม กฎหมายเหล่านี้มีลักษณะการดำเนินการที่หลากหลาย และมีรูปแบบค่อนข้างแตกต่างกัน ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนต่อการทำความเข้าใจ จึงจำเป็นต้องจัดทำแนวทางส่งเสริมและสร้างการตระหนักรู้ให้เกิดความเข้าใจอย่างแพร่หลายด้วยการจัดทำเป็นคู่มือแนะนำการนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน ทั้งข้อต้องปฏิบัติตาม และการงดเว้นหรือหลีกเลี่ยงการปฏิบัติในห้วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้

3 ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้บทเรียนของเกาหลีใต้สำหรับประเทศไทย

ความพยายามต่อสู้กับปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำบทเรียนจากเกาหลีใต้มาเป็นแนวทางทั้งในด้านมาตรการเชิงกฎหมาย และมาตรการทางสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับมาตรการทางกฎหมาย ประเทศไทยควรเร่งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมายป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนของเจ้าหน้าที่รัฐให้ครอบคลุมเจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับสูง ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินและเปิดเผยข้อมูลรายได้เหล่านั้นต่อสาธารณะอย่างเข้มงวด โดยมีหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระคอยกำกับดูแล

นอกจากนี้ เน้นการเสริมความเข้มงวดของกฎหมายต่อต้านการให้และรับสินบนทางการเมืองให้มีความสำคัญกับการป้องปรามตั้งแต่ต้นทาง โดยมีกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าสิ่งใดทำได้หรือไม่ได้ ประการใดเช่นเดียวกับกฎหมายป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในเกาหลีใต้ รวมถึงกำหนดโทษที่สูงทั้งต่อผู้ให้และ

ผู้รับ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่และนักการเมืองปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด อีกทั้งการสนับสนุนการจัดตั้งหน่วยงานอิสระด้านตรวจสอบและป้องกันการทุจริตที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนและฟ้องคดี จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในระบบการเมือง

สำหรับในด้านมาตรการทางสังคม ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการสร้างสำนึกทางจริยธรรมและความโปร่งใสในสังคม โดยเริ่มตั้งแต่ระดับการศึกษาและขยายผลไปสู่การอบรมเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนทั่วไปให้เกิดการตระหนักรู้อย่างกว้างขวาง มีหลักสูตรในการฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐแต่ละระดับ แต่ละตำแหน่ง ทั้งระดับปฏิบัติงานและระดับผู้บริหาร การใช้สื่อสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตและมาตรการป้องกันอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างวัฒนธรรมต่อต้านคอร์รัปชัน นอกจากนี้ การสนับสนุนบทบาทของประชาสังคมและสื่อมวลชนให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐถือเป็นกลไกสำคัญทางสังคม สื่อมวลชนทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะจึงจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ มีทักษะ และมีศักยภาพรวมถึงความเป็นมืออาชีพ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักและใส่ใจต่อประเด็นคอร์รัปชันที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมและประเทศชาติ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกเหล่านี้ จะช่วยสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสและความรับผิดชอบทางสังคมอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งจัดตั้งช่องทางแจ้งเบาะแสที่ปลอดภัยและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส จะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งของการตรวจสอบจากภายนอกระบบ ขณะเดียวกันการส่งเสริมวัฒนธรรมทางธุรกิจที่โปร่งใส โดยกำหนดแนวปฏิบัติ (Code of Conduct) สำหรับองค์กรธุรกิจทั้งขนาดใหญ่และขนาดกลาง รวมถึงเชื่อมโยงมาตรการทางกฎหมายกับแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ เช่น การให้สิทธิประโยชน์กับบริษัทที่ผ่านการตรวจสอบความโปร่งใส จะช่วยลดความฟุ้งเฟ้อระหว่างนักธุรกิจและนักการเมือง ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้ทั้งมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางสังคมในลักษณะบูรณาการ จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถสร้างระบบการเมืองและเศรษฐกิจที่โปร่งใส ลดปัญหาคอร์รัปชัน และส่งเสริมเสถียรภาพทางการเมืองอย่างยั่งยืน

จึงกล่าวได้ว่า การป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันในประเทศไทยสามารถเรียนรู้จากกรณีเกาหลีใต้ โดยเน้นเสริมสร้างบทบาทประชาสังคมและสื่อมวลชนให้เข้มแข็งในการตรวจสอบการทำงานของรัฐ ส่งเสริมมาตรการทางกฎหมายให้เข้มงวดและบังคับใช้ได้จริง รวมทั้งพัฒนามาตรการทางสังคม เช่น การสร้างสำนึกความโปร่งใสผ่านการศึกษา การฝึกอบรม และการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ การเฝ้าระวังกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่และการสร้างกลไกตรวจสอบถ่วงดุลอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ประเทศไทยพัฒนาระบบการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสให้เกิดขึ้นได้จริง และความรับผิดชอบทางสังคมอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างความน่าเชื่อถือทั้งของเจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐได้ในระยะยาว

อย่างไรก็ดี การนำกรอบแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ช่วยให้สามารถวิเคราะห์มาตรการต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งหลักการบริหารจัดการที่ดี ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ภายใต้กรอบนี้ การเปรียบเทียบระหว่างเกาหลีใต้กับประเทศไทยชี้ให้เห็นว่า การสร้างระบบตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของประชาสังคมและสื่อมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และเสริมสร้างความโปร่งใสในสังคมอย่างยั่งยืน

บทสรุป

บทความเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในเกาหลีใต้ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการใช้อำนาจของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อลดปัญหาการทุจริต โดยเฉพาะ

กฎหมายกำหนดมาตรการและบทลงโทษที่ระบุนำห้ามต่าง ๆ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในศรัทธาในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ แม้ว่าในอดีตปัญหาการทุจริตของเกาหลีเป็นผลพวงที่เกิดจากการขาดความโปร่งใสและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอำนาจรัฐก็ตาม แต่ภายหลังจากประเทศก้าวเข้าสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าจึงมีการจัดทำและปรับปรุงกฎหมาย ตลอดจนการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด จึงสามารถช่วยลดปัญหาการทุจริตในภาครัฐซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อระบอบการเมืองและการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจของประเทศ เนื้อหาในบทความฉบับนี้ จึงช่วยสร้างความตระหนักรู้ในสังคมและใช้เป็นข้อมูลศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศไทยในกรณีเดียวกันได้ สำหรับประเทศไทยนั้น พบว่าในช่วงเวลา 30 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้ออกกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอย่างน้อย 10 ฉบับ เช่นเดียวกับเกาหลีใต้ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กฎหมายเหล่านี้ได้กำหนดบทบัญญัติมาตรฐานจริยธรรมของเจ้าหน้าที่และบทลงโทษที่รุนแรง จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อต่อต้านการทุจริตอยู่ไม่น้อย แต่สถานการณ์การทุจริตในภาครัฐกลับทรงตัวและไม่ลดลงแต่อย่างใด อาจเป็นผลจากความล่าช้าในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ทั้งในแง่ของการไม่ประสานงานกันของหน่วยงานตรวจสอบการทุจริตที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และการขาดประสิทธิภาพของหน่วยงานตรวจสอบการทุจริตแต่ละแห่ง กรณีศึกษาจากเกาหลีใต้จึงอาจนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของไทยได้ในแง่ของการส่งเสริมและการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการละเมิดต่ออำนาจหน้าที่อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยมีการกำหนดนโยบาย มาตรการ วิธีการ ตลอดจนคู่มือแนวปฏิบัติอย่างมีมาตรฐานชัดเจนให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ พร้อมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์รูปแบบและขั้นตอนให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างค่านิยมและปรับเปลี่ยนธรรมเนียมปฏิบัติเดิมให้เหมาะสมเป็นการสร้างความโปร่งใสและช่วยยกระดับความเชื่อมั่นในการทำงานขององค์กรภาครัฐให้สูงขึ้น

หากเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและเกาหลีใต้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันสามารถวิเคราะห์ได้ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติทางกฎหมาย มิติของสถาบันตรวจสอบ และมิติวัฒนธรรมทางการเมือง

ในด้านกฎหมาย ทั้งสองประเทศมีกรอบกฎหมายเพื่อป้องกันคอร์รัปชันโดยชัดเจน เกาหลีใต้มีกฎหมายที่เข้มแข็ง เช่น กฎหมายป้องกันความขัดกันทางผลประโยชน์ และกฎหมายคิม ยองรัน ซึ่งมีการบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ขณะที่ประเทศไทยมีกฎหมายต่อต้านคอร์รัปชันหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่การบังคับใช้อย่างเป็นระบบยังไม่สม่ำเสมอและยังคงมีช่องว่างในการติดตามผล

ในมิติของสถาบันตรวจสอบ เกาหลีใต้มีหน่วยงานอิสระที่เข้มแข็ง เช่น คณะกรรมการต่อต้านคอร์รัปชันและสิทธิพลเมือง (ACRC) ระบบถ่วงดุลและกลไกตรวจสอบสามารถดำเนินการได้จริงกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง ทำให้มาตรการป้องกันคอร์รัปชันมีประสิทธิภาพสูง สำหรับประเทศไทย แม้มีหน่วยงานตรวจสอบ เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน แต่ระบบถ่วงดุลและความเข้มแข็งของหน่วยงานยังไม่สอดคล้องกัน และมักเผชิญกับปัญหาการเมืองแทรกแซง

ในด้านวัฒนธรรมทางการเมือง ประชาชนเกาหลีใต้ต่างตระหนักรู้สำนึกเข้าใจเรื่องความโปร่งใสสูง และมีบทบาทประชาสังคม รวมถึงมาตรฐานองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีศักยภาพสูง มีบทบาทที่เข้มแข็งในการตรวจสอบนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ประชาชนไทยตระหนักถึงปัญหาคอร์รัปชันเช่นกัน แต่บทบาทของประชาสังคมและสื่อมวลชนยังมีข้อจำกัด ส่งผลให้การเรียกร้องความโปร่งใสและการตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้มแข็งเท่ากับเกาหลีใต้

เมื่อพิจารณาร่วมกันจะเห็นได้ว่า แม้ทั้งสองประเทศมีกรอบกฎหมายและโครงสร้างสถาบันในลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ความแตกต่างสำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมาย ความอิสระของหน่วยงานตรวจสอบ และบทบาทเชิงรุกของประชาสังคมและสื่อมวลชน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการป้องกันคอร์รัปชันในระดับประเทศ

ในปี พ.ศ. 2568 เกาหลีใต้ได้แสดงความมุ่งมั่นต่อการป้องกันและควบคุมการทุจริตในระดับสากล โดย ACRC ดำเนินงานสำคัญ เช่น การบังคับใช้กฎหมายป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริต ระบบเรียกคืนงบประมาณที่ถูกใช้โดยมิชอบ และการยกเลิกสิทธิพิเศษของเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลให้ประเทศขึ้นสู่อันดับ 30 ในดัชนี CPI ประจำปี 2567 ซึ่งสูงสุดในประวัติศาสตร์ประเทศ

นอกจากนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกาหลีใต้ ได้เสนอร่างกฎหมายสำคัญ 3 ฉบับ เพื่อเสริมสร้างกลไกคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส ได้แก่ ร่างแก้ไขกฎหมายการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสด้านสาธารณะ ร่างแก้ไขกฎหมายป้องกันการทุจริตและการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิประโยชน์ประชาชน และร่างแก้ไขกฎหมายห้ามการเบิกจ่ายงบประมาณสาธารณะโดยมิชอบ หากร่างกฎหมายเหล่านี้ผ่านรัฐสภา ผู้แจ้งเบาะแสที่เปิดโปงข้อมูลด้วยความสุจริต แม้เกี่ยวข้องกับความผิด สามารถได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นโทษ กลายเป็นกลไกปกป้อง “ผู้กล้าเปิดโปง” อย่างแท้จริง (สมใจ ทองกุล, 2568)

ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย จำเป็นต้องเน้นการประยุกต์บทเรียนจากเกาหลีใต้ ได้แก่ การสร้างกลไกคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่เข้มแข็ง การปรับปรุงกฎหมายป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายงบประมาณ การพัฒนาระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) และให้ความสำคัญข้อมูลแบบเปิด (Open Data) รวมถึงการเสริมบทบาทประชาชนในการตรวจสอบและมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารราชการ เพื่อยกระดับธรรมาภิบาลและความโปร่งใสของภาครัฐไทยให้มีความเป็นรูปธรรม โปร่งใส และยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข. (2564). พัฒนาการของการต่อต้านคอร์รัปชันระดับโลก. *วารสารวิชาการ ป.ป.ช.*, 14 (1), 4–5.
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2566). *Good governance and corruption control ธรรมาภิบาลและการควบคุมคอร์รัปชัน*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วรศักดิ์ กนกนุกุลชัย. (2566, 21 พฤษภาคม). *เรื่องเล่าสองประเทศ: ไทยและเกาหลีใต้*. สถาบันนวัตกรรมบูรณาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://www.isranews.org/article/isranews-article/118719-worsak-4.html>
- สังคีต พิริยะรังสรรค์, รัตพงษ์ สอนสุภาพ, บุญสม เกษะประดิษฐ์ และศรัณย์ ธิติลักษณ์. (2555). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การควบคุมคอร์รัปชันในเอเชีย: สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไทย (Corruption Control in Asia: Singapore, South Korea and Thailand)*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมใจ ทองกุล. (2559). *มิติใหม่กฎหมายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในสาธารณรัฐเกาหลี*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2526/
- สมใจ ทองกุล. (2565). แนวคิดเรื่องความสุจริตในเกาหลีใต้: ศึกษากรณีกฎหมายป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ. *เอกสารข่าวรัฐสภา*, 47 (908), 51–62.

- สมใจ ทองกุล. (2568). สมาชิกวุฒิสภาเกาหลีใต้เสนอร่างกฎหมาย 3 ฉบับ เพื่อป้องกันการทุจริต และเสริมความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสสาธารณะและผู้แจ้งข้อมูลภายใน. รัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. <https://shorturl.at/U6uMC>
- เสกสรร อานันท์ศิริเกียรติ. (2564). แนวทางการสร้างสำนึกผู้เพื่อต่อต้านการทุจริตของเกาหลีใต้: กรณีการศึกษาอบรมและเผยแพร่องค์ความรู้ของ ACTI. วารสารวิชาการ ป.ป.ช., 14(1), 25–50.
- Anti-Corruption & Civil Rights Commission. (2024). Korea Scored 63 Points in the 2023 Corruption Perceptions Index (CPI). https://www.acrc.go.kr/board.es?mid=a20301000000&bid=62&list_no=65714&act=view.
- BBC ไทย. (2561, 6 เมษายน). ย้อน 5 อดีต ปธน. เกาหลีใต้ กับประวัติฉาวพัวพันทุจริต. <https://www.bbc.com/thai/international-43667018>
- Kim, Sang Heon. (2019). A Study on the Current Status and Tasks of the Anti-Corruption Act in Korea [Master's thesis, Hankuk University of Foreign Studies]. DBpia. <https://www.dbpia.co.kr/Journal/articleDetail?nodeId=NODE09338774>
- World Bank. (2024). Thailand – Government effectiveness: Estimate. Trading Economics.
- 김남규. (2023, January 11). 국민권익위, 506 개 공공기관 사규 부패영향평가, 4,722 건의 부패위험요인 개선. 대한뉴스. <http://www.dhns.co.kr/news/articleView.html?idxno=299569>.
- 정성훈. (2024, February 18). 권익위, 국정 3 년차 현장·민생중심 권익구제 강화... 반부패·청렴 문화 정착. 뉴스핌. <https://www.newspim.com/news/view/20240218000029>.

การเสริมสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตของเด็กและเยาวชน
Raising Awareness and Participation of Children and Youth
in Corruption Prevention

พรไพลิน บุคดา

Pornpilin Budda

โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์)

Municipal 2 (Watkapangsurin) school

pornpilinbudda@gmail.com

รับบทความ 24 พฤษภาคม 2568 แก้ไขบทความ 15 ตุลาคม 2568 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 15 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

การทุจริตเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และคุณธรรมของประเทศ แม้ว่าภาครัฐจะดำเนินมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างต่อเนื่อง แต่ระดับพฤติกรรมการทุจริตในสังคมไทยยังคงอยู่ในเกณฑ์สูง สะท้อนให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาโดยมุ่งเน้นที่โครงสร้างเพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่เพียงพอ หากขาดการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการต่อต้านการทุจริต โดยเน้นบทบาทของสถาบันการศึกษาในการบูรณาการความร่วมมือกับครอบครัวและศาสนา เพื่อปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน แนวทางที่นำเสนอประกอบด้วย การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึก เช่น ค่ายคุณธรรม กิจกรรมเยาวชนต้านโกง และการรณรงค์ผ่านสื่อสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างวัฒนธรรมสุจริตควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เพื่อให้คุณธรรมฝังรากลึกในจิตใจของเยาวชน อันจะนำไปสู่การลดปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: การเสริมสร้างความตระหนักรู้, การมีส่วนร่วม, การป้องกันการทุจริต, เด็กและเยาวชน

Abstract

Corruption is a structural problem that significantly hinders national development in economic, social, and moral dimensions. Despite continuous government policies and measures to prevent and suppress corruption, corrupt behavior in Thai society remains high, indicating that structural solutions alone are insufficient without early cultivation of moral awareness. This article proposes approaches to enhance awareness and encourage participation of children and youth in anti-corruption efforts, emphasizing the role of educational institutions in collaboration with families and religious organizations to instill values, honesty, and responsibility through formal and informal learning processes. The proposed approaches include integrating moral and ethical content into school curricula, organizing awareness-building activities such as integrity camps, youth anti-corruption activities, and public campaigns through creative media. Particularly, developing a culture of integrity should begin in early childhood, using participatory

and experiential learning to instill moral values deeply in young people's minds, thereby establishing a strong foundation for the sustainable reduction of corruption in the long term.

Keywords: Raising awareness, Participation, Corruption prevention, Children and youth

บทนำ

การทุจริตเป็นปัญหาสังคมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและการศึกษา เป็นประเด็นที่ทั่วโลกแสดงความกังวล อันเนื่องมาจากเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนยากต่อการจัดการและเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน เป็นที่ยอมรับกันว่าการทุจริตนั้นมีความเป็นสากล เพราะมีการทุจริตเกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตเกิดขึ้นในภาครัฐและภาคเอกชนหรือแม้แต่กระทั่งในองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรหรือองค์กรเพื่อการกุศล จากการจัดอันดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์การคอร์รัปชันขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่มุ่งหวังผลกำไรและเป็นองค์กรภาคประชาคมระดับโลก การคอร์รัปชันของประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับสูง (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555) จากการจัดอันดับความโปร่งใสตามดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศต่าง ๆ 180 ประเทศทั่วโลกพบว่า ประเทศที่มีคะแนนสูงสุด คือ เดนมาร์กและนิวซีแลนด์ โดย 2 ใน 3 ของประเทศทั้งหมดมีคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน ซึ่ง 1 ในนั้นคือประเทศไทยที่มีคะแนน 36 คะแนน อยู่ในลำดับที่ 104 ของโลก และลำดับที่ 5 ในกลุ่มประเทศอาเซียน (Transparency International, 2020) เหตุผลสำคัญที่ทำให้ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยยังไม่ลดน้อยลงในขณะนี้ เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ยังมีวัฒนธรรม และค่านิยมที่เป็นอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น ค่านิยมในการบริโภคนิยม ความสะดวกสบาย การยกย่องคนที่มีฐานะดี และวัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน เป็นผลให้เกิดความเสื่อมของค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย ประกอบกับปัญหาความล่าช้าและความโปร่งใสในการให้บริการของภาครัฐ รวมทั้งการละเลยการปฏิบัติตามกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เรื้อรังสะสมมานานและเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการทุจริตเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้การทุจริตมีลักษณะเป็นวัฏจักรและเครือข่ายที่เกิดขึ้นในทุกระดับอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบการทุจริตที่แตกต่างและหลากหลาย เช่น การทุจริตเชิงนโยบาย การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การเรียกรับผลประโยชน์ และผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งล้วนแต่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยทั้งสิ้น

ประเทศไทยมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันสร้างเครื่องมือ กลไก และกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เริ่มตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานได้สร้างความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบาทของแต่ละหน่วยงาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับฐานความคิดและสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนของสังคม ให้สอดคล้องกับทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความรุนแรง รวมถึงบูรณาการการทำงานด้านการต่อต้านการทุจริตเข้ากับทุกภาคส่วนเชื่อมโยงกับทิศทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ. 2560 วาระการปฏิรูปที่ 1 การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้กำหนด

เป้าหมาย ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยการดำเนินการผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนา ระบบ หล่อหลอมพฤติกรรมคนทุกกลุ่มให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และแผนปฏิบัติการ 5 ปี (2566 - 2570) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้กำหนดวิสัยทัศน์เป็นองค์การนำในการแก้ไขปัญหา การทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และได้รับความเชื่อมั่น แต่ปัญหาด้านการทุจริตก็ยังคงมีอยู่ และยังคงติด อันดับต้น ๆ ของประเทศ และฝังรากลึกเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงวิกฤตการณ์ คุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติ ถึงแม้รัฐบาลมีความพยายามป้องกันและแก้ไขมาโดยตลอด แต่ดูเหมือนว่าในความเป็นจริงแล้ว ปัญหาการทุจริต ก็ไม่ได้ถูกแก้ไขได้เท่าใดนัก

เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ คืออนาคตและความหวังของประเทศ เป็นฐานรากของสังคมในอนาคต ที่เราสามารถปลูกฝังความคิดเรื่องการทุจริต เริ่มปลูกฝังและสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต เหมือนกับการสร้างภูมิต้านทานโรค โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมในทุกระดับช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต เป็นฐานรากของสังคมในอนาคต การที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนนั้น สังคมต้องมีค่านิยมในการรักษาความดีและรู้สึกไม่ยอมรับ พฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันและการโกงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งการสร้างค่านิยม ที่ถูกต้องนี้ จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทุจริตที่ได้ผลที่สุด

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการป้องกันการทุจริต โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยมด้านความ ซื่อสัตย์สุจริต ผ่านการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ศาสนา และสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมสุจริตในระดับบุคคลและสังคมโดยรวม

บทความนี้ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1. แนวคิดและความสำคัญของการเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการป้องกันการทุจริตในเด็กและ เยาวชน ซึ่งนำเสนอกรอบแนวคิดและเหตุผลเชิงทฤษฎีที่สนับสนุนการปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่วัยเยาว์
2. บทบาทของหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริต ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เช่น ศาสนา สถาบันการศึกษา และองค์กรภาครัฐ
3. แนวทางและข้อเสนอเชิงปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืนในสังคมไทย

บทความนี้มุ่งเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นของการสร้างจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริตในกลุ่มเด็กและ เยาวชน ผ่านความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่ความโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และปราศจากการทุจริตในระยะยาว

ความหมายของความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วม

ความตระหนักรู้เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน และเป็นกลวิธีในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการทุจริต

1. ความหมายของความตระหนักรู้

นักการศึกษา ได้ให้ความหมายของความตระหนักรู้ ไว้ดังนี้

ความตระหนักรู้ (Awareness) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ โดยเฉพาะในบริบทของการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต ความตระหนักรู้หมายถึงการรับรู้ เข้าใจ และ ตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์รอบตัวที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการทางความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม

ที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล (ภิรมย์รัตน์ เกียรติธนบดี, 2558; ชัญญูชิตา คงทิพย์, 2565; Tupanich & Thongsri, 2019) เป็นผลจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่หล่อหลอมทัศนคติและแรงจูงใจภายในบุคคลนั้น ความตระหนักรู้จึงไม่ใช่เพียงความรู้สึกหรือความคิดภายในจิตใจเท่านั้น แต่ยังสะท้อนออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ โดยพฤติกรรมเหล่านี้มักได้รับการกระตุ้นและพัฒนาโดยสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น ครอบครัว ศาสนา และสถาบันการศึกษา (ภิรมย์รัตน์ เกียรติธนบดี, 2558; ชัญญูชิตา คงทิพย์, 2565) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการต่อต้านการทุจริต การทำความเข้าใจความหมายและองค์ประกอบของความตระหนักรู้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยกำหนดแนวทางการศึกษา การออกแบบกิจกรรม และการวัดผลการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับการมีส่วนร่วม ยังช่วยเน้นย้ำถึงบทบาทของสถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่จะนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรมสุจริตในสังคมอย่างยั่งยืน

จากความหมายของความตระหนักรู้ สามารถสรุปได้ว่า ความตระหนักรู้ คือ สิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรม ที่สามารถแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

2. ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันแก้ไขปัญหาการทุจริต ซึ่งเด็กและเยาวชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขได้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสีย เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมคือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ (ฉลาด จันทรมสมบัติ, 2553) ในขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์จากการกระทำและร่วมรับผิดชอบ (สถาบันพระปกเกล้า, 2553) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง จะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน (อนุรักษ์ นิยมเดช, 2554)

จากความหมายของการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนได้ส่วนเสียกับผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักเข้ามามีส่วนรวมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบและร่วมประเมินผล

บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ในการสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นสถาบันทางสังคม มีส่วนในการพัฒนาขีดความสามารถ อารมณ์และการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ให้เด็กและเยาวชนพัฒนาจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่พร้อมจะรับสิ่งดี ๆ เข้าสู่จิตสำนึกเป็นคนที่มีความรับผิดชอบดีเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ดำรงตนอยู่ในกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม สามารถควบคุมตนเองได้ดี รู้ว่าสิ่งใดผิดถูก เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1 บทบาทของครอบครัว

เนื่องจากในปัจจุบันโลกและสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกคน รวมถึงเด็กและเยาวชนที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนี้ให้ได้ แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเร็วด้วยยุคของเทคโนโลยี ทำให้เกิดการขาดสมดุลในการเจริญก้าวหน้าของสังคม เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีขึ้นแต่กลับเพิ่มช่องว่างระหว่างชนชั้น หรือการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสื่อสาร แต่ก็มีการใช้สื่อเหล่านี้ในทางลบมากยิ่งขึ้น ที่ผลักดันให้คนมีความเสื่อมถอยด้านจริยธรรมมากขึ้นในสังคม อันก่อให้เกิดปัญหา ทำให้เกิดความมีอัตราสูงและเห็นแก่ตัวมากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547) เกิดเป็นประเด็นท้าทายของสังคมที่จะต้องร่วมกันแก้ไข โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมและการทุจริตควรมีการบ่มเพาะตั้งแต่ในวัยเยาว์เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งมั่นคงทางคุณธรรม เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเติบโตและสามารถผ่านความท้าทายด้านคุณธรรมจริยธรรมที่จะต้องพบเจอในอนาคต ครอบครัวจึงมีส่วนในการพัฒนาและส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องของความซื่อสัตย์

การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งเป็นครอบครัวของเด็กและเยาวชนในการอบรมเลี้ยงดูและบ่มเพาะลูกให้เติบโตและพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านวิชาการและการใช้ชีวิต ผ่านการอบรม สั่งสอนเลี้ยงดู ด้วยวิธีการที่เหมาะสมพร้อมด้วยเหตุผล (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2560) และเมื่อครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่บ่มเพาะคนให้มีคุณภาพ พ่อ แม่ผู้ปกครองก็ควรตระหนักถึงฐานะของตนเองว่าครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมแรกของเด็กที่เป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัวจะเติบโตขึ้นได้อย่างมีคุณภาพมากกว่าการเลี้ยงดูอย่างละเลย (วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี, 2552) และหากการเลี้ยงดูเด็กนั้นประกอบเข้ากับวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสม มีความรักความเข้าใจเป็นหลักแล้ว ยังจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเติบโตมาพร้อมด้วยความรักและมีแนวโน้มที่จะมีมุมมองและแนวคิดในการมองโลกในเชิงบวกซึ่งเป็นส่วนส่งเสริมการเรียนรู้และรับเอาแนวคิดทางคุณธรรมจริยธรรมที่ดีมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้มากขึ้น (พรพรรณ มากบุญ และสมทรัพย์ สุขอนันท์, 2556) จึงทำให้เห็นได้ชัดว่า เมื่อครอบครัวเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในความปกครองของตนอย่างถูกวิธีพร้อมให้ความรักความเข้าใจอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของเหตุผล จะส่งผลดีต่อเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมด้วย ทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นวัยแรงงานรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (ทรงเกียรติ ปิยะกะ, 2544) หน้าที่ของครอบครัวจะมีความหลากหลายออกไปตามศาสตร์และศิลป์ แต่หน้าที่หลักอย่างหนึ่งที่ถูกพูดถึงและนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครอบครัวคือ หน้าที่ด้านความรักความเอาใจใส่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากเป็นครอบครัวแล้วหน้าที่หรือสิ่งที่จำเป็นนั้นคือส่วนของความรักและการแสดงออกถึงความรักระหว่างกันในครอบครัว ซึ่งประกอบกับหน้าที่อีกด้านที่มีความสำคัญเช่นกันคือ หน้าที่ด้านการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งหมายรวมถึงการถ่ายทอดแนวคิดและทักษะชีวิตให้กับทายาทรุ่นต่อมาในครอบครัวด้วย และเมื่อทำการวิเคราะห์พบว่าหน้าที่ของครอบครัวในการให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูนั้นถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจและน่าจะมีผลต่อเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ครอบครัวยังทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสได้พัฒนาแบบแผนพฤติกรรมต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ผ่านการปลูกฝังและส่งเสริม ลักษณะนิสัยตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม พร้อมเรียนรู้ทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม อันจะหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่วัยเยาว์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้การเลี้ยงดูของพ่อแม่ยังมีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของลูก ที่จะส่งต่อไปถึงการรับรู้ด้านคุณธรรมของเด็กและเยาวชนด้วยการเลี้ยงดูด้วยความเป็นมนุษย์และอารมณ์ในทางบวก ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ และลูก ทำให้การถ่ายทอดคุณธรรมทำได้ง่ายขึ้น (Kendler, 1996) โดยการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ด้วยความอบอุ่น ช่วยลดการต่อต้านการรับสาร และการถ่ายทอดการเรียนรู้

ระหว่างพ่อแม่ลูกได้ดีกว่าการเลี้ยงดูแบบอื่น (Good, 1995) ส่วนเมื่อพ่อแม่หย่ากัน ก็จะไม่ค่อยมีเวลาให้แก่ลูก หรือมีคนใดคนหนึ่งหายไปในช่วงที่ลูกกำลังเรียนรู้ที่จะจดจำหรือซึมซับการมีคุณธรรมจริยธรรม หรือ แนวความคิดเรื่องต่าง ๆ จะทำให้เด็กไม่มีแบบอย่างและไม่สามารถซึมซับแนวคิดเหล่านี้ได้เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาให้ ครอบครัวเป็นสถาบันที่ดีที่สุดสำหรับเด็กที่จะเรียนรู้คุณธรรมหรือคุณลักษณะจากพ่อแม่ ถ้าไม่มีการปลูกฝังหรือสั่งสอนคุณธรรมมาจากบ้านหรือครอบครัวจะมีโอกาสสูงมากที่เด็กจะขาดคุณธรรมและถือเป็นการทำลายคุณลักษณะที่ดีของเด็กอย่างถาวร (Hartup, 1989) คุณธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ผ่านครอบครัวโดยการ มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน โดย Damon (1988) กล่าวว่า ความเคารพในตัวของเด็กของผู้ปกครองนี้เป็นมรดกทาง จริยธรรมที่สำคัญที่สุดเพียงอย่างเดียวที่มาจากความสัมพันธ์ของเด็กกับพ่อแม่ถ้าพ่อแม่ทำให้เด็กดู เคารพในตัวเอง และถ่ายทอดอยู่เสมอจะทำให้เด็กได้แนวคิดด้านคุณธรรมที่ถูกต้องแม้ว่าเด็กจะต้องเจอกับสถานการณ์ ล่อแหลมก็ตาม (Stepp, 2013)

สังคมปัจจุบันมีสถานการณ์ที่ซับซ้อน ทำทนายวิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นอย่างมาก (Engster, 2005) ดังนั้นถ้าครอบครัวอยู่กับเด็ก ซึ่งหมายความว่า มีการใช้เวลาพร้อมกับเด็กให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทำให้ สามารถดูแลเอาใจใส่เด็กให้อยู่ร่วมในสถานการณ์ล่อแหลมเหล่านั้นเพื่ออยู่ช่วยแนะแนวทางให้แก่เด็กได้ใน เวลาที่ต้องการ โดยการให้และใช้เวลาด้วยกันเพื่อแนะนำสั่งสอนทางคุณธรรมนั้น ควรมีความสม่ำเสมออยู่ใน ความมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดคุณธรรมด้วย เพราะหากเกิดความไม่ต่อเนื่องหรือไม่สม่ำเสมออาจสร้างผลเชิงลบหรือ ความผิดพลาดมากกว่า (Gunnar, 2000) รวมถึงการให้ความเห็นหรือช่วยเหลือทางคุณธรรม โดยความ สัมพันธภาพทางสังคมที่ดีเริ่มจากสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่กับความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ความอบอุ่นของ ผู้ปกครองที่ถ่ายทอดสู่เด็กซึ่งส่งผลต่อการสนองตอบความต้องการของเด็กอันเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้อง ปลูกฝัง โดยต้องใช้เวลาและต้องทำให้ลูกมีความสุขจิตใจที่ดี ปฏิสัมพันธ์ที่พ่อแม่สร้างกับลูกในส่วนของ คุณธรรมนี้เป็นหัวใจของการหาความหมายในชีวิตและการใช้ชีวิตอย่างมีความหมายและยังต้องใช้ความเชื่อที่ แท้จริง จากความเชื่อและศรัทธาในคุณธรรมจริยธรรมเหล่านั้นของตัวพ่อแม่เอง จึงจะสามารถทำให้ลูกเชื่อถือ ในคุณธรรมจริยธรรมเดียวกันได้ ถ้าสอนลูกเรื่องคุณธรรมอย่างเหมาะสมตั้งแต่เด็ก เด็กจะโตไปด้วยกันกับสิ่ง นั้นและไม่แยกจากสิ่งที่คุณสอนอีกเลย พัฒนาการในการเรียนรู้เชิงคุณธรรมจริยธรรมนั้น เห็นว่าเป็นไปตาม ทฤษฎีพัฒนาการของ Piaget คือเป็นกระบวนการทางปัญญา เมื่อวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น การพัฒนาทางคุณธรรมก็ จะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ โดยการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่าง ยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กเพราะการเลี้ยงดูของแม่กระตุ้นประสาทสัมผัสและการรับรู้ของเด็ก (Shore, 2001) การพัฒนาจิตสำนึกในเด็กตั้งแต่อายุน้อยทำได้โดยแม่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกด้วยการให้ความรัก ความใกล้ชิด ความอบอุ่น ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของลูก

การนำหลักธรรมในศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตลอดจนถึงพิธีกรรมต่าง ๆ จะทำให้เกิดเป็นมโนทัศน์ทางจริยธรรมไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลามหรือศาสนาอื่น ๆ ก็จงกัณฑ์ พิชยะกาญจน์ (2553) ได้อธิบายว่า เด็กมักจะมีการนับถือศาสนาตามพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตน ดังนั้นพ่อแม่และผู้ปกครองถือเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัวแก่เยาวชนภายในการดูแลของตน เป็นกลุ่มแรก โดยใช้หลักการทางศาสนาโดยตรง โดยมีวิธีการดังนี้ 1) การสั่งสอนโดยตรงด้วยการบอก ชี้แนะ ให้ทำ หรือห้าม และ 2) การเป็นต้นแบบคือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง หากพ่อแม่ผู้ปกครองใช้วิธีการเหล่านี้รวมถึงใช้ ช่วงเวลาว่างในครอบครัวในการทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน หรือการพูดคุยให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชน เกี่ยวกับเรื่องศาสนา จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้หลักธรรมและคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางของศาสนาที่ตน นับถือได้ดี (McBride, 2013) หลักธรรมพื้นฐานของศาสนามีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาการด้าน คุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นรากฐานต่อการมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอื่น ๆ รวมทั้ง

เป็นวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของบุคคลในครอบครัวด้วย และหลักธรรมทางศาสนาของศาสนาหลักทั้ง 3 ศาสนา ก็จะมีคุณสมบัติคล้ายกัน คือเน้นถึงความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต กล่าวคือ ศาสนาพุทธ เน้นการให้ ประพฤติดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส รักษาศีล 5 ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา ศาสนาคริสต์ เน้นการนับถือในพระเจ้า การเข้าโบสถ์ การให้เกียรติบิดามารดา ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามใส่ร้ายผู้อื่น รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง เป็นต้น ศาสนาอิสลามเน้นหลักศรัทธาหรือความเชื่อในศาสนา หลักปฏิบัติหรือ หน้าที่ในศาสนาและหลักคุณธรรมคือหลักความดี ทุกศาสนาเน้นการปฏิบัติตนในลักษณะของศีล 5 ละเว้น การประพฤติชั่วและให้ปฏิบัติตนเป็นคนดี การมีจิตสาธารณะ การช่วยเหลือผู้อื่น การปลูกฝังให้เยาวชน ช่วยเหลือสังคม ศาสนาพุทธส่งเสริมให้มีการบริจาค หรือให้ทาน ศาสนาคริสต์จะเน้นการร่วมทำบุญในโบสถ์ วันอาทิตย์ การบริจาคเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ศาสนาอิสลามจะมีแนวปฏิบัติเรื่องการชะกาต หรือการบริจาค การถือศีลอด เพื่อตระหนักถึงความลำบากของผู้ทุกข์ยาก และลดค่าใช้จ่ายเพื่อการออมและนำไปสู่การช่วยเหลือ ผู้อื่น (เสฐียร พันธรังสี, 2555)

2. บทบาทของสถานศึกษา

ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเยาวชนไทยปัจจุบัน คงหนีไม่พ้นความต้องการเห็นบัณฑิตไทย มีสติปัญญาที่สะท้อนความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่ดีงาม และสำคัญที่สุด คือ ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งความต้องการข้างต้น ครูสามารถปลูกฝังผู้เรียนผ่านการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม คุณธรรม 4 ประการที่ควรปลูกฝังในผู้เรียน คือ การรักษาความสัตย์ การรู้จักข่มใจตนเอง การอดทน อดกลั้น และอดออม และการรู้จักละวางความชั่ว การใช้การศึกษาพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและ จริยธรรมในสถานศึกษา มีความสำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านความรู้และทักษะ การพัฒนาด้านเจตคติ ดังกล่าวจะช่วยให้ใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เป็นคนดีของสังคม อย่างสมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน ในแง่ของการพัฒนาเจตคติ การสร้างคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในความหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ใน มาตรา 4 วรรคแรกว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคลากร และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านการทุจริตคอร์รัปชัน ของเยาวชนนั้นต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็ก และแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่กำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมให้มีวัฒนธรรม และพฤติกรรมที่ซื่อสัตย์สุจริตอย่างเป็นรูปธรรม วัตถุประสงค์ส่วนเด็ก เยาวชน และประชาชนที่มีพฤติกรรม และทัศนคติในการต่อต้านการทุจริต และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ดังแนวคิดของสุชาติ นกวอน (2550) กล่าวว่าวัยเด็กเป็นวัยที่นิสัยกำลังอยู่ในระยะก่อตัวเบื้องต้น ทั้งในเรื่อง ความคิด อารมณ์และการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจนและฝังแน่นเข้าไปยังตัวเด็ก อีกทั้งวัยเด็ก ยังสามารถดึงเอาสิ่งที่ไม่ดีออกจากตัวเด็กได้ง่ายและบรรจุสิ่งดี ๆ ไว้แทน บุคลิกภาพก็จะอยู่ตัว เป็นรูปแบบที่ ฝังลึกจนยากที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลง ซึ่งในวัยเด็กเป็นวัยที่พร้อมจะรับสิ่งดี ๆ เข้าสู่จิตสำนึกของเขา ถ้าไม่มี จิตสำนึกจะไม่สามารถพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่เป็นระเบียบและอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับตนเองกับคนรอบข้าง ซึ่งแตกต่างจากคนที่มิมีจิตสำนึกที่ดีจะเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ดำรงตนอยู่ในกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม สามารถ ควบคุมตนเองได้ดี รู้ว่าสิ่งใดผิดถูก เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สถานศึกษาในฐานะองค์กรที่พัฒนาเด็กและเยาวชน ดำเนินการส่งเสริมด้านการป้องกันการทุจริต โดยการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2566 - 2570) จะเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตนั้น ต้องอาศัยการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมคุณลักษณะที่ดี 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ ความเป็นธรรม ทางสังคม ปฏิบัติอย่างรับผิดชอบ และความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งพึงมีในการปฏิบัติงานและในชีวิตประจำวัน สร้างค่านิยมที่ดีในการต่อต้านการทุจริต อันจะนำไปสู่การเป็นองค์กรคุณธรรม และปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันและประพฤติมิชอบต่อไป (สำนักงานตรวจการองค์กร, 2562) แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้ 1) การประเมินผล สถานศึกษาควรตั้งวัตถุประสงค์การประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยอิงคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยม 12 ประการ กำหนดให้ทุกรายวิชาได้กำหนดตัวชี้วัดและวิธีการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนที่ชัดเจน นำผลการประเมินคุณธรรม จริยธรรมไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ที่กำหนดไว้ตามตัวชี้วัดการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน และครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนควรตรวจสอบความสอดคล้องของวิธีการประเมินกับตัวชี้วัดการประเมินคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 2) การกำหนดปรัชญา นโยบายและเป้าหมาย สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะทำงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน และจัดตั้งคณะทำงานที่ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน รวมทั้งจัดตั้งคณะทำงานที่ทำหน้าที่ศึกษาปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนและจัดตั้งคณะทำงานการสำรวจสภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยคณะทำงานชุดต่าง ๆ จะประกอบไปด้วยภาคีร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน โดยเฉพาะภาคีร่วมที่มาจากสังคมนอกสถานศึกษา 3) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมและการจัด แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน คณะทำงานการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนและผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมากำหนดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับปรัชญา นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน สถานศึกษาควรจัดทำประกาศแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนให้ต่อสาธารณะชน (ศิริวรรณ กันศิริ และคณะ, 2559)

การจัดการสอนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) เป็นรายวิชาเพิ่มเติม ประกอบด้วย 4 เรื่อง เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริต ได้แก่ 1) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระบบคิดฐานสิบ ระบบคิดฐานสอง ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม การคิดแยกแยะ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ ส่วนรวมในชุมชน สังคม ประเทศชาติและโลก ความแตกต่างระหว่างจริยธรรมและการทุจริต ผลประโยชน์ทับซ้อน รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน 2) ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต 3) STRONG ซึ่งประกอบด้วย S (Sufficient) : ความพอเพียง T (Transparent) : ความโปร่งใส R (Realize) : ความตื่น O (Onward) : มุ่งไปข้างหน้า N (Knowledge) : ความรู้ G (Generosity) : ความเอื้ออาทร 4) พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมือง ความรับผิดชอบต่อพลเมือง ต่อดตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลก การเคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีในการป้องกันการทุจริต นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถส่งเสริมการต้านการทุจริตโดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2561)

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมด้านการทุจริต ได้แก่ กิจกรรมบันทึกความดีของหายได้คืน ร้านค้าสุจริต กิจกรรมรักษาระเบียบวินัย ได้แก่ กิจกรรมอบรม ค่ายคุณธรรม กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโฮมรูม สร้างเครือข่าย ได้แก่ การจัดอบรม ค่ายเครือข่ายโรงเรียนสุจริต กิจกรรมวันสำคัญ วันเข้าพรรษา วันวิสาขบูชา มาฆบูชา โครงการติเจน้อย การเผยแพร่รณรงค์สร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริต (วสันต์ บุญประสม, 2562) อีกทั้งยังส่งเสริมให้เยาวชนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในทางสร้างสรรค์ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ยูทูป (Youtube) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) หรือ เฟซบุ๊ก (Facebook) ที่สามารถทำได้ทั้งสร้างข้อมูล ดาวน์โหลด แบ่งปันข้อมูล รวมทั้งเชื่อมต่อสื่อสารกับผู้ใช้คนอื่น ๆ ได้ในเวลาที่รวดเร็วและเป็นวงกว้าง ด้วยคุณลักษณะเหล่านี้ทำให้สื่อสังคมออนไลน์เหมาะกับการเป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารสำคัญกับประชาชน เพื่อให้เกิดการรับทราบและเกิดความตระหนักรู้ โดยใช้คลิปวิดีโอ (Video) อินโฟกราฟิก (Infographic) และโมชั่นอินโฟกราฟิก (Motion Infographic) นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตให้มีความน่าสนใจและผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น จากนั้นอาศัยกลไกของสื่อสังคมออนไลน์เพื่อกระจายข้อมูลสู่สาธารณะ นอกจากนี้การใช้แฮชแท็ก (Hashtag) บนสื่อสังคมออนไลน์ยังทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตระหนักถึงปัญหาการทุจริตเชิงนโยบาย และอาจนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมที่ต่อต้านการทุจริตต่อไป

แนวทางในการป้องกันการทุจริตของเด็กและเยาวชน

หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นสถาบันทางสังคมมีส่วนในการพัฒนาขีดความสามารถ อารมณ์และการกระทำของเด็กและเยาวชน ให้เข้ามามีบทบาทในการช่วยป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ แต่อาจจะอยู่ภายใต้บริบทและขอบเขตที่ตนเองเข้าไปเกี่ยวข้อง เด็กและเยาวชนสามารถแสดงบทบาทต่อเรื่องดังกล่าวได้ดังนี้ (พงษ์พันธ์ ชื่นอารมณ์, ม.ป.ป.)

1. ติดตามเส้นทางการใช้จ่ายเงินของรัฐ โดยองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่ใกล้กับเด็กและเยาวชน และรัฐมักจะเข้าไปเกี่ยวข้องมากที่สุด คือ โรงเรียนและชุมชน สังเกตได้จากโครงการสำคัญของรัฐบาลหลายอย่างมักจะมุ่งไปที่ภารกิจด้านการศึกษา (Education) และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน (Communities) ซึ่งเด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็นนักเรียนและคนที่พำนักอาศัยในชุมชนอาจจะช่วยเฝ้าดูพฤติกรรมการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนและชุมชนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เช่น เงินอุดหนุนโครงการอาหารกลางวันให้กับเด็กนักเรียน ลองสังเกตดูว่าโรงเรียนมีการดำเนินการอย่างไร อาหารมีคุณภาพดีตามหลักโภชนาการหรือไม่ หรือการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เงินทุนดังกล่าวได้ถูกส่งถึงมือของนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ เป็นต้น

2. เมื่อรู้ว่าหน่วยงานของรัฐได้ใช้จ่ายเงินงบประมาณไปแล้ว เห็นอะไรที่เป็นรูปธรรมบ้าง เช่น โรงเรียนมีโครงการจัดซื้ออุปกรณ์กีฬาหรือเครื่องมือที่จะใช้ในห้องทดลองวิทยาศาสตร์ นักเรียนอาจจะลองสังเกตดูว่าในระหว่างที่มีการเรียนการสอนวิชาดังกล่าว มีอุปกรณ์อะไรบ้างที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือเพิ่งซื้อใหม่ อุปกรณ์ที่เคยมีสภาพเก่าและชำรุดได้รับการเปลี่ยนหรือไม่ เช่นเดียวกับการจัดซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในชุมชนนักเรียนอาจจะลองสังเกตสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของชุมชนว่ามีการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญและละเลยไม่ได้ คือ อุปกรณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่โรงเรียนหรือชุมชนได้จัดซื้อมาแล้วนั้น นักเรียนอาจจะพบว่ามีการจัดซื้อจริง แต่ต้องติดตามต่อไปว่าผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำอุปกรณ์หรือสิ่งของต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้งานอย่างคุ้มค่าหรือไม่

3. บันทึกประเด็นที่น่าสงสัยและรายงานหรือแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการทุจริตได้รับทราบ รูปแบบหนึ่งของการบันทึกข้อมูลที่มีความสะดวก รวดเร็ว และเยาวชนคนรุ่นใหม่มักจะชอบทำ

คือการถ่ายภาพหรือบันทึกวิดีโอ (คลิป) ซึ่งเป็นวิธีการที่ดี แต่อาจจะต้องเก็บข้อมูลในหลาย ๆ แ่งมุมหรือหลายครั้งเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ ปัจจุบันหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบหรือปราบปรามการทุจริตหลายแห่งได้พัฒนาช่องทางในการรับแจ้งเบาะแสของการทุจริตให้มีความทันสมัยมากขึ้น และช่วยอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถแนบภาพหรือวิดีโอไปพร้อมกับข้อมูลอื่น ๆ ที่น่าสงสัยได้ เช่น การแจ้งเบาะแสของการทุจริตทางอีเมล (e-mail) เว็บไซต์ (Website) ไลน์แอปพลิเคชัน (Line Application)

4. สร้างกระทุ้ในระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ วิธีนี้น่าสนใจและค่อนข้างมีอิทธิพลอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับกรแจ้งเบาะแสของการทุจริตผ่านช่องทางอื่น ๆ ตามปกติ เนื่องจากสามารถเรียกกร้องความสนใจจากคนในสังคมได้ในวงกว้าง ดังนั้น เมื่อเยาวชนพบเห็นการทุจริต พวกเขาอาจจะลองเข้าไปตั้งกระทู้หรือแชร์โพสต์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อให้เป็นข้อสังเกต ที่ผ่านมามีเหตุการณ์หลายกรณีที่ใช้วิธีนี้ได้ผล เนื่องจากความเคลื่อนไหวของคนที่อยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้กระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐหลายแห่งจำเป็นต้องเร่งหาความจริงเพื่อตอบคำถามหรือข้อสงสัยของสังคม ก่อนที่จะเกิดความเสียหายจำนวนมาก

5. ร่วมประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์ต่อต้านการทุจริต โดยเด็กและเยาวชนสามารถใช้เครื่องมือหรือกลไกต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ ใช้การ์ตูนและภาพวาดที่เข้าใจง่ายเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ เด็กและเยาวชนหลายคนมีพรสวรรค์หรือความสามารถในการวาดภาพ ทั้งในกระดาษและแท็บเล็ต (Tablet) ซึ่งเราคงต้องยอมรับว่า สื่อประชาสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้สามารถดึงดูดความสนใจจากคนทั่วไปได้ดีกว่าการใช้ข้อความเพียงอย่างเดียว เช่น อินโฟกราฟฟิก (Infographic) โปสเตอร์ แอนิเมชัน ฯลฯ และที่สำคัญยังสามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนด้วยกันได้ง่ายอีกด้วย นอกจากนี้การสอดแทรกเนื้อหาของการต่อต้านการทุจริตไว้ในภาพยนตร์ละครเวที รายการโทรทัศน์ และดนตรี สื่ออีกประเภทหนึ่งที่อยู่ในความสนใจของเยาวชนคนรุ่นใหม่ คือ ภาพยนตร์ ละครเวที รายการโทรทัศน์และคอนเสิร์ตต่าง ๆ เนื่องจากมีดาราหรือศิลปินหลายคนที่พวกเขาชื่นชอบมาร่วมแสดง เยาวชนหลายคนเป็นแฟนคลับของดารา ฝ่่าติดตามการใช้ชีวิตในทุกอิริยาบถและยกให้ศิลปินที่พวกเขาชื่นชอบเป็นไอดอล (Idol) หรือต้นแบบ ดังนั้น หากเราจะรณรงค์ต่อต้านการทุจริตกับเยาวชนกลุ่มดังกล่าว เราอาจจะมอบให้ดาราวัยรุ่นชื่อดังเป็นพิธีกร (Presenter) หรือเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นใหม่ในการปฏิบัติตาม มีเด็กบางคนที่เลือกเรียนหลักสูตรทางด้านการผลิตภาพยนตร์ การแสดง รายการโทรทัศน์ และดนตรีสากล เพราะอยากจะเป็นศิลปินในแบบที่พวกเขาชื่นชอบหรือเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังรายการบันเทิงต่าง ๆ ดังนั้นเด็กเยาวชนเหล่านี้อาจจะช่วยออกแบบหรือนำแคมเปญ (Campaign) รณรงค์ต่อต้านการทุจริตไปสอดแทรกไว้ในสื่อประเภทดังกล่าวเพื่อดึงดูดความสนใจจากคนทั่วไปได้ อีกทั้งการใช้เกม (Games) เป็นสื่อในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต เพราะเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ชอบเล่นเกม ไม่ว่าจะเป็่นเกมต่าง ๆ ที่เราพบเห็นกันได้ทั่วไปตามปกติหรือเกมคอมพิวเตอร์เยาวชนบางคนนอกจากเล่นเกมแล้ว ยังมีพรสวรรค์และความสามารถในการออกแบบเกมด้วย ซึ่งสามารถสอดแทรกเนื้อหาในการต่อต้านหรือป้องกันการทุจริตไว้ในเกมเหล่านั้นได้ อย่างไรก็ตาม เกมถือได้ว่าเป็นสื่อที่ช่วยปลูกฝังแนวคิดในแง่มุมต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี เพราะเด็กจะใช้เวลาในการเล่นเกมนพร้อมกับเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์จากเกม นอกเหนือจากการเล่นเพื่อความบันเทิงหรือสนุกสนานเท่านั้น และกีฬาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กและเยาวชนต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ทั้งในรูปแบบของการเรียนการเล่น และการแข่งขัน ซึ่งกีฬามีกฎหรือกติกาในการเล่น นักกีฬาทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม รู้จักการแพ้และชนะ การมีน้ำใจกับผู้อื่น ไม่คดโกงหรือไม่เอาเปรียบผู้แข่งขันคนอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ สิ่งเหล่านี้สามารถหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นเป็นคนดีที่จะเคารพกฎกติกาของสังคมด้วยความซื่อสัตย์และมีน้ำใจนักกีฬาต่อไป รวมทั้งการจัดตั้งชมรม กลุ่มเยาวชนสัมพันธ์ หรือแคมป์ (Camp) ต่อด้านการทุจริต เพื่อรวมกลุ่มเยาวชนที่มีอุดมการณ์เดียวกันเข้ามาจัดทำ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันหรือต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ การจัดตั้งชมรมดังกล่าว อาจจะช่วยดึงดูดเยาวชนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตให้เข้ามาซึมซับแนวคิดและวัฒนธรรม สุจริต ซึ่งจะเป็นการสร้างเมล็ดพันธุ์ที่ดีให้กับสังคมต่อไป ทั้งนี้ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาควรให้การ สนับสนุนเยาวชนในการจัดตั้งชมรมประเภทดังกล่าวให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากแนวทางการป้องกันการทุจริตของเด็กและเยาวชนดังกล่าว ยังมีการปลูกฝังคุณธรรมและ จริยธรรมในระบบการศึกษา สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกซื่อสัตย์สุจริต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ได้กำหนดแนวทาง “โรงเรียนสุจริต” ที่มุ่งเน้นการสร้าง ค่านิยม 5 ประการ ได้แก่ ความพอเพียง ความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และจิตสาธารณะ เพื่อให้เยาวชน มีภูมิคุ้มกันทางคุณธรรม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรโปร่งใสในโรงเรียน โดยโรงเรียนควรเป็นแบบอย่างของ ความโปร่งใส โดยเปิดเผยข้อมูลและกระบวนการบริหารให้สามารถตรวจสอบได้ เช่น การจัดสรรงบประมาณ การ คัดเลือกนักเรียน และการประเมินผล เพื่อให้เด็กเรียนรู้ความรับผิดชอบและความเป็นธรรม (สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566) ครอบคลุมเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาท สำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมและค่านิยมของเด็ก การปลูกฝังความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และ จิตสำนึกสาธารณะตั้งแต่วัยเรียนจะช่วยลดแนวโน้มการมีพฤติกรรมทุจริตในอนาคต นอกจากนี้ ชุมชนและ หน่วยงานท้องถิ่นยังสามารถสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมที่โปร่งใสและส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน เชิงคุณธรรม เช่น โครงการอาสาสมัคร การรณรงค์ต่อต้านการทุจริต และกิจกรรมสร้างจิตสำนึกด้านความ ซื่อสัตย์ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566; สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) และ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการส่งเสริมความซื่อสัตย์ การใช้สื่อสร้างสรรค์ เช่น สื่อออนไลน์ เกมการเรียนรู้ และกิจกรรมเชิงรณรงค์ สามารถสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโทษของการทุจริต และกระตุ้นให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านอย่างสร้างสรรค์ (UNODC, 2023)

สรุป

แนวทางการป้องกันการทุจริตในเด็กและเยาวชนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการ หลายภาคส่วน ทั้งการศึกษา ครอบครัว ชุมชน และสื่อสาธารณะ การพัฒนาเยาวชนให้มีความซื่อสัตย์และ จิตสำนึกสาธารณะจะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสังคมที่โปร่งใสและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชน ในการแก้ปัญหาการทุจริต ทำได้โดยการสร้างความตระหนักและการส่งเสริมให้มีส่วนร่วม ในลักษณะประเด็น ขอบข่าย หรือวิธีที่อยู่ในบทบาทหน้าที่และขอบข่ายของเด็กเยาวชน การป้องกันการทุจริตของเด็กและเยาวชน เป็นภารกิจสำคัญที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็น สถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีบทบาทโดยตรงในการหล่อหลอม พฤติกรรม ความคิด และค่านิยมของเยาวชนให้ยึดมั่นในหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวม เด็กและเยาวชนมีศักยภาพที่จะเป็น “พลังสำคัญของสังคม” ในการป้องกันการทุจริต หากได้รับการ ส่งเสริมจากสถาบันทางสังคมอย่างต่อเนื่องและมีระบบสนับสนุนที่เหมาะสม ทั้งด้านการศึกษา การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่โปร่งใส เป็นธรรม และยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้

1. เชิงนโยบาย

1.1 บูรณาการการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและการต่อต้านการทุจริตในระบบการศึกษา อย่างยั่งยืน ภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตและ

ธรรมาภิบาลไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางจริยธรรมควบคู่กับการเรียนรู้ด้านวิชาการ

1.2 กำหนดนโยบายสร้าง “สถานศึกษาคุณธรรมและโปร่งใส” (Integrity School) ส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินการตามเกณฑ์คุณธรรมและความโปร่งใสในการบริหารงานภาครัฐ เพื่อเป็นต้นแบบองค์กรที่มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และตรวจสอบได้

1.3 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ภาครัฐควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรเอกชนและภาคประชาชนในการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการทุจริต เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและเข้าถึงกลุ่มเยาวชนได้อย่างกว้างขวาง

2. เชิงหน่วยงานและสถานศึกษา

2.1 จัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกด้านทุจริตอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมรูปแบบหลากหลาย เช่น โครงการ เยาวชนคนซื่อสัตย์ การประกวดสื่อรณรงค์ต้านโกง หรือการจัดค่ายอบรมคุณธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์

2.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการบริหารงานโรงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การบริหารงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการกำหนดกฎระเบียบ เพื่อฝึกความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2.3 พัฒนาครูให้เป็นผู้นำทางคุณธรรมและแบบอย่างของความซื่อสัตย์ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ด้านการต่อต้านการทุจริต รวมถึงเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม

3. เชิงชุมชนและท้องถิ่น

3.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้สถานศึกษาและองค์กรชุมชนร่วมมือกันจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านทุจริต เช่น โครงการครอบครัวไม่โกง เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้จากแบบอย่างที่ดีในชีวิตจริง

3.2 ใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการรณรงค์ ชุมชนควรใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์หรือสื่อท้องถิ่นในการเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและการมีส่วนร่วมของเยาวชน

4. เชิงบุคคลและเยาวชน

4.1 ส่งเสริมการคิดเชิงจริยธรรมและการตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดเชิงจริยธรรมผ่านกรณีศึกษา การระดมสมอง และสถานการณ์จำลอง เพื่อให้เยาวชนสามารถแยกแยะถูกผิดและกล้าตัดสินใจอย่างมีจรรยาบรรณ

4.2 สร้างระบบแรงจูงใจเชิงบวก ควรมีการมอบรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณให้แก่เยาวชนที่มีพฤติกรรมซื่อสัตย์ เช่น รางวัลเยาวชนต้นแบบความซื่อสัตย์ เพื่อสร้างแรงจูงใจและการยอมรับในทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

กัญจนันท์ พิชยะกาญจน์. (2553). *วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน* (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฉลาด จันทสมบัติ. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา. *การบริหารและพัฒนา*, 2(1), 43-45.

- ชนัญชิตา คงทิพย์. (2565). รูปแบบการสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า (COVID-19) ในชุมชนตลาดเสรี อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทรงเกียรติ ปิยะกะ. (2544). *เวชศาสตร์โรคติดต่อเสพติด*. ลิขมบราเดอร์การพิมพ์.
- พงพันธ์ ชื่นอารมณ. (ม.ป.ป.). *พลังเยาวชนต่อต้านการทุจริต*. <https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/00000301/pdf/anti-corruption/AntiCorruption.pdf>
- พรพรรณ มากบุญ และสมทรัพย์ สุขอนันต์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี. *วิทยบริการ*, 24(4), 3-4.
- ภิรมย์รัตน์ เกียรติธนบดี. (2558). พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของภาคีเครือข่ายสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 10(2), 84-91.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. (2547). *ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา*. สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วสันต์ บุญประสม. (2562). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านตุงลอย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิลาสลักษณ์ ชวัลลี. (2552). จริยธรรมในเด็กและเยาวชน. *พฤติกรรมศาสตร์*, 15(12-13).
- ศิริวรรณ กันศิริ, ยุภาติ ปณะราช และไพรินทร์ เหมบุตร. (2559). *การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย. *วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 2(1), 1-9.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). *บันทึกเรื่องเด่นรางวัลพระปกเกล้า 52 ด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน*. จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุจริต*. <https://www.obec.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. <https://www.nacc.go.th>
- สำนักงานตรวจการองค์การ. (2562). *คุณลักษณะที่ดี 5 ประการเพื่อร่วมกันต้านการทุจริต*. <https://www.oic.go.th/fileweb/carbimfocenter1/drawer057/generral/data0000/00000861.pdf>
- สำนักงานด้านทุจริตศึกษา. (2564). *เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่องหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา สำหรับวิทยากรตัวคุณ*. สไตล์ครีเอทีฟเฮาส์ จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. (2560). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาบ้านครอบครัว พ.ศ. 2560-2564*. <https://www.moj.go.th/view/7762>
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2561). *คู่มือหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา*. <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER021/GENERAL/DATA0000/00000377.PDF>
- สุชาติ นกออน. (2550). *การทดลองสร้างยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำแบบการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบอาชีพทำประมงน้ำจืด ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

เสฐียร พันธงศรี. (2555). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. ซีเอ็ดบุ๊ค.

Damon Williom. (1989). *The moral Child Nurturing Children's Natural Moral Growth*. University of Michigan: Free Press.

Engster, D. (2005). Rethinking care theory: The practice of caring and the obligation to care. *Hypatia*, 20, 50-74.

Good, T. & Brophy, J. (1995). *Contemporary educational psychology*. Longmans.

Gunnar, M.R. (2000). Early adversity and the development, In C.A. Melson (Ed.), *The effects of early adversity on neurobehavioral development*. The Minnesota Symposia on Child Development: UK Erlbaum.

Hartup, w.w. (1989). *Behavioral manifestations of children's friendships* : In T.j.

Kendler, K.S. (1996). Parenting: A Genetic – epideological Perspective. *American Journal of Psychiatry*. 2, 11-20.

McBride, Lee A. (2013). Wlnsurrectionist Ethics and Thoreau. *Transactions of the clarlesS. Peirce Society*. 79(1), 29-45.

Popenoe, D. (1988). *Disturbing the Nest: Family change and Decline in Moderns Societies*. Aldine de Gruyter.

Stepp, G. (2013). *Raising A Moral Child. Family and Relationship*.

<http://www.vision.org/visionmedia/child-development-core-competenciesmoral-system/67422.aspx>

Shore, A.N. (2001). *Effect of a Secure Attachment Relationship on Right Brain Development and Infant Mental Health*. Los Angeles: Department of Psychiatry and Biobehavioral Sciences.

Trnsparency International. (2020). *CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2020*.

[http://www. Transperencg.org/en/qpi/2020/index/nzl](http://www.Transperencg.org/en/qpi/2020/index/nzl)

Tupanich, W., & Thongsri, P. (2019). Effects of The Modifying Health Promoting Behavior Program on Self-efficacy, Health Promoting Behavior and Health Status of Hypertensive Patients in Community. *Vajira Medical Journal: Journal of Urban Medicine*. 63, 93-10.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2023). Education for Justice Initiative: Integrity and Ethics in Schools. <https://www.unodc.org/e4>

มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐ:
กรณีศึกษา การขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของกระทรวงยุติธรรม
Anti-Corruption and Misconduct Prevention Measures in Government Agencies:
A Case Study on the Implementation of Anti-Corruption and Misconduct
Prevention Measures by the Ministry of Justice

กมลสันห์ ศรียารัตน์

Kamonsan Sriyaranya

นักศึกษาระดับปริญญาเอก โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Doctoral Student, Ph.D. (Public Administration), Ramkhamhaeng University

kamonsan2535@gmail.com

รับบทความ 26 พฤษภาคม 2568 แก้ไขบทความ 3 ตุลาคม 2568 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 12 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการ นโยบาย และแนวทางในการป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบของหน่วยงานภาครัฐ โดยใช้กระทรวงยุติธรรมเป็นกรณีศึกษา และเสนอแนวทางสำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริต พร้อมแนวคิดและองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทุจริตและการบริหารงานภาครัฐในรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันด้วย จากการศึกษาพบว่า การทุจริตในหน่วยงานภาครัฐเป็นปัญหาเรื้อรังที่ทำลายความน่าเชื่อถือของประเทศ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก จึงทำให้รัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้ความสำคัญกับการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐทุกแห่งจำเป็นต้องมีมาตรการที่ชัดเจน และเข้มงวดในการต่อต้านการทุจริต โดยกระทรวงยุติธรรมถือเป็นหนึ่งในหน่วยงานตัวอย่างที่มีการขับเคลื่อน มาตรการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การห้ามข้าราชการและบุคลากรรับของขวัญหรือผลประโยชน์จากการ ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาต้องรับผิดชอบหากผู้ใต้บังคับบัญชา ทุจริต และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ เช่น การที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญและแสดงเจตนารมณ์ อย่างจริงจังในการต่อต้านการทุจริต การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบให้ทันสมัยและเข้มงวด รวมถึงการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร หากหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำแนวทางเหล่านี้ไปปรับใช้ควบคู่กับการขับเคลื่อนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ก็จะช่วยแก้ปัญหา การทุจริตในภาครัฐได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ, หน่วยงานของรัฐ, กระทรวงยุติธรรม

Abstract

This academic article aims to study measures, policies, and approaches for preventing corruption and misconduct in government agencies, using the Ministry of Justice as a case study. It proposes guidelines for other agencies to adapt in driving anti-corruption efforts, along with new concepts and knowledge about corruption and novel public administration aligning with current conditions. The study found that corruption in government agencies was a chronic problem that

undermines the country's credibility and severely impacts national development. Therefore, the Constitution and the 20-Year National Strategy prioritize preventing and suppressing corruption as a national agenda. All government agencies must implement clear and stringent anti-corruption measures. The Ministry of Justice is one example enforcing such measures, like prohibiting officials from accepting gifts or benefits to prevent conflicts of interest. Key policy recommendations include the government demonstrating sincere anti-corruption commitment, modernizing laws and regulations, inculcating morals and ethics, and leveraging digital technology to enhance organizational efficiency. If agencies seriously and continuously implement these guidelines, it will help sustainably resolve public sector corruption.

Keywords: Anti-Corruption and Misconduct Prevention Measures, Government Agencies, Ministry of Justice

บทนำ

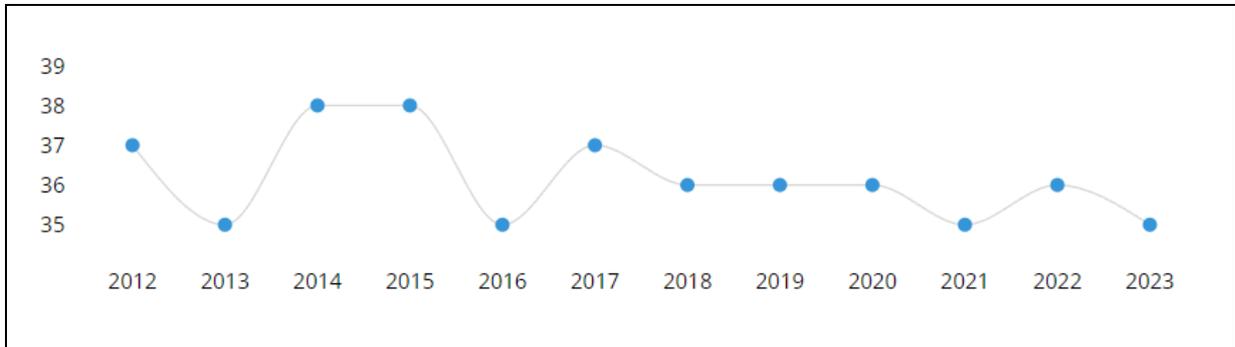
การทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงสร้างความเสียหายต่อระบบการบริหารราชการแผ่นดิน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, 2560) โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้วางหลักการสำคัญไว้ในมาตรา 63 ที่บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” (กรุงเทพธุรกิจ, 2566) อีกหนึ่งหลักการสำคัญตามมาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้รัฐบาลจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายระยะยาวในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศ เป็นแนวทางการจัดทำแผนระดับอื่น ๆ รวมทั้งแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ซึ่งกำหนดไว้ 6 ด้านด้วยกัน ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีระยะเวลาที่กำหนด 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 เป็นช่วงระยะเวลาที่ใช้เป็นกรอบในการอ้างอิงของเป้าหมายและตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีวิสัยทัศน์ในปี 2580 ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมุ่งให้บรรลุเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างแท้จริง และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” เป็นการปฏิรูปภาครัฐให้เป็นรัฐบาลที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเน้นการบริการประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการปรับขนาดของภาครัฐให้

สอดคล้องกับภารกิจ แยกบทบาทหน้าที่ในการกำกับและการให้บริการออกจากกันอย่างชัดเจน นำหลักการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ ส่งเสริมการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ ยึดมาตรฐานสากล เปิดกว้างให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วม พร้อมทั้งปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย เพื่อลดความ เหลื่อมล้ำและอำนวยความสะดวกอย่างเสมอภาค นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างค่านิยมและจิตสำนึกในการ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ประกอบกับ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (21) การต่อต้านการ ทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนและหล่อหลอมพฤติกรรมของ บุคคลทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒ นานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา และพลวัตการทุจริต ของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการ ปราบปรามการทุจริต จากกรอบกฎหมายข้างต้น จึงเชื่อมโยงไปสู่ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International หรือ TI) ได้จัดทำ รวบรวม และเผยแพร่ผลการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index หรือ CPI) ประจำปี 2566 โดยจากจำนวนประเทศ 180 ประเทศทั่วโลกนั้น ประเทศที่ได้คะแนนสูงที่สุดคือ 90 คะแนน จัดเป็นอันดับ 1 ของโลกคือ ประเทศเดนมาร์ก อันดับ 2 ของโลกได้ 87 คะแนน คือ ประเทศฟินแลนด์ อันดับ 3 ของโลกได้ 85 คะแนน คือ ประเทศนิวซีแลนด์ ในขณะที่ประเทศไทย ได้ 35 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 108 ของโลก และอยู่ในอันดับที่ 4 ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งประเทศที่ได้คะแนนสูงสุดคือประเทศ สิงคโปร์ ได้ 83 คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ 5 ของโลก โดยผลการสำรวจดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2566 นั้น เป็นการประเมินจากแหล่งข้อมูล 9 แหล่ง โดยประเทศไทยได้คะแนนเพิ่มขึ้น 1 แหล่งข้อมูล คือ The Political and Economic Risk Consultancy : Asia Risk Guide (PERC) เพิ่มขึ้นจาก 35 คะแนนในปี 2565 เป็น 37 คะแนน (+2) และแหล่งข้อมูลที่คะแนนลดลง จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BF (TI)) ได้ 33 คะแนน (ปี 2565 ได้ 37 คะแนน แหล่งข้อมูล World Economic Forum (WEF) ได้ 36 คะแนน (ปี 2565 ได้ 45 คะแนน) และแหล่งข้อมูล World Justice Project (WJP) ได้ 33 คะแนน (ปี 2565 ได้ 34 คะแนน) และแหล่งข้อมูลที่คะแนนคงที่ จำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ แหล่งข้อมูล Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings (EIU) ได้ 37 คะแนน (ปี 2565 ได้ 37 คะแนน) แหล่งข้อมูล Global Insight Country Risk Ratings (GI) ได้ 35 คะแนน (ปี 2565 ได้ 35 คะแนน) แหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) ได้ 43 คะแนน (ปี 2565 ได้ 43 คะแนน) แหล่งข้อมูล PRS International Country Risk Guide (PRS) ได้ 32 คะแนน (ปี 2565 ได้ 32 คะแนน) และแหล่งข้อมูล Varieties of Democracy Institute (V-DEM) ได้ 26 คะแนน (ปี 2565 ได้ 26 คะแนน)

จากข้อมูลข้างต้น หากค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของไทยสูงขึ้น ที่มาจากแหล่งข้อมูล 9 แหล่ง จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ความโปร่งใส ทำให้ต่างประเทศมีความเชื่อมั่น ส่งผลให้การลงทุน การค้า และความร่วมมือระหว่างประเทศขยายตัวง่ายขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มความไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐและระบบ ยุติธรรม ในทางกลับกัน หากค่าดัชนีลดลง จะสะท้อนถึงปัญหาการทุจริตที่รุนแรงขึ้น ทำลายความเชื่อมั่นทั้ง ภายในและภายนอกประเทศ กระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดความสามารถในการแข่งขัน และอาจทำให้ ไทยถูกจับตามากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ เมื่อพิจารณาสถิติคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2566 จะเห็นว่าคะแนนดังกล่าวมีแนวโน้มผันผวนทั้งเพิ่มขึ้นและลดลง อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วคะแนนอยู่ในระดับต่ำและไม่มีการปรับตัวดีขึ้นอย่างเด่นชัด

แผนภาพที่ 1 Corruption Perceptions Index Rank and Score of Thailand From 2012 - 2023

หมายเหตุ. From “Corruption Perceptions Index: Thailand” By Transparency International, 2023, (<https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/tha>). CC BY-ND.

จากแผนภาพข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า คะแนนสูงสุดที่ประเทศไทยได้รับในช่วงเวลาดังกล่าวคือ 38 คะแนน ซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 หลังจากนั้นคะแนนก็ค่อย ๆ ลดลงมาอยู่ที่ 35 - 37 คะแนน โดยคะแนนต่ำสุดในรอบ 12 ปีนี้คือ 35 คะแนน ซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 แม้คะแนนจะไม่ได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่การที่คะแนนไม่สามารถปรับตัวสูงขึ้นกว่า 38 คะแนนได้เลย แสดงให้เห็นว่ายังคงมีปัญหาการทุจริตในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและยากที่จะแก้ไข จากแนวโน้มคะแนนในรอบ 12 ปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศอย่างชัดเจน ซึ่งปัจจัยหลักประกอบด้วย เครื่องมือการตรวจสอบของภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดธรรมาภิบาล กฎระเบียบที่ไม่เข้มงวด และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมที่จำกัด ซึ่งล้วนเป็นอุปสรรคต่อการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการทุจริตจำเป็นต้องใช้มาตรการที่หลากหลายและครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และกฎหมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2566) สอดรับกับนโยบายของรัฐบาล นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ได้มีการประกาศต่อต้านคอร์รัปชัน ในงาน “วันต่อต้านคอร์รัปชัน 2566” จัดโดย องค์การต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2566 ณ สถานีกลางกรุงเทพอภิวัฒน์ กรุงเทพมหานคร โดยยึดหลักนิติธรรมที่เข้มแข็ง ใช้เทคโนโลยีตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใส เป็นรัฐบาลดิจิทัล เปลี่ยน “รัฐอุปสรรค” เป็น “รัฐสนับสนุน” พร้อมกล่าวปาฐกถาตอนหนึ่งว่า “การปราบปรามการทุจริต และเรื่องความโปร่งใสของรัฐบาล เป็นหนึ่งในนโยบายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งของรัฐบาล และเป็น “หน้าที่” ของหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องสนับสนุน และปฏิบัติตาม อย่างไม่มีข้อยกเว้น” พร้อมกันนี้ได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566 โดยมุ่งเน้นสร้างความสามัคคีปรองดองในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หนึ่งในนโยบายสำคัญที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ การป้องกันและขจัดปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง โดยมีประชาชนมีส่วนร่วม รัฐบาลจะเป็นแกนนำร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่อนาคตที่ดีกว่า จึงเป็นทิศทางและจุดเริ่มต้นที่ทำให้หน่วยงานภาครัฐตื่นตัวในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบกับนโยบายรัฐบาลของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 12 กันยายน 2567 กล่าวว่า “รัฐบาลจะปฏิรูประบบราชการและกองทัพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เปลี่ยนผ่านราชการไทยไปสู่ราชการ

ทันสมัยในระบบดิจิทัล (Digital Government) ปรับขนาดให้มีความคล่องตัว เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการใช้งบประมาณและการปฏิบัติราชการ ปรับขนาด และกำลังคนภาครัฐให้สอดคล้องกับภารกิจ เปลี่ยนผ่าน รูปแบบการเกณฑ์ทหารไปสู่แบบสมัครใจ เน้นใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ บุคลากรภาครัฐเป็นคนที่ และเก่ง มีคุณธรรม มุ่งมั่นและมีมืออาชีพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสาร สาธารณะของรัฐและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งให้ ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม คิดตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นและการดูแลชุมชน” (สำนักข่าวอิศรา, 2567) ซึ่งจะเห็นได้ว่าทุกส่วน ราชการจัดให้มีมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริต เช่น มาตรการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ มาตรการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม มาตรการส่งเสริมความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง มาตรการจัดการ เรื่องร้องเรียนการทุจริต มาตรการป้องกันการรับสินบน มาตรการป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน กับผลประโยชน์ส่วนรวม มาตรการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจ มาตรการและแนวปฏิบัติการใช้ทรัพย์สินของ หน่วยงาน และมาตรการงดให้หรือรับของขวัญ ของกำนัล ฯลฯ ดังนั้น เพื่อเป็นการสะท้อนมุมมองในการ ขับเคลื่อนมาตรการ นโยบาย และแนวทางในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานภาครัฐ บทความวิชาการนี้จึงใช้กรณีศึกษาของกระทรวงยุติธรรมเป็นตัวอย่างในการวิเคราะห์ และนำเสนอแนวทาง ปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างให้หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการยกระดับการป้องกันการทุจริต และส่งเสริมธรรมาภิบาลในองค์กรของตนต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (The concept of preventing corruption and misconduct)

1. ความหมายการทุจริต

การทุจริตเป็นปัญหาร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของ ประเทศ จากการรวบรวมค่านิยมทางวิชาการจากมุมมองที่หลากหลาย สามารถนำเสนอความหมายของการ ทุจริตได้ ดังนี้

การทุจริต คือ การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยก่อให้เกิด ความเสียหายต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมและประเทศชาติ เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างความเสื่อมถอยทางเศรษฐกิจและสังคม ทำลายความเชื่อมั่นของ ประชาชนต่อระบบราชการ (อัมพร ยิ่งยงวงศ์สกุล, 2566) ได้กล่าวว่า การทุจริต คือ การใช้อำนาจหรือทรัพย์สิน ที่มีอยู่ในทางมิชอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ ของบุคคลอื่น ตัวอย่างการทุจริต ได้แก่ รับสินบน จ้างงานโดยไม่มีตัวตนจริง จ้างผู้อื่นทำงานแทนเพื่อให้ตนได้ ผลงาน ยกยอทรัพย์สินโดยจ่ายค่าจ้างไม่เต็มจำนวน เจ้าหน้าที่เรียกรับแบ่งปันผลประโยชน์ นำผลผลิตที่ได้เกิน เป้าหมายไปจำหน่ายเพื่อรับผลประโยชน์ ใช้ดุลพินิจไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ยกเว้นค่าธรรมเนียม/ค่าบริการ ให้แก่พวกพ้อง ให้สิทธิพิเศษแก่พวกพ้อง นำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัว สร้างข้อมูลเท็จ ตกแต่ง รายงานสร้างหลักฐานเท็จเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ ประโยชน์ของบุคคลอื่น และเมื่อพิจารณาถึง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในภาครัฐ, ม.ป.ป.). “การทุจริตในภาครัฐ” ตามความหมายพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 กล่าวว่า “กระทำทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติมิชอบในภาครัฐ” โดย “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใด ในตำแหน่งหรือหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น การปฏิบัติหรือละเว้น

การปฏิบัติอย่างใดในพฤติกรรมที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น การใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือการกระทำอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น โดยมีงานวิชาการที่เกี่ยวกับการทุจริต พรชชย นฤตมกุล และพรพรรณนิภา รอดวรรณะ (2554) กล่าวว่า การทุจริตของพนักงานเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากพนักงานเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนองค์การให้บรรลุเป้าหมาย การทุจริตก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การ โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้พนักงานทุจริต เช่น การใช้จ่ายเกินตัว ปัญหาหนี้สิน ความกดดันจากครอบครัว การพนัน และยาเสพติด ซึ่งแนวทางการป้องกันการทุจริต ควรเริ่มจากการปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องแก่พนักงาน โดยผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมองค์การตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อาทิ ขรรยาวาสธรรม 4 และอิทธิบาท 4 มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงาน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการทุจริตในองค์การได้

สรุปได้ว่า การทุจริต คือ การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรมและจรรยาบรรณสร้างความเสื่อมถอยทางเศรษฐกิจและสังคม ทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบราชการ การทุจริตในภาครัฐเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

2. รูปแบบของการทุจริต

การทุจริต เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรงในทุกประเทศทั่วโลก แม้ว่ารูปแบบการทุจริตอาจแตกต่างกันไปตามบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ แต่ผลกระทบร้ายแรงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ในสังคมไทยปัจจุบัน การทุจริตและประพฤติมิชอบได้แพร่หลายไปในหลายรูปแบบที่น่าวิตกกังวล ตั้งแต่การทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ การยกยอกทรัพย์สิน การฉ้อโกงประชาชน ไปจนถึงการใช้อิทธิพลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาเหล่านี้ได้กัดกร่อนความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคม และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, 2562) โดยรูปแบบของการทุจริตที่พบบ่อย คือ การให้และรับสินบน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยมิชอบระหว่างผู้มีอำนาจกับผู้ที่ต้องการผลประโยชน์จากอำนาจนั้น นอกจากนี้ยังมีการฉกฉวยและแปรรูปทุนของรัฐ ซึ่งเป็นการนำเงินและทรัพยากรของประเทศไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน อีกประการหนึ่ง คือ การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ ไม่ว่าจะเป็นการปลอมแปลงเอกสารทางราชการ หรือการใช้งบประมาณของรัฐไปในทางที่ผิด ซึ่งการทุจริตสามารถแบ่งออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ (องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย), 2566) ดังนี้

1. การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การรับสินบน ค่านายหน้า หรือผลประโยชน์อื่น ๆ เพื่ออนุมัติโครงการต่าง ๆ
2. การยกยอกทรัพย์สินของราชการ หรือการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายเกินจริง เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ค่ารักษาพยาบาล และค่าเช่าบ้าน โดยไม่ได้มีการใช้จ่ายตามที่เบิก
3. การรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ในการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่ง หรือโยกย้ายข้าราชการ
4. การซื้อสิทธิขายเสียงและให้ผลประโยชน์ในกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นการทุจริตทางการเมือง เช่น การจ่ายเงินหรือสิ่งของแก่ห้วคณะเนนเสียง

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2549) เสนอว่า รูปแบบของการทุจริต มี 15 รูปแบบ คือ 1) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้สัมปทาน 2) เครพโตคราซี (Kleptocracy) เป็นการนำทรัพยากรของรัฐมาเป็นของครอบครัว หรือการแปรรูปเป็นรัฐวิสาหกิจ 3) การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

คือ สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลได้ผลเสียส่วนตัว และผลดังกล่าวมีอิทธิพลในการตัดสินใจหรือการกระทำหน้าที่โดยขาดความเที่ยงตรง 4) การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ 5) ปิดบังการบริหารที่ไม่ถูกต้อง 6) การใช้นโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติ ลำเอียง 7) การใช้อิทธิพลทางการค้า คือการแสดงบทบาทเป็นนายหน้าหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน จากการค้าขายต่าง ๆ 8) การใช้ทรัพยากรของรัฐในทางมิชอบ การฉ้อฉล การใช้กองทุนเพื่อประโยชน์ทางการเมือง 9) ไม่กระทำการตามหน้าที่ แต่ใช้สิทธิพรรคพวกแทน 10) การให้และการรับสินบนการขู่เข็ญบังคับและการให้สิ่งล่อใจ 10) การให้และมูลค่าสูง 11) การยอมรับของขวัญที่ไม่ถูกต้อง เช่น การบริจาคต่าง ๆ 12) การใช้นโยบายประชาสัมพันธ์ คือ ผู้บริหารประเทศเป็นตัวแทนอุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศ 13) การใช้อำนาจของทหาร ตำรวจ และข้าราชการในทางที่ผิด 14) การทุจริตเลือกตั้ง การซื้อเสียง และ 15) การบริจาคเพื่อช่วยเหลือการรณรงค์ที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีงานเขียนที่มุ่งหาวิธีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และพระมหาอรุณ ปญญารุโณ (2565) กล่าวว่า ปัญหาการทุจริตเป็นประเด็นที่ประเทศไทยประสบมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย อยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน การทุจริตเป็นการกระทำที่ไม่ซื่อตรง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง มักพบในรูปแบบการทุจริตเชิงนโยบาย ผลประโยชน์ทับซ้อน เช่น การทุจริตในการจัดซื้อวัคซีน อุปกรณ์ทางการแพทย์ ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย 1) การใช้มาตรการทางกฎหมายในการปราบปราม 2) น้อมนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการทำงานภาครัฐอย่างเคร่งครัด 3) สร้างความดีให้เกิดขึ้นกับตน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกที่ดี 4) นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นแนวทางสำหรับทุกระดับ

สรุปได้ว่า การทุจริตในสังคมไทยนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น มีหลากหลายรูปแบบที่น่าวิตก ตั้งแต่การให้รับสินบน การยกยอกทรัพย์สินของรัฐ การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากการมีผลประโยชน์ทับซ้อน การใช้อิทธิพลเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ และการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ เหล่านี้เป็นปัญหาที่ก่อกวนความเชื่อมั่นของประชาชนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

3. สาเหตุของการทุจริต

สาเหตุการทุจริต เกิดจากระบบการทำงานมีช่องโหว่หรือข้อบกพร่อง โดยขาดการควบคุมและตรวจสอบอย่างเข้มงวด จึงเปิดช่องให้เกิดการทุจริตได้ง่าย ซึ่งการทุจริตเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและเกิดขึ้นได้ในทุกประเทศ ทั้งประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการทุจริต (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2560) มีดังนี้

1. ระบบกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่มีจำนวนมากเกินไป ซับซ้อน คลุมเครือ และขาดความโปร่งใสทำให้เกิดช่องทางการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน

2. การมีอำนาจดุลพินิจอย่างกว้างขวางของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ โดยสามารถใช้ดุลพินิจอย่างเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ ขาดการตรวจสอบถ่วงดุล

3. ขาดกลไกการกำกับดูแล ตรวจสอบ และลงโทษที่มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

สาเหตุเหล่านี้ ล้วนเป็นช่องทางให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน การเอื้อประโยชน์แก่พวกพ้อง การรับสินบน และการทุจริต ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่ความเป็นรัฐสมัยใหม่ โดยกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในแวดวงการศึกษา (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2567) โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการตรวจสอบกรณีนักวิจัยไทยบางรายถูกกล่าวหาว่าซื้อผลงานวิจัยที่ไม่ใช่ของตนเอง และนำไปตีพิมพ์ใน

วารสารวิชาการนานาชาติ โดยมีการส่งรายชื่อนักวิจัย 109 คนที่มีข้อผิดพลาดให้สถาบันต้นสังกัดตรวจสอบ จากการตรวจสอบที่แล้วเสร็จ 74 ราย พบความผิดปกติ 14 รายใน 8 สถาบัน ซึ่งในจำนวนนี้มีการลงโทษไล่ออก 2 ราย อยู่ระหว่างพิจารณาโทษ 3 ราย และอยู่ระหว่างสอบวินัยร้ายแรง 9 ราย ทาง อว. จึงขอความร่วมมือกับทุกสถาบันในการดำเนินการตรวจสอบอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม พร้อมจะติดตามตรวจสอบความผิดปกติของนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2567) ผลสำรวจทางสถิติของศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เรื่อง “คดีทุจริตประพตติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ” ทำการสำรวจระหว่าง เมื่อวันที่ 4 - 6 มีนาคม 2567 จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กระจายทุกภูมิภาคระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,310 หน่วยตัวอย่าง เกี่ยวกับคดีทุจริตประพตติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ การสำรวจอาศัยการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นจากบัญชีรายชื่อฐานข้อมูลตัวอย่างหลัก (Master Sample) ของ “นิด้าโพล” สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 97.0 ซึ่งความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการทุจริตและประพตติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีตัวอย่างที่เป็นสาเหตุพบว่า ดังนี้

- ร้อยละ 59.39 ระบุว่า คนในสังคมส่วนใหญ่ อยากรวย อยากมี อยากได้
- ร้อยละ 31.53 ระบุว่า คนในสังคมส่วนใหญ่ นับถือคนรวย คนมีอำนาจ คนมีอิทธิพล
- ร้อยละ 23.05 ระบุว่า ช่องโหว่ของกฎหมาย ร้อยละ 20.23 ระบุว่า ค่าครองชีพสูง เงินเดือนน้อย
- ร้อยละ 17.63 ระบุว่า การได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย
- ร้อยละ 17.40 ระบุว่า ค่านิยมแบบนิยมพวกพ้องและเครือญาติ ความสัมพันธ์ในเชิงผลประโยชน์
- ร้อยละ 17.25 ระบุว่า การบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง ไม่เด็ดขาด และล่าช้า
- ร้อยละ 16.18 ระบุว่า ระบบอุปถัมภ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับลูกน้อง
- ร้อยละ 8.93 ระบุว่า การได้รับผลประโยชน์มีความคุ้มค่ามากกว่าบทลงโทษทางด้านกฎหมาย
- ร้อยละ 7.25 ระบุว่า การแข่งขันทางการเมืองอย่างเข้มข้นเพื่อช่วงชิงตำแหน่งและผลประโยชน์

และกฎหมายเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจในสัดส่วนที่เท่ากัน

- ร้อยละ 7.18 ระบุว่า คดีทุจริตจำนวนมาก สุดท้ายคนผิดก็ลอยนวล
- ร้อยละ 6.95 ระบุว่า วัฒนธรรมความเกรงใจ
- ร้อยละ 6.41 ระบุว่า ระบบการควบคุมและตรวจสอบที่ขาดประสิทธิภาพ
- ร้อยละ 2.06 ระบุว่า ประชาชนเบื่อหน่ายเพิกเฉยต่อการต่อต้านการทุจริต
- ร้อยละ 2.67 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่สนใจ

จากความคิดเห็นข้างต้น สาเหตุของการทุจริตและประพตติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ สามารถสรุปได้ว่าเกิดจาก ค่านิยมและวัฒนธรรมในสังคม ที่ให้คุณค่ากับความร่ำรวย อำนาจ และการพึ่งพาพวกพ้อง เครือญาติ อีกทั้งยังมี ช่องโหว่ของกฎหมายและการบังคับใช้ที่ไม่จริงจัง จนเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดลอยนวล นอกจากนี้ ยังมีแรงกดดันทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ตอบแทน ที่ทำให้การทุจริตคุ้มกว่าการถูกลงโทษ ขณะเดียวกัน ระบบอุปถัมภ์และการตรวจสอบที่ขาดประสิทธิภาพ ยิ่งทำให้ปัญหาฝังรากลึก ประชาชนจำนวนหนึ่งยังมีท่าทีเพิกเฉยต่อการต่อต้านการทุจริต จึงทำให้ปัญหานี้ยากที่จะแก้ไขอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ นักวิชาการที่ศึกษามูลเหตุแห่งการทุจริตประพตติมิชอบ ญัฐกริช เปาอินทร์ (2557) เสนอว่าการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันอย่างยั่งยืนนั้น ผู้นำมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสาเหตุหลักของปัญหา มาจากผู้นำเองทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ทางตรงคือการที่ผู้นำทุจริตประพตติมิชอบเองด้วยการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และทางอ้อมคือการที่ผู้นำละเลย เพิกเฉย หรือผ่อนปรนต่อการลงโทษผู้ใต้บังคับบัญชาที่

กระทำการทุจริต ดังนั้น หากต้องการให้การแก้ปัญหาประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้นำจึงจำเป็นต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต ไม่กระทำการทุจริตประพฤติมิชอบด้วยตนเอง พร้อมทั้งควบคุมดูแลไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำการทุจริตเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยผู้นำยังต้องพัฒนาและสร้างกลไกการตรวจสอบ ป้องกัน และลงโทษการทุจริตอย่างเข้มงวดและเหมาะสม เพื่อเป็นการยับยั้งและป้องปรามการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการเหล่านี้ของผู้นำจะนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัย อรุณ หมื่นวงศ์ (2557) ที่ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบการทุจริตของภาครัฐในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับมาตรการต่อต้านการทุจริตของต่างประเทศ และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พบว่า การดำเนินงานตามมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันประสบปัญหาหลายประการ อาทิ การขาดหน่วยงานกลางที่มีอิสระในการต่อต้านการทุจริต อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริตมีข้อจำกัด ระยะเวลาในการใช้สิทธิกล่าวหาไม่เหมาะสม และไม่มีกฎหมายกำหนดมาตรฐานพฤติกรรมทางจริยธรรม จึงเสนอแนวทางแก้ไขโดยการปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหน่วยงานกลางที่มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมทั้งภายในและระหว่างประเทศ มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการทุจริต กำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิกล่าวหาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และมีมาตรฐานพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ชัดเจน

สรุปได้ว่า การทุจริตเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและเกิดขึ้นได้ในทุกประเทศ สาเหตุหลักมาจากระบบกฎหมายระเบียบที่มีจำนวนมาก ซับซ้อน คลุมเครือ ขาดความโปร่งใส การมีอำนาจดุลพินิจอย่างกว้างขวางของเจ้าหน้าที่รัฐ และขาดกลไกการกำกับดูแลตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเปิดช่องทางให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน การทุจริต และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งการแก้ปัญหาทุจริตอย่างยั่งยืนนั้น ผู้นำมีบทบาทสำคัญ โดยต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ ควบคุมดูแลไม่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุจริต พร้อมทั้งพัฒนากลไกตรวจสอบ ป้องกัน และลงโทษอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ การปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีอิสระในการต่อต้านทุจริต กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และระยะเวลาใช้สิทธิกล่าวหาให้เหมาะสม รวมถึงกำหนดมาตรฐานพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ชัดเจน จะช่วยแก้ปัญหาการทุจริตได้อย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (The concept of New Public Management)

1. ความหมายของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ หรือ New Public Management เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำหลักการและเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในภาครัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบราชการ ให้ความสำคัญกับผลผลิต ผลลัพธ์ และความคุ้มค่าของงบประมาณ พัฒนาคุณภาพการให้บริการและสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าหลักการและเทคนิคการบริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีนักวิชาการให้ทรรศนะไว้อย่างน่าสนใจ บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ และคณะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การบริหารงานภาครัฐในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนตามแนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ หรือ New Public Management นั่นคือการนำหลักการและวิธีการบริหารงานที่ประสบความสำเร็จในภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมุ่งสู่ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน ซึ่งแนวทางสำคัญของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในการทำงานเป็นหลัก โดยบริหารงานด้วยความเป็นมืออาชีพ คำนึงถึงหลักความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร มีการ

ปรับโครงสร้างองค์การให้มีความกะทัดรัดและแนวราบมากขึ้น เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาแข่งขัน การให้บริการสาธารณะได้ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พร้อมทั้งการมุ่งเน้นการให้บริการประชาชนเป็นสำคัญโดยคำนึงถึง คุณภาพการบริการเป็นปัจจัยหลัก เพื่อสร้างความพึงพอใจและประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้รับบริการ

สรุปได้ว่า การบริหารภาครัฐแนวใหม่ หรือ New Public Management เป็นแนวคิดที่นำหลักการ และเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับภาครัฐ โดยมุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของ ระบบราชการ ให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ ผลผลิต ความคุ้มค่าของงบประมาณ และพัฒนาคุณภาพการบริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชน โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ มุ่งผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพ คำนึงถึงความ คุ้มค่า ปรับโครงสร้างองค์การให้กะทัดรัด เปิดโอกาสให้เอกชนแข่งขันบริการสาธารณะ ยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรม และมุ่งเน้นการให้บริการประชาชนเป็นสำคัญ

2. แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่

หลักการสำคัญของการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ คือ การปรับเปลี่ยนระบบราชการจากการให้ความสำคัญกับระเบียบและขั้นตอนไปสู่การบริหารจัดการแบบใหม่ที่เน้นผลสัมฤทธิ์และความรับผิดชอบ โดยมีการนำเทคนิคและวิธีการของภาคเอกชนมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Hood (1991) ได้กล่าวว่า การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นแนวคิดที่เริ่มต้นขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 จากความพยายามอธิบายปรากฏการณ์การบริหารงานภาครัฐของประเทศกลุ่ม เวสต์มินสเตอร์ ได้แก่ อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแคนาดา ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้มีการปฏิรูประบบ ราชการอย่างกว้างขวาง โดยมีจุดประสงค์หลักของการปฏิรูปคือการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ ประเทศ ดังนั้นกลไกการบริหารภาครัฐจำเป็นต้องมีสมรรถนะการจัดการที่สูงพอ เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปใน ทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งการปฏิรูปดังกล่าวได้เกิดขึ้นจากแนวโน้มต่าง ๆ เช่น การลดขนาดภาครัฐ การนำเอกชน เข้ามาดำเนินการแทน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเป็นประเด็นร่วมมือระหว่างประเทศด้านการบริหาร ภาครัฐหลักการสำคัญของ (New Public Management: NPM) ประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้

- 1) การมอบหมายงานให้แก่ผู้บริหารมืออาชีพที่มีความชำนาญ เพื่อบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีดุลยพินิจในการตัดสินใจ ควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อและการตรวจสอบจากภายนอก
- 2) การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยมีจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายที่แน่นอน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการตรวจสอบ
- 3) การเน้นการควบคุมผลผลิตหรือผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการ โดยการจัดสรรทรัพยากรและการให้ รางวัลจะขึ้นอยู่กับผลงานที่วัดได้
- 4) การปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้เล็กลง โดยแบ่งแยกออกเป็นหน่วยงานย่อยตามลักษณะสินค้า และบริการ มีการจัดสรรงบประมาณแยกจากกัน และดำเนินงานอย่างอิสระ
- 5) การส่งเสริมการแข่งขันในภาครัฐมากขึ้น โดยใช้ระบบการจ้างเหมาและประมูลงาน เพื่อลดต้นทุน และยกระดับมาตรฐาน
- 6) การนำแนวทางการบริหารจัดการแบบภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้ เช่น ความยืดหยุ่นในการจ้างงาน และการให้รางวัล แทนที่การบริหารแบบราชการ
- 7) การเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัย ประหยัด และคุ้มค่า โดยการลดค่าใช้จ่าย เพิ่มวินัยการทำงาน จำกัดการเรียกร้องจากสหภาพแรงงาน และควบคุมต้นทุนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นแต่ใช้ ทรัพยากรน้อยลง

สรุปได้ว่า แนวคิดการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นการนำเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการจากภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้กับภาครัฐ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และความรับผิดชอบมากกว่าระเบียบขั้นตอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความคล่องตัว และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผ่านการบริหารงานโดยมืออาชีพ กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ให้ความสำคัญกับผลผลิต ปรับโครงสร้างเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก ส่งเสริมการแข่งขัน นำแนวทางเอกชนมาใช้ และการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า

มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐ (Anti-Corruption and Misconduct Prevention Measures in Government Agencies)

1. นโยบาย และมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบภาครัฐ

การทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐเป็นปัญหาเรื้อรังที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน รวมถึงทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบราชการ รัฐบาลในทุกสมัยมีความตระหนักถึงความสำคัญ จึงกำหนดให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นนโยบายสำคัญและวาระแห่งชาติ โดยมีมาตรการครอบคลุมด้านนโยบาย กฎหมาย กลไก และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อสกัดกั้น ป้องกัน และปราบปรามการทุจริตทุกรูปแบบ ทุกหน่วยงานราชการต้องถือปฏิบัติอย่างจริงจังจนทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยจะเริ่มต้นจากกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กล่าวไว้ในมาตรา 76 รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินการจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว และมาตรา 258 ข. (4) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา

สรุปได้ว่า มาตรา 76 และมาตรา 258 ข. (4) เป็นบทบัญญัติที่มุ่งเน้นการสร้างมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างครอบคลุมและรอบด้าน โดยการวางรากฐานการบริหารราชการที่มีธรรมาภิบาล บนพื้นฐานของความโปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบราชการ ตั้งแต่กระบวนการบริหารราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การบริหารงานบุคคลภาครัฐตามระบบคุณธรรม ไปจนถึงการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยในด้านการบริหารงานบุคคล มีการออกแบบระบบให้สามารถดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน

มีโอกาสดำเนินการตามความสามารถและผลงาน พร้อมทั้งมีมาตรการป้องกันการแทรกแซงโดยมิชอบจากผู้บังคับบัญชา ขณะเดียวกัน ยังเน้นย้ำการปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต การตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

สำหรับนโยบายของรัฐบาล ยังคงมุ่งแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในสมัยรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562) มีการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 เน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจังและเป็นระบบ โดยกำหนดให้เป็นนโยบายหลัก และนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการ โดยมียุทธศาสตร์หลักที่รัฐบาลจะนำมาใช้ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย การนำระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้เป็นกลไกในการป้องกันและติดตามการทุจริต ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพความถูกต้อง และความต่อเนื่องในการดำเนินการ นอกจากนี้รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้แก่พลเมืองในสังคม เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของความซื่อสัตย์สุจริต และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการทุจริต โดยรัฐบาลจะเร่งบังคับใช้มาตรการทางการเมืองและกฎหมายอย่างเคร่งครัดและรวดเร็ว เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดตามกระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งจะนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสอดส่องเฝ้าระวังการทุจริตอย่างจริงจังและเข้มงวด เพิ่มประสิทธิภาพการตรวจจับและป้องปราม ทั้งนี้ รัฐบาลจะเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเฝ้าระวังด้วย และเมื่อเข้าสู่รัฐบาลนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2566) มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566 โดยรัฐบาลนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการให้บริการภาครัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความโปร่งใส ขจัดช่องโหว่ที่อาจนำไปสู่การทุจริต ลดค่าใช้จ่าย และปรับปรุงการทำงานของภาครัฐให้เป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น และทำงานร่วมกับประชาชนในการสร้างความเป็นธรรม ค้ำครองสิทธิของประชาชนและผู้บริโภค ป้องกันและจัดการทุจริตที่ประชาชนมีส่วนร่วม รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ รัฐบาลยังจะพัฒนาทุกภาคส่วนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ โดยรัฐบาลจะเป็นกำลังหลักร่วมกับภาคประชาชน ภาคเอกชน และส่วนราชการ ในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่อนาคตที่ดีกว่าเดิม และเมื่อเข้าสู่ยุคของรัฐบาลของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 12 กันยายน 2567 ได้กล่าวว่า “รัฐบาลจะปฏิรูประบบราชการและกองทัพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เปลี่ยนผ่านราชการไทยไปสู่ราชการทันสมัยในระบบดิจิทัล (Digital Government) ปรับขนาดให้มีความคล่องตัว เพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการใช้งบประมาณและการปฏิบัติราชการ ปรับขนาด และกำลังคนภาครัฐให้สอดคล้องกับภารกิจ เปลี่ยนผ่านรูปแบบการเกณฑ์ทหารไปสู่แบบสมัครใจ เน้นใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง มีคุณธรรม มุ่งมั่นและมีอาชีพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของรัฐและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ เน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นและการดูแลชุมชน”

เมื่อกล่าวถึงการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ประกอบกับผลสำรวจทางสถิติ เรื่อง “คดีทุจริตประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ” ของศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) กล่าวไว้ในส่วนของความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า

1) สำนักงานอัยการสูงสุด ตัวอย่าง ร้อยละ 33.36 ระบุว่า ค่อนข้างเชื่อมั่น รองลงมา ร้อยละ 28.17 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 16.79 ระบุว่า ไม่เชื่อมั่นเลย ร้อยละ 14.73 ระบุว่า เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 5.50 ระบุว่า ไม่มีข้อมูล และร้อยละ 1.45 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ

2) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กระทรวงยุติธรรม ตัวอย่าง ร้อยละ 34.74 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น รองลงมา ร้อยละ 30.15 ระบุว่า ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 15.57 ระบุว่า ไม่เชื่อมั่นเลย ร้อยละ 12.52 ระบุว่า เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 5.65 ระบุว่า ไม่มีข้อมูล และร้อยละ 1.37 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ

3) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ตัวอย่าง ร้อยละ 34.05 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น รองลงมา ร้อยละ 28.47 ระบุว่า ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 18.63 ระบุว่า ไม่เชื่อมั่นเลย ร้อยละ 11.07 ระบุว่า เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 6.02 ระบุว่า ไม่มีข้อมูล และร้อยละ 1.76 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ

4) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ตัวอย่าง ร้อยละ 34.50 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น รองลงมา ร้อยละ 24.43 ระบุว่า ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 20.69 ระบุว่า ไม่เชื่อมั่นเลย ร้อยละ 10.00 ระบุว่า เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 8.47 ระบุว่า ไม่มีข้อมูล และร้อยละ 1.91 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ

5) กองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตัวอย่าง ร้อยละ 39.08 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น รองลงมา ร้อยละ 22.14 ระบุว่า ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 22.06 ระบุว่า ไม่เชื่อมั่นเลย ร้อยละ 8.78 ระบุว่า เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 6.49 ระบุว่า ไม่มีข้อมูล และร้อยละ 1.45 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ

และ 6) ตำรวจหน่วยอื่น ๆ (ที่ไม่ใช่ บก.ปปป.) ตัวอย่าง ร้อยละ 41.98 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น รองลงมา ร้อยละ 29.77 ระบุว่า ไม่เชื่อมั่นเลย ร้อยละ 19.54 ระบุว่า ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 4.05 ระบุว่า เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 3.13 ระบุว่า ไม่มีข้อมูล และร้อยละ 1.53 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่ตอบ

นอกจากนี้ (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการต่างประเทศ, 2562) ยังมีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญที่ขับเคลื่อนงานในทุกกระทรวง โดยคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของแต่ละส่วนราชการ ตามกรอบยุทธศาสตร์ แนวทาง และแผนงานเชิงรุกของรัฐบาลในการต่อต้านการทุจริตในสมัยนั้น ทั้งนี้ เพื่อยกระดับการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากล และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน และต่อมาคณะรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 กำหนดให้ การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล การป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ และการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เป็นนโยบายสำคัญในการบริหารงานของรัฐบาล ประกอบกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ 69/2557 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2557 ซึ่งกำหนดให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐกำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมกันบูรณาการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพื่อสนองความต้องการของสังคมและประชาชนอย่างยั่งยืนโดยเร็ว และเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2559 นายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้การปราบปรามการทุจริตเป็น "วาระแห่งชาติ" โดยเน้นว่าการแก้ไขปัญหาต้องเริ่มจากจิตสำนึกของแต่ละคน ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การมีค่านิยมส่งเสริมคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาล นอกจากนี้มีกลไกการแก้ไขปัญหาการทุจริตภาครัฐ 3 ระดับ คือ

1) คณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (คตช.) เป็นกลไกระดับนโยบาย โดยมีนายกรัฐมนตรี/หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ (ตามคำสั่ง คสช. ที่ 14/2558 ลงวันที่ 27 ตุลาคม 2558)

2) ศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ (ศอตช.) จัดตั้งขึ้นภายในสำนักงาน ป.ป.ท. เป็นกลไกประสานการขับเคลื่อนในภาพรวมของประเทศ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ (ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 226/2557 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2557)

3) ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ระดับกระทรวง เป็นกลไกขับเคลื่อนแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการส่งเสริมคุ้มครองจริยธรรมในส่วนราชการ โดยมีรองปลัดกระทรวงทำหน้าที่เป็นหัวหน้า ศปท. (ตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2555)

สรุปได้ว่า การทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐเป็นปัญหาเรื้อรังที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน และทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบอบราชการ ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงได้วางรากฐานสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมุ่งเน้นให้การบริหารราชการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงการออกแบบระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐให้สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งมีมาตรการป้องกันการแทรกแซงโดยมิชอบจากผู้บังคับบัญชาทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาทุจริต โดยกำหนดเป็นนโยบายสำคัญและวาระแห่งชาติ มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ปลูกจิตสำนึกสาธารณะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ท. และศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตในทุกกระทรวง ซึ่งมีหน้าที่ขับเคลื่อนแผนงานและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ประชาชนยังขาดความเชื่อมั่นต่อการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังมีความท้าทายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืนและต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจัง

2. การขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ : กรณีศึกษากระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักของกระบวนการยุติธรรม มีภารกิจในการอำนวยความสะดวกตามนโยบายของรัฐบาล โดยยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทัดถึ เป็นธรรม ประหยัด และเสมอภาค ดำเนินงานแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน มีภารกิจในการพัฒนากฎหมายและระบบบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมอย่างโปร่งใส คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน นอกจากนี้ ยังมุ่งพัฒนากระบวนการยุติธรรมควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือประชาชน ปราบปรามอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมด้วยการดำเนินคดีพิเศษ ป้องกัน ปราบปราม แก้ไข และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ทำลายเครือข่ายค้ายาเสพติดรายใหญ่ ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในสังคมและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ บังคับคดีแพ่งและอาญา รวมถึงบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในการอำนวยความสะดวกชุมชน พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ และเชื่อมโยงระบบอำนวยความสะดวกกับนานาชาติเพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล (กระทรวงยุติธรรม, 2560) ประกอบกับให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติการกิจหน้าที่และใช้อำนาจโดยสุจริต เทียงธรรม กล้าหาญ ปราศจากอคติทั้งปวง การใช้ดุลพินิจจะต้องมีข้อเท็จจริงที่มีพยานหลักฐานชัดเจน เป็นยุคแห่ง “ความยุติธรรมสำหรับทุกคน หรือความยุติธรรมนำประเทศ” ดังจะเห็นได้

จากคำกล่าวมอบนโยบายของพันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2566 เน้นย้ำถึงการปกป้องคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความปลอดภัยจากอาชญากรรม การละเมิดสิทธิมนุษยชน และปัญหายาเสพติด รวมทั้งแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมด้วย “หลักนิติธรรม” โดยข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรมจะต้องปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยสุจริต เทียงธรรม มีความกล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวง การใช้ดุลพินิจต้องมีข้อเท็จจริงที่มีพยานหลักฐานชัดเจน เพื่อมิให้มีการใช้อำนาจนั้นก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการสร้างภาระให้กับประชาชนมากเกินไปจนเกินสมควรแก่เหตุ ภายใต้ นโยบายหลัก 5 ประการ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2566) คือ

1. นำความยุติธรรมเข้าหาประชาชนอย่างทั่วถึงและถ้วนหน้า การเข้าถึงความยุติธรรมเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มีคุณค่าต่อสังคม โดยที่ความถูกต้องและความยุติธรรมจะต้องเป็นเรื่องเดียวกัน
2. แก้ไขและปรับปรุงให้เกิดความเป็นธรรมทางกฎหมายอย่างแท้จริง เพราะกฎหมายไม่เท่ากับความถูกต้องหรือไม่เท่ากับความยุติธรรมเสมอไป การบัญญัติกฎหมายที่ยุติธรรมต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของปวงชนอันเป็นรากฐานของหลักนิติธรรม
3. ต้องฝึกฝนอบรมบุคลากรให้มีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งอาชญากรรมในที่นี้ไม่ได้หมายความเฉพาะอาชญากรรมเท่านั้น แต่ให้หมายความรวมถึงผู้บังคับใช้กฎหมาย และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมด้วย
4. มุ่งธำรงไว้ซึ่งความสูงสุดหรือความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้หลักนิติธรรม ในขณะเดียวกัน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายและเป็นบุคคลในกระบวนการยุติธรรมจะต้องมีความซื่อสัตย์ เพื่อทำหน้าที่ปกป้องความยุติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ โดยผู้กระทำการดังกล่าวนอกจากจะต้องรับผิดชอบทางอาญาแล้ว ยังถือว่าเป็นภัยอันตรายต่อสังคมด้วย
5. ยึดคติพจน์ “กันไว้ดีกว่าแก้” โดยการป้องกันอาชญากรรมถือเป็นเป้าประสงค์สูงสุดของกระทรวงยุติธรรม บทบาทของกระทรวงยุติธรรมต้องก้าวล้ำทันสมัยไปกว่าอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ไม่ใช่เดินตามหลังอาชญากรรม รู้เท่าทันการกระทำผิดประเภทต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและกำหนดมาตรการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้นได้

และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้มีการประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านทุจริต เนื่องในสัปดาห์ต่อต้านทุจริตและส่งเสริมจริยธรรม “ยุติธรรมต้านโกง โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน” โดย พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2566 (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2566) กล่าวว่า “ยุติธรรม ไม่โกง โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน” เป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรมกับการป้องกันและขจัดกาทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งภารกิจหลักของกระทรวงยุติธรรม คือ ทำให้ความยุติธรรมเป็นไปตามหลักนิติธรรมกับการป้องกันและขจัดกาทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมสำหรับทุกคน หรือความยุติธรรมนำประเทศอย่างแท้จริง เท่าเทียมเทียบเท่ากับประชาชนจากอารยประเทศที่เจริญแล้ว การขับเคลื่อนค่านิยมร่วมและวัฒนธรรมองค์การกระทรวงยุติธรรม ที่กำหนดว่า “สุจริต จิตบริการ ยึดมั่นความยุติธรรม” เจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรมทุกคนมีจิตสำนึกในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างลึกซึ้ง มีความซื่อสัตย์ มีจิตจรรีกรบริการ ยึดมั่นและธำรงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม โดยปฏิเสธการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความยุติธรรมอย่างแท้จริง โดยขอให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมประสานความร่วมมือในการพัฒนาและขับเคลื่อนงานยุติธรรมด้วยหลักการว่า “ยุติธรรมต้านโกง โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน” กระทรวงยุติธรรมพร้อมร่วมมือเป็นพลังสำคัญของ

ประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมาย คือ พื้นฟูหลักนิติธรรมที่เข้มแข็งกับป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งภาครัฐและเอกชน ระดับคะแนนดัชนีหลักนิติธรรม The World Justice Project หรือ WJP กับการรับรู้ การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) อยู่ใน 20 อันดับแรกของโลกในปี พ.ศ. 2579

จากนโยบายของรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมดังกล่าว ผวนกับยุทธศาสตร์ชาติและ นโยบายสาธารณะของประเทศ แปลงมาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงยุติธรรม และการ จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงยุติธรรม เพื่อขับเคลื่อนการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้บรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2566 - 2580) และแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 - 2570) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) รวมถึงมาตรการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตภาครัฐ และนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นแนวทางการปลูกจิตสำนึกการ เป็นพลเมืองที่ดีมีวัฒนธรรมสุจริตในกลุ่มประชาชนทุกช่วงวัย ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและ เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความใสสะอาด ปราศจากพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต ปรับระบบงานและโครงสร้างที่ เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการและกลไก การปราบทุจริต มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรมให้แก่ประชาชน การบริหารและ การปฏิบัติงานโดยยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม ศีลธรรมจริยธรรมควบคู่กับหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยให้ผู้บังคับบัญชาถ่ายทอดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบและถือปฏิบัติ ตลอดจนกำกับ ดูแลการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ในสังกัดให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม ยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบราชการ โดยเฉพาะการไม่เรียก ไม่รับ ทริพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น ตลอดจนช่วยกันสอดส่อง ดูแล และตักเตือนหากพบเหตุอันควร สงสัยว่าข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำหรือเกี่ยวข้องกับการทุจริตประพฤติมิชอบ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรม, 2560) ดำเนินการโดย “ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงยุติธรรม” ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2555 เห็นชอบให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต หรือ ศปท. ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงทุกกระทรวง ส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และส่วน ราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง เพื่อเป็นกลไกการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในภาครัฐ โดยให้รองหัวหน้าส่วนราชการทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์ฯ มีอำนาจหน้าที่เป็นศูนย์อำนวยการกลาง ในการประสานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในกระทรวง รับข้อร้องเรียนเรื่องการทุจริต การปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ในส่วนราชการ ตรวจสอบ ประสาน เร่งรัด ติดตาม การดำเนินการเรื่องข้อร้องเรียนให้อยู่ในกรอบธรรมาภิบาล และส่งต่อไปยังส่วนราชการและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้แผนงานและงบประมาณบูรณาการต่อต้านการทุจริต ทั้งด้านการป้องกันการทุจริตและด้านส่งเสริมและคุ้มครองจริยธรรม เพื่อให้กระทรวงยุติธรรม ประกอบด้วย ผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และเครือข่ายภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมเป็นพลังสำคัญเพื่อการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย สำหรับการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติ มิชอบของกระทรวงยุติธรรม ริเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จนถึงปัจจุบัน (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรม, 2565) กล่าวว่า ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ เสนอแนะแก่ปลัดกระทรวง เกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการใน สังกัด รวมทั้งประสานงาน เร่งรัด กำกับ และติดตามให้ส่วนราชการในสังกัดให้ส่วนราชการในสังกัดดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการ ป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ และได้ดำเนินการจัด

ประชุมร่วมกันระหว่างส่วนราชการในสังกัด เพื่อพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณา ได้แก่ข้อมูลการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านทุจริตของส่วนราชการ สถิติข้อร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ ประกอบกับกระทรวงยุติธรรม ได้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมได้อนุมัติแผนดังกล่าวแล้ว และได้ดำเนินการแจ้งเวียนไปยังส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2564 ซึ่งในรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรม ได้พิจารณาข้อมูลเรื่องร้องเรียนการทุจริตของกระทรวงยุติธรรม จากสถิติเรื่องร้องเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2568 พบว่า มีจำนวน 151 เรื่อง ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน 15 เรื่อง กรมคุมประพฤติ จำนวน 22 เรื่อง กรมบังคับคดี จำนวน 2 เรื่อง กรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 7 เรื่อง กรมราชทัณฑ์ จำนวน 78 เรื่อง กรมสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน 15 เรื่อง สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 เรื่อง สำนักงาน ป.ป.ส. จำนวน 10 เรื่อง และสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) จำนวน 1 เรื่อง ข้อมูล ณ วันที่ 4 เมษายน 2568 ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรม และข้อมูลการวิเคราะห์ความเสี่ยงของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ที่รายงานไปยังสำนักงาน ป.ป.ท. ประกอบกับข้อมูลการดำเนินการทางวินัยที่ผ่านการพิจารณาจาก อ.ก.พ. กระทรวงยุติธรรม พบว่าปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความโปร่งใสในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ (การจัดทำเอกสารเบิกจ่ายเป็นเท็จ) การเรียกรับผลประโยชน์การนำเงินและทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัว ซึ่งเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนส่งผลเสียหายและมีผลกระทบรุนแรงต่อราชการ โดยสาเหตุประการหนึ่งของปัญหาการทุจริตดังกล่าว เกิดจากการที่ผู้บังคับบัญชาขาดการเอาใจใส่ ไม่มีการกำหนดมาตรฐานหรือระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ขาดการกำกับติดตามการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการทุจริตในลักษณะดังกล่าว และเพื่อให้เคร่งครัดปฏิบัติตามแนวทางที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด กรณีผู้บังคับบัญชาต้องรับผิดชอบหากผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย อีกทั้งเพื่อเป็นการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานประกาศตนเป็นหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy) จึงมีการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตกระทรวงยุติธรรม ดังนี้

1) ในกรณีที่ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัด กระทำผิดวินัยเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาดำเนินการทางวินัยกับผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่นั้น

2) กำหนดเป็นนโยบายให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ห้ามรับ สิ่งของ ทรัพย์สิน ของขวัญหรือของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy) จากประชาชน และให้ทุกส่วนราชการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่มาติดต่อเพื่อขอรับบริการทราบถึงนโยบายดังกล่าว โดยหากพบเห็นว่ามีเจ้าหน้าที่เรียกรับสิ่งของ ทรัพย์สิน ของขวัญหรือของกำนัลจากประชาชน ให้แจ้งข้อมูลมายังหัวหน้าส่วนราชการ หรือศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรมทราบ

3) ให้ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม รายงานผลการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวมายังกระทรวงยุติธรรมตามรูปแบบที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงยุติธรรม

1. ในกรณีที่ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัด **กระทำผิดวินัยเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ** ให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาดำเนินการทางวินัย กับผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่นั้น
2. **ห้าม** ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงยุติธรรม รับสิ่งของ กริพย์สิน ของขวัญ หรือของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy) จากประชาชน

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงยุติธรรม

หมายเหตุ. จาก “มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงยุติธรรม” โดย ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงยุติธรรม, 2565, (<https://www.moj.go.th/news/1469>).

จากการออกมาตรการดังกล่าวข้างต้น ทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ขานรับนโยบาย และมาตรการดังกล่าว โดยมีการรายงานผลการดำเนินการตามมาตรการป้องกันการทุจริตฯ จำนวนทั้งสิ้น 13 หน่วยงาน ประกอบด้วย ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กรมคุมประพฤติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมบังคับคดี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานกิจการยุติธรรม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรี ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมถึงหน่วยงานที่จัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 ได้แก่ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) และหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2550 ได้แก่ สถาบันอนุญาโตตุลาการ และสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีผลการดำเนินงานของทุกส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรม พบว่า ทุกส่วนราชการมีการแสดงเจตนาอย่างมุ่งมั่นในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยทุกส่วนราชการได้มีการประกาศเจตนารมณ์ และนโยบาย “งตให้ งดรับ” ของขวัญหรือของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ (No Gift Policy) ซึ่งแจ้งเวียนให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดรับทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังมีการประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านและป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบประจำปี พร้อมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ลงนามรับรองไว้เป็นหลักฐาน ซึ่งมีการเผยแพร่และสร้างการรับรู้ ได้มีการประชาสัมพันธ์มาตรการผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งหนังสือเวียน Facebook Line จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แบบอินโฟกราฟิกส์ รวมถึงมีการเผยแพร่มาตรการป้องกันการทุจริตลงสู่ชุมชน โดยให้คณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่จังหวัดรับทราบ เพื่อขยายผลสู่ภาคประชาชน นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์เรื่องเล่าจริยธรรมในการไม่เรียก ไม่รับของขวัญหรือของกำนัลผ่านช่องทางออนไลน์ และยังปลูกฝังพัฒนาบุคลากร โดยจัดให้มีการอบรมให้ความรู้โดยเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอก อีกทั้งผู้บังคับบัญชาห้ามรับสิ่งของหรือของขวัญจากประชาชนอย่างเคร่งครัด มีการติดตามความคืบหน้าการดำเนินการตามมาตรการอย่างใกล้ชิด ดังนั้น มาตรการป้องกันการทุจริตของกระทรวงยุติธรรม โดยรวมแล้วสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจจริงของกระทรวงยุติธรรมในการต่อต้านการทุจริตทุกระดับ ด้วยการนำเสนอกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งการสร้างค่านิยม การสื่อสารให้เกิดการตระหนักรู้

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และมีการกำกับติดตามและรายงานต่อผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่า มาตรการดังกล่าวได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังและบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปได้ว่า ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) กระทรวงยุติธรรม ได้มีบทบาทที่ชัดเจนและสำคัญมากขึ้น โดยทำหน้าที่เสนอแนะเชิงนโยบายแก่ปลัดกระทรวง รวมทั้งกำกับและติดตามหน่วยงานในสังกัดให้ปฏิบัติตาม แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤตินิยมชอบ อย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังมีการรวบรวม วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลด้านความเสี่ยง ข้อร้องเรียน และแนวโน้มการทุจริตในส่วนราชการมาเป็นฐานประกอบการวางยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อลดปัญหาการทุจริต การดำเนินการนี้ไม่เพียงตอบสนองต่อนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่ได้ประกาศเจตนารมณ์ “ยุติธรรมด้านไกล โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน” เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงเชิงกลไกจากระดับนโยบายของรัฐไปสู่ระดับปฏิบัติ ที่สามารถจับต้องได้จริง ผ่านการทำงานของศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงยุติธรรมจึงสามารถถ่ายทอดและแปลงนโยบายระดับประเทศ ทั้งนโยบายของ รัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ และนโยบายของรัฐมนตรี มาสู่แผนงาน โครงสร้าง และมาตรการเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน ผ่านการทำงานของ ศปท. ซึ่งถือเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ สร้างระบบราชการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย “ความยุติธรรม สำหรับทุกคน หรือความยุติธรรมนำประเทศ” อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ กระทรวงยุติธรรมยังได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างมาตรการป้องกันการทุจริต ที่เป็นรูปธรรม โดยกำหนดนโยบาย “No Gift Policy” ซึ่งเป็นข้อห้ามไม่ให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัด รับของขวัญ ของกำนัล หรือผลประโยชน์ใด ๆ จากการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ หากมีการกระทำผิดวินัยเกี่ยวกับการ ทุจริตหรือประพฤตินิยมชอบ ผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำผิดจะต้องร่วมรับผิดชอบด้วย เพื่อสร้างระบบกำกับดูแล ที่เข้มแข็งและไม่ปล่อยให้เกิดการละเลยต่อความผิด ในขณะเดียวกัน ศปท. ยังทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการ ประสานงานและขับเคลื่อนมาตรการต่อต้านการทุจริตฯ โดยการประกาศเจตนารมณ์ให้ชัดเจน เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์นโยบายและมาตรการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสังกัดผ่านการอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริต การติดตาม ประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อทำให้กระทรวงยุติธรรมเป็นองค์กรที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นแบบอย่างที่ดีใน การสนับสนุน หลักนิติธรรม ควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสังคมไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุป

จากที่ได้เสนอเนื้อหาข้างต้น จนนำมาสู่บทสรุปในช่วงสุดท้าย กล่าวคือ การทุจริตและประพฤตินิยมชอบ ในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยเป็นปัญหาเรื้อรังที่สะสมมายาวนาน ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของ ประเทศทั้งในสายตาประชาชนและประชาคมโลก อีกทั้งยังบั่นทอนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงได้กำหนดให้การป้องกันและปราบปราม การทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ โดยกำหนดเป้าหมายให้ทุกหน่วยงานภาครัฐต้องมีมาตรการที่เข้มงวด โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ในบริบทนี้ กระทรวงยุติธรรม ถือเป็นหน่วยงานตัวอย่างที่มีการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง โดยได้กำหนดมาตรการสำคัญไว้หลายประการ ประการแรก คือ มาตรการความรับผิดชอบของ ผู้บังคับบัญชา หากปรากฏว่าข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทำการทุจริตหรือประพฤตินิยมชอบ

ผู้บังคับบัญชาจะต้องถูกพิจารณาความรับผิดชอบไปด้วย เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการกำกับดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด ประการที่สอง คือ นโยบายงดรับของขวัญ (No Gift Policy) ซึ่งห้ามมิให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัดรับสิ่งของ ทริพย์สิน หรือของกำนัลใด ๆ จากการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มาติดต่อราชการรับทราบอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังเปิดช่องทางให้สามารถแจ้งเบาะแสหากพบเห็นการเรียกรับผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ ประการที่สาม คือ มาตรการติดตามและรายงานผล โดยกำหนดให้ทุกส่วนราชการในสังกัดรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการต่อต้านการทุจริตต่อกระทรวงยุติธรรม ภายใต้รูปแบบและกลไกที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกำหนด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามประเมินผล และปรับปรุงมาตรการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มาตรการเหล่านี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของกระทรวงยุติธรรมในการเป็นผู้นำด้านการต่อต้านการทุจริต ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ สามารถนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้และปฏิบัติอย่างจริงจัง ก็จะช่วยยกระดับความโปร่งใสในระบบราชการโดยรวม สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน เพิ่มความน่าเชื่อถือของประเทศในเวทีโลก และสนับสนุนเป้าหมายสำคัญในการยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยให้อยู่ใน 20 อันดับแรกของโลกภายในปี พ.ศ. 2579

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากรณีขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการทุจริตของกระทรวงยุติธรรม มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้ภาครัฐขับเคลื่อนได้เป็นรูปธรรม ดังนี้

1. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและวาระแห่งชาติที่ชัดเจนด้านการต่อต้านการทุจริต เพื่อสร้างกรอบการดำเนินงานร่วมกันของทุกหน่วยงานภาครัฐ โดยเน้นการแสดงเจตนาของผู้นำประเทศอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง อันจะเป็นแรงผลักดันสำคัญให้มาตรการในระดับปฏิบัติสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. หน่วยงานของรัฐควรปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้ทันสมัยและเข้มงวด โดยกำหนดให้ชัดเจน โปร่งใส และมีมาตรการบังคับใช้อย่างจริงจัง เพื่อลดช่องโหว่ที่อาจเปิดโอกาสให้เกิดการทุจริต รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกตรวจสอบและการลงโทษให้มีความรวดเร็วและเป็นธรรม
3. ควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกการต่อต้านการทุจริตแก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรม การสื่อสารสร้างการรับรู้ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดขั้นตอนที่เป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต และเปิดเผยข้อมูลเพื่อสร้างความโปร่งใสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงยุติธรรม. (2560). *ภารกิจ/หน้าที่ กระทรวงยุติธรรม*. <https://www.moj.go.th/view/13>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). *ได้เวลาทบทวน ยุทธศาสตร์ชาติ*. <https://www.bangkokbiznews.com/news/1105804>
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. (2566). *นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พินิตำรวจเอก ทวี สอดส่อง)*. https://www.moj.go.th/attachments/20231018121503_58968.pdf
- กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และพระมหาอรุณ ปญญารุโณ. (2565). *วิธีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ*. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*. 2(2), 37 - 38.
- ณัฐกริช เปาอินทร์. (2557). *มูลเหตุแห่งการเกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหา การทุจริตประพฤติมิชอบที่เหมาะสมโดยผู้นำ*. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 6(3), 181 - 183.

- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, พ็ชรราวลัย ศุภภะ, และทศพร ศิริสัมพันธ์. (ม.ป.ป.). *การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่*. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่#อ้างอิง>
- พรชัย นฤตมกุล และพรพรรณนิภา รอดวรรณะ. (2554). การทุจริตของพนักงานในองค์การธุรกิจ. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 33(130), 1 - 10.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 17.
- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). *ความเป็นมาศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต*. <https://acc.mfa.go.th/th/page/ความเป็นมา?menu=5d7f449f2d0201231b2bccf9>
- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรม. (2560). *ความเป็นมาศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต กระทรวงยุติธรรม*. <https://www.moj.go.th/view/10223>
- _____. (2565). *มาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ*. <https://www.moj.go.th/news/1469>
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2567). *คดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ*. https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=687
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีการคอร์รัปชัน*. ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สำนักข่าวอิศรา. (2567). *เปิดคำแถลงนโยบายรัฐบาลแพทองธารณบับเต็ม*. <https://www.isranews.org/article/isranews-news/131529-politics-8.html>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ. (2562). *คู่มือแนวทางการดำเนินการรณรงค์ต่อต้านการทุจริต ตามมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/acoc/download/article/article_20211117151047.pdf
- _____. (ม.ป.ป.). *การทุจริตในภาครัฐ หมายความว่าอย่างไร*. <https://pacc.go.th/index.php/faq>.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). *สาเหตุของการทุจริตและทิศทางการป้องกันการทุจริตในประเทศไทย*. <https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/00000073/web/ita/O39/h1.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)*. <http://nsc.nesdc.go.th/master-plans/>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา*. https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/07/pdf/Doc_20190725085640000000.pdf
- _____. (2566). *นายกรัฐมนตรีประกาศต่อต้านคอร์รัปชันยึดหลักนิติธรรมที่เข้มแข็งใช้เทคโนโลยีตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใส เป็นรัฐบาลดิจิทัล เปลี่ยน “รัฐอุปสรรค” เป็น “รัฐสนับสนุน”*. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/71981>
- _____. (2566). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา*. https://www.soc.go.th/wpcontent/uploads/2023/09/historyy_66.pdf
- _____. (2566). *กระทรวงยุติธรรม ประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านทุจริต เนื่องในสัปดาห์ต่อต้านทุจริตและส่งเสริมจริยธรรม “ยุติธรรมต้านโกง โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน”*. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/75764>

- องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย). (2566). 5 ประเภททุจริตคอร์รัปชัน เนื้อร้ายกัดกินประเทศไทย.
<https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/196815>
- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2567). ไล่ออก 2 อาจารย์ “ซื้องานวิจัย”
ผลสอบพบผิดปกติ 14 รายใน 8 สถาบัน. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/33629>
- อรุณ หมั่นวงศ์. (2557). มาตรการทางกฎหมายในการต่อต้านการทุจริตของภาครัฐ [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/153995.pdf>
- อัมพร ยิ่งยงวงศ์สกุล. (2566). แนวทางป้องกันการทุจริต. https://www.ubu.ac.th/web/files_up/00006f2023010515305340.pdf
- Hood, C. (1991). A Public Management for all seasons?. *Public Administration*, 69(1).
- Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index*.
<https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/tha>

การสร้างองค์กรทางการศึกษาปราศจากการทุจริตตามรูปแบบ PURE Anti-Corruption
Developing Corruption-Free Educational Institutions
Based on the PURE Anti-Corruption Model

อินทัช ขวัญสถาพรกุล
Intouch Khansathapornkul
โรงเรียนบ้านหนองสองพี่น้อง
Baannongsongpeenong school
aliean27834@gmail.com

รับบทความ 7 กรกฎาคม 2568 แก้ไขบทความ 15 ตุลาคม 2568 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 15 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

การทุจริตในองค์กรทางการศึกษาของสังคมไทย เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศและสร้างความไม่น่าเชื่อถือโดยรวมให้กับองค์กร เนื่องจากสาเหตุหลากหลายประการ เช่น การขาดความตระหนักรู้ถึงความซื่อสัตย์ การมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และนำเสนอรูปแบบการสร้างองค์กรปราศจากการทุจริต PURE Anti-Corruption ได้แก่ 1) Participatory Engagement การมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต 2) Upholding Ethics การสร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต 3) Risk Mitigation การบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ 4) Electronic Governance การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อสร้างองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส ลดความเสี่ยงในการทุจริต เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ซื่อสัตย์สุจริต พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การป้องกันและปราบปรามการทุจริต, การทุจริต, รูปแบบการสร้างองค์กรปราศจากการทุจริต

Abstract

Corruption within educational organizations in Thai society is a major issue that significantly affects the development of national human resources and undermines organizational credibility. The causes of such corruption arise from various factors, including a lack of integrity awareness, a self-interest orientation, and ineffective internal management systems. This article aims to examine the concepts and principles related to the prevention and suppression of corruption and to propose the PURE Anti-Corruption Model as a framework for developing corruption-free organizations. The model consists of four key components, namely 1) Participatory Engagement, which emphasizes collective involvement in preventing and suppressing corruption; 2) Upholding Ethics, which focuses on fostering moral consciousness and integrity; 3) Risk Mitigation, which involves managing organizational risks to minimize opportunities for corruption; and 4) Electronic Governance, which involves managing and applying information technology to prevent and suppress corruption. The proposed

model seeks to establish organizations with transparent management systems, reduce corruption risks, promote a culture of honesty and integrity, and strengthen the effectiveness of corruption monitoring and prevention mechanisms.

Keywords: Corruption prevention and suppression, Corruption, Model for creating a corruption-free organization

บทนำ

โลกในปัจจุบันเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอนและความซับซ้อนที่อยากจะเข้าใจและไม่อาจรู้เท่าทันปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ รวมทั้งมีเทคโนโลยีในการรับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดช่องทางในการทุจริต จากรายงานขององค์การความโปร่งใสสากลประจำปี 2565 พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 101 จาก 180 ประเทศ ด้านความโปร่งใส (Transparency International, 2022) สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังคงมีปัญหาการทุจริต ทั้งในปัจจุบันมีรูปแบบการทุจริตใหม่ ๆ เกิดขึ้นในโลกดิจิทัลที่มีเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต เช่น การทุจริตในการจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 การโกงเงินสมาชิกกองทุนประกันชีวิต การฟอกเงินผ่านธุรกิจออนไลน์ ปัญหาดังกล่าวประเด็นในการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายวงกว้างและเกิดขึ้นในรูปแบบอื่น ๆ

แม้ในปีที่ผ่านมาประเทศไทยจะได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาการทุจริต มีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับระบบงบประมาณและการอำนวยความสะดวกในการอนุมัติ ผลักดันให้หน่วยงานของรัฐปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น ตลอดจนมีการลงโทษผู้ที่กระทำการทุจริต แต่ปัญหาการทุจริตรูปแบบต่าง ๆ ยังคงเกิดขึ้นในหลากหลายองค์กร ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตที่มีกระบวนการทางเทคโนโลยีหรือทางใด ๆ ต่างมีสาเหตุสำคัญมาจากบุคคลทั้งสิ้นตั้งแต่การทุจริตเชิงนโยบายไปจนถึงการทุจริตเชิงบุคคล อาจเนื่องมาจากปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจึงทำให้ยังพบปัญหาการทุจริตต่าง ๆ ที่ไม่แตกต่างไปจากปีที่ผ่านมา เช่น ปัญหาการจ่ายเงินสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว การใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัวอยู่เป็นระยะ (THAIPUBLICA, 2567) สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาการทุจริตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่กำลังทำลายสังคมไทยและก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบ เช่น ประชาชนสูญเสียความเชื่อมั่นในระบบราชการ ความตระหนักของประชาชนถึงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตลดลง นักลงทุนไม่มั่นใจที่จะลงทุนในประเทศไทย ประชาชนที่ยากจนและด้อยโอกาสเข้าถึงบริการภาครัฐและทรัพยากรต่าง ๆ ได้ลดลง เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาอาชญากรรมซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชนและสังคม เป็นต้น

ปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในองค์กรทางการศึกษา ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การทุจริตอาหารกลางวัน นมโรงเรียน การจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้าง การจัดซื้อหนังสือ ตำรา วัสดุและครุภัณฑ์ทางการศึกษา การรับนักเรียนเข้าสถานศึกษา การเพิ่มจำนวนเก้าอี้นักเรียนแล้วเรียกเก็บเงิน รวมถึงการทุจริตเวลาทำงาน และการทุจริตซื้อขายงานวิจัยเพื่อตำแหน่งทางวิชาการ การผูกขาดอำนาจและการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ในสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น (กรมประชาสัมพันธ์, 2566) สร้างผลกระทบแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพส่งผลให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันและอนาคตไม่เพียงพอ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัว

ฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ทั้งอาจส่งผลให้เกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดการอบรมสั่งสอนเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับ Milovanovitch (2013) กล่าวว่า ผลกระทบจากการทุจริต เช่น สร้างความไม่เท่าเทียม ในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากการเรียกรับสินบนเพื่อให้บุตรหลานสามารถเข้าเรียนในสถาบันที่ ดีได้ การแต่งตั้งครูโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติ การยกยอกเงินงบประมาณส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากร บุคคลและงบประมาณในสถาบันการศึกษา เมื่อพบการทุจริตในสถาบันการศึกษาส่งผลกระทบต่อ ความน่าเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบการศึกษา

สภาพปัญหาและผลกระทบจากการทุจริตดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การป้องกันและปราบปราม การทุจริตมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจัง โดยมีจุดเริ่มต้นสำคัญจากองค์กร การศึกษาหรือสถานศึกษา เนื่องจากเป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ เป็นแหล่ง บ่มเพาะความรู้ ทักษะและคุณธรรมให้กับเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน ประเทศชาติ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่จะต้องร่วมมือกันในการสร้างองค์กรที่ปราศจากการทุจริต

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้สังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการองค์กร PURE Anti-Corruption เพื่อการ บริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปราศจากการทุจริต และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรอื่น ๆ ให้มีวัฒนธรรมองค์กรที่ปราศจากการทุจริต พัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลที่มีสมรรถนะพร้อมในการดำเนินชีวิต และเป็นคนดีมีคุณธรรม และสร้างพลโลกที่สามารถขับเคลื่อนสังคมให้ปราศจากการทุจริตได้

การทุจริตในองค์กรทางการศึกษา

การทุจริตในองค์กรทางการศึกษาเป็นปัญหาที่มีหลากหลายรูปแบบและซับซ้อน เช่น การจ่ายสินบน การยกยอกทรัพย์สิน พฤติกรรมที่ขัดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพและมาตรฐานการปฏิบัติตนตามตำแหน่งและ หน้าที่ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงตัวอย่างปัญหาการทุจริตในองค์กรทางการศึกษา ดังนี้

1. **ด้านข้อมูลสารสนเทศ** รูปแบบการทุจริตด้านข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การ เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต การเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การปล่อยให้ข้อมูลรั่วไหล การปลอมแปลงข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้เพื่อจัดซื้อจัดจ้างอย่างไม่ถูกต้อง หรือการนำข้อมูลไปใช้เพื่อเอื้อ ประโยชน์ในการสอบแข่งขัน (Duggineni, 2023) การปลอมแปลงเอกสารหลักฐานของนักเรียน การรายงาน จำนวนนักเรียนไม่ตรงตามความเป็นจริงเพื่อให้ได้รับการจัดสรรงบประมาณมากขึ้น การลักลอบเข้าถึงข้อมูล การปลอมแปลงผลการเรียนเพื่อประโยชน์ในการสำเร็จการศึกษาหรือการทำผลงานทางวิชาการ การลักลอบ เผยแพร่หรือจำหน่ายข้อมูลหรือข้อสอบ การรั่วไหลของข้อสอบมาตรฐานก่อนการสอบจริง การจำหน่าย ผลงานวิจัยโดยไม่ได้รับอนุญาต

2. **ด้านการใช้เทคโนโลยี** เนื่องจากในยุคปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตและการศึกษา เพิ่มมากขึ้นอย่างกว้างขวาง และมีการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็วจนสร้างช่องทางสำหรับการ ทุจริตในรูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น จากการศึกษาของ Bretag (2018) พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี กว่า 14,000 คน ในออสเตรเลียและสหราชอาณาจักร ประมาณร้อยละ 15 เคยซื้องานเขียนหรือบทความ ออนไลน์ เพื่อใช้เป็นผลงานในการส่งในรายวิชาต่าง ๆ ยสินทร กลิ่นจำปา (2566) ได้นำเสนอข้อมูลไว้ว่า “ปัญหาที่ฝั่งครุอาจารย์ ผู้บริหาร และคนในแวดวงการศึกษากังวล อาจสะท้อนได้จากคลิปมากมายบน TikTok ที่ชี้ช่องการใช้ AI เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่ผู้เรียน เช่น คลิปการลอกข้อสอบปรนัยผ่าน ChatGPT” สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกไปในทางไม่เหมาะสม

3. ด้านการปฏิบัติตน ประเด็นปัญหาการทุจริตส่งผลในแง่ลบเป็นวงกว้าง ทั้งในด้านภาพลักษณ์และคุณภาพการศึกษาขององค์กรทางการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Hallak & Poisson, 2007) เช่น นักเรียนคัดลอกผลงานหรือคำตอบในการทำแบบทดสอบเพื่อการวัดและประเมินผลของเพื่อน หรือการปลอมแปลงเอกสารเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์โดยไม่มีความเหมาะสม ครูผู้สอนคัดลอกผลงานวิชาการหรือนำผลงานของคนอื่นมาเป็นของตนเอง เปิดเผยข้อสอบ ให้คะแนนโดยไม่เป็นธรรม (Pupovac et al., 2017)

จากปัญหาการทุจริต พบว่า การทุจริตมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านข้อมูลสารสนเทศ การใช้เทคโนโลยีและการปฏิบัติตน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาและความน่าเชื่อถือขององค์กรทางการศึกษา การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Romyantseva (2005) กล่าวว่า การทุจริตในองค์กรทางการศึกษามีทั้งในระดับบุคคล องค์กรและระบบ เช่น การรับนักเรียน การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน การให้ทุนอุดหนุน การแต่งตั้งบุคลากรโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความรู้ความสามารถ การจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่โปร่งใส การใช้ทรัพยากรของสถาบันเพื่อแสวงหากำไรส่วนตัว การเบียดบังข้อมูลและบิดเบือนสถิติต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ทางการเงิน สะท้อนให้เห็นว่า การทุจริตในองค์กรทางการศึกษาเกิดขึ้นเนื่องจากบุคลากรขาดความตระหนักรู้ถึงความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและความถูกต้องมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ไม่คำนึงถึงผลเสียต่อผู้อื่น รวมทั้งองค์กรไม่มีระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ การจัดการระบบต่าง ๆ ยังคงมีข้อบกพร่องที่เอื้อให้เกิดการทุจริต สอดคล้องกับ Jacob et al. (2009) และ Hallak & Poisson (2007) กล่าวว่า การทุจริตเป็นผลมาจากการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงพอและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมทุจริตซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ภาพลักษณ์ขององค์กร และเกิดความไม่น่าเชื่อถือ

ทั้งนี้ Gallant (2011) กล่าวว่า การกระทำดังกล่าวเป็นรูปแบบของการทุจริตในองค์กรทางการศึกษาที่มีการกระทำอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้เรียน และส่งผลเชิงลบในทางวิชาการและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และ Pupovac et al. (2017) กล่าวว่า การทุจริตส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรทางการศึกษาและคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการภายในองค์กร การป้องกันและปราบปรามการทุจริตจึงต้องอาศัยการสร้างวัฒนธรรมที่สุจริตและปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริต การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างโปร่งใส การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และมีเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ดังนั้น บทความฉับนี้จึงนำเสนอกรณีศึกษาขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ซึ่งสามารถใช้เป็นต้นแบบเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติที่องค์กรทางการศึกษาสามารถปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบท รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อกำหนดแนวทางหรือรอบการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างครอบคลุม ซึ่งรายละเอียดปรากฏในหัวข้อถัดไป

แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

1. การบริหารจัดการองค์กร (Miles et al, 2021; Wurishe, 2021) กระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีการวางแผน การจัดระเบียบ การนำและการควบคุม ควบคู่กับการกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างสภาพแวดล้อม และการสร้างระบบการดำเนินงานภายในองค์กร เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมถึงการประเมิน

และปรับปรุงองค์กรอย่างต่อเนืองให้เข้ากับบริบทและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การระดมและใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างคุ้มค่า ทั้งบุคลากร ทรัพย์สิน สารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

กระบวนการบริหารจัดการจึงเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการกำหนดและส่งเสริมความสำเร็จ และกลยุทธ์ขององค์กร โดยทำหน้าที่กำหนดทิศทาง เป้าหมาย และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสร้างการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทั้งบริบทภายในและภายนอก รวมทั้งองค์กรจะสามารถรับมือหรือแก้ไขปัญหาได้เหมาะสมขึ้นอยู่กับรูปแบบการบริหารจัดการเป็นสำคัญ ซึ่งนำไปสู่การสร้างองค์กรที่มีศักยภาพ และมีโครงสร้างที่พร้อมสำหรับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานสำคัญให้้องค์กรดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้สำเร็จ ซึ่งองค์กรประกอบพื้นฐานของการบริหารจัดการองค์กร สรุปได้ 3 ประการสำคัญ (Miles et al, 2021; Wurishe, 2021; Singh, 2023) ดังนี้

1.1 การบริหารจัดการชั้นพื้นฐาน เป็นการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ 1) การวางแผนหรือการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแผนกลยุทธ์ 2) การจัดการองค์กรหรือการออกแบบโครงสร้าง กำหนดบทบาท หน้าที่ และสายงานต่าง ๆ 3) การนำ ซึ่งเป็นการสร้างและจูงใจ และการชักนำบุคลากรภายในองค์กร และ 4) การควบคุม เพื่อติดตาม ประเมินผล และดำเนินการแก้ไขปรับปรุง การดำเนินงานต่าง ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมหรือประสานงานของบุคลากรเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินงานภายในองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

1.2 การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ เป็นบทบาทของผู้บริหารเพื่อตอบสนองต่อความต้องการหรือสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) การกำหนดขอบเขตขององค์กรให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) การกำหนดโครงสร้างหรือระบบปฏิบัติงานที่เหมาะสม มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและมีกระบวนการที่ชัดเจน และ 3) การสร้างความมั่นคงและความเชื่อมั่น โดยการสร้างระบบการดำเนินงานที่เอื้อให้ประสบความสำเร็จ มีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน

1.3 การบริหารจัดการทรัพยากร เป็นการใช้ทรัพยากรและเครื่องมือต่าง ๆ ภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ เช่น บุคลากร ทรัพย์สิน ข้อมูลสารสนเทศ แผนเชิงกลยุทธ์ ทีมงาน การวิจัย เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อให้้องค์กรสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์กร เป็นกระบวนการที่เป็นระบบครอบคลุมการวางแผน จัดระเบียบ นำ้องค์กร และควบคุมทรัพยากร เพื่อให้้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกลยุทธ์ในด้านการกำหนดขอบเขต การสร้างระบบการดำเนินงาน และการสร้างนวัตกรรม เพื่อให้้องค์กรสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้

2. หลักธรรมาภิบาล (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ม.ป.ป.) โลกในยุคโลกาภิวัตน์เผชิญกับความท้าทายเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้บรรษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมของ้องค์กรธุรกิจเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติของการสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับ้องค์กรธุรกิจไปพร้อมกับการเสริมสร้างความเก่งและความดีให้กับสังคม ต่อมา้องค์กรความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาได้บรรลุเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของบรรษัทและกิจการธุรกิจเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับวิสาหกิจข้ามชาติ กำหนดให้ธุรกิจต้องดำเนินการเพื่อไม่ให้ถูกจำกัดความร่วมมือทางการค้า และสหประชาชาติได้พัฒนา The UN Global Compact (1999-2000) เป็นกรอบพันธกิจของธุรกิจทั่วโลกในการเคารพสิทธิมนุษยชน มาตรฐานแรงงาน และสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ สถาบันการเงินระหว่างประเทศได้นำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาเป็นเงื่อนไขการปล่อยกู้ โดยให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคม และการตรวจสอบได้ ้องค์กร UNESCAP ได้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ 8 ประการ ขณะที่ UNDP ได้เพิ่มเติมเป็น 9

ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วม (Participation) นิติธรรม (Rule of Law) ความโปร่งใส (Transparency) ความเสมอภาค (Equity) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness & Efficiency) ความรับผิดชอบ (Accountability) และวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision)

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของบรรษัทและกิจการธุรกิจและธรรมาภิบาลได้พัฒนาเป็นมาตรฐานสากลที่เชื่อมโยงธุรกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้างสรรค์นวัตกรรมจึงต้องตอบสนองต่อเป้าหมายทางธุรกิจ และเครื่องมือในการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง โปร่งใส และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3. กรณีศึกษาองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การศึกษาผลการดำเนินงานขององค์กรที่ประสบความสำเร็จด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ผู้เขียนได้คัดเลือกกรณีศึกษาจากองค์กรภาครัฐและเอกชนที่ได้รับรางวัลหรือมีหลักฐานเชิงประจักษ์ด้านการบริหารจัดการองค์กรที่ปราศจากการทุจริตทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยง การสร้างระบบควบคุมภายใน การเปิดเผยข้อมูล การจัดทำช่องทางร้องเรียน การปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นความโปร่งใสและคุณธรรม หรืออื่น ๆ สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี, ม.ป.ป.) ดังนี้

3.1 บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้รับรางวัลชมเชยองค์กรโปร่งใส ครั้งที่ 11 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566) เนื่องจากบริษัทมีการดำเนินงาน 1) มีนโยบายและมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเคร่งครัด โดยยึดมั่นความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส เป็นธรรม 2) มีกระบวนการตรวจสอบและดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างครอบคลุมและเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เช่น การประเมินความเสี่ยง การกำหนดควบคุมภายใน การมีช่องทางการร้องเรียน การให้รางวัลแก่ผู้แจ้งการทุจริต การลงโทษผู้กระทำผิด เป็นต้น และ 3) ปฏิเสธการทุจริตทุกรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งมุ่งมั่นที่จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความซื่อสัตย์ สุจริตและโปร่งใส (บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), ม.ป.ป.)

3.2 บริษัท ไทยออยล์ กรุ๊ป องค์กรได้รับการรับรองจากโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทย ในการต่อต้านการทุจริต (CAC) เนื่องจากมีมาตรการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ได้แก่ 1) การประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริต 2) การอบรมและรณรงค์ให้พนักงานทุกระดับปฏิบัติตามนโยบายการต่อต้านการทุจริต 3) การจัดทำช่องทางรับแจ้งการทุจริตที่หลากหลาย 4) การรายงานผลต่อคณะกรรมการตรวจสอบ 5) การร่วมมือกับภาคีเครือข่ายด้านธรรมาภิบาล และ 6) การส่งเสริมการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณธุรกิจจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ 6.1) Responsibility ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและประสิทธิภาพ 6.2) Equitable Treatment ปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม 6.3) Accountability รับผิดชอบต่อสังคมและสามารถชี้แจงต่อการตัดสินใจและการกระทำได้ 6.4) Creation of Long-term Value มุ่งสร้างคุณค่าและประโยชน์ต่อองค์กรในระยะยาว 6.5) Transparency ดำเนินงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ 6.6) Ethics ยึดมั่นจริยธรรมและจรรยาบรรณทางธุรกิจ (บริษัท ไทยออยล์ กรุ๊ป, 2567)

3.3 บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัทได้รับการรับรองจากองค์กรต่อต้านการคอร์รัปชัน (CAC) ให้เป็นบริษัทต้นแบบด้านการต่อต้านการทุจริต ได้รับรางวัล Anti-Corruption Excellence Award จากสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) ในปี 2562 และรางวัล ASEAN Corporate Governance Scorecard ระดับดีเยี่ยมด้านการกำกับดูแลกิจการและการต่อต้านการทุจริต ซึ่งบริษัทมีกระบวนการดำเนินการ ได้แก่ 1) กำหนดนโยบายห้ามกรรมการ ผู้บริหาร พนักงานทุกระดับและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอก มีส่วนร่วมกับการทุจริตทุกรูปแบบ 2) กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและดำเนินการอย่าง

โปร่งใสเป็นไปตามกฎหมาย เช่น การให้และรับของขวัญ การเลี้ยงรับรอง การบริจาค การสนับสนุนทางการเงิน การจ่ายค่าอำนวยความสะดวก การจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นต้น 3) มีการสื่อสารและอบรมผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง 4) ประเมินความเสี่ยงและควบคุมกระบวนการภายใน 5) จัดช่องทางรับแจ้งการทุจริต พร้อมมาตรการคุ้มครองผู้แจ้ง 6) กำหนดบทลงโทษทางวินัยแก่ผู้กระทำผิด และ 7) มีคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบทำหน้าที่กำกับดูแลและปรับปรุงนโยบายอย่างสม่ำเสมอ (บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน), 2567; 2565)

3.4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะกรรมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยคะแนน ITA 2565 อยู่ที่ 90.52 โดยมีผลการประเมินในระดับผลคะแนน A ตั้งแต่ปี 2561 เนื่องจากมีกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ 1) จัดตั้งคณะกรรมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต 2) ประเมินความเสี่ยงในกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ 3) การสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่บุคลากร 4) พัฒนามาตรการส่งเสริมความโปร่งใสอย่างต่อเนื่อง เช่น การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม การจัดการเรื่องร้องเรียนการทุจริต การป้องกันการรับสินบน และ 6) กำหนดแนวปฏิบัติในการรับและให้ของขวัญ(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ม.ป.ป.)

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การดำเนินงานขององค์กรที่ประสบความสำเร็จ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต				ประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	บริษัท ไทยออยล์ กรู๊ป	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	
1. มีนโยบายและ มาตรการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต อย่างเคร่งครัด โดยยึด มั่นความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส เป็น ธรรม 3. ปฏิเสธการทุจริต ทุกรูปแบบทั้งทางตรง และทางอ้อม	1. การประกาศ นโยบายต่อต้าน การทุจริต	1. กำหนดนโยบาย ห้ามกรรมการ ผู้บริหาร พนักงานทุก ระดับและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องภายนอก มีส่วนร่วมกับการทุจริต ทุกรูปแบบ 2. กำหนดแนวทาง ปฏิบัติที่ชัดเจนและ ดำเนินการอย่าง โปร่งใสเป็นไปตาม กฎหมาย	6. กำหนดแนวปฏิบัติ ในการรับและให้ ของขวัญ	1. การประกาศ นโยบายต่อต้านการ ทุจริตทุกรูปแบบ และกำหนดแนวทาง ปฏิบัติที่ชัดเจน
2. การประเมินความ เสี่ยง การกำหนด ควบคุมภายใน	-	4. ประเมินความเสี่ยง และควบคุม กระบวนการภายใน	2. ประเมินความเสี่ยง ในกิจกรรมและ กระบวนการต่าง ๆ	2. การประเมิน ความเสี่ยงและ กำหนดมาตรการ ควบคุมภายในเพื่อ ป้องกันการทุจริต

การดำเนินงานขององค์กรที่ประสบความสำเร็จ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต				ประเด็นที่ได้จาก การสังเคราะห์
บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)	บริษัท ไทยออยล์ กรุ๊ป	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	
2. มีช่องทางการ ร้องเรียน การให้ รางวัลแก่ผู้แจ้ง การทุจริต	3. การจัดช่องทางรับ แจ้งการทุจริตที่ หลากหลาย	5. จัดช่องทางรับแจ้ง การทุจริตพร้อม มาตรการคุ้มครอง ผู้แจ้ง	4. การจัดการเรื่อง ร้องเรียนการทุจริต	3. การจัดให้มี ช่องทางรับแจ้งการ ทุจริตและมาตรการ คุ้มครองผู้แจ้ง
-	2. การอบรมและ รณรงค์ให้พนักงานทุก ระดับปฏิบัติตาม นโยบายการต่อต้าน ทุจริต	3. มีการสื่อสารและ อบรมผู้เกี่ยวข้องอย่าง ต่อเนื่อง	3. การสร้างความ ตระหนักและให้ ความรู้แก่บุคลากร	4. การสร้างความ ตระหนักและให้ ความรู้แก่บุคลากร อย่างต่อเนื่อง
2. การลงโทษผู้กระทำ ผิด	-	6. กำหนดบทลงโทษ ทางวินัยแก่ผู้กระทำ ผิด	-	5. การกำหนด บทลงโทษและ ดำเนินการกับ ผู้กระทำผิด
-	4. การรายงานผลต่อ คณะกรรมการ ตรวจสอบ 6. การส่งเสริมการ ปฏิบัติงานตาม จรรยาบรรณธุรกิจ	7. มีคณะกรรมการ บริษัทและ คณะกรรมการ ตรวจสอบทำหน้าที่ กำกับดูแลและ ปรับปรุงนโยบายอย่าง สม่ำเสมอ	1. จัดตั้ง คณะกรรมการ ประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใสทำหน้าที่ ติดตาม ตรวจสอบ และกำหนดมาตรการ ป้องกันการทุจริต	6. การมี คณะกรรมการหรือ หน่วยงานเฉพาะ กำกับดูแลและ ทบทวนนโยบาย อย่างต่อเนื่อง
3. มุ่งมั่นที่จะสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่ ส่งเสริมความซื่อสัตย์ สุจริตและโปร่งใส	6. ส่งเสริมการ ปฏิบัติงานตาม จรรยาบรรณธุรกิจจน เกิดเป็นวัฒนธรรม องค์กร	-	-	7. การสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่ ยึดมั่นความซื่อสัตย์ โปร่งใส และมี จริยธรรม

หมายเหตุ: จาก ผู้เขียน (2567)

จากตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่า กรณีศึกษาขององค์กรที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงยุคต่อกับองค์กรทางการศึกษาได้ ซึ่งมีกระบวนการสร้างองค์กรที่ปราศจากการทุจริตสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. การประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักความโปร่งใสและหลักความรับผิดชอบ เนื่องจากนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน สามารถตรวจสอบได้ และเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

2. การประเมินความเสี่ยงและกำหนดมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริต สอดคล้องกับหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากเป็นกลไกที่ช่วยให้การดำเนินงานใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ป้องกัน

ความเสียหาย และบรรลุปเป้าหมายที่ตั้งไว้ และหลักความยุติธรรมที่ดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายและมาตรการที่เป็นธรรม

3. การจัดให้มีช่องทางรับแจ้งการทุจริตและมาตรการคุ้มครองผู้แจ้ง สอดคล้องกับหลักความมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีบทบาทในการตรวจสอบ และเป็นกลไกเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบภายในองค์กร

4. การสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักคุณธรรมและจริยธรรม เนื่องจากการอบรมและสร้างจิตสำนึกทำให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริต ลดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน และเป็นรากฐานของการบริหารที่ดี

5. การกำหนดบทลงโทษและดำเนินการกับผู้กระทำผิด สอดคล้องกับหลักความยุติธรรมที่กำหนดให้มีการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ และช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการจัดการขององค์กร

6. การมีคณะกรรมการหรือหน่วยงานเฉพาะกำกับดูแลและทบทวนนโยบายอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบและหลักประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นกลไกตรวจสอบถ่วงดุลที่ทำให้มาตรการต่อต้านการทุจริตถูกปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง

7. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีจริยธรรม สอดคล้องกับหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างระบบบริหารที่เข้มแข็งและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรของกรณีศึกษาเป็นการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการองค์กร โดยครอบคลุมทั้งด้านนโยบาย ระบบตรวจสอบและควบคุม กลไกการมีส่วนร่วม การเสริมสร้างจิตสำนึกคุณธรรม และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ซึ่งนำไปสู่การบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความน่าเชื่อถือ เป็นกระบวนการสำคัญของการสร้างองค์กรที่ปราศจากการทุจริต

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรข้างต้น ร่วมกับการบริหารจัดการองค์กรและหลักธรรมาภิบาล ผู้เขียนจึงได้นำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในองค์กร PURE Anti-Corruption ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. Participatory Engagement (การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต) สังเคราะห์ได้จากปัจจัยข้อที่ 3 การจัดให้มีช่องทางรับแจ้งการทุจริตและมาตรการคุ้มครองผู้แจ้ง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนในการตรวจสอบหรือกำกับดูแลการดำเนินการในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กร สอดคล้องกับการบริหารจัดการองค์กรแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีการสร้างแรงจูงใจ ความรับผิดชอบภายในองค์กร และเป็นไปตามหลักหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ การมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความรับผิดชอบ

2. Upholding Ethics (การสร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต) สังเคราะห์ได้จากปัจจัยข้อที่ 4 การสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยข้อที่ 7 การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีจริยธรรม ซึ่งเป็นการวางรากฐานของความตระหนักรู้และสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากรภายในองค์กรเพื่อก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ปราศจากการทุจริตอย่างเข้มแข็ง สอดคล้องกับการบริหารจัดการองค์กรด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีพฤติกรรมเป็นไปตามเป้าหมายหรือนโยบายขององค์กร และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความเสมอภาค และหลักนิติธรรม

3. Risk Mitigation (การบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต) สันเคราะห์ได้จาก ปัจจัยข้อที่ 1 การประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ข้อที่ 2 การประเมินความเสี่ยงและกำหนดมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริต ข้อที่ 5 การกำหนด บทลงโทษและดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง และข้อที่ 6 การมีคณะกรรมการหรือหน่วยงานเฉพาะ กำกับดูแลและทบทวนนโยบายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรเพื่อป้องกันการ ทุจริตในองค์กร สอดคล้องกับการบริหารจัดการองค์กรในเชิงกลยุทธ์เพื่อควบคุมความเสี่ยงต่อการทุจริต ภายในองค์กร และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความ รับผิดชอบ และหลักวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์

4. Electronic Governance (การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อป้องกันและปราบปราม การทุจริต) ผู้เขียนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตภายในองค์กร ทั้งการมีส่วนร่วมและการบริหารความเสี่ยงเพื่อการบริหารจัดการองค์กรปราศจาก การทุจริตที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและครอบคลุมการดำเนินการทุกระดับ สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการ องค์กรด้านการบริหารสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการต่าง ๆ ภายในองค์กร และเป็นไป ตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล และหลักนิติธรรม

ดังนั้น รูปแบบการสร้างองค์กรปราศจากการทุจริต PURE Anti-Corruption จึงเป็นรูปแบบที่ครอบคลุม ทั้งในด้านนโยบาย กฎหมาย การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศมา ใช้เป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์กรให้มีความโปร่งใส ปราศจากการทุจริต รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกต่อต้าน การทุจริตในบุคคลและระบบการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างครอบคลุม เป็น ระบบต่อเนื่อง และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ปราศจากการทุจริตที่เข้มแข็ง

การสร้างองค์กรปราศจากการทุจริตตามรูปแบบ PURE Anti-Corruption

การสร้างองค์กรที่ปราศจากการทุจริต องค์กรจะต้องมีกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยปลูกฝังความตระหนักรู้เรื่องต่อต้านการทุจริต มีการบริหารจัดการความเสี่ยง มีความโปร่งใส มีส่วน ร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการติดตามและตรวจสอบการทุจริตอย่าง รอบด้าน โดยผู้เขียนจะได้นำเสนอแนวทางป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามรูปแบบ PURE Anti-Corruption ดังนี้

1. Participatory Engagement (P) การมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต หมายถึง การให้บุคคล หน่วยงาน หรือทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในองค์กร

เนื่องจาก การมีส่วนร่วมจะส่งเสริมความโปร่งใสและการตรวจสอบภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น เมื่อมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น บุคลากร ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการต่าง ๆ ที่ต้องตัดสินใจและดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถสะท้อนให้ เห็นถึงความโปร่งใสของกระบวนการและสามารถติดตามและตรวจสอบได้ ซึ่งจะลดโอกาสของการทุจริตและ สร้างความรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่ายในการดูแลและป้องกันการทุจริต เพราะทุกส่วนต่างมีความรู้สึกว่าเป็น ส่วนหนึ่งขององค์กร (Transparency International, 2013)

เมื่อทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมและเข้าใจถึงผลเสียของการทุจริต ทั้งส่งเสริมการปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติ ที่ไม่ยอมรับการทุจริต และเสริมสร้างกระจายอำนาจให้กับทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม ส่งผลให้มีระบบป้องกัน การทุจริตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ อัญญาณ์ ปาณิกบุตร (ม.ป.ป.) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วม

เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำประชาพิจารณ์ การร่วมลงประชามติ หรืออื่น ๆ ที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการส่งเสริมให้บุคลากร ชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมจะสามารถสร้างความโปร่งใสในการตรวจสอบกระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมได้ เช่น การเปิดให้มีการเฝ้าระวัง แจ้งการทุจริต ตรวจสอบการทุจริตผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนร่วมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการป้องกันการทุจริต ทั้งสามารถสร้างจิตสำนึกในการต่อต้านการทุจริตให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้

2. Upholding Ethics (U) การสร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต หมายถึง การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และสร้างจิตสำนึกในการต่อต้านการทุจริตแก่บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้มีความคิดและพฤติกรรมที่เหมาะสมตามหลักคุณธรรมจริยธรรมอันดี มีการปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักละอายต่อความผิด และต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ เพื่อสร้างรากฐานวัฒนธรรมองค์กรที่ดี

เนื่องจาก การบริหารจัดการองค์กรตามหลักคุณธรรมจริยธรรม เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นการสร้างความตระหนักรู้และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรังเกียจการทุจริต สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาหรือผลกระทบเชิงลบของการทุจริต และบังคับใช้กฎหมายและนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจังในองค์กร (Andvig et al., 2001) โดยสามารถทำได้หลายวิธีการ เช่น การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่มีความซื่อสัตย์สุจริตโดยการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ การมีแบบอย่างที่ดี ระบบการดำเนินการต่าง ๆ มีความโปร่งใส มีการตรวจสอบและลงโทษตามหลักกฎหมายอย่างยุติธรรม หรือการจัดกิจกรรมรณรงค์และปลูกฝังค่านิยมไม่ยอมรับการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการสร้างจิตสำนึกในคุณธรรมและจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญในการบริหารจัดการความเสี่ยงภายในองค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. Risk Mitigation (R) การบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต หมายถึง กระบวนการ กลยุทธ์ หรือแนวทางในการปฏิบัติที่มีเป้าหมายเพื่อระบุ วิเคราะห์ ประเมิน และบริหารจัดการเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริต

เนื่องจาก การบริหารความเสี่ยง เป็นการลดโอกาสและผลกระทบจากการทุจริต เสริมสร้างความโปร่งใส และกำกับดูแลที่ดีในองค์กร (Deloitte & Touche LLP, 2012; Transparency International, 2021) มี 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การระบุความเสี่ยง โดยวิเคราะห์กระบวนการต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อระบุปัจจัยที่อาจนำไปสู่การทุจริต 2) การประเมินความเสี่ยง โดยวิเคราะห์ความน่าจะเป็นและผลกระทบของความเสี่ยงการทุจริต 3) การจัดการหรือควบคุมความเสี่ยง โดยกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงการทุจริต และ 4) การติดตามประเมินผล โดยติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงจากการทุจริต และประเมินผลความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในแต่ละกระบวนการต้องมีการระบุปัจจัยเสี่ยง วิเคราะห์โอกาสและผลกระทบ จัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง และกำหนดมาตรการควบคุมและลดโอกาสในการเกิดความเสี่ยง (OECD, 2017; United Nations Office on Drugs and Crime, 2013)

ทั้งนี้ การบริหารความเสี่ยงด้านการทุจริต ครอบคลุมถึงการสร้างวัฒนธรรมและจริยธรรมในการป้องกันการทุจริตขององค์กรผ่านการปลูกฝังค่านิยมที่ดี มีจรรยาบรรณ และให้ความรู้แก่บุคลากร

รวมถึงมีระบบกำกับดูแลและการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการป้องกันและตรวจพบการทุจริตได้ทันที (Rahman, 2021; World Bank, 2020)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการส่งเสริมให้องค์กรสามารถ วิเคราะห์ และกำหนดมาตรการบริหารจัดการกับปัจจัยเสี่ยงในการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในองค์กรได้อย่างเป็นระบบ สามารถลดโอกาสและผลกระทบจากการดำเนินการต่าง ๆ ภายในองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการองค์กรได้

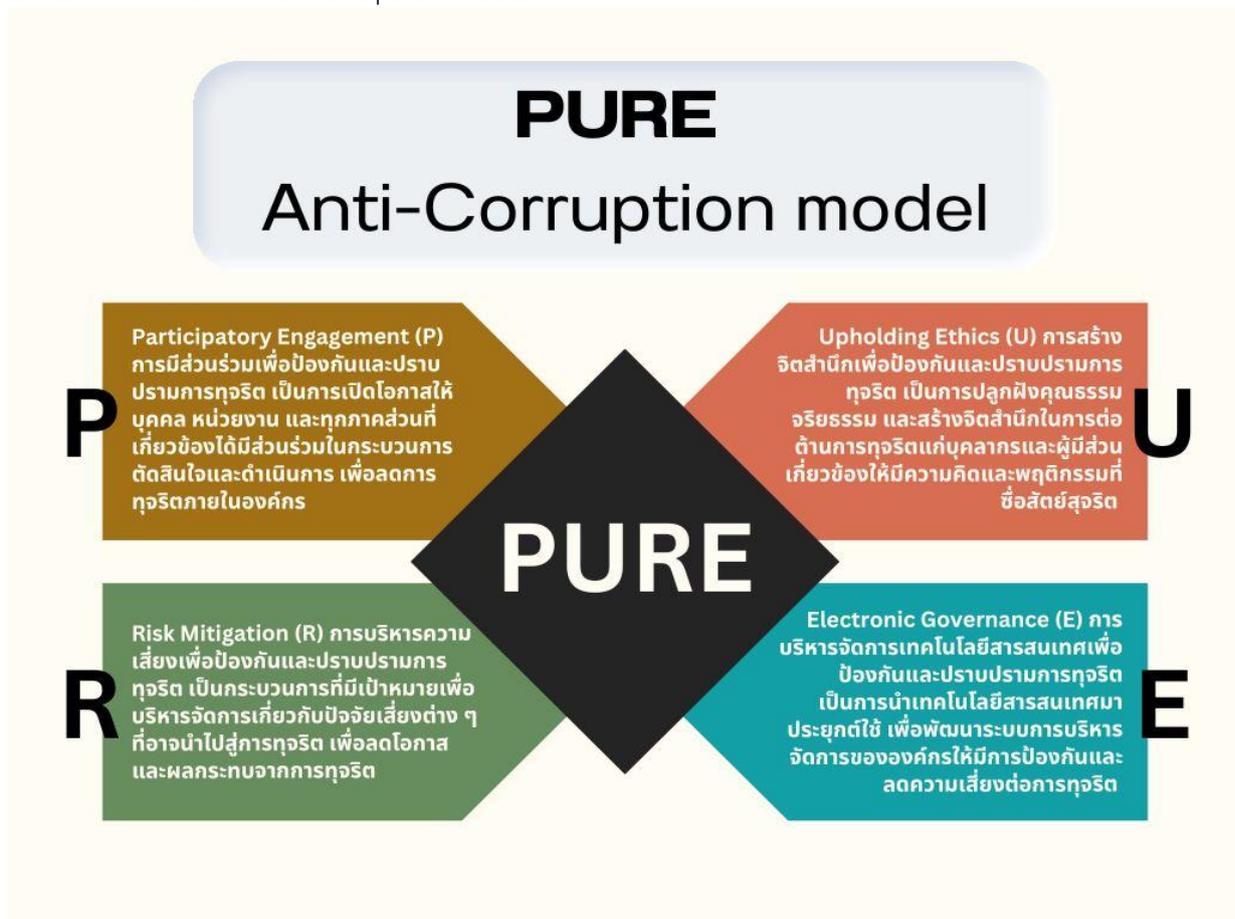
4. Electronic Governance (E) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต หมายถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการขององค์กรให้มีการป้องกันการทุจริต การติดตามและการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความโปร่งใสภายในองค์กร และลดความเสี่ยงจากการทุจริต

การบริหารจัดการดังกล่าวสอดคล้องกับ Heeks (1998) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการปัญหาการทุจริต เนื่องจากสามารถดำเนินการอย่างโปร่งใสและลดการใช้ความคิดเห็นและความรู้สึกของบุคคลได้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบันทึก จัดเก็บ และตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ รวดเร็ว สามารถติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือสามารถนำเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้เพื่อค้นหาแนวโน้มหรือพฤติกรรมที่น่าสงสัย ส่งผลให้สามารถตรวจสอบการทุจริตได้อย่างรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรจำเป็นต้องกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยของข้อมูลอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันการเข้าถึงหรือการนำข้อมูลไปใช้อย่างไม่เหมาะสม รวมถึงมาตรการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อป้องกันปัญหาข้อมูลรั่วไหล (Soomro et al, 2016)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตในองค์กรสามารถอำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และโอกาสการทุจริตได้อย่างครอบคลุม และสามารถป้องกันการทุจริตหรือลดความเสี่ยงของการทุจริตภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลข้างต้น แนวทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามรูปแบบ PURE Anti-Corruption จึงเป็นกรอบแนวคิดหรือแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรให้ปราศจากการทุจริตที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระหว่างหลักการบริหารจัดการองค์กร หลักธรรมาภิบาล และแนวทางการดำเนินงานขององค์กรที่ประสบความสำเร็จด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วย 1) Participatory Engagement (P) การมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต 2) Upholding Ethics (U) การสร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต 3) Risk Mitigation (R) การบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ 4) Electronic Governance (E) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส และลดโอกาสในการทุจริต โดยแนวทางทั้ง 4 ประการ สามารถใช้ในการบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษาเพื่อสร้างความโปร่งใส ลดโอกาสการทุจริตภายในองค์กร และเสริมสร้างความมั่นคงให้กับระบบการศึกษาได้ ดังนี้

หมายเหตุ: จาก ผู้เขียน (2567)

การประยุกต์ใช้รูปแบบ PURE Anti-Corruption ในบริบทขององค์กรทางการศึกษา

รูปแบบ PURE Anti-Corruption เป็นแนวคิดที่ผู้เขียนสังเคราะห์ขึ้นมาเพื่อใช้ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กร โดยบทความฉบับนี้ได้นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้เฉพาะในองค์กรทางการศึกษา เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาอย่างโปร่งใสที่จะส่งผลให้องค์กรสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางในการนำรูปแบบ PURE Anti-Corruption ไปใช้บริหารจัดการองค์กรทางการศึกษา ดังนี้

1. Participatory Engagement (P) การมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในบริบทขององค์กรทางการศึกษา ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากร นักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานภายในองค์กร ซึ่งสามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้านการปฏิบัติตนและการใช้เทคโนโลยี ดังนี้

1.1 ควรมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักเรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการนักเรียน เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบาย ติดตามและตรวจสอบในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับบริบทความต้องการขององค์กร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจริง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและโปร่งใส

1.2 ควรสร้างช่องทางการรับแจ้งข้อมูลการทุจริตที่หลากหลาย เข้าถึงง่าย และไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้แจ้ง เช่น สื่อออนไลน์ ทั้งกำหนดมาตรฐานคุ้มครองอย่างเคร่งครัด รวมถึงรักษาความลับและป้องกันการโต้กลับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.3 ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก เช่น สื่อมวลชน หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ และจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการประกวดสื่อหรือการสัมมนาต่อต้านการทุจริต เพื่อสร้างความตระหนักให้องค์กรและสังคมเห็นความสำคัญของการต่อต้านการทุจริตร่วมกัน

2. Upholding Ethics (U) การสร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในบริบทขององค์กรทางการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างพฤติกรรมต่อต้านการทุจริต โดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบแก่บุคลากรทุกระดับ สามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้านการปฏิบัติตนและการใช้เทคโนโลยี ดังนี้

2.1 ควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกในการต่อต้านการทุจริต โดยสร้างและพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต วินัย ความรับผิดชอบ หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยม เช่น กิจกรรมค่ายคุณธรรม การแข่งขันกีฬา การแข่งขันทักษะทางวิชาการ เพื่อสร้างการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรมในชีวิตประจำวันของผู้เรียนและบุคลากร

2.2 ควรมีการพัฒนาอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตนหรือสนับสนุนให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสร้างแกนนำสุจริตและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.3 ควรมีระบบการประเมินและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติแก่นักเรียน ครูและบุคลากรที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมจริยธรรมหรือความซื่อสัตย์สุจริต เช่น การมอบโล่เกียรติยศทุนการศึกษา การประกาศเกียรติคุณผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรทัดฐานเชิงบวกและขยายผลวัฒนธรรมองค์กรด้านความซื่อสัตย์

3. Risk Mitigation (R) การบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในบริบทขององค์กรทางการศึกษา ซึ่งเป็นการระบุ วิเคราะห์ และบริหารจัดการปัจจัยที่อาจนำไปสู่การทุจริตเพื่อพัฒนาและกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสม สามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้านข้อมูลสารสนเทศ ดังนี้

3.1 ควรประเมินความเสี่ยงหรือจุดบกพร่องขององค์กรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยวิเคราะห์กระบวนการที่มีความเสี่ยงสูงต่อการทุจริต เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายงบประมาณ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ ระบบการควบคุมภายใน เป็นต้น

3.2 ควรดำเนินการวางระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงหรือการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการทุจริต โดยกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการดำเนินงาน การมอบหมายหน้าที่หรือความรับผิดชอบ การให้หรือกระจายอำนาจแก่บุคคลในการตัดสินใจอย่างเหมาะสม และฝึกอบรมเสริมสร้างความตระหนักรู้เรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสที่เป็นอิสระจากองค์กรและมีความรู้ความสามารถเพื่อตรวจสอบและประเมินการบริหารจัดการภายในอย่างสม่ำเสมอ และเป็นส่วนสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สุจริต

4. Electronic Governance (E) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในบริบทขององค์กรทางการศึกษา ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการองค์กร สามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้านข้อมูลสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยี ดังนี้

4.1 ควรนำระบบฐานข้อมูลกลางมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสำคัญภายในสถานศึกษา เช่น ข้อมูลนักเรียน การเข้าเรียน ข้อมูลส่วนตัวของบุคลากร หรือใช้ระบบออนไลน์ที่มีการระบุตัวตนการเข้าใช้งาน เพื่อป้องกันการปลอมแปลงเอกสารหรือผลการเรียน และสามารถจัดเก็บได้อย่างเป็นระบบ

4.2 ควรใช้ระบบบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ในการบันทึก ติดตาม และตรวจสอบรายรับ-รายจ่าย รวมถึงประวัติการใช้จ่ายงบประมาณภายใน หรือการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อลดการติดต่อกับและหลีกเลี่ยงการพิจารณาส่วนบุคคลในการจัดซื้อจัดจ้าง พร้อมทั้งใช้ระบบโอนเงินอิเล็กทรอนิกส์ในการชำระเงินเพื่อลดความเสี่ยงการจ่ายเงินนอกระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้

4.3 ควรสร้างระบบประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือระบบคัดกรองบุคลากรออนไลน์ เพื่อลดความเสี่ยงในการเลือกปฏิบัติหรืออคติส่วนบุคคล และสามารถคัดเลือกบุคคลได้ตามข้อกำหนดต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม ทั้งสามารถติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

4.4 ควรนำระบบการสอบออนไลน์มาใช้ในการประเมินผลนักเรียนควบคู่กับระบบการตรวจสอบการคัดลอกผลงานในการส่งชิ้นงานต่าง ๆ และสร้างช่องทางออนไลน์สำหรับนักเรียนให้สามารถเรียนรู้หรือร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อสร้างคุณธรรมและความรับผิดชอบในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้รูปแบบ PURE Anti-Corruption ในการบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตได้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างจิตสำนึกสุจริต การบริหารความเสี่ยง และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษาให้ปราศจากการทุจริตอย่างครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต สร้างองค์กรที่มีความโปร่งใส และพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนได้เต็มตามศักยภาพ และพร้อมสำหรับการเป็นองค์กรต้นแบบด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในองค์กรได้ต่อไป

บทสรุป

รูปแบบ PURE Anti-Corruption เป็นแนวทางการบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษาเพื่อสร้างองค์กรที่ปราศจากการทุจริต โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีบุคลากรทุกระดับทั้งภายในและภายนอกขององค์กรสามารถคิดและปฏิบัติอย่างซื่อสัตย์สุจริต และพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะ พร้อมจะขับเคลื่อนสังคมสุจริต ได้แก่ 1) Participatory Engagement (P) การสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดช่องทางการร้องเรียนและมีมาตรการคุ้มครอง 2) Upholding Ethics (U) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรซื่อสัตย์สุจริต โดยบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมลงในหลักสูตร สร้างแกนนำและระบบยกย่องเชิดชูเกียรติแก่บุคลากรและนักเรียน 3) Risk Mitigation (R) การประเมินความเสี่ยงในกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในองค์กร โดยวางระบบการควบคุมและตรวจสอบภายใน และ 4) Electronic Governance (E) การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความปลอดภัยของข้อมูลภายในองค์กร และเพิ่มความโปร่งใสและลดโอกาสการทุจริต ดังนั้น PURE Anti-Corruption จึงสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อสร้างองค์กรที่มีระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส ลดความเสี่ยงการทุจริต เสริมสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2566, 8 พฤษภาคม). *คอร์รัปชันในระบบการศึกษา...ความท้าทายที่ต้องเดินหน้าสู่*.
<https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/179708>
- กลุ่มไทยออยล์. (ม.ป.ป.). *การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน*.
<https://www.thaioilgroup.com/home/content.aspx?id=608>
- คณะกรรมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ม.ป.ป.)
การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
<https://ita.ku.ac.th>
- บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). (ม.ป.ป.). *นโยบายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน*.
- บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). (2565, 25 พฤษภาคม). *นโยบายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน*.
<https://scc-th.listedcompany.com/misc/cg/2022/20221206-scc-anti-corruption-policy-th.pdf>
- บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). (2567, 13 พฤษภาคม). *รายงานประจำปี บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)*. <https://market.sec.or.th/public/idisc/th/Viewmore/fs-r562?searchSymbol=SCC>
- ยสินธร กลิ่นจำปา. (2566, 17 มกราคม). *ChatGPT ฉลาดแถมโกง มหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วโลกเร่งเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน*. WAYMAGAZINE. <https://waymagazine.org/chatgpt-change-how-universities-teaching/>
- วีระพล บดีรัฐ. (2543). *PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ*. ประชาชน.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566, 15 มีนาคม). *ประกาศผลการตัดสินรางวัลองค์กรโปร่งใส ครั้งที่ 11*.
<https://www.nacc.go.th/categorydetail/20180831184638647/20230315100448?>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2568, 2 ตุลาคม). *ธรรมาภิบาล*. https://www.soc.go.th/?page_id=5398
- อัษฎางค์ ปาณิกบุตร. (ม.ป.ป.). *ธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี*. สถาบันพระปกเกล้า.
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี>
- Andvig, J. C., Fjeldstad, O. H., Amundsen, I., Sissener, T., & Søreide, T. (2001). *Corruption: A review of contemporary research*. Chr. Michelsen Institute.
- Bertram G. T. (Ed.). (2011). *Creating the ethical academy: A systems approach to understanding misconduct and empowering change in higher education*. Routledge.
- Bretag, T. (2018, March 27). *15% of students admit to buying essays: What can universities do about it?*. The Conversation. <https://theconversation.com/15-of-students-admit-to-buying-essays-what-can-universities-do-about-it-103101>
- Deloitte & Touche LLP. (2012) *Risk assessment in practice*. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
- Duggineni, S. (2023). Impact of controls on data integrity and information systems. *Science and Technology*, 13(2), 29-35.
- Hallak, J., & Poisson, M. (2007). *Corrupt schools, corrupt universities: What can be done?*. UNESCO International Institute for Educational Planning.
<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2761642>

- Heeks, R. (1998). *Information Technology and Public Sector Corruption*. Institute for Development Policy and Management. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.29814.96322>
<https://www.pttgcgroup.com/th/corporate-governance/corporate-governance/policy/anti-corruption-and-anti-bribery>
- Jacob, B. A., & Levitt, S. D. (2003). Rotten apples: An investigation of the prevalence and predictors of teacher cheating. *The Quarterly Journal of Economics*, 118(3), 843-877.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). *The action research planner*. Deakin University Press.
- Miles, R. E., Snow, C. C., Meyer, A. D., & Coleman, H. J. (1978). Organizational strategy, structure, and process. *Academy of Management Review*, 3(3), 546-562.
- Milovanovitch, M. (2013). Fighting corruption in education: A call for sector integrity standards. *Edmond J. Safra Working Papers*, 31(1), 1-24.
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2358480>
- OECD. (2017). *OECD recommendation on public integrity*.
<https://www.oecd.org/gov/ethics/recommendation-public-integrity/>
- Pupovac, V., Bilic-Zulle, L., & Petrovecki, M. (2017). On academic plagiarism in Europe: an analytical approach based on the theory of convenience. *International Journal for Educational Integrity*, 13(6), 1-14.
- Rahman, A. (2021). *Fraud risk management: Theory and practice*. Routledge.
- Rumyantseva, N. L. (2005). Taxonomy of corruption in higher education. *Peabody Journal of Education*, 80(1), 81-92.
- Singh, S. K. (2023). *Strategic Management*. <https://www.researchgate.net/publication/372418656>
- Soomro, Z. A., Shah, M. H., & Ahmed, J. (2016). Information security management needs more holistic approach: A literature review. *International Journal of Information Management*, 36(2), 215-225.
- THAIPUBLICA. (2567, 30 มกราคม). ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันปี 2566 ไทยอยู่อันดับ 108.
<https://thaipublica.org/2024/01/corruption-perception-index-2023/>
- Transparency International. (2013, December 3). *Corruption Perceptions Index 2013*.
<https://www.transparency.org/en/publications/cpi-2013>
- Transparency International. (2021). *Corruption perceptions index 2021*.
<https://www.transparency.org/en/cpi/2021>
- Transparency International. (2022). *Corruption Perception Index 2021*.
<https://www.transparency.org/en/cpi/2022>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2013). *Good practices in ensuring compliance with article 9 of the United Nations Convention against Corruption*.
https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2013/13-87663_Ebook.pdf
- World Bank. (2020). *Combating corruption*.
<https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>
- Wurische, S. Y. (2021). Organizational management. *Global Scientific Journal (GSJ)*, 9(4), 2320-9186.

ตอนที่ 3
ป.ป.ช. ปกิณฑกะ
NACC Miscellaneous

การมุ่งสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลกับภารกิจด้านการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช.

The Transition to a Digital Government and the Anti-Corruption Mission of
the National Anti-Corruption Commission (NACC)

คณิศ รมณีย์พิกุล

Kanes Rommaneeepikul

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

Office of the National Anti-Corruption Commission

kaness_r-o-m-a@hotmail.co.th

รับบทความ 24 พฤษภาคม 2568 แก้ไขบทความ 30 กันยายน 2568 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 15 ธันวาคม 2568

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้ว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานขององค์กร เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นหรือขาดไม่ได้ทั้งองค์กรภาครัฐหรือองค์กรเอกชนก็ตาม ทั้งนี้ นอกจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นไปอย่างรวดเร็วก็มีความสำคัญเช่นกัน เพื่อมุ่งสู่การทำงานแบบ Digital Platform อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรภาครัฐ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในหน่วยงาน จะต้องมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรได้ทั้งในด้านความเร็วและด้านการอำนวยความสะดวกให้แก่การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ทั้งนี้ การพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งของคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2567 โดยมีใจความสำคัญระบุไว้ว่า “รัฐบาลจะปฏิรูประบบราชการและกองทัพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเปลี่ยนผ่านราชการไทยไปสู่ราชการทันสมัยในระบบดิจิทัล (Digital Government) ปรับขนาดให้มีความคล่องตัวเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้งบประมาณและการปฏิบัติราชการ ปรับขนาดและกำลังคนภาครัฐให้สอดคล้องกับภารกิจเปลี่ยนผ่านรูปแบบการเกณฑ์ทหารไปสู่แบบสมัครใจ เน้นใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรภาครัฐ เป็นคนดีและเก่ง มีคุณธรรม มุ่งมั่นและมีอาชีพโปร่งใสและตรวจสอบได้ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของรัฐและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น และการดูแลชุมชน” ซึ่งจะเห็นได้จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีดังกล่าวว่า แม้จะเป็นถ้อยคำสั้น ๆ แต่ก็แสดงให้เห็นได้ว่าการมุ่งปฏิรูประบบราชการให้ไปสู่ระบบดิจิทัล (Digital Government) ด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรภาครัฐนั้น สามารถเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยได้ เช่น การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารของทางรัฐเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รับทราบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ลดโอกาสในการปกปิดข้อมูลอันจะเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันในอนาคตได้

บทความนี้นำเสนอข้อมูลแนวคิด พัฒนาการของการมุ่งสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งแผนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในอนาคต ของประเทศไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย โดยในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบด้านการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินการพัฒนาหน่วยงานให้มีความเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่จะมีส่วนช่วยลดปัญหาการทุจริตของประเทศไทย บทความนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ปัญหา โอกาส และอุปสรรคของการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ช. ว่ามีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย หรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการในการพัฒนาไปสู่องค์กรดิจิทัลของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย

1. ที่มาและความสำคัญในการปรับเปลี่ยนสู่รัฐบาลดิจิทัล

ตามที่รัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ข้อ 4.4 ที่กำหนดให้ภาครัฐมีความทันสมัย และข้อ 4.6 ที่กำหนดให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดภัยและประพฤตินิยม จึงเป็นที่มาของแนวนโยบายแห่งรัฐที่จะเปลี่ยนแปลงหน่วยงานภาครัฐให้มีความทันสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของโลกปัจจุบันที่มีความแปรเปลี่ยนทางเทคโนโลยีไปอย่างก้าวกระโดด การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการภายในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเร่งด่วนมากในการนำมาใช้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ต่อมาเพื่อให้การปรับเปลี่ยนหน่วยงานภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมได้ รัฐบาลได้มีการตราพระราชบัญญัติ การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 เพื่อให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการให้บริการประชาชน มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐได้

ปัจจุบันในส่วนของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 – 2570 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลของสำนักงาน ป.ป.ช. ไปสู่สำนักงาน ป.ป.ช. ดิจิทัล (Digital NACC) และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 โดยสรุปที่กำหนดไว้ว่า “เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบและช่องทางดิจิทัลโดยมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล โดยมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการ และการเข้าถึงของประชาชน และในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567 : หน้า 10)

2. ตัวอย่างความสำเร็จในการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีส่วนช่วยในการลดปัญหาทุจริต

ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 1 ว่าการพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) เป็นการยกระดับการให้บริการประชาชนที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส และยังสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้นั้น แสดงให้เห็นว่า การเป็นรัฐบาลดิจิทัลมีส่วนสำคัญมากที่จะแสดงให้เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลที่สามารถให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้อง ก่อให้เกิดความโปร่งใส อันจะนำไปสู่การลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

โดยเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์การทุจริตในภาพรวมของทั้งไทยและต่างประเทศที่ปัจจุบันยังคงมีแนวโน้มการทุจริตในระดับที่สูง สะท้อนได้จากดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ประจำปี พ.ศ. 2567 คิดเป็นค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ระดับ 43 คะแนน ซึ่งถือว่าต่ำกว่า 50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งประเทศไทยได้คะแนน CPI อยู่ที่ 34 คะแนน และอยู่ในอันดับที่ 107 จาก 180 ประเทศทั่วโลกที่มีการสำรวจ ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีคะแนน CPI สูงที่สุด คือ 90 คะแนน ซึ่งครองอันดับ 1 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018 - 2024) และประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีคะแนน CPI สูงเป็นอันดับที่ 2 คือ 88 คะแนน ซึ่งครองอันดับ 2 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 (ค.ศ. 2021 - 2024) ดังนั้นบทความนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่รายละเอียดความสำเร็จของ 2 ประเทศต้นแบบการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลที่มีส่วนช่วยในการลดหรือการต่อต้านปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในประเทศ ว่ามีแนวทางอย่างไร

2.1 ประเทศเดนมาร์ก

ผลการศึกษาเหตุผลซึ่งทำให้ประเทศเดนมาร์กมีอัตราการทุจริตคอร์รัปชันที่น้อยที่สุด พบว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ โดยสรุปดังต่อไปนี้

2.1.1 Jon Thorgaard (2567) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีการทุจริตคอร์รัปชันน้อยเป็นอันดับแรก ๆ ของโลก โดยสรุปมี 3 ข้อ ดังนี้

1) การที่เป็นประเทศที่กล้าเปิดเผยข้อมูลชั้นความลับ

กล่าวคือ เปิดให้ประชาชนคนทั่วไป รวมไปถึงสื่อมวลชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เงินภาษีและข้อมูลอื่น ๆ ของรัฐบาลได้ และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของรัฐบาล จะถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร นั้นทำให้เดนมาร์กมีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตามการที่รัฐบาลเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลทางราชการชั้นความลับได้นั้น นอกจากจะทำให้เกิดความโปร่งใส ยังเกี่ยวข้องกับเรื่อง “ความรับผิดชอบ (Accountability)” อีกด้วย เพราะการที่เปิดเผยข้อมูลชั้นความลับให้กับประชาชนก็คือการเปิดเผยข้อมูลให้กับทุกคนทุกชาติเข้าถึงได้ด้วย สรุปคือหากไม่เปิดเผย ความโปร่งใสก็ไม่เกิด แต่หากเปิดเผย อันตรายก็อาจย้อนกลับหาตัวเอง ดังนั้นจึงถือได้ว่าประเทศเดนมาร์กกล้าได้กล้าเสียในเรื่องนี้อย่างมาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะผลประโยชน์ของประชาชน “ผู้จ่ายภาษี” และ รัฐบาล “ผู้บริหารจัดการภาษี” เพราะหากนักการเมือง หรือข้าราชการ สามารถป้องกันการทุจริตได้ ผลดีก็จะตกแก่ประชาชนชาวเดนมาร์ก

2) ความเชื่อใจสร้างสังคมทุจริตต่ำ

กล่าวคือ การต่อต้านคอร์รัปชันเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเรื่องทั้งหมด เพราะคนเดนมาร์กมีความเชื่อใจกันมาก ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ชาวเดนมาร์กเชื่อในตำรวจ เชื่อในรัฐบาล และคนเดนมาร์กไม่ยอมทน หากเห็นสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น ไม่ว่าผู้กระทำสิ่งนั้นจะเป็นใครก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้เลย คือ ความโปร่งใส นอกจากนี้การจ่ายเงินใต้โต๊ะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของเดนมาร์ก ผู้คนไม่ยอมรับการกระทำในลักษณะนี้ ดังนั้นประเทศเดนมาร์กมีการรับมือการทำทุจริตจาก “การตระหนักรู้ของแต่ละคน (Individual Consciousness)” เป็นหลัก ซึ่งทำให้เกิด “ความเชื่อใจ” มากพอที่จะไม่ทำทุจริต หรือถ้าพบเห็นการทุจริตก็จะแจ้งเจ้าหน้าที่ในทันที

3) กลไกเชิงสถาบัน

กล่าวคือ การจะบรรลุผลลัพธ์ด้านการป้องกันการทำให้ทุจริตได้นั้น จำเป็นต้องมี “กลไกเชิงสถาบัน” อย่างการบริหารและการบังคับใช้กฎหมาย รวมไปถึงระบบที่ใครก็สามารถแจ้งเบาะแสได้ โดยไม่จำเป็นต้องบอกชื่อ ซึ่งเดนมาร์กสามารถดำเนินการได้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการทำให้การต่อต้านการทุจริตได้ผล นอกจากนี้ในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐ รัฐบาลเดนมาร์กก็ต้องแสดงความโปร่งใสต่อสื่อมวลชนด้วย ต้องเปิดกว้างให้สื่อถาม หากมีข่าวลือเกิดขึ้นก็ต้องพร้อมเปิดเอกสารให้ตรวจสอบ ฉะนั้นรัฐบาลต้องบันทึกทุกอย่างไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2.1.2 Mikael Hemniti Winther (2558) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีการทุจริตคอร์รัปชันน้อยเป็นอันดับแรก ๆ ของโลก ได้รับการยอมรับเรื่องการมีรัฐบาลโปร่งใส ประกอบด้วย 4 ข้อ โดยสรุปดังนี้

1) สังคมเดนมาร์กมีความโปร่งใสโดยพื้นฐานอยู่แล้ว การมีสังคมที่เปิดเผย (Open Society) ทำให้เป็นเรื่องง่ายที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะข้อมูลสาธารณะที่รัฐและเจ้าหน้าที่รัฐจำเป็นต้องแสดงความโปร่งใสด้วยการเปิดเผยออกมา

2) ปัจจัยที่เกิดความเชื่อมั่นของสาธารณะ (Public Trust) ความเชื่อมั่นเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีว่า เงินภาษีของพวกเขาถูกใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด (Value for Money)

3) ประเทศเดนมาร์กมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Law Enforcement) ไม่ว่าบุคคลใดกระทำการละเมิดกฎหมาย ผู้นั้นก็ต้องได้รับโทษตามฐานความผิดเช่นเดียวกัน

4) การสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรตรวจเงินแผ่นดิน เนื่องจากประเทศเดนมาร์กไม่มีองค์กรที่มีการกิจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันโดยตรง รัฐบาลเดนมาร์กจึงใช้องค์กรดังกล่าวในการสร้างความโปร่งใส เพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินให้เป็นไปด้วยความคุ้มค่ามากที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดสำคัญที่ทำให้ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีส่วนลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประเทศเดนมาร์กได้กำหนดกลยุทธ์สำหรับการขับเคลื่อนสู่อนาคต ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลักที่รัฐบาลเดนมาร์กใช้ดิจิทัลเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2566) ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์แห่งชาติสำหรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (National Strategy for Digitalisation)

2) ยุทธศาสตร์การเติบโตทางดิจิทัล (Digital Growth Strategy)

3) ยุทธศาสตร์ดิจิทัลร่วมภาครัฐ (Joint Government Digital Strategy)

โดยเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2566 รัฐบาลเดนมาร์กได้ประกาศ แผนยุทธศาสตร์ Digitalization Strategy ฉบับใหม่สำหรับปี 2024 – 2027 (พ.ศ. 2567 – 2570) ซึ่งประกอบไปด้วยโครงการริเริ่ม 25 โครงการ โดยให้ความสำคัญกับ 3 ประการหลัก โดยสรุป ได้แก่

1) ความสามารถทางดิจิทัลที่ถือเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาดิจิทัล กล่าวคือ รัฐบาลเดนมาร์กจะเพิ่มวิชาเกี่ยวกับความเข้าใจในเทคโนโลยี (Technology Understanding) เป็นวิชาเลือกในโรงเรียนประถมศึกษาหรือบรรจุเป็นหลักสูตรสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันแบบดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาความสามารถของครูอาจารย์ด้านดิจิทัล

2) การใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ กล่าวคือ รัฐบาลเดนมาร์กจะวางแนวทางที่เกี่ยวกับการใช้ AI ในลักษณะที่สมดุลและมีความรับผิดชอบทางจริยธรรมโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางและมีความเคารพต่อค่านิยมทางสังคมและประชาธิปไตย รวมทั้งกำหนด AI Regulatory Sandbox ที่หึ่งเอกชนและภาครัฐ

ทำงานร่วมกันและพัฒนาโซลูชัน AI โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบด้าน AI และ GDPR (คล้ายกับกฎหมาย PDPA ของประเทศไทย)

3) การใช้ข้อมูลและ Digitalization ในการสนับสนุน Green Transition กล่าวคือ รัฐบาลเดนมาร์กจะจัดทำ Supply Digitalization Program ที่เป็นรูปแบบเดียวกันและสามารถเข้าถึงข้อมูลจากภาคสาธารณสุขได้โดยง่าย ซึ่งจะสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งห่วงโซ่คุณค่า และสาธารณสุขต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริม Green Transition ในภาคการขนส่ง (กระทรวงการต่างประเทศ, 2567) ซึ่งสิ่งที่ทำให้ยุทธศาสตร์ด้านดิจิทัลของเดนมาร์กประสบความสำเร็จ กล่าวโดยสรุป คือ การดำเนินงานอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบริการภาครัฐทั้งหมด โดยมี Agency for Digital Government เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ และเป็นตัวกลางระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงการคลังเดนมาร์ก นับตั้งแต่ปี 2001 ที่รัฐบาลเดนมาร์กได้จัดทำ Joint Digitisation Strategy ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทีละขั้นจาก Digital Collaboration ผ่านการใช้โอเพ่นมาสู่ Common Infrastructure ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการดิจิทัลสาธารณะ ได้แก่ NemID เปรียบเสมือนรหัสผ่านก่อนการเข้าสู่ระบบ (log-in) ที่ปลอดภัยบนอินเทอร์เน็ต และได้เปลี่ยนมาเป็นระบบ MitID ในปัจจุบัน และ Portal แพลตฟอร์มการให้บริการด้านดิจิทัลระดับชาติสำหรับประชาชน เช่น เว็บไซต์ borger.dk ที่ช่วยให้ประชาชนเข้าไปติดต่อทำธุรกรรมกับหน่วยงานภาครัฐ ผ่านระบบออนไลน์ ทำให้การเข้าถึงบริการภาครัฐมีความสะดวก รวดเร็วขึ้นอย่างมาก หลังจากนั้นประเทศเดนมาร์กได้ขยับขั้นสู่ขั้น Digital Communication ด้วยการนำ Digital Post ผ่านเว็บไซต์ e-Boks ซึ่งเป็นช่องทางให้หน่วยงานภาครัฐรวมถึงภาคเอกชนสามารถติดต่อสื่อสารกับประชาชนและลูกค้าแทนการส่งจดหมาย และปัจจุบันได้เข้าสู่ยุค Digital Transformation ที่มีการใช้ Digital Service และ AI เพื่อขับเคลื่อนประเทศ พัฒนาการเหล่านี้ส่งผลให้เดนมาร์กเป็นประเทศที่ถูกจัดให้อยู่ในอันดับต้น ๆ ในการเป็นรัฐบาลดิจิทัล (กระทรวงการต่างประเทศ, 2566)

2.2 ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์ เป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับว่ามีความสุขที่สุดในโลกถึง 8 ปีติดต่อกัน (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2568) โดยมีคะแนน 7.736 คะแนน และประเทศที่ถูกจัดว่ามีความสุขที่สุดในโลก อันดับ 2 คือ ประเทศเดนมาร์ก ซึ่งได้คะแนน 7.521 คะแนน ซึ่งถือว่าเป็นค่าสถิติที่น่าสนใจของทั้ง 2 ประเทศที่มีสถิติการทุจริตคอร์รัปชันที่ต่ำที่สุดในโลก กล่าวคือ ทั้ง 2 ประเทศเป็น 2 ประเทศที่มีความเป็นอันดับที่ 1- 2 เช่นเดียวกัน (เพียงแค่สลับอันดับที่ 1 และ 2 กันเท่านั้น) ทั้งนี้ 2 ค่าคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ชี้วัด โดยประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) เป็นอันดับที่ 1 และประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีค่าคะแนน เป็นอันดับที่ 2 และในส่วนของสถิติคะแนนความสุข ประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีค่าคะแนนความสุขเป็นอันดับที่ 1 ของโลก และประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีค่าคะแนนความสุขเป็นอันดับที่ 2 ของโลก จากการสำรวจจำนวน 147 ประเทศทั่วโลก โดยองค์การสหประชาชาติได้มีการเผยแพร่ “รายงานความสุขโลก” (World Happiness Report) โดยพิจารณาจากตัวแปร 6 ประการ ได้แก่ 1) GDP ต่อหัว (GDP per capita) 2) การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) 3) อายุขัยเฉลี่ยที่มีสุขภาพดี (Healthy life expectancy) 4) เสรีภาพ (Freedom) 5) ความเอื้ออาทร (Generosity) และ 6) การทุจริต (Freedom of corruption) (ประชาชาติธุรกิจ, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การทุจริตนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อพิจารณาการเป็นประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลก โดยพบว่า การทุจริตภายในประเทศฟินแลนด์ต่ำจนถึงเกือบจะไม่มี (ถึงแม้จะมีค่าคะแนน CPI ที่ต่ำกว่าประเทศเดนมาร์กก็ตาม) แต่ก็สามารถกล่าวได้ว่า เป็นประเทศที่มี

อัตราการทุจริตคอร์รัปชันในอัตราที่ต่ำมาก ๆ จากการศึกษาพบว่าเหตุผลใดประเทศฟินแลนด์จึงมีอัตรา การทุจริตคอร์รัปชันน้อย ๆ เป็นอันดับต้น ๆ ของโลก อีกประเทศหนึ่ง โดยสรุป คือ

2.2.1 Jyri Järviäho (2567) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศฟินแลนด์มีภาพลักษณ์ เป็นประเทศโปร่งใส โดยดัชนี CPI หรือ Corruption Perception Index อยู่ในระดับที่สูงมากเป็นอันดับ 2 ของโลกในปี 2023 ความโปร่งใสของฟินแลนด์ถือเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นจากความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในสังคม ทุกระดับ สามารถสรุป ได้ดังต่อไปนี้

1) ประเทศที่สร้างจากความเชื่อใจ

กล่าวคือ ประเทศฟินแลนด์เชื่อมั่นในบุคลากรในแต่ละภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อมั่น ที่มีต่อคุณครู ผู้บริหารโรงเรียนและผู้นำชุมชน เมื่อมีความเชื่อใจต่อกันเช่นนี้การทุจริตจะไม่ใช่เรื่องที่จะได้ พบเจอได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งระบบการศึกษาก็ปลูกฝังมาจากความเชื่อใจจะไม่พบการทุจริตเลยที่เริ่มตั้งแต่ วัยเด็ก ไม่มีการติดสินบนในทุกช่วงชีวิตของประชาชนฟินแลนด์ ชาวฟินแลนด์จะมั่นใจได้ว่าจะได้รับการ สาธารณสุขที่ดี ได้รับการศึกษาที่ดี โดยไม่มีการทุจริต จะส่งผลให้ชาวฟินแลนด์มีคุณภาพชีวิตที่ดีเกิดความ เชื่อมั่นในสังคม เชื่อมั่นในรัฐบาล วัฒนธรรมฟินแลนด์จึงสร้างอยู่บนความเชื่อมั่น เกิดเป็นเสาหลักให้แก่สังคม ที่มีความเชื่อใจกันมาก การทุจริตจึงไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

2) การลงโทษแรงไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ

กล่าวคือ หากมีการทุจริตก็จะถูกลงโทษ แต่การลงโทษที่แท้จริงคือความอภัยในสังคม เพราะมันเป็นเรื่องที่ไม่ได้รับการยอมรับจากทุกคนในสังคมฟินแลนด์ อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน จะต้องได้รับโทษทางกฎหมาย แต่นอกเหนือไปกว่านั้น จะต้องได้รับการลงโทษทางสังคมด้วย นี่จึงอาจเป็น สาเหตุที่บทลงโทษหากมีการทุจริตคอร์รัปชันไม่มีความรุนแรง และเมื่อประเทศฟินแลนด์มีการทุจริต เกิดขึ้น โดยปกติตำรวจก็จะได้รับแจ้งเรื่อง เริ่มการสอบสวน และเมื่อมีหลักฐานมากพอก็จะส่งเรื่องให้อัยการ สั่งฟ้องและไปต่อที่ศาล โดยในประเทศฟินแลนด์ แทบจะไม่พบว่ามีเจ้าหน้าที่ตุลาการ ผู้พิพากษาหรือตำรวจ ที่โกงกินในฟินแลนด์เลย ประชาชนจึงเชื่อมั่นได้ว่า คดีความจะเป็นไปตามกระบวนการ และจะดำเนินไปอย่าง ตรงไปตรงมา

3) การป้องกันทุจริตตั้งต้นจากความสุข

กล่าวคือ มีเหตุผลมากมายที่อธิบายได้ว่า ทำไมคนฟินแลนด์จึงมีความสุขกันมาก มีระบบ การศึกษาที่ดีมาก มีมหาวิทยาลัยที่ดี การเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมหาวิทยาลัยไม่มีค่าใช้จ่าย ทุกคนสามารถ เข้าถึงการศึกษาได้ มีระบบสาธารณสุขที่ดี พร้อมทั้งมีการสนับสนุนทางสังคมให้แก่ประชาชนที่ประสบความ ยากลำบากในรูปแบบต่าง ๆ และเนื่องจากรัฐบาลได้รับความเชื่อใจอย่างมากจากสาธารณสุขประชาชน ฟินแลนด์จึงเชื่อว่าไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับพวกเขา ทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและโอกาสทาง เศรษฐกิจต่าง ๆ ผ่านการสนับสนุนหลายรูปแบบ

2.2.2 ดลรวี ภัทรกุลพิมล (2567) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนช่วยให้ประเทศ ฟินแลนด์ประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับการทุจริต ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ โดยสรุปได้ดังนี้

1) กรอบกฎหมายที่ครอบคลุม

ความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตของฟินแลนด์มีพื้นฐานมาจากกรอบกฎหมายที่ ครอบคลุมซึ่งจัดการกับการทุจริตทั้งในภาครัฐและเอกชน ประมวลกฎหมายอาญาของฟินแลนด์มีบทบัญญัติที่ ชัดเจนที่กำหนดให้การติดสินบน การยักยอกเงิน และการกระทำทุจริตอื่น ๆ เป็นความผิดทางอาญาระบบ กฎหมายกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับความผิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน โดยทำหน้าที่เป็นเครื่องป้องปราม กิจกรรมที่ผิดกฎหมายอย่างรุนแรง นอกจากนี้ ฟินแลนด์มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในความร่วมมือระหว่างประเทศ

เพื่อต่อสู้กับการทุจริต ประเทศฟินแลนด์ยังเป็นผู้ลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น อนุสัญญาต่อต้านการทุจริตแห่งสหประชาชาติ (UNCAC) โดยเน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นต่อความพยายามระดับโลกในการจัดการทุจริตให้หมดไป

2) การกำกับดูแลที่โปร่งใสและการเปิดกว้าง

ฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลที่โปร่งใสเป็นอย่างมาก และความมุ่งมั่นนี้สะท้อนให้เห็นในนโยบายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ การเข้าถึงกฎหมายข้อมูล ทำให้สาธารณชนเข้าถึงข้อมูลของรัฐบาลได้ ส่งเสริมความโปร่งใสและเปิดกว้าง บริการสาธารณะแบบดิจิทัลของฟินแลนด์มีส่วนช่วยในการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบ สามารถลดโอกาสในการคอร์รัปชันได้อย่างเห็นผล นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐในฟินแลนด์ยึดมั่นในมาตรฐานทางจริยธรรมระดับสูง และรัฐบาลก็สนับสนุนวัฒนธรรมการเปิดกว้างอย่างจริงจัง การเปิดเผยข้อมูลเชิงรุก รวมถึงการเปิดเผยทางการเงินโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจในรัฐบาล และลดความเสี่ยงของการทุจริตได้ กล่าวคือ รัฐบาลฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาลที่โปร่งใส (Digital Public Administration Governance) นั่นเอง

3) สถาบันกำกับดูแลที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ

สถาบันกำกับดูแลที่เป็นอิสระมีบทบาทสำคัญในความพยายามต่อต้านการทุจริตของฟินแลนด์ สำนักงานสืบสวนแห่งชาติ (NBI) และสำนักงานอัยการสูงสุดทำงานร่วมกันในการสอบสวนและดำเนินคดีการทุจริต ความเป็นอิสระของสถาบันเหล่านี้ทำให้มั่นใจว่ากระบวนการทางกฎหมายมีความยุติธรรมและเป็นกลาง ส่งเสริมหลักนิติธรรมและยับยั้งพฤติกรรมทุจริตได้ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพินแลนด์และอธิการบดีกระทรวงยุติธรรมให้การกำกับดูแลเพิ่มเติมอีกชั้นหนึ่ง ติดตามการดำเนินการของรัฐบาลอย่างจริงจัง และส่งเสริมความรับผิดชอบ สถาบันเหล่านี้มีส่วนช่วยสร้างระบบที่แข็งแกร่งในการป้องกันการทุจริตในระดับต่าง ๆ ของรัฐบาลได้

4) การให้ความรู้เรื่องการต่อต้านการทุจริตและการรับรู้สาธารณะ

ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้เรื่องการต่อต้านการทุจริตและความตระหนักรู้ของสาธารณชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของกลยุทธ์ โปรแกรมการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีจริยธรรม ความซื่อสัตย์ และผลร้ายที่ตามมาของการทุจริต แนวทางเชิงรุกนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังรากฐานทางจริยธรรมที่แข็งแกร่งให้กับคนรุ่นใหม่ และส่งเสริมวัฒนธรรมที่ปฏิเสธการทุจริตทุกรูปแบบ การรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ของสาธารณะยังเน้นย้ำถึงต้นทุนทางสังคมที่เพิ่มขึ้นของการคอร์รัปชัน และสนับสนุนให้ประชาชนรายงานกิจกรรมที่น่าสงสัย "พระราชบัญญัติผู้แจ้งเบาะแส" ของฟินแลนด์คุ้มครองบุคคลที่รายงานการทุจริต อำนวยความสะดวกในการตรวจจับ และป้องกันการคงอยู่ของการกระทำทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดสำคัญที่ทำให้ประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่มีการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีส่วนลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ประเทศฟินแลนด์ก็ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างสูงเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำด้าน ICT และดิจิทัล รวมถึงการพัฒนานวัตกรรมด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI) Internet of Things (IoT) Virtual Reality (VR) Cyber Security เทคโนโลยี 6G และเทคโนโลยีควอนตัม เป็นต้น โดยยุทธศาสตร์ทางดิจิทัลที่กำหนดโดยภาครัฐของประเทศฟินแลนด์ จะกำหนดในรูปแบบของโครงการสำคัญ เช่น โครงการ Digital Progress ของฟินแลนด์ (Digiohjelma) ที่ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2563 และสิ้นสุดในวันที่ 31 มีนาคม 2566 โครงการนี้มุ่งหวังที่จะเพิ่มขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีและการแปลงเป็นดิจิทัลของภาครัฐและเพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดเข็มทิศดิจิทัลของฟินแลนด์

ซึ่งเป็นแผนงานเชิงกลยุทธ์ระดับชาติที่ขยายออกไปจนถึงปี พ.ศ. 2573 ที่จะทำให้ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงของระบบดิจิทัลของฟินแลนด์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Lidija Kralj, 2566)

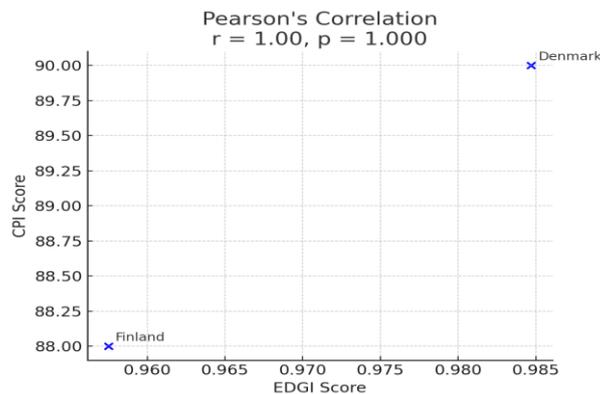
2.3 สรุป

จากข้อมูลตามข้อ 2.1 และ 2.2 จะเห็นได้ว่า นอกจากทั้งประเทศเดนมาร์ก และประเทศฟินแลนด์ จะเป็น 2 ประเทศที่จัดได้ว่าเป็นผู้นำแห่งการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัลที่มีความเจริญเติบโตทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัลให้แก่ประเทศอื่น ๆ ได้แล้ว การพัฒนาารัฐบาลดิจิทัลของทั้ง 2 ประเทศ สามารถมีส่วนช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังจะให้เห็นจากแนวนโยบายของรัฐบาลและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนที่มุ่งเน้นให้เกิดความโปร่งใสเป็นอย่างสูงมีการปลูกฝังหรือสร้างวัฒนธรรมให้ประชาชนต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน จนเกิดความเชื่อใจภายในสังคมว่าจะไม่มีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นหรือมีโอกาสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันขึ้นใกล้เคียงกับร้อยละ 0 ที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของสำนักงาน ป.ป.ช.

ตามที่แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (พ.ศ. 2561 – 2580) ระบุเป้าหมายว่าปี พ.ศ. 2566 - 2570 ประเทศไทยต้องอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด 50 อันดับแรกในการจัดลำดับดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การสหประชาชาติ (E- Government Development Index : EGDI) โดยจากการศึกษาผลสำรวจในปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 52 จาก 193 ประเทศทั่วโลก ซึ่งดัชนีการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (EGDI) ปี 2024 จัดโดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือได้ว่าการพัฒนาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2565 ที่ไทยอยู่อันดับที่ 55 โดยยังถือเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งมีคะแนน EGDI 0.9691 คะแนน โดยประเทศสิงคโปร์มีคะแนน EGDI อันดับ 3 ของโลก ซึ่งเป็นอีกหนึ่งหลักฐานที่ชี้ชัดถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและความสำเร็จในการพัฒนาระบบดิจิทัลของภาครัฐไทยอย่างต่อเนื่อง และมุ่งสู่อันดับที่ 40 ของโลกให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2570 (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2567) โดยประเทศไทยได้คะแนน EGDI 0.8351 และเมื่อศึกษาดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การสหประชาชาติ (E- Government Development Index : EGDI) ของประเทศเดนมาร์กซึ่งอยู่อันดับที่ 1 ได้คะแนน EGDI 0.9847 คะแนน และประเทศฟินแลนด์ซึ่งอยู่อันดับที่ 9 ได้คะแนน EGDI 0.9575 คะแนน (United Nations, 2024) เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับ Corruption Perception Index (CPI) และ World Happiness Report ตามข้อ 2 และ E- Government Development Index (EGDI) ของทั้งประเทศเดนมาร์กและประเทศฟินแลนด์ สามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลทั้ง 3 ประการได้ โดยใช้ Pearson Correlation Coefficient (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน) มาใช้ในการวิเคราะห์ได้ตามกราฟที่ 1

กราฟที่ 1 กราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน EDGI และ คะแนน CPI ของประเทศเดนมาร์กและประเทศฟินแลนด์

หมายเหตุ. จาก ผู้เขียน (2567)

เมื่อพิจารณาตามการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยการหาค่า r มีหลักการคือ ค่า Pearson correlation (r) ที่มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 หากมีค่าติดลบ ($-$) จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน หากมีค่าบวก ($+$) จะมีความสัมพันธ์กันทางเส้นตรงในทิศทางเดียวกันหรือแปรผันต่อกัน แต่หากมีค่าเป็น 0 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งตามกราฟที่ 1 ได้ค่า $r = 0.99$ เป็นค่าที่ใกล้กับค่า 1 มาก กล่าวคือ การมีคะแนนดัชนีการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E- Government Development Index : EGDI) ที่สูง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ที่สูง กล่าวคือ ความสามารถในการเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ดีมีความสัมพันธ์การทุจริตคอร์รัปชันในระดับที่ต่ำของประเทศเดนมาร์กและประเทศฟินแลนด์ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล ทำให้ประชาชนของทั้ง 2 ประเทศ มีความสุข จากการจัดอันดับ World Happiness Report โดยประเทศฟินแลนด์ เป็นประเทศที่ประชาชนมีความสุขที่สุดอันดับ 1 และประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่ประชาชนมีความสุขอันดับ 2

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าประเทศไทยจะยังมีคะแนน EGDI และคะแนน CPI อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก แต่ยังมี ความพยายามในการพัฒนาความเป็นรัฐบาลดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องกับการทำให้ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) สูงขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและนานาชาติอย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศ ได้มีแนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ที่ผ่านมา

เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ ดังกล่าว สำนักงาน ป.ป.ช. โดยสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 ได้พัฒนาปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อให้สำนักงาน ป.ป.ช. มีความเป็นองค์กรดิจิทัล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการให้บริการการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งได้พัฒนาปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก 3 ด้านของสำนักงาน ป.ป.ช. คือด้านปราบปรามการทุจริต ด้านการป้องกันการทุจริต และด้านตรวจสอบทรัพย์สิน รวมถึงภารกิจสนับสนุน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะ 3 ภารกิจหลักของสำนักงาน ป.ป.ช. เพียงเท่านั้น เนื่องจากในบทความนี้จะศึกษาใน ส่วนของภารกิจที่มีส่วนในการลดการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสำคัญมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1) การกิจด้านปราบปรามการทุจริต : ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านการปราบปรามการทุจริต ด้วยการปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านปราบปรามการทุจริตทั้งหมดให้อยู่ภายใต้ระบบเดียว ที่เรียกว่า CCMS Portal และสามารถเชื่อมโยงกับระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (e - Office) ได้ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน ข้อมูลในระบบมีความถูกต้องแม่นยำ มีส่วนช่วยให้สามารถจัดการข้อมูลคดีทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งปรับปรุงระบบหลายส่วนตามความต้องการของผู้บริหาร เพื่อใช้งานระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ได้แก่ ระบบ CCMS ระบบ PESCA ระบบติดตามเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบ (CFS) ระบบขยายเวลา ระบบฐานคดีทุจริต (AGMS) พร้อมทั้งพัฒนาระบบแสดงผลงานด้านการไต่สวนข้อเท็จจริง ระบบบันทึกเรื่องข้อมูลบนเว็บไซต์สำนักงาน ป.ป.ช. ทำให้สามารถติดตามการดำเนินงานได้ทุกขั้นตอน มีการปรับปรุงระบบการติดตาม การบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว รวมถึงพัฒนาระบบเรื่องไต่สวนที่มีมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่า ข้อกล่าวหาไม่มีมูล ระบบบริหารการประชุม (ส่งสำนวน) ระบบบริหารการประชุม (คณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องกล่าวหา) ระบบบริหารการประชุม (ด้านกฎหมาย) และระบบมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคำพิพากษา (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567 : หน้า 19)

3.1.2) การกิจด้านป้องกันการทุจริต : ได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศงานด้านการป้องกันการทุจริต (Corruption Deterrence System : CDS) สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามการดำเนินงานด้านป้องกันการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. และสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาช่วยในการปฏิบัติงานด้านป้องกันการทุจริต พัฒนาระบบแสดงผลแผนที่พื้นที่เสี่ยงต่อการทุจริต (Corruption Risk Mapping) เพื่อแสดงข้อมูลการแจ้งเบาะแสทุจริตในแต่ละจังหวัดของประเทศไทยและพิพิธภัณฑ์ด้านโกงเสมือนจริง (Virtual Anti - Corruption Museum) (สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดแพร่, 2566) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบรายงานและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-plan) และภาครัฐวิสาหกิจ (SE-PlanNACC) ระบบ Digital Platform (Version แรก ประกอบด้วย ระบบแจ้งเบาะแส ระบบพระพร้อม ระบบแจ้งข้อมูลสถานะเรื่องร้องเรียน และระบบเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชี ระบบให้คำปรึกษาธรรมาภิบาลออนไลน์ (GGCS) ระบบรายงานผลการผลักดันและบูรณาการติดตามมาตรการป้องกันการทุจริต (RMES) ระบบ CHATBOT “หยุดคนโกงประเทศไทย” และระบบ NACC App Mobile สำหรับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อให้ใช้ในการดูข้อมูล Intranet ของสำนักงาน ป.ป.ช. ผ่านโทรศัพท์มือถือ (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567 : หน้า 19)

3.1.3) การกิจด้านตรวจสอบทรัพย์สิน : มีการปรับปรุงระบบสารสนเทศเพื่อการรวบรวมและวิเคราะห์ทรัพย์สิน (ACAS) ระบบออกรายงานติดตามและประเมินผลบัญชีตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน (Etc - Asset) ระบบขอขยายระยะเวลาตรวจสอบทรัพย์สิน ระบบเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และระบบติดตามบัญชี ซึ่งเป็นระบบที่ให้สำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงาน ป.ป.ช. ใช้กำกับและติดตามบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่รับมา โดยการใช้ QR Code เป็นตัวกำกับและติดตาม รวมถึงพัฒนาปรับปรุงระบบยื่นบัญชีออนไลน์ ประกอบด้วยระบบ ODS ตามมาตรา 158 ตามแบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่มีการปรับเปลี่ยน และระบบยื่นบัญชีออนไลน์ตามมาตรา 102 และมาตรา 103 นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบ Chatbot “คำแนะนำเกี่ยวกับการยื่นบัญชี” และระบบสืบค้นคำพิพากษาทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Judgement) (ด้านตรวจสอบทรัพย์สิน)

นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมเพื่อทำการรับ - ส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการดำเนินการเชื่อมโยงกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน

อัยการสูงสุด สำนักงานกิจการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรมราชทัณฑ์ (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567 : หน้า 20)

3.2 แนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปัจจุบันและอนาคต

ด้วยสำนักงาน ป.ป.ช. มีการจัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 – 2570 โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการดังกล่าวนี้ได้มีการนำข้อมูลการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. พ.ศ. 2563 – 2566 ซึ่งเป็นฉบับแรกของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ได้มีประกาศใช้มาประกอบการพิจารณาในจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ฉบับปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของส่วนงานภายในสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดียิ่งขึ้น โดยสามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

3.2.1 วิสัยทัศน์ : เป็นองค์กรนำในการใช้นวัตกรรมและข้อมูลในการบริหารงาน ขับเคลื่อนภารกิจด้วยกระบวนการดิจิทัลเพื่อความยั่งยืน โปร่งใส และตรวจสอบได้

3.2.2 เป้าหมาย : ประกอบไปด้วยทั้งหมด 4 เป้าหมาย ดังนี้

1) นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ช.

2) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประมวลผลในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนการปฏิบัติราชการของสำนักงาน ป.ป.ช.

3) เพิ่มศักยภาพและเสถียรภาพของโครงสร้างพื้นฐานและความมั่นคงปลอดภัย ให้เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานระดับสากล

4) บุคลากรมีองค์ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ และมีความรู้เท่าทันต่อภัยคุกคามดิจิทัล

3.2.3 แผนปฏิบัติราชการ : แบ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการ จำนวน 4 เรื่อง มีรายละเอียด โดยสรุป ดังนี้

1) บูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนภารกิจของหน่วยงาน ประกอบไปด้วย 2 แนวทางการพัฒนา ได้แก่

ก) แนวทางการพัฒนาที่ 1.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศที่ใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ข) แนวทางการพัฒนาที่ 1.2 การพัฒนาปรับปรุงระเบียบ /แนวปฏิบัติของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่านกระบวนการงานดิจิทัล

2) ขับเคลื่อนสำนักงาน ป.ป.ช. ด้วยข้อมูล ประกอบไปด้วย 2 แนวทางการพัฒนา ได้แก่

ก) แนวทางการพัฒนาที่ 2.1 การเชื่อมโยงบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานภายนอก เพื่อใช้ขับเคลื่อนและสนับสนุนภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช.

ข) แนวทางการพัฒนาที่ 2.2 การพัฒนาศูนย์ข้อมูลด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

3) ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ (Infrastructure) ประกอบไปด้วย 1 แนวทางการพัฒนา คือ แนวทางการพัฒนาที่ 3.1 การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศและไซเบอร์ในระบบสารสนเทศ เครือข่าย และการใช้เทคโนโลยีของสำนักงาน ป.ป.ช.

4) พัฒนาทุนมนุษย์ด้านดิจิทัล ประกอบไปด้วย 2 แนวทางการพัฒนา ได้แก่

ก) แนวทางการพัฒนาที่ 4.1 การสื่อสาร ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ด้านดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ข) แนวทางการพัฒนาที่ 4.2 การพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลให้มีสมรรถนะและทักษะที่หลากหลายรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

3.3 รายละเอียดการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่สำคัญกับภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ตามแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 – 2570 แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ จะมีการกำหนดเป้าหมาย ที่มีรายละเอียดของตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย และแผนงาน/ โครงการตามลำดับ โดยบทความนี้จะเสนอรายละเอียดเพิ่มเติมเฉพาะการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในส่วนที่เกี่ยวกับภารกิจหลักของสำนักงาน ป.ป.ช. (ด้านการปราบปรามการทุจริต ด้านการป้องกันการทุจริต และด้านตรวจสอบทรัพย์สิน) ที่สำคัญหรือน่าสนใจสำหรับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากเป็นส่วนงานที่เป็นส่วนสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทย ในที่นี้ จะขอเสนอข้อมูลในส่วนของแผนงาน/โครงการที่น่าสนใจตามแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวอันเกี่ยวเนื่องกับภารกิจหลักของสำนักงาน ป.ป.ช. และแนวทางการพัฒนาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2570 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภารกิจหลักของสำนักงาน ป.ป.ช. และแนวทางการพัฒนาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2570

โครงการ	ปีงบประมาณ			
	พ.ศ. 2567	พ.ศ. 2568	พ.ศ. 2569	พ.ศ. 2570
1. โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบด้านปราบปรามการทุจริต	- ปรับปรุงระบบ CCMS Portal ให้รองรับการทำงาน - ออกแบบและปรับปรุงระบบรับเรื่องร้องเรียนให้สอดคล้องกับกระบวนการและกฎหมาย	- ปรับปรุงระบบ CCMS Portal โครงสร้างระบบย่อยต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและเชื่อมโยงกระบวนการงานให้เป็นระบบเดียวกัน		
2. โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านตรวจสอบทรัพย์สิน (ระบบ ACAS)	พัฒนาระบบทดแทนระบบเดิมในส่วนของการเชื่อมโยงสถาบันการเงิน (FIS) และส่วนตรวจสอบบัญชี (AIS)	พัฒนาระบบทดแทนระบบเดิมในส่วนของการเชื่อมโยงหน่วยงานรัฐ (DIG)	ปรับปรุงส่วนยื่นบัญชีออนไลน์ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลอัตโนมัติเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นบัญชี	
3. โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านการป้องกันการทุจริต	ปรับปรุงระบบ CDS ระยะ 3	- ปรับปรุงระบบ CDS ระยะ 4 - พัฒนาระบบทะเบียนสมาชิกเครือข่ายด้านการป้องกันการทุจริต		

โครงการ	ปีงบประมาณ			
	พ.ศ. 2567	พ.ศ. 2568	พ.ศ. 2569	พ.ศ. 2570
4. โครงการจัดทำธรรมาภิบาลของข้อมูลของสำนักงาน ป.ป.ช.	โครงการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลของสำนักงาน ป.ป.ช. (ปี 2567 – 2570)			
5. โครงการจัดทำชุดข้อมูลเปิด (Open Data) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	มากกว่า 10 ชุดข้อมูล	มากกว่า 15 ชุดข้อมูล	มากกว่า 20 ชุดข้อมูล	มากกว่า 30 ชุดข้อมูล
6. โครงการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการรักษาความมั่นคงปลอดภัย	การพัฒนาระบบ AI, Digital Signature	Secure Coding	การพัฒนา ระบบ โดย ฐานข้อมูล No SQL	Penetration Test

หมายเหตุ. จาก “แผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 – 2570” โดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2567 <https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464439/digitalplan?>

จากตารางข้างต้นจะแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าบทความนี้จะยกตัวอย่างมาเพียง 6 โครงการที่ครอบคลุมทั้ง 3 ภารกิจหลัก (ด้านการปราบปรามการทุจริต ด้านการป้องกันการทุจริต และด้านตรวจสอบทรัพย์สิน) แต่เป็นโครงการที่มีความสำคัญมากที่จะช่วยผลักดันการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน ป.ป.ช. ให้ก้าวไปสู่การเป็นสำนักงาน ป.ป.ช. ดิจิทัล (Digital NACC) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. แม้กระทั่งภารกิจสนับสนุนของสำนักงาน ป.ป.ช. (ในบทความไม่ได้กล่าวถึงภารกิจสนับสนุนของสำนักงาน ป.ป.ช. อีกเป็นจำนวนหลายโครงการ) ก็ตาม ซึ่งการจัดทำโครงการเหล่านี้ สำนักงาน ป.ป.ช. มีความคาดหวังว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน ป.ป.ช. นอกจากจะมีส่วนช่วยในการลดขั้นตอนและอำนวยความสะดวกเพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสำนักงาน ป.ป.ช. เช่น โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบด้านปราบปรามการทุจริต โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านตรวจสอบทรัพย์สิน (ระบบ ACAS) และโครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านป้องกันการทุจริต ทั้งนี้ นอกจากการลดขั้นตอนและการอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรภายในสำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว สำนักงาน ป.ป.ช. ยังได้คำนึงถึงประชาชนหรือบุคคลภายนอกที่ต้องมาติดต่อสำนักงาน ป.ป.ช. อีกด้วย เช่น โครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศด้านตรวจสอบทรัพย์สิน (ระบบ ACAS) ที่มีการปรับปรุงส่วนยื่นบัญชีออนไลน์ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลอัตโนมัติ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นบัญชี พร้อมทั้งพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางข้อมูลทางด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น โครงการจัดทำธรรมาภิบาลของข้อมูลสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นต้น

โดยมีรายละเอียดความคืบหน้าในการดำเนินงานปัจจุบันตามแผนปฏิบัติการราชการข้อ 3.2.3 ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลัก (ป้องกันการทุจริต, ปราบปรามการทุจริต และตรวจสอบทรัพย์สิน) (ณ ปีงบประมาณ 2567) แบ่งเป็น 4 ส่วน สามารถสรุปได้ดังนี้ สภาวีกา โองาส (2568, 14 สิงหาคม, สัมภาษณ์)

ก) บูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนภารกิจหน่วยงาน

- มีการพัฒนาต่อยอด NACC Mobile Application เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารการแก้ต่างคดีอาญา/คดีแพ่ง/คดีปกครอง สำหรับผู้บริหารสำนักงาน ป.ป.ช. พนักงานไต่สวนและพนักงาน

เจ้าหน้าที่ที่พ้นจากตำแหน่งแล้วถูกฟ้องคดีอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ให้สามารถขอความช่วยเหลือ
แก่ต่างในคดีต่าง ๆ ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น โดยมีการให้บริการทั้งในระบบ Android และ iOS

ข) ขับเคลื่อนสำนักงาน ป.ป.ช. ด้วยข้อมูล

- มีการพัฒนาระบบตรวจสอบผู้เกี่ยวข้องกับสำนักงาน ป.ป.ช. (NACC Affiliation Verification System : NAVS) เป็นการบูรณาการข้อมูลจากฐานข้อมูลต่าง ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช. สำหรับสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบบุคคล เช่น ผู้ถูกกล่าวหา ผู้มาติดต่อ เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำมากขึ้น

- มีการปรับปรุงระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS) ในส่วนการติดตามเรื่องกล่าวหาในความรับผิดชอบของผู้ได้บังคับบัญชา การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินขนาดของเรื่องกล่าวหา โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ชนิด Rules-Based ในการประเมินขนาดเรื่องกล่าวหา การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) ให้อยู่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้อย่างสะดวก

- มีการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลภายนอกหน่วยงาน (External Data Retrieval System : EDRS) เป็นการบูรณาการระบบสืบค้นข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกหลากหลายรูปแบบ ให้รวมเป็นศูนย์กลางในการให้บริการการสืบค้น เพื่อเพิ่มความสะดวกในการบริหารจัดการ และลดภาระของผู้ใช้งานในการจดจำรูปแบบวิธีใช้งานที่แตกต่างกันไปตามระบบย่อย รวมทั้งได้มีการนำนวัตกรรมการเชื่อมต่อและยืนยันตัวตนด้วย ThaiD มาเป็นทางเลือกในการใช้บริการแทนการเชื่อมต่อโดยใช้งาน NACC Agent แบบเดิมช่องทางเดียว นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงการเชื่อมต่อกับหน่วยงานภายนอกให้เป็นการใช้งานผ่านระบบ Linkage Center 2 โดยในระยะแรกได้ปรับปรุงการเชื่อมโยงข้อมูลกับ กรมการปกครอง กรมราชทัณฑ์ และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการเรียบร้อยแล้ว

- มีการจัดทำชุดข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อเปิดเผยข้อมูลสถิติผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน ป.ป.ช. GD Catalog ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และ Data.go.th ของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จำนวน 11 ชุด

ค) ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ (Infrastructure)

- มีการเพิ่มประสิทธิภาพระบบเครือข่ายส่วนภูมิภาค 27 จังหวัด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายแบบ SD-WAN ให้สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก และเพิ่มการรักษาความมั่นคงปลอดภัย

- มีการรักษามาตรฐานการรักษาความปลอดภัย โดยศูนย์คอมพิวเตอร์หลัก (Data Center) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับการตรวจประเมินเพื่อขอการรับรองตามมาตรฐาน ISO/IEC 27001:2013 เพื่อรักษาใบรับรองปีที่ 3 เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2567

- มีการเพิ่มมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยการใช้งานระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยจัดหาระบบรักษาความปลอดภัยการใช้งานระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรักษาความปลอดภัยการใช้งานระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ของสำนักงาน ป.ป.ช. ให้มีความมั่นคงปลอดภัย และเป็นมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับ

ง) พัฒนาทุนมนุษย์ด้านดิจิทัล ป.ป.ช.

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้ดำเนินโครงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ให้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) สำหรับพัฒนาการปฏิบัติงานด้านปราบปรามการทุจริต ตรวจสอบทรัพย์สิน และภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเสริมสร้างแนวคิดในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงาน โดยดำเนินการจัดอบรมทั้งสิ้น 4 รุ่น มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากภารกิจต่าง ๆ เข้าร่วมทั้งสิ้น 182 คน

นอกเหนือจากโครงการตามตารางที่ 1 ที่มีส่วนสำคัญในภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว ตัวอย่างการพัฒนาองค์กรไปสู่ความเป็นดิจิทัลที่สำคัญที่เห็นเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน คือ การจัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือศูนย์ CDC ซึ่งได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2565 เพื่อทำหน้าที่ในการยับยั้งป้องปรามไม่ให้เกิดการทุจริตขึ้นในประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฝ้าระวังและประเมินสถานการณ์ทุจริตที่สามารถป้องปรามและลดการทุจริต ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามกลไกของกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 รวมถึงการส่งต่อการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตตามหน้าที่และอำนาจของหน่วยงาน (สำนักงาน ป.ป.ช., 2567)

ซึ่งผลงานของศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือศูนย์ CDC ในช่วงเวลาที่ผ่านมา กล่าวโดยสรุปคือ เดือนมิถุนายน 2567 มีสถิติร้องเรียนประมาณ 1,900 เรื่อง แต่เมื่อสิ้นเดือนกรกฎาคม 2567 มี 2,028 เรื่อง มูลค่าของโครงการกับเรื่องที่ศูนย์ CDC ได้มีส่วนไปเฝ้าระวังหรือมีส่วนในการตรวจสอบเบื้องต้น มูลค่าจาก 1,900 กว่าเรื่องสิ้นเดือนมิถุนายน มีมูลค่ากว่า 150,000 ล้านบาท ตอนนี้เป็นมูลค่ากว่า 380,000 ล้านบาท จะเห็นได้ว่าจาก 1 เดือนที่ผ่านมาเรื่องอาจจะเพิ่มไม่เยอะแต่ขยับประมาณที่เพิ่มขึ้นมาเป็นเพราะว่ามีโครงการขนาดใหญ่ ๆ ที่เข้าไปเฝ้าระวังไปคอยจับตาสอดส่องมีความใหญ่ขึ้น แล้วประชาชนเริ่มให้ข้อมูลให้ความสนใจ ให้ความเชื่อมั่นกับศูนย์ CDC มากขึ้น โดยในอนาคต ได้ตั้งเป้าให้ศูนย์ CDC ด้วยการพัฒนาแบบเต็มรูปแบบ โดยการที่ได้รับงบประมาณมาพัฒนาเพื่อออกแบบ TOR ในการจัดทำศูนย์ CDC ทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการ ซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์ รวมถึง War Room สำหรับพนักงานมาประจำศูนย์ 24 ชั่วโมง โดยผู้บริหารสามารถจะตรวจสอบได้ตลอดเวลา และมีการส่งภาพและคลิปเสียงจากในพื้นที่ส่งเข้ามาให้สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลางได้ตรวจสอบ และอาจจะระดมความเห็น มีการระดมกันว่า จะดำเนินการกับกรณีนั้น ๆ ได้อย่างไรเพื่อที่จะสกัดกั้นระงับยับยั้งการทุจริตให้ทันทั่วทั้งนี้ ได้มีการรับฟังความคิดเห็นไปรอบแรกแล้ว ซึ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ให้คำปรึกษาในการออกแบบระบบให้สำนักงาน ป.ป.ช. จะนำไปปรับปรุง ในส่วนของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ได้รับงบประมาณมาเพื่อที่จะจ้างในส่วนของผู้รับจ้าง จะนำ TOR ที่ออกแบบในปีนี้ไปพัฒนาศูนย์ให้สามารถใช้งานได้ ในปี 2568 สำหรับในปี 2569 จะเป็นการใช้งานได้เต็มรูปแบบ โดยตั้งเป้าผลงานในอนาคต คือให้ศูนย์ CDC เป็นประตูสู่ความร่วมมือทุก ๆ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบเหมือนกัน และในส่วนของภาคประชาชนหรือภาคเอกชน คือ สามารถมาใช้งานในศูนย์ CDC นี้ได้ ไม่ใช่แค่แจ้งหรือเบาะแสการทุจริตอย่างเดียว คือ ในส่วนของการให้ข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐไม่ว่าจะมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ไหนใช้งบประมาณเท่าไร ในศูนย์ CDC จะพัฒนาระบบที่สามารถเข้ามาตรวจสอบได้เลยว่าในพื้นที่อำเภอ ตำบล มีโครงการภาครัฐที่ไปดำเนินการก็โครงการมีงบประมาณเท่าใด (ฐิติวรดา เอกบงกชกุล, 2567)

แนวทางการพัฒนาที่กล่าวมาในข้อ 3.2 และข้อ 3.3 นี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะวางรากฐานให้สำนักงาน ป.ป.ช. ไปสู่การเป็นสำนักงาน ป.ป.ช. ดิจิทัล (Digital NACC) และจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหนึ่งที่จะทำให้องค์ประกอบการเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ของประเทศไทย มีความสมบูรณ์ในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่า การพัฒนาไปสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัลยังคงมีความล่าช้าอยู่ ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) สำหรับพัฒนาการปฏิบัติงานด้านปราบปรามการทุจริต ตรวจสอบทรัพย์สิน และภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยดำเนินการจัด

อบรมทั้งสิ้น 4 รุ่น มีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากภารกิจต่าง ๆ เข้าอบรมทั้งสิ้น 182 คน ซึ่งถือได้ว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนบุคลากร (ข้าราชการ) ทั้งหมดที่สำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำนวน 3,835 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2567) คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของบุคลากรทั้งหมด รวมถึงการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ AI เช่น ภารกิจด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน ที่ยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไข โดยอยู่ระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาระบบ AI ในภารกิจด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน เนื่องจากแนวปฏิบัติที่ผ่านมารณการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ที่มีหน้าที่ต้องยื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต้องใช้เอกสารจำนวนมาก การปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีแนวทางการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกันที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนาเป็นอย่างมาก

4. บทสรุป

แนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (Digital Government) ของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาลไทย ในปัจจุบันถือได้ว่ามีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไปของเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก โดยในส่วนของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่มีภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ภายหลังจากตราพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ และสอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐและแผนยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติดังกล่าว ด้วยการจัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 - 2570 เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล หรือ Digital NACC ในอนาคต การพัฒนาระบบสารสนเทศของสำนักงาน ป.ป.ช. หากพิจารณาตามแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 - 2570 การจัดทำแผนปฏิบัติการฯ จะดำเนินการครอบคลุมการดำเนินงานของทั้ง 4 ภารกิจ ประกอบด้วย 3 ภารกิจหลัก ได้แก่ ด้านการปราบปรามการทุจริต ด้านการป้องกันการทุจริต และด้านตรวจสอบทรัพย์สิน และด้านสนับสนุน นอกจากการพัฒนาสารสนเทศของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อส่งเสริมให้สำนักงาน ป.ป.ช. สามารถเป็นศูนย์กลางทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและเพื่อให้สอดคล้องแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในอนาคตได้แล้ว ยังจะต้องมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล นอกเหนือแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 - 2570 แล้วนั้น สำนักงาน ป.ป.ช. ยังต้องมีแนวทางอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การจัดตั้งศูนย์ป้องปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือศูนย์ CDC ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเช่นกัน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานของทั้งบุคลากรสำนักงาน ป.ป.ช. และประชาชนในการที่จะมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในแต่ละภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทั้งนี้ การพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐของไทยในภาพรวม ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามยังถือว่า ยังไม่ได้มีการพัฒนาไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากนัก ดังจะเห็นได้ชัดจากการที่หน่วยงานภาครัฐยังคงใช้เอกสารเป็นจำนวนมาก ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาการพัฒนาความเป็นรัฐบาลดิจิทัลของต่างประเทศจากประเทศที่สามารถเป็นต้นแบบทางด้านดิจิทัล เช่น ประเทศเดนมาร์ก ประเทศฟินแลนด์ หรือประเทศที่ไม่ได้กล่าวถึงในบทความนี้ เช่น ประเทศเอสโตเนีย ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น อีกทั้งการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของไทย การเปิดเผยข้อมูลเพื่อแสดงความโปร่งใสในการดำเนินการต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานภาครัฐยังอยู่ในระดับที่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งนี่เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยในการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตได้ โดยสำนักงาน ป.ป.ช. ในฐานะหน่วยงานหลักที่มีภารกิจดังกล่าวที่มีแผนการไปสู่รัฐบาลดิจิทัลในรูปแบบของแผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ควบคู่ไปกับการจัดตั้งศูนย์ CDC ที่ถือว่ามีส่วนช่วยในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ดีมาก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความเป็น Digital NACC ของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นรัฐบาลดิจิทัลในภาพใหญ่ทั้งหมดนั้น ทั้งการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของสำนักงาน ป.ป.ช. หรือการดำเนินการของศูนย์ CDC ก็ตามจะประสบความสำเร็จได้ การปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนกำหนดการของแนวทางการพัฒนาไม่ให้เกิดความล่าช้าถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะรูปแบบของเทคโนโลยีดิจิทัล มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น การพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันสำนักงาน ป.ป.ช. ก็ยังไม่ได้มีการพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง โดยในอนาคตอาจจะมีรูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ ที่มีความทันสมัยกว่าระบบ AI ก็เป็นไปได้ หากการพัฒนาไม่มีความล่าช้า ก็จะส่งผลให้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล เกิดความไม่ทันสมัยนั้น ๆ ก็เป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2566). *เดนมาร์ก ประเทศชั้นนำของโลกด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล*.
<https://bestpractices.mfa.go.th/th/content/เดนมาร์ก-ประเทศชั้นนำของโลกด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล?cate=6442103a70412f443549f8c3>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2567). *Digitalization Strategy 2024-2027 ของเดนมาร์ก*.
<https://globthailand.com/denmark-digitalization-strategy-06022024/>
- ดลรวี ภัทรกุลพิมล. (2567). *กรณีศึกษา: กลยุทธ์ต่อต้านการทุจริตที่เป็นแบบอย่างของฟินแลนด์ | สังคมสุจริต*
ด้านคอร์รัปชัน ตอน 22.
<https://www.dolravee.com/2024/02/Finland-Anti-Corruption-Strategies.html>
- ไทย นิวส์ เน็ตเวิร์ค (ทีเอ็นเอ็น). (2567). *เดนมาร์กทำได้อย่างไร? ครองแชมป์ทุจริตต่ำสุด 6 ปีซ้อน*.
<https://www.tnnthailand.com/news/world/165385/>
- ไทย นิวส์ เน็ตเวิร์ค (ทีเอ็นเอ็น). (2567). *ฟินแลนด์ ประเทศทุจริตต่ำ ที่สร้างขึ้นจากความเชื่อใจ*.
<https://www.tnnthailand.com/news/world/163978/>
- ไทยพับลิก้า. (2558). *เดนมาร์ก เคล็ดลับสู่แชมป์โลกโปร่งใส 3 ปีซ้อน*.
[https:// thaipublica.org/2015/06//hesse004-49/](https://thaipublica.org/2015/06//hesse004-49/)
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2567). *ประเทศที่มีความสุขที่สุดในโลก ปี 2567 ฟินแลนด์ครองแชมป์ ไทยรั้งที่ 58*.
<https://www.prachachat.net/d-life/news-1526639>
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561. (21, กรกฎาคม 2561).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 52 ก. หน้า 1-80.
- พีพีทีวี. (2567). *มาทำความรู้จัก ศูนย์ CDC ป.ป.ช. ป้องปรามทุจริตมิติใหม่*.
<https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87/231619>
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580). (13, ตุลาคม 2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135, ตอนที่ 82 ก. หน้า 1-74.
- สถานเอกอัครราชทูตไทยในภูมิภาคนอร์ดิก. (2567). *จุดเด่นประเทศฟินแลนด์ – Welcome to TNIU*.
<https://tniu-rte.org/finland-overview/>

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*.
<https://www.nacc.go.th/bhrm/categorydetail/2024011011513846/20230628144852?>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *24 ปี ป.ป.ช. ก้าวสู่องค์กรดิจิทัล มุ่งมั่นสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต*.
<https://www.nacc.go.th/categorydetail/20191123204400115/20231116094733?>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). *แผนปฏิบัติการดิจิทัลสำนักงาน ป.ป.ช. ปี พ.ศ. 2567 – 2570*.
<https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464439/digitalplan?>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). *สำนักเฝ้าระวังฯ - ไอที ป.ป.ช. ทหารเรือ ม. ธรรมศาสตร์ พัฒนาศูนย์ CDC ป้องปรามการทุจริต*.
<https://www.nacc.go.th/bbaro/categorydetail/2024030809543528/20240705154624?>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2562). *(ร่าง) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศ พ.ศ. 2563 - 2565*.
https://www.dga.o.r.th/wpcontent/uploads/2019/12file_a4896b965af230086779f7fc85041235.pdf
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2567). *ชีวิตคนไทยง่ายขึ้น! รัฐบาลดิจิทัลไทยทะยานสู่อันดับ 52 ของโลกและครองอันดับ 2 ในอาเซียน มุ่งสู่เป้าหมายอันดับ 40 ในปี 2570*.
<https://www.dga.or.th/document-sharing/dga-news/110376/>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2567). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา*. <https://www.soc.go.th/?p=26856>
- Cohen, J.W. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd edn). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Data Investigator Team. (2024). *What is Pearson's Correlation Coefficient?*.
<https://en.datainvestigatorth.com/post/what-is-pearson-s-correlation-coefficient>
- European Commission. (2022). *Digital Public Administration factsheet 2022 Finland*.
https://interoperable-europe.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/DPA_Factsheets_2022_Finland_vFinal.pdf.
- Gallup. (2025). *The World Happiness Report dashboard*.
<https://data.worldhappiness.report/table>
- Lidija Kralj. (2023). *Finland: a snapshot of digital skills*.
<https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/latest/briefs/finland-snapshot-digital-skills>
- Transparency International. (2025) *Corruption Perceptions Index*.
<https://www.transparency.org/en/cpi/2024>.

United Nation. (2024). *UN E-Government Knowledgebase*.
<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/48-Denmark>

United Nation. (2024). *UN E-Government Knowledgebase*.
<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/60-Finland>

United Nation. (2024). *UN E-Government Knowledgebase*.
<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/169-Thailand>

United Nation. (2024). *UN E-Government Knowledgebase*.
<https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/154-Singapore>

หลักเกณฑ์การส่งบทความลงตีพิมพ์ใน “วารสารวิชาการ ป.ป.ช.”

1. เป็นบทความวิจัยหรือบทความวิชาการทั่วไปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
2. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน หรือไม่อยู่ระหว่างการเสนอขอลงพิมพ์ในวารสาร/สิ่งพิมพ์อื่น
3. เนื้อหาต้นฉบับภาษาไทย มีจำนวนหน้าสูงสุดไม่เกิน 25 หน้าพิมพ์ (กระดาษ A4) ต้นฉบับภาษาไทยพิมพ์ด้วยขนาดตัวอักษร 16 แบบอักษร TH SarabunPSK ต้นฉบับภาษาอังกฤษพิมพ์ด้วยขนาดตัวอักษร 16 แบบอักษร TH SarabunPSK
4. ส่วนประกอบสำคัญของบทความ
 - 4.1 ชื่อเรื่อง หรือ ชื่อหัวข้อ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 - 4.2 ชื่อและสังกัดผู้เขียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ระบุสถานที่ติดต่อ และ E-mail address, โทรศัพท์/โทรสาร ไว้ท้ายบทความ)
 - 4.3 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประมาณ 10-15 บรรทัด (ภาษาไทย) หรือประมาณ 100-150 คำ (ภาษาอังกฤษ)
 - 4.4 เนื้อหา (คำบรรยาย) ประมาณ 10-20 หน้า
 - 4.5 รูปและตารางประกอบ เท่าที่จำเป็น พร้อมคำบรรยาย (อธิบายประกอบภาพ) รวมแล้วไม่เกิน 4 หน้า
 - 4.6 สรุปและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยประมาณ 10-15 บรรทัดหรือรวมข้อเสนอแนะแล้วไม่เกิน 20 บรรทัด
 - 4.7 เชิงอรรถเรียงลำดับหมายเลขในเนื้อหา และพิมพ์รวมไว้ส่วนท้ายของบทความ
 - 4.8 หนังสืออ้างอิงหรือบรรณานุกรม ใช้รูปแบบ APA 7 th edition (American Psychological Association)
5. การพิจารณาการรับบทความ
 - 5.1 บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ ป.ป.ช. ต้องผ่านความเห็นชอบและ/หรือผู้เขียน ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviews) ที่ได้รับมอบหมายให้เป็น ผู้พิจารณาบทความ จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่งและผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน (Double-blind peer review)
 - 5.2 ไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ใด ๆ ในทุกขั้นตอน โดยผู้เขียนบทความที่ได้รับการคัดเลือกให้พิมพ์ในวารสารวิชาการ ป.ป.ช. จะได้รับค่าตอบแทน ผลงานละ 3,000 บาท
 - 5.3 แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความทราบหลังจากกองบรรณาธิการได้พิจารณาให้บทความลงพิมพ์ได้
 - 5.4 การพิจารณาบทความโดยกองบรรณาธิการถือเป็นเด็ดขาด
 - 5.5 กรณีผู้เขียนบทความต้องการนำบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ซ้ำจะต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน

สถานที่ติดต่อ

สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เลขที่ 361 ถนนนนทบุรี ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0 2528 4800 ต่อ 5818 โทรสาร 0 2528 4703

การตัดสินใจลงทุนในประเทศไทยสร้างความท้าทายอย่างมากต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ การวิจัยนี้ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) วิเคราะห์บริษัทที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย จำนวน 430 แห่ง พบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน เสถียรภาพทางการเมือง และกระบวนการทำงานของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ขณะที่การทุจริตและความไม่มีประสิทธิภาพของระบบราชการเป็นอุปสรรคสำคัญ การตัดสินใจลงทุนทำให้บริษัทชนะการประมูลของหน่วยงานภาครัฐและหลีกเลี่ยงกฎระเบียบ ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันอย่างเป็นธรรม แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายต่อต้านการทุจริต แต่การบังคับใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนักและการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสยังไม่เพียงพอ งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสริมสร้างมาตรการต่อต้านการทุจริต การปรับเปลี่ยนระบบการดำเนินงานภาครัฐสู่ระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความโปร่งใส และมีการคุ้มครองทางกฎหมายสำหรับผู้แจ้งเบาะแสที่ดื้อ การส่งเสริมแรงจูงใจในการให้บริการสาธารณะและการมุ่งเน้นค่านิยมทางสังคมในภาคธุรกิจสามารถสนับสนุนการดำเนินธุรกิจที่มีจริยธรรมและลดการทุจริตได้ นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างประเทศและการปฏิรูปดิจิทัลจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่โปร่งใสและเป็นมิตรต่อการลงทุนในประเทศไทย

*การวิเคราะห์การรับรู้ของนักลงทุนต่อความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการตัดสินใจลงทุนในประเทศไทย
ฉันทิชนก เจนณรงค์*

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต” มีผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านการปราบปรามการทุจริต/การดำเนินการทางคดีทุจริต ยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ โดยประเด็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ การดำเนินการทางคดีทุจริตที่ล่าช้า ซึ่งอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น จำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีลักษณะค่อนข้างกว้าง ทั้งคดีทุจริตและคดีประพฤติมิชอบ ทำให้คดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีจำนวนมาก กระบวนการ/ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตที่มีขั้นตอนมาก ทั้งขั้นตอนการรับคำกล่าวหา การตรวจสอบเบื้องต้นและการไต่สวน กรอบระยะเวลาดำเนินการคดีทุจริตตามกฎหมายไม่สอดคล้องกับระยะเวลาปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ ยังพบว่า การดำเนินคดีบางประเภทยังพบปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น การชี้มูลความผิดทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วของบางหน่วยงาน ไม่สามารถดำเนินการได้ เหตุเพราะหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น ไม่มีระเบียบที่จะดำเนินการหลังจากเจ้าหน้าที่รัฐพ้นจากตำแหน่งได้ เป็นต้น สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรเน้นการบริหารงานคดีและงานบุคคล เช่น การมอบหมายงาน การจัดสรรอัตรากำลัง การพัฒนาองค์ความรู้ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับวิเคราะห์งานคดีและเชื่อมโยงข้อมูล การแก้ไขกฎหมายเพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงาน รวมทั้งการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและติดตามผลการดำเนินงาน

*การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2560 – 2565
สยาม ธีระบุตร*